PORTVGALIAE MONVMENTA HISTORICA

A SAECVLO OCTAVO POST CHRISTVM VSQVE AD QVINTVMDECIMVM

IVSSV ACADEMIAE SCIENTIARVM OLISIPONENSIS

EDITA

LEGES ET CONSVETVDINES

VOLVMEN I

FASCICVLVS V

OLISIPONE

TYPIS ACADEMICIS

MDCCCLXVI

Pasta
1792

H.T.
H.T.
7/11

Rec'd

C. G.
2698

SOVEROSO

SOUEROSO

1255

Foralibus *de* **Bornes** *et de* **Eiriz** *simillimum, hoc de* **Soveroso,** *ex* **Lib.** II **Donationum,** *vel potius* ***Inquisitionum,*** **Alphonsi III,** *decerpsimus. Accedunt lectiones variae ex* ***Lib.*** I ***Regestorum regis Dionisii.***

In dei nomine[1]. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod Ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon.[2] facio cartam de foro perpetue[3] firmitudinis vobis populatoribus de Soueroso. Do uobis quantam[4] hereditatem habeo[5] in ipsa villa et in suo termino quomodo diuidit cum bragato, et quomodo diuidit cum capeludus[6], et quomodo diuidit cum[7] Eyra, et inde quomodo diuidit cum[8] medium sautum[9] de ferramenta et quomodo diuidit cum baruadanibus et quomodo diuidit cum Bornes, et uadit per uenam aque de Cauugueyra, et uadit ubi prius incepimus. Do uobis istam hereditatem meam cum suis terminis nouis et antiquis, et[10] quod faciatis inde michi decem homines decem foros, scilicet quod detis inde michi in quolibet anno duos duos[11] modios de pane medietatem de centeno et medietatem de milio et de ordeo per mensuram de Aguilar[12] que modo ibi[13] est[13] et detis illum[14] in area in uilla vestra de kalendis Augusti[15] usque ad festum sancti Michaelis : et si aliquis non uenerit pro eo ex parte mea usque ad festum sancti Michaelis non respondeatis de eo pro ipso[16] anno. Detis mihi annuatim in festo natalis domini decem spatulas porcinas cum decem gallinis et cum decem decem ouis et cum duobus duobus panibus centenis quales eos feceritis in domibus uestris et detis in quolibet anno singulos medios marabitinos ad tercias partes anni secundum consuetudinem[17] terre[17] et detis mihi unum arietem de uno anno cum xx panibus quales eos feceritis in domibus uestris pro colleita[18] in madio. Et si aliquis homo de istis decem obierit in villa uestra det unum marabitinum pro luytosa : et detis decem et sex solidos de legionensibus uel portugalenses qui bene ualeant supradictos decem et sex solidos legion.[19] de pellibus de cirogrilis annuatim in jugal cum spatulis porcinis. Istam hereditatem non uendatis nec inpignoretis[20] nec testetis eam generosi[21] nec iuniori, nec homini alicuius ordinis nisi laboratori tali qui suppleat dictum forum. Non pectetis nisi tres callumnias furtum rausum et homisidium[22] : et[23] pro homicidio decem marabitinos medietatem mihi et medietatem concilio : et similiter de rauso et de furto quale fecerit[24] tale pectet. Iste callumpnie iudicentur per inquisicionem bonorum hominum, et sint de uestra villa. Non eatis ad Castellum[25] : detis pro uodo singulos sestarios de pane non eatis in hoste[26] nisi cum domino Rege, quando iuerit a[27] flumine[27] dorii usque ad Minium[28]. Istud forum faciatis mihi et non magis annuatim. Habeatis uos[29] ipsam hereditatem, et omnis posteritas uestra, in perpetuum pro isto foro. Si ego aut aliquis homo hanc cartam inconcussam seruauerit habeat benedictionem dei omnipotentis et beate Marie semper uirginis. Si ego aut aliquis homo hanc cartam uiolauerit habeat maledicionem dei usque ad septimam[30] generacionem, et mille solidos mihi pectet. Maiordomus nec prestamarius nec riqus[31] homo[31] non intret in uestram villam qui uobis iniuriam faciat. Ego[32] Rex[32] Alfonsus[32] Port. et Comes Bolon. qui hanc cartam iussi facere eam propriis manibus roboro et confirmo : et do uobis istam meam cartam apertam, in testimonio[33] meo[33] sigillo[33] munimine comunitam. Que fuit facta in Vlixbona XI die Julii. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª Dominicus uincencii scripsit[34].

1 nomine. Amen.
2 Boloniensis
3 et perpetue
4 quandam
5 quam habeo
6 capelludo
7 *deest*
8 per
9 soutum
10 *deest*
11 *deest*
12 Aguiar
13 est ibi
14 eam
15 agusti
16 in ipso
17 terre consuetudinem
18 collecta
19 legionensium.
20 pinoretis
21 generoso
22 omicidium
23 *deest*
24 uos feceritis
25 castellio.
26 hostem
27 ad fluminem
28 minum.
29 *deest*
30 sempiternam
31 ricus homo
32 Et ego Alfonsus Rex
33 testimonium, mei sigilli
34 fecit.

OFERTA
215946

CAPELUDOS

CAPELUDOS

1255

Quanquam chartae hujus contextus similis sit foralibus *de* Bornes, Eiriz, *caeterisque paribus, in ea tamen agitur de illis municipalibus magistratibus, qui* vicarii *dicebantur, ex quo institutio municipii, imperfectissimi quidem, indubitanter deducitur. Ex* Lib. I Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *descripsimus; et ex* Lib. II *lectiones varias adjecimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus presentem cartam inspecturis, quod ego A. dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum uxore mea Regina domna Beatrice filia Illustris Regis Castelle et Legionis, facio cartam de foro uobis populatoribus de Capeludos[1] qui ibi uolueritis populare : do uobis ad forum ipsam meam uillam de capeludos[2] cum suis terminis nouis et antiquis ruptis et non ruptis cum introitu et exitu suo, tali uidelicet pacto quod uos et omnes uestri[3] successores[3] detis inde mihi et omnibus meis successoribus annuatim viginti et duos modios de pane terciato scilicet terciam partem de centeno et terciam partem de ordeo[4], et aliam terciam de milio per mensuram ipsius ville : et iste panis sit ateygatus et non manu positus : et detis anuatim[5] eum[5] de kalendis agusti usque ad festum sancti michaelis de Septembrio in uestra villa : et detis mihi annuatim octo marabitinos ad tercias partes anni secundum consuetudinem terre uestre : et detis mihi annuatim in die sancti Stephani duodecim spatulas de porcos[6], et duodecim gallinas et centum et[7] uiginti ouos, et uiginti et quatuor panes centenos, quales eos feceritis in uestris[8] domibus[8] : et quando dominus terre uenerit ad aguyar detis sibi semel in anno unum porcum qui ualat[9] unum marabitinum, et unum modium de ceuada et quadraginta panes centenos secundum consuetudinem[10] uestram[10] : hoc forum uos et omnes uestri successores faciatis mihi et omnibus meis successoribus et non plus. Non pectetis nisi tres callumpnias, scilicet homicidium, raussum et merda in boca : et iste calumpnie[11] per inquisitionem bonorum hominum, de tribus uillis de ipsa[12] freeguesia[12] : et iste calumpnie sint sacate per vicarios de uestra villa, et dent inde medietatem domino terre et aliam medietatem uestro Concilio : de apostilia non respondeatis : date mediam luytosam et medium montaticum[13]. Dominus terre nec[14] suus prestamarius non faciant[15] pausam in uestra villa. Maiordomus non filiet in ea conducto[16]. Non uadatis[17] ad castellum nec[18] ad Toruiscadam[19] : hoc forum sit datum per[20] vicarios de uestra villa : et maiordomus non intret in uestram villam. Habeatis uos ipsam hereditatem et omnis posteritas uestra in perpetuum supradicto[21] foro[21] : et non uendatis nec[22] pignoretis neque mandetis neque eciam donetis alicui[23] nisi homini villano qui faciat inde mihi et omnibus meis successoribus supradictum forum. Siquis uero tam de meis quam de extraneis hanc cartam meam irrumpere temptauerit sit[24] maleditus et cum juda in inferno missus[25] : carta nihilhominus[26] in suo robore permanente. Et ut hoc meum[27] factum[27] sit magis stabile et magis firmum feci inde uobis istam meam cartam fieri et mei sigilli munimine roborari in testimonium hujus rei. Datum[28] Vlixbone[28], Rege[28] mandante[28] per[28] domnum[28] E.[28] martini[28] maiordomum[28] curie[28] et[28] per[28] cancelarium[28], XII.[a 28] die[28] Julii[28] : Jo.[28] suarii[28] fecit[28]. Era[28] M.[a 28] CC.[a 28] LXXXX.[a 28] III.[a 28]

1 Capilludos
2 capiludos
3 successores uestri
4 ordio
5 eum annuatim
6 porcis
7 *deest*
8 domibus vestris.
9 ualeat
10 uestram consuetudinem.
11 sint
12 uestra friiguisia
13 montagum.
14 uel
15 faciat
16 conduytum.
17 uadastis
18 neque
19 intoruiscatam
20 per uestros
21 per supradictum forum
22 neque
23 eam
24 si
25 missus et insuper cui uocem suam dederit mille solidos conponat.
26 nichilominus
27 factum meum
28 Que fuit facta apud Ciuitatem Port. III.° kalendas Septembris, Rege mandante. Sub Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª

Domnus Gonsaluus garsie significer curie confirmat —Domnus Egidius martini maiordomus curie conf. —Domnus Stephanus iohannis Cancellarius curie conf.

Domnus Johannes bracarensis archiepiscopus conf. —Domnus Julianus port. episcopus conf. —Domnus Egeas lamecensis episcopus conf. —Rodericus petri de spino superiudex —Vincencius didaci superiudex —Stephanus petri spinel —Johannes archidiaconus kalagorritanus —, test. —Dominicus uincencii scripsit.

VILLA MEDIANA

VILLA-MEAN

1255

Hoc ad genus illorum de Bornes, Eiriz *et aliorum similium pertinet* forale, *eadem tempestate concessum. Ex* Lib. I Donationum Alphonsi III *textum; ex* Lib. II *lectiones varias descripsimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus presentem cartam inspecturis, quod ego A. dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. facio cartam de foro uobis populatoribus de villa mediana : do uobis quantam hereditatem habeo in ipsa villa et in suo termino quomodo diuidit cum Tinela, et inde quomodo diuidit cum ecclesia sancti Martini de Bornes, et inde quomodo diuidit per Pelagum nigrum, quomodo diuidit uilla mediana cum uilla de Bornes, et inde quomodo diuidit cum uilla plana per Riparium anfesto et uadit ad Castellum de Almangeres, et[1] quomodo diuidit per caudam de Boue, et uadit per mediam ueygam ad extercatam[2] quomodo diuidit cum nuzedo et ferit in fine de Penedo de gato. Do uobis istam meam hereditatem quod faciatis inde mihi nouem homines nouem foros scilicet quod detis inde mihi in quolibet anno sex sex quartarios de pane medietatem de centeno et medietatem de milio, et de ordeo, per mensuram de aguilar, que modo ibi est : et detis eum in area in uestra villa : et si non uenerint pro eo ex parte mea usque ad festum sancti Michaelis non respondeatis de eo pro ipso anno : et detis mihi annuatim in[3] festo Natalis domini nouem spatulas porcinas cum nouem gallinis, et cum decem decem ouis, et cum duobus duobus panibus centenis, quale[4] eos feceritis in domibus uestris : et detis quatuor marabitinos et dimidium ad tercias partes anni secundum consuetudinem terre : et detis mihi duos arietes de singulis annis pro collecta in madio cum duobus duobus panibus quales eos feceritis in domibus uestris. Et si aliquis homo de istis nouem obierit in uestra uilla det unum marabitinum pro luytosa : non pectetis mihi nisi tres calumpnias, scilicet furtum, rausum et homicidium : pro homicidio decem marabitinos medietatem mihi et medietatem Concilio, et similiter de rauso : furtum, quale fecerit, tale pectet secundum consuetudinem terre : et iste calumpnie[5] iudicentur per inquisitionem bonorum hominum de uestra villa : non eatis ad castellum : detis pro uodo singulos sestarios de pane : istud forum faciatis mihi annuatim, et non magis. Habeatis uos ipsam hereditatem et omnis posteritas uestra in perpetuum pro isto foro : non uendatis nec inpignoretis nec testetis eam nisi tali homini qui faciat mihi de ea meum[6] forum : et panis supradictus quem mihi dare debetis sit ateygatus et non manu positus, secundum consuetudinem de aliis populationibus. In cuius rei testimonium presentes uobis dedi litteras mei sigilli munimine roboratas. Datum Vlixbone, XII.ª die Julii, Rege mandante per domnum E.[7] martini maiordomum Curie, et per Cancellarium. Dominicus petri fecit. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª

1 et inde
2 Stercatam
3 pro
4 quales
5 callupnie
6 supradictum
7 Egidium

ASCAREI

ASCAREI

1255

Ex Lib. II Donationum, *sic dicto,* Alphonsi III *textum; ex codice, qui titulum prae se fert* Foraes Velhos de Leitura Nova, *lectiones varias descripsimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Bolon. *(sic)* una cum uxore mea Regina domna Beatrice filia illustris Regis Castelle et Legionis, facio cartam de foro perpetue firmitudinis vobis populatoribus dascarei qui ibi uolueritis populare. Do uobis quantam hereditatem ibi habeo cum suis terminis nouis et antiquis per ubi illos potueritis inuenire. Do uobis ipsam meam hereditatem quod faciatis inde michi et meis successoribus in quolibet anno septem homines septem foros : et detis inde

1 Alfonsus

michi et meis successoribus annuatim septem modios de pane, medietatem de centeno et medietatem de milio per mensuram de Aquilari que modo ibi est : et sit ateygatus et non manu positus : et detis istum panem a kalendis Augusti usque ad festum sancti Michaelis de septembrio : et si aliquis ex parte mea usque ad dictum tempus noluerit eum recipere non respondeatis de illo pro ipso anno : et detis septem spatulas de porco in die sancti Stephani cum VII gallinis et cum x^em^ x^em^ ouis, et cum II II panibus centenis quales eos feceritis in domibus uestris : et detis III morabitinos et dimidium ad tercias partes anni secundum consuetudinem. Et si aliquis uestrum obierit det I morabitinum pro luctosa : non pectetis nisi tres calupnias[2] homicidium rausum et stercus in ore et furtum : et omnes iste calupnie[3] sint probate per inquisicionem bonorum hominum de tribus villis de uestra fraeiguisia : pro homicidio x morabitinos, medietatem michi et medietatem concilio et pro rauso et pro[4] stercore in ore similiter : et furtum quale fuerit inuentum tale pectet. Non eatis ad castellum neque ad intoruiscadam nisi cum domino Rege quando fuerit de flumine Dorii usque ad minium. Istud forum faciatis michi et non plus : non inpignoretis nec uendatis ipsam hereditatem nisi tali homini qui faciat mihi dictum forum ita quod non sit generosus nec alicuius ordinis. Riqus[5] homo[5] uel prestamarius non faciat pausam in vestra villa. Maiordomus non intret ibi qui uobis iniuriam faciat. Habeatis uos ipsam hereditatem et omnis posteritas uestra cunctis temporibus seculorum, pro isto foro superius nominato. Quicunque igitur contra hoc factum meum ire temptauerit sit maledictus et cum juda in inferno missus, et cui uocem suam dederint pectet mille solidos : Carta nichilhominus in suo robore permanente. In cuius rei testimonium dedi dictis populatoribus istam meam cartam[6] mei sigilli munimine communitam. Que fuit facta in Monasterio de Ceti, Rege mandante, XXVI.^a^ die agusti[7]. Era M.^a^ CC.^a^ LXXXX.^a^ tercia. Dominicus uincencii[8] scripsit.

2 calumpnias
3 calumpnie
4 *deest*
5 Ricus homo
6 cartam apertam
7 augusti.
8 vincentius

VEELA

VÉLA

1255

In Lib. II Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *invenimus. Lectiones varias ex codice* Foraes Velhos de Leitura Nova *inscripto decerpsimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum uxore mea Regina dona Beatrice filia illustris Regis Castelle et Legionis, facio cartam de foro perpetue firmitudinis vobis populatoribus de veela. Do uobis quantam hereditatem ibi habeo in ipsa villa et in suo termino quomodo diuidit per focem de balteyro, et uadit ad infestum per uenam aque, et deinde diuidit cum Grangia uella, et deinde uadit ad portelam de anlo et ferit in cima de sbarondino, et deinde ad enproniam[2] per ipsam aquam quomodo diuidit cum paacoo, et ferit in tamegam et uadit per uenam aque ubi prius incepimus. Do uobis ipsam meam hereditatem quod faciatis inde michi et meis successoribus quatuor homines III^or^ foros, et detis michi et meis successoribus inde in quolibet anno V modios de pane, medietatem de centeno et medietatem de milio per menssuram de Aquilari que modo ibi est : et detiseum in area in vestra villa a kalendis Augusti usque ad festum sancti Michaelis de septembrio : et si aliquis ex parte mea non uenerit pro eo usque ad dictum[3] tempus, non respondeatis de eo pro ipso anno : et detis inde michi annuatim in festo natalis domini III spatulas de porco cum II II panibus centenis et cum x^em^ x^em^ ouis : et detis michi annuatim in festo sancti Michaelis de septembrio III^or^ libras de cera. Et si aliquis homo de istis III^or^ obierit in uestra villa det unum medium marabitinum pro luctosa : non pectetis nisi III calupnias[4], furtum, rausum, et homicidium : pro homicidio x marabitinos, medietatem michi et medietatem Concilio et similiter de rauso : Furtum quale fecerit tale pectet secundum consuetudinem ipsius terre : iste calupnie[5] iudicentur per inquisicionem bonorum hominum. Non eatis ad castellum nec ad apilidum nec ad fossatum nec ad intoruiscatam nisi cum domino Rege quando fuerit de flumine Dorii usque ad Minium. Habeatis uos ipsam hereditatem et omnis posteritas uestra cuntis[6] temporibus seculorum : non uendatis eam nec impignoretis militi nec generosi[7] nec homini alicuius ordinis nisi laboratori

1 Alfonsus
2 emprouiam
3 predictum
4 calumpnias
5 calumpnie
6 cunctis
7 generoso

Leges et consuetu-
dines vol. 1°
Fasc. 5°

qui compleat michi dictum forum. Istud forum faciatis michi et non magis. Siquis uero hanc cartam irrumpere temptauerit, sit maledictus et cum juda in inferno missus : et etiam cui uocem suam dederint, mille solidos conponat : Carta nichlihominus[8] in suo robore permanente. In cuius rei testimonium dedi dictis hominibus istam meam cartam mei sigilli munimine roboratam. Que fuit facta in Monasterio de Ceti, Rege mandante, XXV.ª die Augusti. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª Dominicus uincencii scripsit.

8 nichilominus

GUILADO.

GUILHADO

1255

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *textum, ex* Lib. II *ejusdem regis lectiones varias sumpsimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod Ego A. dei gratia Rex Port. et Comes Bolonie, vna cum uxore[1] mea Regina domna Beatrice filia illustris Regis Castelle et legionis facio cartam de foro perpetue firmitudinis uobis populatoribus de Guilado : do uobis quantam hereditatem ibi habeo cum suis terminis nouis et antiquis, cum introitu et exitu, quomodo diuidit per Carualias de Concilio et partitur cum Jales, et quomodo diuidit cum tinela[2] et quomodo diuidit cum Nuzedo aqua uertente et[3] inde[3] cum[3] Caluis[3] aqua[3] uertente[3], et[3] deinde[3] ad[3] Carualias de Concilio ubi prius incepimus : do uobis ipsam hereditatem quod faciant inde mihi et meis successoribus in quolibet anno quatuor homines forum, scilicet quod quilibet uestrum det mihi inde annuatim sex sex quartarios de pane, medietatem de centeno et medietatem de milio per mensuram de Aquilari ateigatos et non manu positos : istum panem detis in area usque ad festum sancti Michaelis de Septembrio : et si meus homo non uenerit pro eo usque ad dictum[4] tempus, non dent illum in ipso anno : et detis in quolibet anno quatuor spatulas de porco in festo Nathalis domini cum quatuor gallinis et cum quadraginta ouis, et cum octo panibus[5] centenis quales eos feceritis in domo uestra : et detis duos marabitinos ad tercias partes anni secundum consuetudinem ipsius terre : et si aliquis uestrum obierit det[6] unum medium marabitinum pro luytosa[7] : non pectetis nisi tres calumpnias si eas feceritis, homicidium, rausum, et[8] furtum : scilicet pro homicidio decem[9] marabitinos medietatem palatio et medietatem Concilio, et de rauso similiter : et furtum quale fecerit, tale pectet, per inquisitionem bonorum hominum : et isti sint[10] homines[10] de uestra villa, et non per alios : non debetis ire ad castellum : istud forum faciatis mihi et meis successoribus annuatim, et non amplius[11]. Habeatis uos ipsam hereditatem et omnis posteritas uestra in perpetuum : non uendatis nec[12] inpignoretis eam militi nec juniori nec alicui ordini nisi laboratori qui supradictum forum compleat[13] mihi[13] annuatim. Quicunque igitur contra hoc factum meum tam ex parte mea quam ex altera ire presumpserit, pectet alteri parti mille soldos et insuper sit maledictus et cum juda in inferno misus[14]. In cuius rei testimonium dedi eis istam meam cartam apertam mei sigilli munimine communitam : que fuit facta apud Portum portugalie[15], Rege mandante, VI.° kalendas Septembris. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª Dominicus uincentii scripsit.

1 *deest*
2 tiela
3 cum caluis et inde aqua uertente per
4 diem
5 panis
6 dent
7 luctosa
8 *deest*
9 dent x
10 homines sint
11 plus.
12 non
13 mihi compleat
14 missus.
15 *deest*

GAYA

VILLA-NOVA DE GAIA

1255

Ex Lib. I Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *textum descripsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In christi nomine et sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. filius quondam illustris Regis domni alfonsi et regine domne Vrace uolens et intendens facere utilitatem meam et regni mei populo meam villam de Gayam, et do et concedo uobis omnibus populatoribus de mea villa de Gaya presentibus et futuris bonum forum quod inferius continetur et do uobis istos terminos in primo do et concedo uobis pro terminis totum meum regalengum de Gaya pro uestra hereditate in perpetuum, quomodo diuidit cum termino de Combrianos et de Camdelo et de Almeara et deinde quomodo intrat in dorium, et Cassale quod fuit sedis Portugalensis quod est in Gaya, et sanctum Martinum si illum habere potuero : et istud regalengum et hereditates supradictis do uobis et concedo cum omnibus suis terminis nouis et antiquis, et in montibus et in fontibus et in pascuis et in omnibus locis et cum omnibus ingressibus et pertinenciis suis : concedo uobis etiam quod possitis regalengum et hereditates supradictas uendere et donare et facere de eis uolumptatem uestram et dare cuicunque uolueritis nisi militi uel clerico siue homini de ordine : do etiam et concedo uobis populatoribus qui morabamini in meo burgo ueteri de Portu omnes uestras hereditates quas habebatis in ipso meo Burgo de quibus non faciebatis mihi forum quod habeatis eas prout antea habebatis. Item do et concedo uobis omnibus populatoribus de mea villa de Gaya presentibus et futuris pro foro quod detis mihi annuatim de unoquoque foco sex denarios ubi morauerit homo casatus cum sua muliere et de paredenario tres denarios : et mulier uidua cum suis filiis qui non fuerit casata tres denarios : et hoc modo soltarius uicinus qui per se in ipsa mea villa uixerit tres denarios : et si maiordomus de villa de Gaya demandauerit uestrum vicinum pro uoce aut pro calupnia uicinus demandatus det sibi fideiussorem in quinque solidos pro ad directum iudicis de Gaya, et mando quod ualeat sibi fideiussor : et si maiordomus noluerit de eo recipere fideiussorem tunc ipse demandatus testimoniet hoc coram bonis hominibus et non ualeat maiordomo sua filiada quam sibi filiauerit. Item si Maiordomus demandauerit uestrum uicinum pro homicidio, mando quod ipse uester vicinus det sibi fideiussorem in tercia parte homicidii et malleuatorem in quanto sibi tenuerit filiatum : et sciendum est quod homicidium de ipsa villa de Gaya et de terminis suis est in trezentos solidos : et homicidium de terra deuassa est in centum marabitinis minus uno marabitino : et si maiordomus demandauerit hominem de terra deuassa pro homicidio mando quod maiordomus stet in casa ipsius de terra deuassa quem demandauerit pro ipso homicidio, quousque det sibi fideiussorem pro ad directum de judice de ipsa villa de Gaia. Item quod calumpnie de ipsa villa de Gaya sint tales et de terminis suis scilicet quod omnis homo qui sacauerit cultellum in Raya *(sic)* extra casam per mentem malam pro dare cum eo alicui siue det uel non det, mando quod pectet maiordomo sepsaginta solidos, si sibi hoc maiordomus potuerit probare per bonos homines et licet det multa uulnera cum eo alicui, si homo de eis non fuerit mortuus, mando quod non pectet maiordomo magis quam dictos sexsaginta solidos. Qui ruperit casam, pectet maiordomo sexaginta solidos. Et si aliquis dederit uocem coram judice de aliquo alio et non potuerit eam sibi probare, mando quod ille qui eam dat pectet maiordomo sexaginta solidos, et si sibi eam probare potuerit mando quod ipse de quo est data ipsa uox pectet maiordomo sexaginta solidos : et si homo de terra deuassa fuerit demandatus pro calumpnia mando quod ualeat sibi fideiussor in quinque modiis aut in uno marabitino pro ad directum de judice de Gaya : et si aliquis britauerit filadam de Mayordomo quam ipse filiet per manum suam et fuerit sibi probatum, mando quod pectet maiordomo sexaginta solidos : et si britauerit maiordomo defensam suam quam ponat per linguam suam et fuerit sibi probatum, mando quod pectet maiordomo quinque solidos : et si Maiordomus siue portarius pignorauerit siue filiauerit nauigium de riuo aut de mari, mando quod dominus de nauigio sine achat *(?)* custodiat illud de Petra de boy usque ad vilar : et maiordomus debet habere suum directum. Item do et concedo uobis quod quando duo homines aut due mulieres baralauerint leuet sanamentum ille qui fuerit percussus siue percussa quod maiordomus consueuerat leuare et non leuet illud maiordomus. Item si aliquis extraneus uoluerit facere uobis malum aut forciam siue tortum in ipsa villa de Gaya et in terminis suis et in defendendo uos et uestras res sacaueritis arma et uulneraueritis siue mactaueritis aliquem non pectetis pro calumpnia unum uas de aqua. Item mando quod piscatores dent maiordomo de unaquaque carauela unum piscem postquam fuerint tres pisces : et piscatores eligant primo meliorem piscem, et postquam elegerint filiet maiordomus alium piscem : et hoc debet esse de congruis et de peyxo-

tis, et de rubeis, et de pargos. Item mando quod maiordomus habeat medietatem de lardo de tunia, et de dulfino, et quartam partem de euo, et de yrz, et de solio. Item mando quod qui habuerit trasmalium det maiordomo vnum saual in principio, et alium in fine. Item mando quod piscatores de mea villa de Gaya pesquent in meis uarguis de furada et de Arinio et de quanto piscauerint in mea uarga de furada dent maiordomo quintam partem et de quanto piscauerint in uarga de arino dent maiordomo sextam partem. Item si piscatores iuerint ad Galleciam ad piscandum et exiuerint de mari et fecerint pousadas et salgauerint piscatum quando uenerint mando quod dent maiordomo decem pissotas et de vnaquaque carauela siue nauigio, et si de illa pousada inuiauerint piscatum ad domos suas dent Maiordomo de unaquaque enuiada decem pissotas. Item carnifex det Maiordomo de porco unum denarium, et de uaca duos denarios : et si aliquis homo qui non fuerit uester uicinus uenerit cum barca de vino ad ipsam villam de Gaya, det Maiordomo duas quartas de vino : et si uenerit ad villam Episcopi det similiter maiordomo unam quartam de vino : et quicumque tabernarius fecerit in sua barca et in villa de Gaya et in terminis super forciam quam sibi fecerint pro suo habere mando quod sit sine columpnia *(sic)* preter mortem hominis : et carauela extranea que intrauerit per focem de Porti cum mercaturis, mando quod det maiordomo unum solidum de intrada, et si uenerit ad Gayam de quanto uendiderit aut comparauerit duos denarios det maiordomo de marabitino : et de barca sceyra que non fuerit de vicino det maiordomo vnum marabitinum de intrada, et de quanto uendiderit siue comparauerit det duos denarios de marabitino : et si burcardus trincatus qui non fuerit de vicino intrauerit per focem cum mercatura det maiordomo unum marabitinum de intrada : et de quanto uendiderit siue comparauerit duos denarios det de marabitino de illo habere quod non fuerit decimatum : et Burcia que uenerit cum pannis mando quod det maiordomo quatuor marabitinos de intrada : et de colonio de pannis det maiordomo unum denarium : et de carrega caualar de pane uel de vino uel de piscato siue de pomis det Maiordomo quatuor denarios : et de carrega de asino tres denarios : et de pelle de golpina unum denarium, et si fuerit una duzena duos denarios maiordomo : et de duzena de gatos duos denarios : et de panela de manteyga det unum denarium maiordomo : et paal de cera unum denarium : et de bragale unum denarium : de corio de vacca, uel de boue, unum denarium maiordomo : de porco unum denarium. Et si mercator qui non fuerit uester vicinus cambiauerit corios aut conelium siue alia mercatura mando quod det maiordomo de qualibet corda tres denarios, et debet esse corda duodecim cubitorum : et si uendiderit pro marabitinis mando quod det maiordomo de quolibet marabitinum duos denarios : et de duzena de bestigoos, aut de pilitaria det maiordomo duos denarios. De carrega de conelio uel de cera aut de coriis que per ipsum portum passauerint, det maiordomo unum solidum : et de colonio tres denarios, et de asino VI denarios, et de mauro I solidum, et de moura sex denarios, et de bestia duos denarios, et de carrega de alliis quatuor denarios maiordomo. Item de bestiis brauis tale est portagium, scilicet de poldro I solidum maiordomo et de poldra VI denarios, de reyselo unum denarium : De uaca duos denarios, et de boue duos denarios, preter illum qui mamat : de lancea unum denarium, de adcuna unam meaculam, de homine mortuo I solidum : et omnia portagia et passagia et intradas maiordomus de Gaya diuidat per medium cum maiordomo de villa Episcopi. Et similiter mando quod maiordomus de villa Episcopi diuidat per medium cum maiordomo de Gaya omnia portagia et passagia et intradas. Et mando et concedo quod vicinus de Gaya non det portaginem et non habeatis militem pro vicino contra uoluntatem uestram et pretor de Gaya non habeat super uos potestatem nisi prout habebat quando morabamini in meo burgo ueteri de portu : concedo uobis eciam et do, non uadatis in exercitum nisi cum corpore meo : et ipsa terra nunquam detur rico homini nec prestamario : et ego per meas custas debeo facere uobis uenire aquam ad ipsam villam de Gaya : et faciam uobis uenire ad villam de Gaya uendas de nomam usque ad focem dorii : et caminos do uobis inquam et concedo, quod omnes naues et barce et nauigia que fuerint maiora quam pinatia que intrauerint per focem dorii quod medietas eorum stet in portu de Gaya, et alia medietas in portu de villa Episcopi : et omnes naues que portauerint in ipso Portu de Gaya, mando et concedo quod carreguent et descarreguent in villa de Gaya. Mando eciam quod in Gaya deciment mei decimarii et custodiant mihi ibi omnes meas decimas : et portus et pasagium, mando et confirmo quod sit semper in ipsa mea villa de Gaya : et istos foros supradictos debetis mihi facere et non alios. Et si forte quod deus auertat aliquis de successoribus meis uel aliquis alius uoluerit ire contra hoc factum meum, non sit ei licitum et sit maledictus et cum juda traditore in inferno condempnatus, et crematus, et incurrat maledicionem omnipotentis dei et beate virginis Marie, et meam, et omnium progenitorum meorum : facto isto in suo robore nichilominus perdurante. Et ut hoc factum meum sit magis stabile atque firmum omne per euum presentem cartam apertam mei sigilli munimine communiri uobis feci. Actum apud Colimbriam mense Septembris. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª III.ª Domnus Gonsaluus garsie signifer Curie, domnus Egidius martini maiordomus Curie, domnus Fernandus lupiz tenens braganciam, domnus Alfonsus lupiz tenens Sausam, domnus Didacus lupi tenens lamecum, domnus Petrus poncii tenens traserram, domnus Johannes Archiepiscopus Bracharensis, domnus Arias Episcopus Vlixbonensis, domnus E. Episcopus Colimbrie, domnus R. Episcopus Egitaniensis, domnus Ju. Episcopus portugalensis, domnus E. Episcopus Lamecensis, domnus M. Electus Visensis, conf. : domnus S. iohannis Cancellarius, domnus Johannes de auoyno, domnus

Johannes suarii, domnus J. suarii archidiaconus Kalagurritanus, Lupus roderici, Martinus petri clericus, test. : Dominicus petri fecit : domnus Martinus episcopus Elborensis conf.

VDIMIRA

ODEMIRA

1255

Ex Lib. I Donationum, *sic dicto,* Alphonsi III *desumpsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In christi nomine et eius gratia. Ego Alfonsus dei gratia Rex portugalie et Comes Bolon. motus inspiratione diuina villam de Vdymira populaui : et do uobis omnibus Populatoribus de Vdimira presentibus et futuris ipsam meam villam de Vdimira cum omnibus terminis suis, scilicet per Cimalias de Amexeanes quomodo uertunt aque ad Vdimiram, et ex alia parte pro ad Garuam et deinde per uiam de Saboya, et de nde per Benafatima quomodo uadit ad Cerrum de Arela, et deinde ad rostrum de ipsa dicta Arela, et deinde per uenam de aqua de Vdisseyxa, ita quomodo intrat in mare, et exparte de Cazem quomodo diuidunt cum fratribus ordinis sancti Jacobi. Et do uobis et concedo forum de Begia quod tale est. In primo quito uobis jugadas. Et quito uobis illud forum quod faciunt mihi in Sanctarenam de vino carretato in relego de foris, quod nichil detis inde. Et eciam mando et quito quod vicinus de Vdimira non det portagium in regno meo. Mando et quito quod almocreues de Vdymira non faciant mihi carrariam quam consueuerunt mihi facere almocreues de Sanctarena : et istas quatuor causas de mea gratia uobis quito in perpetuum et successoribus uestris quod uos et ipsi nichil inde detis nec faciatis mihi neque meis successoribus. Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis *(sic)* casam uiolenter cum armis ruperit, pectet quingentos solidos, et hoc sit sine uozeyro. Et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet unum morabitinum : Et si ibi uulneratus fuerit pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rauso publice facto pectet quingentos solidos : pro merda in boca, sexaginta solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet quinque solidos, et secundo quinque solidos : Et si tercio inuentum fuerit iterum testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur, et arcus cuparum incidantur. Et relegum accipiatur anuatim prima die Januarii. Et habitatores de Vdimira habeant libere tendas, fornos panis scilicet et ollarum : Et de fornos de tegula dent decimam. Qui extra cautum hominem occiderit pectet sexaginta solidos : Et qui uulnerauerit hominem extra cautum, pectet xxx solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit, pectet medietatem homicidii. Qui per iram arma denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet sexaginta solidos. Et homines de Vdimira habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rauso noto et merda in boca sexaginta solidos, medietatem scilicet regi et medietatem domino hereditatis : Et eant in apelidum regis et nullum aliud forum faciant regi. Et almotaxaria sit de Concilio et mittantur almotaxees per pretorem et Concilium ville : et dent de foro de vaca unum denarium : et de zeuro, I denarium : Et de bestia de piscato, I denarium : Et de barca de piscato, I denarium : et de iudicato similiter : et de alcauala, III denarios : De ceruo, de zeuro, et de vaca, et de porco, I denarium : et de carneyro, I denarium. Piscatores dent decimam. De equo, de mula, uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de foris a decem morabitinis et supra, dent unum morabitinum : Et a decem morabitinis et infra, dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent duos solidos : Et de boue, duos solidos : Et de vaca unum solidum : Et de asino et de asina unum solidum : De mauro et de maura medium morabitinum : De porco uel de carneyro, II solidos : De caprone uel de capra, I denarium. De carrega de azeyte uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera medium morabitinum : De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana unum morabitinum : De bragale, II denarios : De uestitu de pellibus, III denarios : De lino uel de alliis uel cepis, decimam : De piscato de foris decimam : De conquas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus hiis carregas quas uendiderint homines de fora et portagium dederint si alias proprias emerint, non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora de bestia caualari uel mulari dent III denarios : De asinari tres medalias. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent VI denarios. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : Et si nupserit pediti faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel debilitauerit

quod exercitum facere non possit stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almocrauariam miserit nullum forum de almocrauaria faciat. Coniliarius qui fuerit ad sugeyram et illuc manserit, det unum follem conilii : Et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius, det unum conilium cum pelle sua : Et coniliarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores de Vdimira qui panem suum uel uinum uel ficus uel oleum in Elbora uel in Monte maiori habuerint uel in aliis locis et ad Vdimiram illud ad opus sui duxerint, non dent portagium inde. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit pectet triginta solidos : Si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. Inimicus de fora non intret in villam super inimicum suum nisi per treigas aut pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit, dominus equi pectet aut equm aut homicidium, quod horum domino equi magis placuerit. Clericus habeat forum militis per totum : et si cum muliere turpiter inuentus fuerit, maiordomus non mitat manum in eum, nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. De madeyra que uenerit per flumen unde dabant octauam dent decimam : de talaya de villa debet Rex tenere medietatem et milites medietatem suis corporibus. Militem de Vdymira cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel habere suo per quod eum habeat ego recipiam eum meo diuiti homini in numero suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris : et meus nobilis homo qui Vdymiram de me tenuerit, non mitat ibi alium pretorem nisi de Vdimira. De casis quas meus nobilis homo aut freyres aut hospitalarii aut monasteria in Vdymiram habuerint faciant forum ville sicut ceteri milites de Vdymira. Ganatum perdidicium quod maiordomus inuenerit, teneat illud usque ad tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari, vt si dominus eius uenerit detur ei : Si autem dominus eius precone dato usque ad tres menses non uenerit, tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada pretoris nichil accipiat pretor per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada sexaginta militum et supra diuidant mecum in campo. Faber aut zapatarius aut pilitarius qui Vdymiram *(sic)* casam habuerit et in domo sua laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum uel zapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo ullum *(sic)*. Qui autem ministeriales ferrarii uel zapatarii fuerint et per officium istud uixerint et casas non habuerint ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. Et pedites qui suum habere dare debuerint dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis directum pro decima : Et si pro decima eis directum dare noluerit tunc pretor faciat eis directum habere per portarium suum. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de Vdymira si furtum fecerint ut supradictum est componatur medietatem regi et medietatem domino hereditatis. Moratores de Vdymiram non dent luytosam. Adaliles de Vdymira non dent quintam de quinionibus suorum corporum. Milites de Vdymira non teneant çagam et tencant deanteyram in exercitu Regis. Panetarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quintos sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis hiis que superius scripta sunt et uobis relinquo. Et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent duos denarios : Et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo, et ad hoc eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de Vdymira testificentur cum infancionibus de Portugali. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum *(sic)* conuictus fuerit, pectet quingentos solidos. De nauigio uero mando ut pretor et duo spadelarii et duo pronarii et unus pitintal habeant forum militum. Preterea do uobis et concedo ut uestram almotaza riam habeatis et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando etiam ut nec meus pretor ville nec maiordomus nec aluaziles nec aliquis alius audeant forciare ullum hominem de Vdimira uel de fora de suo pane nec de suo piscato neque de suo vino neque de suis carnibus neque de aliis rebus suis. Adhuc mando ut mei maiordomi non uadant extra villam apprehendere homines nec roubare neque aforciare, sed si fecerint calumpnias faciant eos uocari per portarium pretoris coram pretore et aluazilibus et sanent eis sicut pretor et aluaziles mandauerint. Et concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro filio suo, set filius pectet eam si illam fecerit : et si non habuerit per quod sanet eam, per corpus suum sanet illam. Mando eciam de mauris et de judeis percussis ut ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo tempore patris mei. Adhuc mando ut maiordomi non pignorent ullum hominem de Vdymira donec uocent eum ad Concilium coram pretore et aluazilibus. Addo adhuc amore uestro ut si aliquis pignorauerit sine meo maiordomo aut sine sagione suo aut sine portario pretoris pectet tantum pro quanto pignorauerit. Addo eciam et mando quod vicinus de Vdimira non det montadigum. Siquis igitur hoc factum meum uobis firmiter seruauerit benedicionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit maledicionem dei et mei consequatur. Ego Alfonsus rex predictus presentem cartam quam iussi fieri roboro et confirmo. Facta carta apud Vlixbonam, v.° kalendas Aprilis. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª IIII.ª Domnus Gunsaluus garsie signifer curie, domnus Egidius martini, domnus Alfonsus teliz tenens terram de ripa Minii, domnus Martinus alfonsi tenens terram sancte Marie, domnus Fernandus lupi tenens Braganciam, domnus Alfonsus lupi tenens terram de sausa, domnus Didacus lupi tenens terram de Lameco, domnus Martinus egidii tenens terram de trasserra, domnus Martinus geraldi Electus Bra-

carensis, domnus Arias episcopus Vlixbonensis, domnus Egeas Colimbriensis episcopus, domnus Martinus Elborensis episcopus, domnus Rodericus Egitaniensis episcopus, domnus Julianus episcopus Portugalensis, domnus Egeas episcopus Lamecensis, domnus Matheus electus Visensis, conf. : Johannes de auoyno, Menendus suerii de merloo, Egeas laurencii de Cuyna, Fernandus fernandi cogomino, Vicencius didaci superiudex, Martinus petri clericus, test. Stephanus iohannis Cancellarius curie. Dominicus petri curie notarius notuit.

TRASEYRA, PARADELA, GOUVYAS, ORDONIO ET AGROCOVO

TRASEIRA, PARADELA, GOUUINHAS, ORDONHO E AGROCOVO

1256

Ex Lib. I Donationum, *seu potiùs Regestorum,* Alphonsi III *cum lectionibus variis ex* Lib. II *ejusdem regis.*

In christi nomine. Notum sit omnibus presentem cartam inspecturis quod ego A.[1] dei gratia Rex Port.[2] et Comes Bolon. do et concedo uobis terdecim meis populatoribus qui populatis in Traseyra omnes hereditates meas quas habeo in Traseyra, et in paradela, et in Gouuyas et in Ordonio et in agrocouo cum omnibus suis terminis nouis et antiquis et cum omnibus ingressibus et egressibus suis[3] quod uos et omnes successores uestri detis inde mihi et omnibus successoribus meis pro foro in quolibet anno triginta quinque modios medietatem panis et medietatem uini per mensuram de Galafura, que modo ibi est, et singulos almudes de vino, et singulos almudes de pane cocto[4], et singulos almudes de ceuada. Et istum panem supradictum debetis mihi dare anuatim a kalendis augusti usque ad festum sancti Michaelis de Septembro[5] : Et quarta ipsius pannis debet esse de tritico, et quartam[6] de ordeo, et quarta de centeno, et quarta milii[7]. Et similiter debetis mihi dare vinum in lagari. Et istum panem et istud uinum debetis[8] mihi dare[9] annuatim in Guyanes. Et debetis mihi dare annuatim mense[10] Januario terdecim pelles de coneliis. Et Riqus homo neque prestamarius neque suus maiordomus non pausent neque intrent in uestris villis qui uobis faciant iniuriam[11]. Et uos inter uos mittatis unum hominem iuratum qui det mihi meam iugadam annuatim in Guyaez[12], sine aliquo inpedimento. Non pectetis nisi tres calumpnias scilicet raussum furtum et[13] homicidium[13]. Et detis pro homicidio quindecim morabitinos, medietatem mihi et medietatem Concilio : Et similiter pro rauso si illud feceritis : Et furtum quale fuerit factum tale sit pectatum. Et iste tres calumpnie[14] debent inquiri per bonos homines, et emendari sicut fuerit de directo. Et debetis mihi ire in uia et in apelido taliter quod possitis[15] ipsa[15] die[15] redire[15] ad uestros[16] domos[16]. Habeatis uos et omnes successores uestri supradictas hereditates in perpetuum iure hereditario possidendas, et faciatis inde mihi et omnibus successoribus meis[17] supradictum forum. Et non uendatis eas nec cambietis[18] nisi talibus hominibus qui mihi de eis faciant supradictum forum. In cuius rei testimonium presentem uobis dedi cartam mei sigilli munimine communitam. Datum pinello[19], III.ª die Octobris, Rege mandante per Cancellarium. Dominicus petri fecit. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª IIII.ª

1 Alfonsus
2 Portugalen.
3 suis et
4 copto
5 Septebrio
6 quarta
7 de milio
8 detis·
9 *deest*
10 in mense
11 iniuriant.
12 Gouuiannes
13 *deest*
14 calupnie
15 ipsa die possetis reddere
16 domos uestras.
17 meis annuatim
18 donetis
19 in Penello

PENA-GARCIA

PENAGARCIA

1256

In hac charta conceduntur incolis de Penagarcia forale, *usus, consuetudinesque de* Penamacor. Forale *illud jam alibi juris publici fecimus* (p. 539). *Textum chartae de* Penagarcia *desumpsimus ex* Lib. I Donationum, *seu potiùs Regestorum,* Alphonsi III.

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus presentem cartam inspecturis quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum vxore mea Regina dona Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia do et concedo uobis omnibus populatoribus de Penagarcia presentibus et futuris, forum usus et consuetudines de Penamocor quod uos habeatis tale forum et tales usus et tales consuetudines quales habet Concilium de Penamocor : et hoc facio uobis quod detis mihi et omnibus successoribus meis omnes uicini qui habitaueritis in Penagarcia et omnes illi qui ibi habuerint hereditates et in terminis uestris annuatim pro festo sancti Martini quilibet uicinus decem decem solidos pro foro. Et portagines et montadigum de penagarcia et de suis terminis remaneant mihi et omnibus successoribus meis libere pacifice et quiete. Et pectetis uocem et calumpniam per forum de Penamocor. Et in omnibus aliis rebus habeatis forum et consuetudines et usus de Penamocor. Do eciam uobis et concedo terminos uestros quos habuistis et possedistis usque modo per illas diuisiones per ubi eos habuistis et possedistis in pace. Quicunque uobis hoc factum meum integre obseruauerit sit benedictus a deo amen : Et quicunque illud uobis infringere atemptauerit, non sit ei licitum, et iram dei omnipotentis habeat in eternum. Facta carta in proencia, pridie kalendas Nouembris, Rege mandante. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª IIII.ª domnus Gonsaluus garsie signifer Curie, domnus Egidius martini maiordomus curie, domnus Alfonsus lupi tenens Sausam, domnus Alfonsus teliz tenens Braganciam, domnus Martinus alfonsi tenens terram sancte Marie, Martinus egidii tenens Trasserram, Gonsaluus menendi tenens panoyas, domnus Andreas fernandiz tenens ripam Minii, domnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis, domnus Julianus Episcopus Portugalensis, domnus Egeas Episcopus Colimbriensis, domnus Arias episcopus Vlixbonensis, domnus Martinus Episcopus Elborensis, domnus Rodericus episcopus Egitaniensis, domnus Egeas Episcopus Lamecensis, domnus Matheus electus visensis, conf. : Johannes durandiz subsignifer Curie, Menendus suarii de merloo, Petrus martini petarinus, Stephanus spinel, Simeon petri de spino, Lupus roderici uice maiordomus, Stephanus iohannis Cancellarius Curie, Dominicus petri notharius Cancellarie, test.

BARVADAENS

BARVADÃES

1257

Cùm in charta de Barvadães *ne de* concilio *quidem mentio fiat, sed tantum de quodam jure, omnibus incolis communi, communiter utendo agatur, dubitare licet an diploma hoc* forale *sit, an potiùs charta emphyteutica variis colonis concessa, absque municipalis nexus institutione. Nos, verò, exemplum imperfectissimi illius municipii generis, cui* foralia *de* Bornes, *de* Eiriz, *aliorumque locorum pertinent, chartam ipsam arbitramur. Ex* Lib. II Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *descripsimus. Lectiones varias hausimus ex codice* Livro de Foraes Velhos de Leitura Nova, *sic dicto.*

In dei nomine. Notum sit omnibus presentibus et futuris quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. do et concedo uobis populatoribus de baruadaens presentibus et futuris totam meam hereditatem quantam[2] habeo in ipso loco de baruadanibus[3] : tali uidelicet pacto quod uos et omnes uestri successores detis michi et meis successoribus annuatim nouem foros de nouem casalibus, scilicet, vnusquisque uestrum detis michi et meis su-

1 Alfonsus
2 quantum
3 baruadaens

cesoribus[4] annuatim sex sex quartarios de pane mediato medietatem centeno, et medietatem de milio, et de ordio et sit ateeygatus et stante. Et date michi annuatim singulas spatulas cum singulis gallinis, et cum duobus duobus panibus quales eos feceritis in domibus uestris : et date michi annuatim x x oua ad festum natalis domini. Et detis michi annuatim inter omnes in maio duos arietes de singulis annis. Istum panem detis meo homini uel cui ego mandauero per teygam de jugali que modo ibi est : Et detis eum in ipso loco de Baruadanibus a kalendis Augusti usque ad festum sancti Michaelis de Septembrio[5] : Et si meus homo non iuerit pro eo usque ad dictum festum perdat eum in ipso anno. Et date spatulas in jugali. Et date michi singulos medios morabitinos annuatim ad tercias partes anni secundum consuetudinem terre. Et si aliquis uestrum obierit det unum morabitinum pro luctosa, uel suum ualorem. Et date singulos steyros de uoto. Habeatis uos et omnes uestri succesores[6] ipsam hereditatem iure hereditario in perpetuum possidendum pro ipsis foris et directis superius nominatis cum omnibus terminis suis nouis et antiquis quomodo eos melius potueritis inuenire. Qui terminum diuiduntur per pousadorium de portela de Valoyra quomodo uadit aqua uertente et diuidit cum ferramenta et uadit ad portelam de Magosteyros, et inde quomodo diuidit uiam que uadit ad soueroso, et inde ferit ad ualem de Carualio, et inde uadit ad capud de Queyris de medio, et inde uadit ad cabezam de Teyxoqueyra de fundo de panascali, et inde aqua uertente per lumbum de azineyra et ferit in sayna et cum terneno de freyxeneyro[7], et inde quomodo diuidit cum Eyriz per Lameyrum chousum et quomodo diuidit cum sancta maria de verea per cauptum[8] et uadit per ualem de Luce ad penedos aluos cum suo parte de Lacuna, et inde quomodo diuidit cum Baruadanibus de susanis : et do uobis sesmum de sauto de plano de Valoyra cum istis terminis superius nominatis. Non pectetis nisi iii^or calupnias[9], scilicet, homicidium, rausum, furtum, et stercus in ore : de uno istorum pectetis x morabitinos, medietatem michi et medietatem populatoribus de Baruadanibus : furtum si feceritis pectetis illud secundum consuetudinem ipsius terre : de istis calupnis[10] non respondeatis nisi per inquisicionem bonorum hominum : de aliis calupniis[11] et de apostilia non respondeatis. Non uadatis in hostem nisi cum Rege quando iuerit a flumine Dorii usque ad Minium. Non uadatis ad castellum nec ad toruiscadam. Istud forum faciatis semel in anno et non amplius. Maiordomus nec prestamarius nec Riqus[12] homo[12] non intrent in uestram villam qui uobis iniuriam faciant. Et quicunque contra istam cartam uenerit, non sit ei licitum et maleditionem habeat in eternum, et mille solidos michi pectet. Datum apud Sanctarenam[13], vi.° kalendas aprillis, Rege mandante per donum E. martini maiordomum et per Cancellarium : R. petri fecit. Era m.ª cc.ª lxxxx.ª v.ª

4 successoribus
5 Setembro.
6 successores
7 frexeneiro
8 cautum
9 calumnias
10 calumniis
11 calumniis
12 Ricus homo
13 Sanctarem

GOUVIANIS

GOUVIÃES

1257

Quod nuper de forali *de* Barvadães *diximus, de hoc et de illo de* Lago-mau, *quod sequitur, dicendum est. Ex libro inquisitionum, qui titulum* Lib. ii Donationum Alphonsi III *prae se fert, descripsimus : lectiones varias ex codice qui inscribitur* Foraes Velhos de Leitura Nova.

In dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. do et concedo uobis populatoribus de Gouuianis totam hereditatem meam quantam habeo in ipso loco de Gouuianis et in suo termino quomodo diuidit cum pendoradeyro, et inde quomodo diuidit cum sancta Marta aqua uertente, et inde uadit per portum de mestaz et uadit ad penedum guordum[2] et inde ad teyxugueyram et uadit ad penedum de portis, et uadit ad anta de Saugueyro et uadit ad locum ubi prius incepimus diuidere terminos : do inquam et concedo uobis et omnibus uestris successoribus ipsam hereditatem iure hereditario in perpetuum possidendam, tali uidelicet pacto quod faciatis inde michi et omnibus meis sucessoribus[3] annuatim septem homines qui debetis ibi esse moratores septem foros, scilicet, quod unusquisque uestrum uel aliorum uestrum successorum det michi annuatim et omnibus meis sucessoribus[4] vii quartarios de pane, medietatem, scilicet, de centeno, et aliam medietatem de milio, per mensuram de aquilari que modo ibi est et date ipsum panem in

1 Alfonsus
2 gordum
3 successoribus
4 successoribus

area in ipso loco de Gouuianis[5] a kalendis Augusti usque ad festum sancti Michaelis mensis septembris : Et si non uenerit aliquis ex parte mea pro eo non respondeatis de illo in ipso anno : et date michi et meis successoribus in festo natalis domini VII spatulas porcinas cum VII gallinis et cum X X ouis et cum II II panibus centenis quales eos feceritis in domibus uestris, deinde detis michi annuatim III morabitinos et dimidium ad tercias partes anni secundum consuetudinem terre : et date michi II arietes de singulis annis pro collecta in madio. Et si aliquis homo de istis VII obierit in ipso loco de Gouuianis det michi uel mei succesori[6] I^m morabitinum pro luctosa[7] : non pectetis nisi IIII calupnias[8], scilicet, furtum, rausum, homicidium, et stercus in ore : pro homicidio X morabitinos, medietatem michi, et medietatem populatoribus ipsius loci, et similiter de rauso : furtum si fecerit, pectet illud secundum consuetudinem terre, et similiter de stercore in ore posto. Iste calupnie[9] iudicentur per inquisitionem bonorum hominum. Dominus terre nec prestamarius eius non faciat pausam in ipso loco de Gouuianis. Et maiordomus non intret ibi qui uobis iniuriam faciat. Et istud forum faciatis semel in anno et non magis. Habeatis uos et uestri succesores[10] istam hereditatem per ipsum forum quod superius est expresum[11]. Non uendatis eam neque pignoretis militi nec[12] generoso homini nec homini alicuius ordinis, nisi laboratori qui michi compleat dictum forum. Siquis uero hanc cartam uiolare temptauerit maledicionem[13] habeat in eternum, et michi pectet mille solidos : carta ista nichilominus in suo robore permanente. Datum apud Sanctarenam[14], VI.° kalendas aprillis, Rege mandante per donum E. martini maiordomum Curie, et per Cancellarium. R. petri scripsit. Era M.ª CC. ªLXXXX.ª quinta.

5 Gouuianes
6 successori
7 luitosa.
8 calumnias
9 calumnie
10 successores
11 expressum.
12 neque
13 maledictionem
14 Sanctarem

LACU MALO

LAGO-MAU

1257

Ex **Lib. II Donationum,** *sic dicto,* **Alphonsi III** *desumpsimus : lectiones varias ex* **Livro de Foraes Velhos de Leitura Nova.**

In dei nomine. Notum sit omnibus presentibus et futuris, Quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. do et concedo vobis populatoribus de Lacu malo quantam hereditatem habeo in ipso loco de Lacu malo quomodo diuidit per uenan aque de Cauumqueyra, et inde quomodo diuidit cum pentalius per penedum de aquila, et uadit directe ad Muchom, et quomodo diuidit cum Reuoredo plano : et do ibi uobis sautum de porto : do etiam uobis et omnibus uestris succesoribus[2] ipsam hereditatem cum omnibus terminis suis nouis et antiquis, sicut diuiduntur in ista carta, et secundum quod melius potueritis inuenire, tali uidelicet pacto quod uos et uestri successores detis michi et omnibus meis succesoribus[3] sex foros de VI casalibus annuatim, scilicet unusquisque uestrum det michi annuatim VI quartarios de pane ateygato medietatem de centeno et medietatem de milio et de ordio per teeygam de jugali que modo ibi est : Et singulas spatulas cum singulis gallinis et cum X X ouis, et cum II II panibus quales eos feceritis in domibus uestris, ad festum natalis domini, et unum arietem de uno anno pro madio, et singulos medios morabitinos annuatim ad tercias partes anni secundum consuetudinem terre. Et si aliquis uestrum obierit det I morabitinum pro luctosa, et non magis. Istum panem detis in ipso loco de lacu malo a kalendis Augusti usque ad festum sancti Michaelis de septembrio[4]. Et si meus homo non iuerit pro eo non respondeatis de illo in ipso anno : istud forum faciatis et non magis : non pectetis nisi IIII[5] calupnias[5], scilicet, homicidium, rausum, furtum et stercus in ore : pro uno istorum pectetis X morabitinos, medietatem michi, et medietatem populatoribus de ipso loco de lacu malo : furtum si feceritis pectetis illum secundum consuetudinem ipsius terre : de istis III[6] calupniis[6] non respondeatis nisi per inquisitionem bonorum hominum : Et de aliis calupniis[7] et de apostilia non respondeatis : non uadatis in ostem[8] nisi cum domino Rege quando fuerit de flumine dorii usque ad minium : non uadatis ad castellum, nec ad toruiscadam. Detis michi pro uodo singulos steyros panis : istud forum faciatis semel in anno, et non magis. Maiordomus nec prestamarius nec Riqus[9] ho-

1 Alfonsus
2 successoribus
3 successoribus
4 setembro.
5 quatuor calumnias
6 quatuor calumniis
7 calumniis
8 hostem

mo[9] non intrent uobis in ipsum locum de Lacu malo qui uobis iniuriam faciant. Et si aliquis homo contra istam cartam meam uenerit non sit ei licitum, et maledicionem[10] habeat in eternum, et michi pectet mille solidos. Datum[11] apud Sanctarenam VI.° kalendas Aprillis, Rege mandante per donum E. martini meum maiordomum Curie et per Cancellarium. R. petri fecit. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª V.ª

9 Ricus homo
10 maledictionem
11 Datis

MONTE FORTI

MONFORTE

1257

Ex Lib. I Donationum, *sic dicto,* Alphonsi III *descripsimus. Non aliud exemplar invenimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen.Ego Alfonsus dei gratia Rex port. et Comes Bolon., una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia motus inspiratione diuina villam de Monte forti populaui, et retentis in ea mihi meis regalenguis uobis cam meis hominibus et uasallis et alumpnis ad habitandum iure hereditario tribui cum omnibus suis terminis et pertinenciis. Et ideo placuit mihi libenti animo et spontanea uoluntate dare et concedere uobis tam presentibus quam futuris forum de Begia quod a me peciistis ibidem permansuris, per quod forum regalia iura inferius plenarie scripta mihi et generi meo a uobis et uestris successoribus persoluantur. Et facio uobis illas gracias quas feci Concilio de Begia : In primo quito uobis jugadas : et quito uobis quod de uino de foris carretato in relego nichil mihi detis. Et eciam mando et quito quod vicinus de monte forti non det portagium in meo regno. Mando eciam et quito quod almocreues de Monte forti non faciant mihi carrariam : et istas quatuor causas de mea gracia in perpetuum quito uobis et successoribus uestris quod uos et ipsi nichil inde detis nec faciatis mihi neque meis successoribus. Do itaque pro foro uobis ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet quingentos solidos, et hoc sit sine uozeyro : Et si infra domum ruptor occisus fuerit occisor uel dominus domus pectet I morabitinum : Et si ibi uulneratus fuerit pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rauso publice facto pectet quingentos solidos : pro merda in boca sexaginta solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum primo pectet quinque solidos, secundo quinque solidos : Et si tercio inuentum fuerit iterum testimonio bonorum hominum uinum totum effundatur, et arcus cuparum incidantur : et relegum accipiatur annuatim prima die Januarii. Et habitatores de Monte forti habeant libere tendas, fornos panis, scilicet et ollarum : et de furnis de tegula dent decimam. Qui extra cautum hominem occiderit pectet sexaginta solidos : Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet sexaginta solidos. Et homines de monte forti habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rauso noto et merda in boca sexaginta solidos, medietatem scilicet regi et medietatem domino hereditatis : et eant in apellitum regis et nullum aliud forum faciant regi : et almotazaria sit de Concilio, et mittantur almotacees per pretorem et Concilium ville : et dent de foro de uaca unum denarium, et de zeuro unum denarium, et de ceruo unum denarium, et de bestia de piscato unum denarium, et de barca de piscato unum denarium : Et de iudicato similiter, et de alcauala III denarios : de ceruo, de zeuro, et de uaca, et de porco, unum denarium, et de carneyro unum denarium. Piscatores dent decimam : De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora, a decem morabitinis et supra, dent unum morabitinum : et a decem morabitinis et infra, dent medium morabitinum. De equa uendita uel comparata dent duos solidos : et de boue duos solidos et de uaca unum solidum, et de asino et de asina unum solidum : De mauro et de maura medium morabitinum : et de porco uel de carneyro, duos denarios : De caprone uel de capra unum denarium, de carrega de azeyte, uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera, medium morabitinum : De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana unum morabitinum : de bragale duos denarios : De uestitu de pellibus tres denarios : De lino uel de alliis uel cepis decimam : De piscato de fora decimam : de conquas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus hiis carrigis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint si

alias proprias emerint non dent portagium ex eis : de carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent tres denarios, de asinari tres medalias : De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent sex denarios. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : Et si nupserit pediti faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel debilitauerit qui exercitum facere non possit, stet in honore suo : si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almocrauariam miserit, nullum forum de almocrauaria faciat. Coniliarius qui fuerit ad sogeyram et illuc manserit det unum follem conilii : Et qui illuc moratus fuerit viii^to diebus uel amplius, det unum conilium cum pelle sua : Et coniliarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores de Monte forti qui panem suum uel uinum uel ficus uel oleum habuerint in Elbora uel in monte maiori uel in aliis locis et ad Montem fortem illud ad opus suum duxerint non dent portagium inde. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit pectet triginta solidos : Si inconsulte et casu accidente percusserit pectet nichil. Inimicus de fora non intret in villam super inimicum suum nisi per treugas uel pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium, quod horum domino equi placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum : Et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, maiordomus non mitat manum in eum nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. De madeyra que uenerit per flumen unde dabant octauam dent decimam. De atalaya de villa debet Rex tenere medietatem, et milites medietatem suis corporibus. Militem de Monte forti cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel habere suo per quod eum habeat ego recipiam eum meo diuiti homini in numerum suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris. Et meus nobilis homo qui villam de Monte forti de me tenuerit non mitat ibi alium pretorem nisi de monte forti. De casis quas mei nobiles homines aut freyres aut hospitalarii aut monasteria in Monte forti habuerint faciant forum ville sicut ceteri milites de Monte forti. Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit teneat illud usque tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari, ut si dominus eius uenerit detur ei : Si autem dominus eius precone dato usque ad tres menses non uenerit faciat tunc maiordomus de eo comodum suum. De caualgada pretoris nichil accipiat pretor per uim nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada sexaginta militum et supra diuidant mecum in campo. Faber aut zapatarius aut pelitarius qui in Monte forti casam habuerit et in domo sua laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum uel zapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel zapatarii fuerint et per hofficium istud uixerint et casas non habuerint, ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. Et pedites quibus suum habere dare debuerint dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum : et homines qui habitauerint in hereditatibus de Monte forti si furtum fecerint ut supradictum est componatur medietatem regi et medietatem domino hereditatis. Moratores de Monte forti non dent luytosam. Adaliles de Monte forti non dent quintam de quinionibus suorum corporum. Milites de Monte forti non teneant zagam et teneant deanteyram in exercitum regis. Panetarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est exceptis hiis que superius scripta sunt, et uobis relinquo. Et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent duos denarios, et de barca de piscato minuto, duos denarios, et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo, et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum et non ad alia. Milites de Monte forti testificentur cum infanzionibus de Portugali. Qui etiam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit pectet quingentos solidos. De nauigio uero mando quod pretor et duo spadalarii et duo pronarii et unus petintal habeant forum militum. Preterea do uobis et concedo ut uestram almotazariam habeatis et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando eciam ut nec meus pretor uille nec maiordomus nec aluaziles nec aliquis alius audeant afforciare ullum hominem de Monte forti uel de fora de suo pane nec de suo piscato neque de suo vino neque de suis carnibus, neque de aliis rebus suis. Adhuc mando ut mei maiordomi non uadant extra villam aprehendere homines neque raubare nec afforciare, sed si fecerint calumpnias faciant eos uocari per portarium pretoris coram pretore et aluazilibus et sanent eis sicut pretor et aluaziles mandauerint : et Concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro filio suo sed filius pectet eam si illam fecerit : Et si non habuerit per quod sanet eam, per corpus suum sanet illam. Mando eciam de mauris et de judeis percussis ut ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo tempore patris mei. Adhuc mando ut maiordomi non pignorent ullum hominem de Monte forti donec uocent eum ad Concilium coram pretore et aluazilibus. Addo adhuc amore uestro ut si aliquis pignorauerit sine meo maiordomo aut sine sagione suo aut sine portario pretoris pectet tantum pro quanto pignorauerit, et non plus. Siquis igitur hoc factum meum uobis firmiter seruauerit benedicionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit maledicionem dei et mei consequatur. Ego Alfonsus predictus Rex una cum uxore mea re-

gina domna Beatrice presentem cartam quam iussi fieri roboro et confirmo. Facta carta mense Maii, apud Vlixbonam, Rege mandante. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª V.ª Domnus Gunsaluus garsie alferaz, Domnus Egidius martini maiordomus Curie, domnus Alfonsus teliz tenens terram de Bragancia, domnus Andreas fernandi tenens ripam Minii, domnus Alfonsus lupi tenens Sausam, domnus Didacus lupi tenens Viscum, Gonsaluus menendi tenens Panoyas, Martinus egidii tenens trasserram : domnus Martinus archiepiscopus bracarensis, domnus Arias Episcopus Vlixbonensis, domnus Egeas Episcopus Colimbriensis, domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis, domnus Julianus Episcopus Portugalensis, domnus Egeas Lamecensis Episcopus, domnus Matheus Electus Visensis, domnus Martinus Episcopus Elborensis, confirmant : domnus Johannes de Auoyno test. domnus Menendus suarii, domnus Johannes durandi, domnus Egeas laurencii, Johannes suarii conilius, Rodericus petri superiudex, Martinus petri clericus domini Regis, test. Addo eciam et mando quod vicinus de Monte forti non det montadigo. Domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie. Dominicus petri notarius Curie scripsit.

PAREDES

PAREDES

1257

Simile est hoc forale *illi de* Bornes, *de* Eiriz, *aliisque ejusdem generis. In* Lib. II Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *invenimus : lectiones varias ex codice* Foraes Velhos de Leitura Nova *hausimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. simul cum vxore mea Regina dona Beatrice facio cartam perpetue firmitudinis vobis populatoribus de Paredes. Do uobis ipsam meam hereditatem cum suis terminis nouis et antiquis quomodo diuidit cum soutelo, et inde cum jugal, et quomodo cum fonsim, et inde cum trandeiras[2], et quomodo diuidit cum carrazedo, et inde uadit ubi prius incepimus. Do uobis ipsam meam hereditatem, quod scitis quantos uos uolueritis : et detis inde michi annuatim et meis successoribus VIII homines VIII foros scilicet II II modios de pane, stante et ateygatus, medietatem de centeno et medietatem de milio per mensuram de aguilar que[3] modo[3] ibi est et detis illi in area de kalendis Augusti usque ad festum sancti michaelis de Septembrio[4] et si non uenerit[5] pro illo ex parte mea faciatis testimoniis per tribus uicibus de bonis hominibus et non respondeatis de illo pro ipso anno et detis michi annuatim et meis successoribus VIII morabitinos per tercias partes anni, secundum consuetudinem terre, et singulas spatulas porcinas cum singulis gallinis et cum decem decem ouis et cum duobus duobus panibus centenis quales eos feceritis in domibus uestris in festo natalis domini in jugal : et detis in madio in colibet[6] anno III arietes de singulis annis : et si ibi obieritis detis singulos morabitinos pro luitosa. Habeatis uos istam hereditatem et omnis posteritas uestra in perpetuum pro isto foro superius nominato. Non uendatis nec inpignoretis nisi villano qui suppleat michi dictum forum cum obediencia : non sit generosus nec iunior nec alicuius ordinis. Non pectetis nisi III callumnias, furtum rausum et homicidium et stercus in ore : et detis pro homicidio X morabitinos medietatem michi et medietatem concilio et similiter de rausso : Et furtum quale fuerit factum tale sit pectatum, et sint per inquiricionem bonorum hominum de tribus villis de uestra friiguizia. Non eatis in hostem nisi cum domino Rege quando fuerit de flumine dorii usque ad Minio. Meus riqus[7] homo[7] nec suus prestamarius nec suus maiordomus non intret in uestra villa qui uobis iniuriam faciat : istud forum faciatis in colibet[8] anno et non magis. Et quicunque contra hoc factum nostrum ire temtauerit sit maledictus et cum juda in inferno missus et quantum quesierit tantum duplet et insuper cui uocem suam dederit pectet D solidos : Carta nisi[9] hominibus[9] in suo robore permanente. Facta carta mense Junii. Sub Era M.ª CC.ª LXXXX.ª V.ª Regnante Rege alfonso in port. Archiepiscopo bracarensis domno M. giraldi, tenente terram de Aguilar Martinus correya et Suerius correya judice fernam[10] dominici[10]. Ego Rex Alfonsus qui hanc cartam iussi facere cum propriis manibus roboro et confirmo. Qui presentes fuerunt, Petrus testis, Johannes[11] testis[11], Martinus testis. Gomecius notuit.

Et carta[12] fecit Ermigius stephani, et non tenebat sigillum.

1 Alfonsus
2 trandearas
3 quomodo
4 Setember
5 uenerint
6 quolibet
7 ricus homo
8 quolibet
9 nichilominus
10 Fernando dominici.
11 *deest*
12 cartam

S. MARTINO

S. MARTINHO

1257

Autographa charta, ex cartophylacio monasterii Alcobaciae in Archivum Publicum delata, textum hujus foralis *nobis suppeditavit.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Quoniam cum dies hominum breues sint et afflatum eorum breuis aura consummat, eorum gesta nisi redigantur in scriptis de facili a memoria elabuntur et obliuio sepe impedit ne ad noticiam perueniant posterorum : Iccirco Nos Frater Stephanus dictus abbas et Conuentus alcobacie notum fieri uolumus omnibus presentem paginam inspecturis quod de communi consensu et beneplacito nostro damus et concedimus hereditatem nostram quam habemus in cauto nostro in loco qui dicitur de sancto Martino sicut diuiditur per focem de selir ex una parte, et ex altera parte quomodo incipit per bicum de longara, et uenit per uallem et tendit ad bregium, Dominico gonsalui, petro mauro, petro maza, Dominico fatorro, Juliano iuliani, Johanni de hisgeiro, et omnibus aliis usque ad numerum sexagenarium, qui eam colere populare uel morare uoluerint, et eorum successoribus iure hereditario in perpetuum possidendam, tali uidelicet conditione quod ipsi et omnes eorum successores persoluant nobis et successoribus nostris quintam partem uini, tritici, ordei, siliginis, milii, olei, ac leguminum, et omnium aliorum fructuum quos perceperint ex eadem. De fructibus uero ortorum quos coluerint uel habuerint si contigerit eos de ipsis fructibus aliquid uendere uel donare, persoluant nobis quintam partem : similiter de pomis si uendiderint, persoluant nobis et successoribus nostris quintam partem. Piscatores habeant ad opus sue piscationis suum linum, et si forte de illo uendiderint uel donauerint, persoluant nobis et nostris successoribus quintam partem : similiter de omni piscato quod habuerint, persoluant nobis et nostris successoribus decimam, excepto de morena. Laboratores uero de omnibus fructibus quos habuerint, persoluant nobis et successoribus nostris quintam partem, et annuatim in die sancti Johannis babtiste fogazam de uno alqueyre, et unam gallinam. Mandamus etiam et concedimus eis relegum et calumpnias sanctarenenses : omnia alia fora sint ad usum et forum de petrenaria : usque ad tercium annum habeant ipsi ipsam hereditatem uendicatam : de hereditate etiam rupta persoluant quintam partem, et de non rupta eo anno quo rupta fuerit, nichil persoluant : a quatuor annis et supra habeant relegum sanctarenense. Nec sit eis licitum ipsam hereditatem emplazare, uendere uel donare alicui clerico siue religioso aut militi seculari siue alicui alii uel etiam quocunque alio modo alienare, aut in ea successorem aliquem constituere uel heredem siue dominium in alium transferre per quem nostri supradicti redditus possint minui aut aliquatenus impediri. Et ut hoc maioris roboris obtineat firmitatem et nullo modo possit in posterum reuocari, precepimus exinde fieri duas cartas unius et eiusdem tenoris per alfabetum diuisas quarum unam nos retinuimus ipsis populatoribus altera remanente, et eas sigilli nostri fecimus munimine roborari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc cartam nostre donationis et concessionis infringere uel ei ausu temerario contraire : Siquis autem hoc attemptare presumpserit, maledictionem omnipotentis dei et sanctorum eius se nouerit incursurum. Actum Alcobacie, Mense Junii : Sub Era M.ª CC.ª XC.ª V.ª : presentibus,

Domno S. abbate —Domno pelagio petri —Domno petro notario —Domno Laurentio—, test.
Domno Menendo petri —Martino petri cantore —Fratre Benedicto —Fratre Johanne pelagii—, test.
Dominicus petri Cellararius medius Notauit.

MIDONES

MIDÕES

1257

An vere municipium *verbum* concilium *in hac charta significet dubitari potest. Non ex alia sententia, nec quidem ab alio singulo verbo in hoc diplomate* foralis *indolem deducimus. Cùm, vero, dubitaremus, rationabilius duximus monumentum hoc in publicum expromere. Apographum authenticum, ex cartophylacio Laurbanensi in Publicum Archivum delatum, nobis textum praebuit.*

In dei nomine. Sciant omnes homines presentes quam futury quod Ego dona Marina gomeci per gratia dei abbatisa de lorbano insimul cum consilio conuentui nostro, facio carta vobis concilio de midones pro tali foro quod uos rendatis nobis anuatim anno de ipsam uillam predictam octauam partem de panem et vinum et linum et leguminis : et pro eradiga v alqueires de centeno uel de alium panem qualem abueritis et quatuor alqueires de tritico de fogaza : qui abuerit uinea et casa uel almuyna de sub aqua vel qui abuerit casa siue vinea det una gallina et decem oua vel uinea siue casa et qui laborauerit milii det v alqueires vel una quarta de uino si abuerint vinea qualem uoluerit talem det : et qui abuerit porcum det corazil et si vendiderit ipsum porcum det vna gallina : Ergo si dat ipsos denarios pro bouem uel pro manta non det nullum forum : et si occiderit porcum que ualla x solidos det corazili, et si venderit eum det vna gallina : de porcu que comparauerit non det nullum forum, et si comederit ibi renouo ipsum porcum det corazil. Maiordomum quando fuerit panem totum in monte accipiat rodum ad montem panis et congreget eum quam melior potuerit, et non com uasoriam laborent omines de midones et alimpieu panem et post hoc clament maiordomum qui accipiet suam porcionem ubicunque desfularen in termino de lorbano : Et ante que parta maiordomum ipsum panem dent suum directum ad operarios, et quantos fogus tantos foros. Et qui uoluerit vendere ipsam hereditatem vendat ad quid faciat istum forum et dê nobis outauam partem de denariis : et non vendant ad milites nec ad omines dordine nec a donas. Istas sunt caonias, pro omicidium xx morabitinos et pro estercore in ore pro roxu viginti viginti morabitinos; et qui jagar cum feru moudu x morabitinos et sanguine super ocullos x morabitinos : et qui tolerit pignoram ad maiordomum det ipsam pinoram duplatam ad maiordomum : et qui britar testeçiom de maiordomum, pecte ii solidos : de casa derota sesaginta solidos : Qui meazar maiordomum pecte xx morabitinos : qui tirar cuttellu pro ira pecte ii solidos uel perdat eum ipsum cuttelu. Ad istas caonias uadat maiordomum per enquisas de homines bonos et alios non. Bofom det i denariom, de portagem de bestia caregada de pescadu det i solidum, si venderit eum totum, et si toto non uendiderit avenase com maiordomum, et carega de asino vi denarios, de carega de uino i quarta, de carega de sal de bestia cauallar vno almude, de asino vno alqer, de portagem de bouem pro a laborare i solidum, et pro bouem que uoluerint occidere vi denarios uel uaca aliut tantum et pro corium aliut tantum et pro pelle v denarios cordeira facta, pro pelle cabritina facta iii denarios, et allia comparra qualquer de morabitino iii denarios, et de porcum ii denarios et de alia resellos singulos denarios, et de bestiam caualar ii solidos et de asino i solidum et pro penorar maiordomum de morabitino iii denarios, et ipsum qui fuerit rebellis persoluat ipsos denarios : todos homines de midones faciant vna careira ad lorbanum uel ad alium locum que posat in ipsum diem venire ad sua casa com verbo in ore *(?)* et cum literas in mano : et de portu, et de barcum i fogaza et vna galina : pro fornos de tegulla singulos singullos i fogaza i galina. Et qui contra istam cartam nostram uenerit sit maledictus et cum iuda traditore imferno damnatus pectet parte auerse d morabitinos. Facta carta mense jullii : Sub Era m.ª cc.ª nonagesima quinta. Qui presentes fuerunt, Frater mateus procurator monasterii et dono menendo et dono Egidio et monachis alcobacie, et Johannes petri et Johannes vel.... capelanis monasterii et judici de midones dono paaz et Johannes sugerii et petro sugerii et isti sunt testes.

VALLE FLORIDO

VALLE-DE-FLORES

1257

An autographum diploma quod hic edimus (nuper a scrinio sedis Conimbricensis in Publicum Archivum delatum) concessio latifundii sit, pluribus colonis insimul facta; an municipalis instituti parvi cujusdam pagi intra terminos municipii de Belmonte *siti non clare patet. Cum vero nobis illud inferioris municipii* forale *esse plausibilior videatur opinio, juris publici hic facimus.*

In dei nomine. Notum sit omnibus presentem cartam inspecturis, quod Nos E. dei gratia Colinbriensis episcopus, Damus et concedimus tale forum, et talem cartam, ut sint XVI populatoribus, et XVI casales, in valle florido, videlicet quod dent celario nostro nomine terratici decimam integre de pane, vino, de leguminibus, et lino : et de ortis cum ad locum uenerimus debent nobis facere honestum seruicium. De vineis autem quas plantauerint in primis tribus annis nichil debent dare, nec de hereditatibus de nouo arruptis in primo anno. Et cum debuerint colligere panem, uel vinum, debent uocare Maiordomum nostrum. Et debent ponere pedem cum fecerint vinum bene et fideliter tribus vicibus : et data nobis integre decima debet eisdem residuum remanere. Pro foro autem uniuscuiusque casalis debent dare annuatim in festo sancti Michaelis unum almudem de tritico, unam gallinam, et v^e oua : et pro istud foro debent esse exempti et excusati ab omni fazendeyra et fossadeyra, excepto tamen quod debent nobis facere cum ad locum uenerimus honestum seruicium. In voce, et calumpnia, et in omnibus aliis debent facere secundum forum, et cartam, et consuetudinem de Belmonte. Et si forte aliquis in predicto loco uoluerit uendere suam hereditatem, non uendat militi, nec ordini, sed uendat eam nobis pro tanto pretio, si eam uoluerimus comparare, uel uendat eam vicino, et tali qui faciat dictum forum. Vt autem hoc factum robur obtineat perpetue firmitatis duas cartas per alfabetum diuisas sigillo nostro munitas iussimus inde fieri, quarum una remanet penes nos, et alia penes ipsos populatores. Isti sunt termini populancie de valle florido : quomodo partitur per riuulum de Lauacolizinos ad infestum, et deinde cum Johanne petri, et Gometio petri, et deinde cum Johanne carneyro, et deinde cum Martinus suerii per petras diuisadas, et deinde per cume de serre de crastadinos aqua uertente, et per diuisiones quod sunt inter Belmonte et villa Colos, et deinde per uenam de Lauacolizinos. Ista populatione est in termino de Belmonte in rippa de Lauacolizinos. Facta carta m° nonas Julii. Era M.^a CC.^a LXXXX.^a V.^a

---

CODESAES

CODEÇAES

1257

Ex Lib. II Donationum, *seu potius Inquisitionum,* Alphonsi III *textum desumpsimus : lectiones varias ex codice* Foraes Velhos de Leitura Nova.

In christi nomine. Ego judicem[1] Martino martini per mandatum et auctoritatem domini Regis A.[2] et Comes bolon. facio kartam[3] vobis omnibus pernominatos[4], scilicet Michaeli petri uxori sue Marie petri, Petri martini uxori sue Eluira martini, Dominici petri uxori tue Serra iohanni, Vitali petri uxori eius Goyna[5] petri : Do uobis omnibus predictos cum uxores uestras hereditatem domini Regis quod habet in termino de uillarino, et habet iacencia ubi uocatur Codesaes quomodo diuidit cum termino de Maagoyra, per quam debidoyro quomodo intrat in orribile corrago, et uadit ad molendinum de Martino gonsalui, et inde per capud de refagio et uadit ad premaculum quot[6] uocatur de uaasco et uadit in directo ad iuso ex alia parte quomodo diuidit dos uillares ex alia parte et quomodo diuidit cum termino de Samardaa et reuertit ubi prius incepimus. Do uobis quantum habent[7] do-

1 iudice
2 Alfonsi
3 cartam
4 prenominatos
5 Godina
6 quod
7 habet dominus Rex

mini[7] Reges[7] infra istius[8] terminis tali uidelicet pactum[9] quod faciatis inde forum annuatim, scilicet III modii et II quartarii panem medietatem centeni, et aliam medietatem milio, per talicam de villarino ex diem[10] sancti Michaeli de Septembris usque ad festum sancti Martini : et debetis dare III almudes ceuada cum III gallinas et cum sex panibus coptos[11] quales feceritis in domibus uestris : Item primo die Magii[12] debetis dare II arietes de singulos annos : panem predictum ducatis per uestram custam ad villa de villarinum in superdictos temporis, et sint stante : et sit *(sic)* maiordomo de prestamario uel suo hominem[13] noluerit pettere et recipere predictos foros in superdictos temporis, faciatis testimonium bonorum hominum et panem in campum ponatis, et non respondeatis de illum[14] in hoc anno : nen[15] dedes luctosa nec portaginem in terra panoyas : et non uades in apilido[16] nisi cum domino Rege. De totis calupniis[17] non respondeatis nisi tribus si eas feceritis, scilicet, homicidium, rausum, stercoris in ore : de istis tribus calupniis[18] non respondeatis nisi per inquisicionem bonorum hominum : Et sint[19] infiate per uestrum uicinum ipsum quot[20] inter uos fuerit uestro[21] uicario : et postquam fuerit infiate ad III die ueniant inplere directum coram iudicem[22], et si noluerint facere directum ad tercia die pectent I libra cera : et pro unius de istis calupniis[23] pectis[23] x^m morabitinos, medietatem ad domino terre, et aliam remanet uobis ad ipsos populatoribus. Habeatis uobis predictas hereditas et omnis posteritas uestra in finem mundi et impleant predictum forum : non habeat hereditatem predictam nisi populatorem hominum : rumpatis fluctificetis non alienetis eam non tes*te*tis, non inplazetis : hoc[24] foros predictos faciatis sicut supradictos sunt et non plus. Siquis uero uenerit homo qui uobis fecerit iniuriam sit malectus[25] amen. Facta kartam[26] mense septembris : sub Era Millena cc.ª xc.ª v.ª Ego predicto judicem[27] hanc cartam quam iussi facere eam roboro : test. Johannes, Petrus, Martinus, testes.

Et ista carta non erat sigillata nec tenebat signa.

8 istis
9 pacto
10 die
11 coctos
12 Maii
13 homine
14 illo
15 Non
16 apelido
17 calumpniis
18 calumpniis
19 sunt
20 quod
21 in vestro
22 iudice
23 calumpniis pectetis
24 hos
25 maledictus
26 carta
27 judice

TINELA

TINHELA

1257

Ad genus illorum de Bornes, Eiriz *et aliorum pertinet* forale *de* Tinhela *illudque de* Nuzedo *quod hic sequitur. Ex* Lib. II Donationum, *ut aiunt,* Alphonsi III *textum sumpsimus : ex codice* Foraes Velhos de Leitura Nova *lectiones varias hausimus.*

In dei nomine. Notum sit tam presentibus quam futuris, quod Ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. facio cartam perpetue firmitudinis vobis populatoribus de Tinela : do uobis quantam hereditatem habeo in ipsa villa et in suo termino quomodo diuidit cum Tinela de jusana, et deinde cum reuel, et inde cum couas, et quomodo diuidit cum trasmiris, et inde cum tasindi per passionem, et quomodo diuidit cum termino de tinela cum na lagoa, et inde cum baruadanibus de susaes, et inde cum baruadanibus de jusanes, et quomodo diuidit cum Eyriz, et inde cum bornes, et inde uadit ubi prius incepimus. Do uobis ipsam meam[2] hereditatem[2] quod faciatis inde michi annuatim et successoribus meis XV homines XV foros : Et satis magis si uolueritis, scilicet, quod detis inde michi annuatim, et meis successoribus, II II modios de pane duas tercias de centeno et I tercia de milio per mensuram de soutilo que modo ibi est. Et detis istum panem ateygados, et non manu positus : et detis eum de kalendis agusti[3] usque ad festum sancti Michaelis de septembrio[4], et detis eum in area in uestra villa : et si non uenerit pro eo ex parte mea faciatis testimoniis de tribus uicinibus[5] de bonis hominibus de uestra villa : et non respondeatis de illo pro ipso anno. Et detis in festo natalis domini XV spatulas porcinas in jugali cum singulis gallinis et cum x^em x^em oua et cum II II panes centenos quales eos feceritis in domibus uestris. Et detis michi annuatim singulos morabitinos, et istos morabitinos detis per cias[6] partes anni, secundum consuetudinem terre : et detis michi VIII arietes

1 Alfonsus
2 hereditatem meam
3 augusti
4 setembro
5 vicinis
6 tercias

de singulis annis pro collecta in Madio : et si aliquis homo de istis xv obierit in uestra villa dent I morabitinum pro luctosa : si occideritis uenatum in uestro termino detis de vrso manus, et de ceruo, et de curzo lunbo[7], et de porco quarazil[8] : non pectetis nisi III calupnias[9], furtum, rausum, homicidium, stercus in ore : et detis pro homicidio x morabitinos, medietatem michi et medietatem uestro concilio, et similiter de rauso : furtum quale fecerit tale petet[10] secundum consuetudinem terre : et iste calupnie[11] iudicentur per inquisitionem bonorum hominum de uestra villa : non respondeatis de apostilia : non eatis in oste[12] nisi cum domino Rege quando fuerit de flumine Dorii usque ad minium : meus Riqus homo nec suus prestamarius nec suus maiordomus non intrent in uestra villa qui uobis iniuriam facit : et detis pro uodo x quartarios de pane : istud forum que resonat in ista carta faciatis semel in anno et non magis. Habeatis uos istam hereditatem et omnis posteritas uestra im perpetuum pro isto foro superius nominato. Quicunque igitur contra hoc factum meum ire temptauerit sit maledictus et cum iuda in inferno misus[13], et quantum quesierit tantum duplet, et insuper cui uocem suam dederit, pectet c morabitinos : carta nichilhominus in suo robore permanente. Facta carta in mense decembris : sub Era M.ª CC.ª LXXXX.ª V.ª Regnante rege A.[14] in Port. Archiepiscopus Bracarensis domno Martino geraldiz, tenente terram de Aguiar Martinus correya et Suerius[15] correya, judex F.[16] dominici. Ego Rex A.[17] qui hanc cartam iussi facere eam propriis manibus roboro et confirmo : pro rebora I arietem. Qui presentes fuerunt, Petrus testis, Johannes testis, Martinus testis, Gomecius notuit.

Et ista carta non erat sigillata nec tenebat signa.

7 lumbo
8 corazil.
9 calumnias
10 pectet
11 calumnie
12 hoste
13 missus
14 Alfonso
15 Stephanus
16 *deest*
17 Alfonsus

NUZEDO

NUZEDO

1257

Ex Lib. I Donationum, *seu Regestorum,* Alphonsi III *textum descripsimus. Accedunt lectiones variae ex* Lib. II Donationum, *sic dicto, ejusdem regis.*

In dei nomine Amen[1]. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. vna cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, facio cartam de foro vobis populatoribus de Nuzedo. In primo mando uobis quod sitis in ipsa villa de Nuzedo viginti quatuor[2] populatores uel plures si uolueritis : et detis mihi et omnibus successoribus meis annuatim viginti quatuor[3] foros, et detis pro foro quilibet uestrum duos duos modios de pane stante et atteeygato annuatim medietatem centeni et medietatem milii per mensuram de Aquilari que ibi modo est : et detis istum panem in area a kalendis augusti usque ad festum sancti Michaelis de Septembro[4] : et si non uenerint[5] pro eo faciatis testificari tribus uicibus cum bonis hominibus et non respondeatis de eo pro[6] ipso anno. Et detis quolibet anno viginti quatuor morabitinos ad tercias anni secundum consuetudinem terre : et detis quolibet anno viginti quatuor[7] spatulas porcinas in festo Natalis domini in jugal cum duobus duobus panibus centenis quales eos feceritis in domibus uestris, et singulas gallinas cum decem decem ouis. Et detis annuatim in mense Maii[8] duodecim arietes de singulis annis. Do uobis istam hereditatem quomodo[9] diuidit cum Ciuidadeylia[10], et quomodo diuidit cum Caluos, et inde cum Guyllado et quomodo diuidit cum Tinela de iusana, et quomodo diuidit cum villa mediana, et inde cum Cabanis, et inde uadit ubi prius incepimus. Do uobis totam hereditatem meam quam habeo infra istos terminos pro isto foro superius nominato. Habeatis uos et omnes successores uestri supradictam hereditatem in perpetuum, et soluatis mihi et omnibus successoribus meis supradictum forum annuatim. Et si ibi obieritis[11] detis singulos morabitinos per[12] luytosa. Istud forum faciatis semel in anno, et non magis. Non pectetis nisi quatuor calumpnias scilicet furtum, rausum, homicidium, et stercus in ore : et detis pro homicidio et rauso et stercore in ore pro quolibet eorum decem morabitinos, medietatem mihi et medietatem Concilio : furtum si factum fuerit nouies conponatur. Non respondeatis de apostilia nisi de istis quatuor calumpniis : et sint in-

1 *deest*
2 et quatuor
3 et quatuor
4 Septembrio
5 uenerit
6 de
7 et quatuor
8 Madii
9 comodo
10 Ciuidadela
11 habueritis
12 pro

quisite per bonos homines de ipsa villa ubi facta fuerit calumpnia. Non eatis ad castellum nisi duodecim de uobis quales index uester uiderit pro bono, quando necesse fuerit. Meus Riqus homo neque suus prestamarius neque[13] suus[13] maiordomus[13] non pausent[14] neque[14] intrent in uestram villam qui uobis iniuriam faciant. Non uendatis nec donetis nec impignoretis supradictam hereditatem nisi talibus hominibus qui mihi[15] faciant[15] de ea[16] supradictum forum. Facta carta Mense Decembris, apud Colimbriam, Rege mandante per domnum Egidium martini maiordomum Curie, et per Cancellarium. Dominicus petri fecit. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª V.ª

13 *desunt*
14 pousent nec
15 faciant mihi
16 eas

FERREIROS

FERREIROS

1258

In Lib. I Donationum *(sic dicto)* Alphonsi III forale *hoc invenimus. Ex* Lib. II *ejusdem regis lectiones varias hausimus.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. facio cartam de foro uobis meis populatoribus de ferreiros nomine Dominico pelagii et uxori eius Sancie martini, et Martino petri et vxori eius Eluire martini, et Geraldo iohannis et uxori uestre Marie geraldi, et Johanni menendi et uxori uestre Maiori fernandi, et Geraldo gonsalui[2] et uxori uestre Orrace pelagii, et Petro gonsalui et vxori uestre Eluire petri, et Martino iohannis et uxori uestre Maiori petri, et Fernando fernandi et uxori uestre Tarasie iohannis, et Stephano pelagii et uxori uestre Marie gomecii, et Johanni petri et uxori uestre Maiori menendi, et Vivaci petri, de tota ipsa mea hereditate regalenga quam habeo in ipso loco[3] de ferreiros tali uidelicet pacto quod uos et omnes uestri successores detis inde mihi et omnibus meis successoribus annuatim XI modios de pane mediato, medietatem[4] de centeno et aliam medietatem de milio : et a quinque annis primo transactis ad supra XI modios de vino in torculari : et pro parata[5] V[e] talegas inter panem et uinum omnes insimul. Et debetis mihi dare annuatim pro sauto quod ibi est XI morabitinos : et istum panem debetis mihi dare a festo sancte Marie de Augusto usque ad[6] festum sancti Michaelis de Septembro[7]. Et debetis mihi dare ipsos morabitinos de sauto annuatim in festo sancti Martini : et omnes insimul debetis mihi dare annuatim quinque carneyros[8] prima die Madii[9] de singulis annis. Et Maiordomus uel ille qui loco mei steterit debet recipere ipsos foros in supradictis temporibus annuatim : et si noluerit eos recipere sicut dictum est supra tunc faciatis testimonium de bonis hominibus de hoc, et non respondeatis inde pro ipso anno. Et si mactaueritis ursum detis inde mihi manus : et si mactaueritis porcum siluestrem aut ceruum, aut corçum, de quolibet illorum date[10] mihi unum lumbum[11] : et si non dederitis mihi istos condatos, debetis pro quolibet illorum pectare unam libram de cera : et post tres annos primo transactos uendatis et donetis ipsam hereditatem si uolueritis talibus hominibus qui compleant mihi supradictum forum sine aliqua contraditione : et istud faciatis et non magis de foro, sicut superius est expressum : et mando quod non detis portaginem in terra de pannoniis, nec debetis dare luctosam, nec debetis ire in fossatum[12] nisi cum[13] corpore meo. Et dominus terre nec prestamarius nec maiordomus non pausent uobis in ipsa villa de ferreyros. Et debetis mihi dare ipsum panem et ipsum uinum per mensuram de canedo[14], que modo ibi est : et ponatis super uos maiordomum de uestra villa, et ipse maiordomus petat a uobis ipsos foros sicut superius est expressum, et persoluat eos mihi uel cui ego mandauero : non pectetis nisi tres callumpnias[15] si eas feceritis scilicet rausum, homicidium, et[16] sterco[17] in ore : et pro qualibet earum decem morabitinos, et de istis decem morabitinis detis septimam partem palatio, et alias sex partes debetis retinere pro ad uos. Et iste calumpnie[18] debent probari testimonio bonorum hominum : furtum nouies componatur : et fideiussoria de uestra villa non sit nisi de una libra de cera : et ad terciam diem ueniat facere directum ipse que fuerit emfiatus[19] perante judicem de terra : et si non uenerit complere directum pectet unam li-

1 Alfonsus
2 gunsalui
3 loquo
4 et medietatem
5 parada
6 ad a
7 Septembrio.
8 carnarios
9 maii
10 detis
11 lombum
12 fossadum
13 con
14 caendo
15 calupnias
16 *deest*
17 stercus
18 callupnie
19 infiatus

bram de cera : de apostilia non respondeatis. Do et concedo uobis ipsam hereditatem ad ipsum forum superius nominatum, cum suis terminis : primo quomodo diuidit per portum de ripa forana et uadit ad cotum, et inde ad puteum de porta, et inde quomodo diuidit cum termino de villa seca, et uadit ad portum de piiscaes et descendit per uenam de corrego, et inde quomodo diuidit Seesmires cum Moncezelos[20], et ferit in uenam de cabrili, et inde quomodo descendit per ipsam uenam et ferit in fozem de machados, et uadit superius per uenam usque ad molendinum de fabro, quomodo diuidit cum termino de refonteyra[21] et de villa marim : et debetis habere totum ipsum meum regalengum de Lordelo[22] quantum ibi fuerit cognitum, et si ibi fuerit regalengum absconsum debet esse meum : et inde quomodo diuidit cum boruela, et uenit directe ad ipsum portum ubi prius incepimus : et uos persoluatis annuatim ipsos foros superius nominatos in ipsa villa de ferreiros : et mando et concedo quod uos et omnis[23] uestra posteritas habeatis ipsam hereditatem cum suis terminis iure hereditario in perpetuum possidendam, quod uos et omnes uestri successores faciatis mihi et omnibus meis successoribus supradictum forum. Datum apud Colimbriam, III° die Januarii, Rege mandante per Cancellarium, et per Rodericum petri superiudicem. Ro.[24] petri fecit. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VI.ª

20 Montezelos
21 refentoyra
22 Loordelo
23 omnes
24 Rodericus

STREMOZ

ESTREMOZ

1258

Ex Lib. I Donationum, *seu potius Regestorum,* Alphonsi III *descripsimus. Adjecimus translationem (coactaneam forte) in linguam vernaculam, quae ab antiquo in Publico servatur Archivo.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus presentibus et futuris, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum uxore mea Regina domna Beatrice illustris regis Castelle et Legionis filia, do et concedo uobis omnibus populatoribus de Stremoz presentibus et futuris pro foro uestro forum de Sanctarena, excepta iugada quam uobis et successoribus uestris in perpetuum quito : et reseruo mihi et omnibus successoribus meis montadigum, et medietatem de omnibus molendinis azeniis pisonibus constructos et construendis in toto termino de Stremoz : et reseruo mihi meos regalengos de agnia loura, et de Sousel et de Azougues, et de Ameyxeal per ubi eos tenebant fratres pro ad se : et reseruo mihi vineam, et almuyam, et azougues, et illas casas quas fratres tenere solebant pro ad se, et ochauas si eas ibi fecerint. Et isti sunt termini de Stremoz quos do et concedo eidem ville de Stremoz : videlicet sicut intrat aqua de Zafardela in Teram, et eundo per ipsam aquam usque ad directum de capitibus de zafardela, et inde ad ipsa capita de Zafardela, et de ipsis capitibus eundo directe ad serram de ossa derecte per cumen magis altum, et de ipsa serra uertentibus aquis ad Teram : Et de ipsa serra quomodo descendit ad Semedeyrum de Elbora qui uadit pro ad Jurumeniam, et quomodo intrat ipsum semedeyrum in aquam de vdy de aluiciuez et inde ad caput de mathos, et inde quomodo diuidit Stremoz cum Jurumenia, et inde quomodo diuidit Borua cum Jurumenia, et cum

En nome de deus e da sua graça. Conhoscam todos os presentes e os que am de uiir, Que Eu Dom Afonsso pela graça de deus Rey de Port. e Conde de Bolonha en senbra com mha molher Dona Beatriz, filha do muy nobre Rey de Castella e de leom, Dou e outorgo a uoz e a todolos pobradores destremoz presentes e auiidoiros por uosso foro o foro de Santarem saluo a jugada que a uoz e a todollos uossos suçessores pera senpre quito. E quero pera mym e pera todos os meus sucessores o montadigo, e ameiadade de todolos moynhos e azenhas e pisões feitos e por fazer en todo o termho de Stremoz. E quero pera mym os meus ragaengos da anhaloura, e de sousel, e dos açougues, e do ameixeal, per u os os freires tiinham pera sy. E quero pera mym a uinha e a almoinha, e os açougues, e aquelas cassas que os freires soiam a teer pera ssy, e as oytauas se as y fezerem.

Estes som os termhos destremoz que dou e outorgo a esa meesma uila de Stremoz : Conuem a saber, assy como entra a agua da çafargella en thera, e indo per essa agua atá o dereyto das cabeças da çafargella : Emde a essa cabeça da çafargella, e dessas cabeças hir dereitamente aa sserra da Ossa, derectamente pelo cume mais alto dessa sserra aguas uertentes escontra thera : E des essa serra asy como decende ao Semedeyro deuora que uay pera jurumenha, e como entra esse semedeiro em na agua doliçeueçe : E ende aa cabeça de machos : E ende commo parte Stremoz com Jurome-

Eluis, et inde per ubi diuidit Stremoz per matham de Alcarauiza cum Eluis, aquis uertentibus contra Stremoz, et de ipsa matha quomodo uadit directe ad marcum desuper veyros per ubi diuidit veyros cum Stremoz, et deinde directe per marcos qui fuerunt positi inter me et fratres de Auys eundo directe ad serram de Stremoz ubi sedet unus marcus, et deinde directe ad alium marcum qui sedet in Almadafe, et de ipso marco quomodo uadit directe ad marcum qui sedet in Teram sub ubi intrat aqua de zafardela ubi prius incepi diuisiones istorum terminorum. Et forum de Sanctarena quod uobis populatoribus de Stremoz do et concedo, tale est : In primo do uobis itaque pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet D solidos, et hoc sit sine uozeiro : Et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet I morabitinum, et si ibi uulneratus fuerit, pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rouso publice facto pectet D solidos : pro merda in buca LX solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit, et in relego suum uinum uendiderit testimonio bonorum hominum si inuentum fuerit, primo pectet V solidos, et secundo V solidos : et si tercio iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, vinum totum effundatur, et arcus cuparum incidantur. De uino de fora dent de unaquaque carrega I almude, et uendatur aliud in relegum. Et habitatores de Stremoz habeant libere tendas, fornos panis scilicet et ollarum : Et de fornos de tegula dent decimam. Qui extra cautum hominem occiderit pectet LX solidos : Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit pectet LX solidos. Et homines de Stremoz habeant hereditates suas populatas, et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rauso noto et merda in buca LX solidos, medietatem scilicet regi et medietatem domino hereditatis, et eant in apellitum regis et nullum aliud forum faciant regi. Et almotazaria sit de Concilio, et mittatur almotace per alcayde et per Concilium ville : et dent de foro de vaca I denarium : Et de zeuro, I denarium, et de ceruo, I denarium, et de bestia de piscato, I denarium, et de barca de piscato, I denarium : Et de iudicato, similiter : Et de alcauala, III denarios : de ceruo, et de zeuro, et de vaca, et de porco, I denarium, et de carneyro I denarium : Piscatores dent decimam : De equo uel de mulo uel de mula, quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra dent unum morabitinum, et a decem morabitinis et infra dent medium morabitinum : De equa uendita uel comparata dent duos solidos : De boue duos solidos, et de vaca, I solidum, et de asino et de asina, I solidum, et de mauro et de maura, medium morabitinum : de porco uel de carnario, II de-

nha : E ende commo parte Borua com Juromenha, e cum Eluas : Ende per u parte stremoz pela mata de alcarauiça cum Eluas aguas uertentes contra Stremoz : E dessa matha commo uay dereytamente ao marco de sobre ueiros, per u parte ueiros cum stremoz : E desse dereitamente pelos marcos que forom postos antre mym e os freires dauis, indo dereitamente aa serra destremoz hu see huum marco e dess y dereitamente ao outro marco que ssee no almadafe : E desse marco commo uay direitamente ao outro marco que see en thera, so u entra a agua da çafargela hu primeiro comeci as diuisões destes thermos.

E o foro de santarem que a uoz pobradores destremoz dou e outorgo é tal : Primeiramente uos dou por foro que aquel que publicamente perante homens boons cassa corronper com armas peite D soldos, e esto seia sem uozeiro : E sse o rronpedor dentro en na cassa for morto o matador ou o senhor da cassa peite huum marauedi, e se hi chagado for peite meio marauedi. Semelhauilmente por homizio e rrousso publicamente feito peite D soldos. Por merda en boca peite LXª soldos per testemunho domeens boons. Furto conhoçudo per testemoyno domeens boons componhasse per nouenas. Todo homem que o relego do vinho delRey rronper e em no rrelego seu vinho uender per testemoyno domeens boons e for achado a primeira uez peite V soldos, e a segunda V soldos : e da terçeyra se er for achado per testemunho domeens boons talhenlhy os arcos aa cuba e uertanlhy o uinho per terra. Do uinho que ueer de fóra dem de cada huma carrega huum almude e o outro se uenda em no relego. E os moradores destremoz aiam liuremente tendas e fornos de pam e dollas : E dos fornos da telha dem dezima. Quem fóra do couto homem matar peite LX soldos e aquel que o chagar aalem do couto peite XXX soldos. E aquel que en praça alguem com armas chagar peite ameiadade do homezio. Todo aquel que armas per sanha tirar ou as da cassa sacar per sanha e com elas nom chagar peite LX soldos. E os homens destremoz aiam as sas herdades pobradas, e aqueles que em elas morarem peitem por homezio e rousso conheçudo e por merda en boca LX soldos, ameiadade a elRey, e ameiadade ao senhor da herdade : e uaam em apelido delRey, e nom façam outro foro nenhuum a elRey. E a almotaçaria seia do Conçelho, e metase o almotaçe pelo alcayde, e pelo Conçelho da uila : e dem de foro da uaca I dinheiro, e do zeuro I dinheiro, e do çeruo I dinheiro, e de besta de pescado I dinheiro, e de barca de pescado I dinheiro, e do almotaçado semelhauilmente I dinheiro, e da alcauala III dinheiros : De çeruo e de zeuro e de uaca e de porco e de carneyro I dinheyro : Pescadores dem dezima : De caualo ou de muu ou de mua que uenderem ou comprarem homens de fóra des dez marauedis a susso dem huum marauedi, e des X marauedis a iusso dem meio marauedi : De egua uenduda ou comprada dem II soldos : e de boy II soldos : e de uaca huum

narios : de caprone uel de capra, I denarium : de carrega de azeyte, uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : de carrega de cera, medium morabitinum : De carrega de anyl, uel de pannis, uel de pellibus coneliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana unum morabitinum : De bragali, II denarios : De uestitu de pellibus, III denarios : De lino uel de alliis, uel cepis, decimam : de piscato de fora, decimam : de concas, uel de vasis lineis decimam : et pro omnibus hiis carregis quas uendiderint homines de fora, et portagium dederint si alias proprias emerint non dent portagium ex eis : De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent III denarios, de asinari III medalias. Mercatores naturales ville qui soldadam dare uoluerint recipiatur ab eis : si autem soldadam dare noluerint dent portagium : De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora, dent sex denarios. Balestarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : Et si nubserit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel qui ita debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo : Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit faciat eam pro matre. Almocreue qui per almocreueriam uixerit faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almocreueriam miserit nullum forum de almocrauaria faciat. Coneliarius qui fuerit ad sugeyram et illuc manserit det follem vnius conelii : et qui ibi moratus fuerit octo diebus uel amplius det conelium unum cum pelle sua : Et coneliarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores de Stremoz qui panem suum uel vinum uel ficus uel oleum in vlixbona habuerit uel in aliis locis et ad Stremoz illud ad opus sui duxerint et non ad reuendendum non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit pectet xxx solidos : Si autem inconsulte, et casu accidente percusserit, nichil pectet : inimicus de fora non intret in villam super inimicum suum nisi per treugas, aut pro directo illi dare. Si equus alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium quod horum domino equi placuerit : et clericus habeat forum militis per totum, et si cum muliere turpiter inuentus fuerit, maiordomus non mittat manum in eum nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem si uoluerit capiat testimonio bonorum hominum. De madeyra que uenerit per fluuium unde dabant octauam dent decimam. De atalaya de villa debet tenere Rex medietatem, et milites medietatem suis corporibus. Militem de Stremoz cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo per quod eum habeat, ego recipiam eum meo diuiti homini in numerum suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pre-

soldo : e dasno ou dasna, huum soldo : e de mouro ou de moura, meio marauedi : e de porco ou de carneyro, II dinheiros : e de cabra ou de cabram, huum dinheiro : e de carrega dazeite ou de coiros de bois, ou de zeuros ou de çeruos, dem meio marauedi : e de carrega de çera, meio marauedi : e de carrega danil ou de panos ou de pelles de coelhos, ou de coiros uermelhos ou aluos, ou de pimenta, ou de graa dem huum marauedi : e de bragal, II dinheiros : e de uestido de peles, III dinheiros : e de linho ou dalhos ou de çebolas dem dezima : e de pescado de fóra dem dezima : E de cuncas ou de uassos de madeiro dem dezima. E por todas estas carregas que uenderem homens de fóra e portaiem derem, e outras suas conprarem nom dem delas portaiem. E de carrega de pam ou de sal que uenderem ou conprarem homens de fóra, da besta caualar ou muar dem III dinheiros, e da besta asnal, III mealhas. Mercadores naturaaes da uilla que soldada dar quiserem filhena delles, e se a soldada dar nom quiserem dem portaiem. Da carrega do pescado que ende leuarem homeens de fóra dem VI dinheiros. Besteiros aiam foro de caualeiros. A molher do caualeiro que uiuuar aia honrra de caualeiro atá que casse : e se se casar com peom faça foro de peom. O caualeiro que enuelheçer, ou en tal maneira enfraquezer e que oste nom possa fazer estè en ssa honrra. E sse per uentura molher de caualeiro uiuua tal filho ouuer que con ela mantenha cassa e caualaria possa fazer, façaa pola madre. Almocreue que per almocreuaria uiuer faça seu foro huma uegada em no ano. Todo caualeiro que seu caualo ou sas bestas a almocrauaria meter nom faça ninhuum foro dalmocreue. Coelheiro que for aa soieira e lá manser dê huma pele de coelho, e sse aló morar VIII dias ou mays dê huum coelho con ssa pelle. E o coelheiro de fóra dê dezima quando ueer. Mercadores destremoz que seu pam ou seu vinho ou figos ou azeite en lixbõoa ou en outros logares ouuerem e a stremoz pera ssa prol os trouxerem e nom pera uender, nom dê ende portaiem. Todo aquel que con outro baralhar e depois da barralha sa casa entrar e hy auudo conselho filhar páo ou porra e o ferir peite xxx soldos : E se o per uentuyra ferir nom conselheiramente nom peite nada. O emiigo de fóra nom entre na villa sobre o seu emiigo senom per tregua ou por lhe fazer dereito. Se o caualo alguum daguem *(sic)* matar o senhor do caualo peite o cauallo ou o homezio qual daquestes ao senhor do caualo prouguer. E todo clerigo aia honrra de caualeiro per todo : e se com molher torpemente for achado, o moordomo nom meta em el mãao, nem per nenhuma maneira nom o filhe, mays a molher se quiser filhea per testemunho domeens boons. De madeira que ueer per rrio onde dauam oytaua dem decima. Da athalaia da uilla deue ElRey teer ameiadade per seus corpos. Caualeyro destremoz a que o meu Rico homem bemfezer de ssa terra ou de seu auer per que o aya, Eu o rrecebo ao meu Rico homem en conto de seus caualeiros. O moordomo ou o seu ssayon

toris : et meus nobilis homo qui Stremoz de me tenuerit, non mittat ibi alium alcayde nisi de villa de Estremoz. De casis quas mei nobiles homines aut freyres aut hospitalarii aut monasteria in Stremoz habitauerint, faciant forum ville sicut ceteri milites de Stremoz. Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit teneat illud usque tres menses, et per singulos menses faciat preconem de eo dari, ut si dominus eius uenerit detur ei : si autem dominus eius precone dato usque ad tres menses non uenerit tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada de alcayde nichil accipiat alcayde per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada LX militum et supra diuidant mecum in campo. Faber aut zapatarius aut pilitarius qui in Stremoz casam habuerit et in domo sua laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum aut zapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel zapatarii fuerint, et per officium istud uixerint, et casas non habuerint, ueniant ad tendas meas, et faciant mihi forum. Qui equm uendiderit uel comparauerit uel maurum extra Stremoz ubi eum comparauerit uel uendiderit ibi det portagium : et pedites quibus suum habere dare debuerint, dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det eis pro decima directum : Et si pro decima eis dare directum noluerit, tunc pretor faciat eis directum dari per suum portarium. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de Stremoz si furtum fecerint ut supradictum est, componatur medietatem regi, et medietatem domino hereditatis. Moratores de Stremoz non dent luytosam. Adaliles de Stremoz non dent quintam de quinionibus suorum corporum. Milites de Stremoz non teneant zagam, et deanteyram teneant in exercitum regis. Panetarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis hiis que superius scripta sunt, et uobis relinquo. Pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent duos denarios, et de barca de piscato minuto duos denarios, et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis do pro foro et concedo et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de Stremoz testificentur cum infanzonbus de Portugali. Siquis igitur hoc meum factum uobis firmiter seruauerit benedicionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit maledicionem dei et mei consequatur. Qui eciam aliquem calcaribus percusserit testimonio bonorum hominum conuictus fuerit pectet D solidos. De nauigio uero mando ut alcayde, et duo spadalarii, et duo pronarii, et unus pitintal habeant forum militum. Do uobis eciam et concedo ut uestram almotazariam habeatis, et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando eciam ut nec meus pretor ville nec maiordomus nec aluaziles nec aliquis alius audeat afforciare ullum hominem de Stremoz uel de fora de suo pane nec de

nom uaam a cassa do caualeyro sem porteyro do Alcayde. E o meu nobre homem que Stremoz de mym teuer nom meta y outro homem por alcaide senom destremoz. Das cassas que os meus nobres homeens, ou freires, ou espitaleiros ou moesteyros en stremoz morarem façam foro da uilla assy como todolos outros caualeiros. Gaado perdudo que o moordomo achar tenha o atá tres messes, e per cada mes o faça apregoar, e se seu dono ueer denlho : e se per uentuyra seu dono o pregom dado atá os tres messes nom ueer, entom o moordomo faça del sa prol. De caualgada dalcayde o alcayde nom filhe ende nenhuma coussa per força senon aquilo que lhy os caualeyros por seu amor quiserem dar. Da caualgada de LX caualeiros a susso partam comego en canpo. Ferreiro, ou çapateiro, ou peliteyro que en stremoz cassa ouuer, e en ssa cassa trabalhar, nom faça dela foro. E todo aquel que mouro ferreyro ou çapateyro ouuer e en sa cassa trabalhar nom faça del foro. E todos aqueles que meesteiraes ferreiros ou çapateyros forem, e per este ofizio uiueren e cassas de seu nom ouuerem, uenham aas mhas tendas e façam a mym meu foro. E todo aquel que uender ou conprar caualo ou mouro fóra destremoz, hu o conprar ou o uender hy dê portaiem. E todollos peões a que auer seu deuerem a dar den ende dezima ao moordomo, e o moordomo dê a eles pola dezima o seu dereito : E se lhis pola dizima nom quiser dar dereito entom façalhis o alcayde auer dereyto pelo seu porteyro. E os homens que morarem en as herdades destremoz se fezerem furto asi como dito he conponham ameiadade a elRey, e ameiadade ao senhor da erdade. Os moradores destremoz nom dem luytossa. Os adailes destremoz nom dem dizima quinta de quinhões de seus corpos. Caualeiros destremoz nom tenham çaga, e tenham a deanteira na hoste delRey. Paadeiras dem por foro de trinta pãaes huum. Portagem, e o foro, e as quintas dos mouros e dos outros asi sse pague commo custume he, tiradas aquelas coussas que som de suso escritas que uos leixou *(sic)*. E por alcaidaria dhuma besta que ueer de fóra con pescado dem II dinheiros : E de barca de pescado meudo dem II dinheiros : E de todo outro pescado dem seu foro. E todas estas coussas escritas uoz dou e outorgo por foro : e a estas coussas uaa o moordomo e nom outras per testemunho domeens boons. Caualeiros destremoz seiam testemoynados con infanções de portugal. E quen a uos este meu feito firmemente aguardar, aya a beençom de deus e a minha : e aquel que o britar quiser aia a maldiçom de deus e a minha. E quem outro con sporas ferir e lhe for prouado per homens boons peite D soldos. E mando que do nauio o alcaide e dous espadaleiros e dous proeiros e huum petintal aiam foro de caualeiros. E dou a uos e outorgo que aiades uossa almotaçaria e que façades dela o que for uossa uoontade. Mando mays que nem meu alcayde da uilla nem moordomo nem aluaziis nem nenhuum outro ousse forçar ninhuum homem destremoz ou de fóra de sseu pam

suo vino, neque de suo piscato nec de suis carnibus, neque de aliis rebus suis. Adhuc mando ut mei maiordomi non uadant extra villam aprehendere homines nec raubare neque aforciare, sed si fecerint calumpnias, faciant eos uocari per portarium pretoris coram pretore et aluazilibus, et sanent eis quod fecerint sicut mandauerint pretor et aluaziles : et Concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro suo filio, sed filius pectet eam si illam fecerit : et si non habuerit per quod sanet eam, per corpus suum sanet illam. Mando eciam de mauris, et de judeis percussis ut ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo tempore patris mei. Adhuc mando ut maiordomi non pignorent ullum hominem de Stremoz donec uocent eum ad Concilium coram pretore et aluazilibus. Addo adhuc amore uestro ut si aliquis pignorauerit sine meo maiordomo aut sine sagione suo, aut sine portario pretoris, pectet tantum pro quanto pignorauerit et non plus. Facta carta apud Leyrenam XI.° kalendas Januarii, Rege mandante per donnum Johannem de Auoyno. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VI.ª Donnus Gunsaluus garsie alferaz Curie, domnus Egidius martini maiordomus Curie, domnus Martinus alfonsi tenens braganciam, Domnus Alfonsus lupiz tenens Sausam, Domnus Didacus lupi tenens Lamecum, Domnus Andreas fernandi tenens ripam Minii, Martinus egidii tenens trasserram, Gunsaluus menendi tenens panoyas, confirmant.

Domnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis, Domnus Julianus Episcopus portugalensis, Domnus Egeas Episcopus Colimbriensis, Domnus Martinus Episcopus Elborensis, Domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis, Domnus Matheus Electus Visensis, Domnus Petrus Electus Lamecensis, Magister Matheus Electus Vlixbonensis, confirmant : testes, Johannes suarii conelius test. Alfonsus martini superiudex test. Lupus roderici vice maiordomus test. Martinus petri clericus domini Regis test. Jo. suarii clericus domini regis test. Jo. fernandi uice Cancellarius test. : Domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie confirmat. Dominicus petri notarius curie fecit.

nem de seu vinho nem de seu pescado nem de sas carnes nem doutras ssas coussas. Ainda mando que os meus moordomos nom uaam fóra da uilla prehender homens nem roubar nem forçar, mais se fezerem coomhas façamnos chamar pelo porteyro do alcaide perante o alcaide e os aluaziis, e corregalhis o que fezerem asy como mandar o alcayde e os aluaziis. E o conçelho canbhe cada anno seus aluaziis. Demays mando que o padre nom peite polo filho coomha, mays o filho a peyte se a fezer : e se nom ouuer per que a correga, correga o pelo corpo. Mando mays dos mouros e dos judeus feridos que sse uenham queixar ao alcayde e aos aluaziis assy commo ffoy custume de meu padre. Ainda mando que os moordomos nom penhorem a alguum homem destremoz atra que chamem ao Conçelho perante o alcayde e perante os aluaziis. Ado ainda mays por uosso amor, que se alguum penhorar sem meu moordomo, ou ssem sseu sayom, ou ssem porteyro do alcayde, peite tanto por quanto penhorar e nom mays. Feita a carta en Leirena, XI.° kalendas de Janeyro. ElRey o mandou per Dom Joham dauoym. Era de mil e duzentos e noueenta e sex anos.

Testemunhas que presentes forom, Dom Gonçalo garcia alfferez da corte —Dom Gil martiz moordomo da corte —Dom affonsso teente bragança —Dom afonsso lopez teente soussa —Dom diego lopez teente lamego —Dom andres fernandes teente Riba de minho —Martim gil teente tralaserra —Gonçalo meendiz teente panoyas —Dom Martinho arcebisspo de Bragaa —Dom Juyão Bispo do porto —Dom Egas Bispo de Coinbra —Dom Martinho Bispo dEuora —Dom Rodrigo Bispo da guarda —Dom Mateus Eleito de uisseu —Dom pedro eleyto de lamego —Meestre mateus Eleyto de lixboa —Dom Steue anes chançeler da corte —Joham soarez coelho —Affonso martiz sobrejuiz —Lopo Rodriguet teente as uezes do moordomo —Martym perez clerigo delRey —Jhoam soarez clerigo delRey —Joham fernandez teente as uezes do chançeler.

Domingos perez notairo da corte a ffez.

CHARNECA DE SANCTO JULIANO

S. JULIÃO DO TOJAL

1258

Autographum exemplar, ex scrinio monasterii S. Vincentii olisiponensis in Publicum Archivum delatum, textum hujus foralis *nobis suppeditavit.*

Quoniam uirorum facta nobilium scriptis publicis prudentum industria comendantur, ne rebus gestis obliuio uideatur aliquatenus nouercari : Iccirco Nos S. diuina religione Prior et Conuentus Monasterii sancti Vincentii Vlixbon. notum facimus presentibus et futuris has litteras inspecturis quod damus charnecam nostram de sancto Juliano que est circa azenias nostras de mari Gueybilin Johannis, Petro saluati, Martino garduyo, Pelagio

mentira, Tome petri carpentario, Johanni uincentii, Domno fernando, Micaheli ihanela, et aliis populatoribus qui in ipsa charneca quoyrelas acceperunt, et omnibus successoribus eorum iure hereditario in perpetuum possidendam, tali uidelicet conditione, quod plantent ibi uineas que sint bene plantate usque ad quintum annum : et in hiis quinque annis et in futuris bene eas debent plantare et colere annuatim. Supradicti autem cultores et eorum successores ratione nostre hereditatis sunt et erunt nostri homines, et nostrorum omnium successorum, qui in vigilia Natalis domini proximo uenientis debent nobis singuli singulos capones optimos persoluere, et cum capone quolibet decem oua. Et a kalendis Januarii usque ad mediatum martium quilibet illorum debet nobis in hereditate nostra sancti Juliani per se uel per alium bonum operarium in putare aut in cauare, uel in alio opere necessario annuatim in perpetuum persoluere duas geyras, ita tamen quod significent eis antea per tres dies : et dum in eisdem geyris nobis seruierint, debemus eis in uictualibus prouidere. In vigilia autem assumptionis beate uirginis quilibet illorum debet nobis dare duos alqueyres de bono mundo tritico ad chuyeyram. In primis autem quatuor annis de omnibus fructibus quos ibi deus dederit, debent nobis decimam tamen dare, exceptis foris superius nominatis. A quarto uero anno et deinceps in perpetuum cum foris supradictis suis ....bus assignatis, debent nobis persoluere quartam partem de omnibus fructibus quos receperint de ipsa hereditate, et hoc territorii ratione. Decimam autem de omnibus que habuerint ex eadem hereditate et aliunde, debent soluere Ecclesie nostre de sancto Juliano de toihal cuius sunt et erunt parrochiani. De uino autem et oleo predictarum uinearum debent nobis persoluere partem nostram superius assignatam in lagaribus nostris qui sunt ibi in termino nostro sicut soluunt alii nostri populatores de sancto Juliano : et cum uindemiauerint re uoluerint, nobis debent significare antea per tres dies. Nulli autem illorum in nostro termino furnum facere aut torcular in aliquo tempore indulgemus. Preterea nulli liceat uendere hereditatem uel partem ipsius de qua nobis debet facere forum uel cambire *(sic)* uel aliquo modo alienare, nisi de nostro consilio et mandato. Et quicunque contra hoc statum *(sic)* nostrum uenerit, perdat ipsam possessionem, et integre ad monasterium deuoluatur. Quicunque autem predictorum hominum usque ad quintum annum proximo uenturum quoyrelam suam plantare noluerit aut non potuerit prout debet, nos predictas quoyrelas nondum plantatas debemus accipere sine aliqua questione, uel aliis populatoribus assignare, qui nobis supradictos foros faciant annuatim. Et ut supradicti nostri homines supradictas hereditates possideant magis pacifice et quiete et labores suos absque dampno seruare ualeant et iactura, et sanius possint uiuere, et aque copiam habere, assignamus eis omnibus et singulis montem qui est supra uillam nostram de sancto Juliano, ubi suas faciant casarias, cui monti nomen imponimus monfloriz. Charnecam autem predictam quam eis dedimus, diuisimus in LX^a^ V^e^ quoyrelas, quas LX^a^ V^e^ cultoribus distribuimus possidendas, pro quibus singuli singulariter et eorum nichilominus sussessores supradictos foros nobis debent et nostris successoribus persoluere in perpetuum annuatim. Cum autem aliquem illorum mori contigerit, et in sua quoyrela plures reliquerit successores, unum forum faciant pro quoyrela, qualem et quantum predessessor illorum facere consueuit. Item reseruamus nobis potestatem et iurisditionem dandi eis iudicem quem uiderimus expedire, qui unicuique seruet et tribuat suum ius. Et si aliquis uel aliqui ab illo fuerint aggrauati, ad nos possint libere appelare. Et ut hoc in dubium non uertatur, fecimus inde fieri duo strumenta per alphabetum diuisa, sigilli abbatis alchobatie, et nostrorum sigillorum munimine roborata, quorum unum supradictis populatoribus dedimus conseruandum, et aliud penes nos retinemus in testimonium huius rei. Et nos supradicti et suscripti populatores supradicta omnia per appositionem supradictorum sigillorum approbamus et concedimus liberaliter et benigne. Actum apud monasterium sancti Vincentii Mense Januarii. Era M.^a^ CC.^a^ XC.^a^ VI.^a^ In die sancti Ildefonsi.

MELGAZO

MELGAÇO

1258

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *textum desumpsimus. Non aliud nobis cognitum antiquum manet exemplar.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia facio cartam de foro vobis populatoribus de Melgazo presentibus et futuris. Et do et concedo uobis ipsam meam villam de Melgazo ad populandum ad forum : et mando quod sitis in ipsa villa trescenti et quinquaginta populatores : et uos et omnes successores uestri detis mihi et omnibus successoribus meis annuatim trescentos

et quinquaginta morabitinos ueteres ad tercias anni pro omnibus iuribus, foris, et calumpniis que inferius sunt scripta : et recipiatis in ipsa villa meum Riqum hominem qui tenuerit ipsam terram, et expendat ibi suos denarios, et nullum malum nec forciam uobis faciat in uestra villa, nec filiet uobis aliquid contra uestram uoluntatem : et ego debeo mittere Pretorem qui faciat mihi menagium de ipso meo Castello : et ipse pretor debet custodire ipsum Castellum, et non facere uobis malum, neque forciam, nec habeat uobiscum aliquid ad uidendum in uestra villa, nec in uestro Concilio, nisi ad ea que ipsum uolueritis uocare : et habeatis ipsam villam de Melgaço cum omnibus suis terminis, et diuisionibus nouis et antiquis, per ubi eos melius potueritis inuenire de iure. Et in omnibus aliis rebus preterea que superius sunt scripta, do uobis forum de Monçon, quod tale est : In primis concedo uobis ut non detis pro homicidio nisi trescentos solidos in apreciadura, et de illis trescentis solidis detis inde septimam ad palatium per manum judicis : et in aliquo preyto uel in aliqua calumpnia non intret meus Meyrinus nisi judex de uestro Concilio : et tercia pars de uestro Concilio faciat fossatum, et alie due partes stent in uestra villa : et de illa tercia que debuerit facere fossatum ille qui ibi non fuerit pectet pro fossadaria quinque solidos in apreciadura : et non faciatis fossatum nisi cum domino uestro una uice in anno nisi fuerit per beneplacitum uestrum : et clerici et pedones non faciant fossatum : et non intrent ibi nuncium neque manaria de aliquo homine de Melgaço. Et qui in termino de Melgaço filiam alienam rapuerit contra suam uoluntatem pectet ad palatium trescentos solidos, et exeat pro homicida. Et si aliquis inter uos in mercato aut in Ecclesia aut in Concilio preconato percusserit suum uicinum, pectet sexaginta solidos ad Concilium, et sit inde septima de palatio per manum judicis : et de quolibet furto dominus furti recipiat suum cabum, et alias octo partes diuidat cum judice per medium. Et ille qui domum fecerit aut vineam aut hereditatem suam honorauerit, et uno anno in illa sederit, si postea in alia terra habitare uoluerit, seruiat ei sua hereditas ubicunque habitauerit : et si illam uendere uoluerit, uendat eam per forum ville uestre cui uoluerit. Et homines de melgazo qui debuerint facere iudicium aut ayuntam cum omnibus de aliis terris, habeant illud in capite suorum terminorum. Do uobis pro foro quod miles de Melgaço stet pro infanzone de toto meo regno in iudicio et in iuramento, et uincat ipsum cum duobus iuratoribus : et pedes stet pro milite uillano de totis terris meis in iudicio et in iuramento, et uincat cum duobus iuratoribus. Et homines qui de suis terris exiuerint cum homicidio aut cum muliere rozada uel cum alia qualibet calumpnia excepto quod non ducat mulierem alienam de benedicionibus, et fecerit se uassallum de aliquo homine de Melgazo, sit liber et defensus per forum de Melgazo. Et si homo de qualibet alia terra uenerit cum inimicicia aut cum pignora postquam in termino de Melgazo intrauerit, si inimicus eius post ipsum introierit, et ei pignus abstulerit, aut aliquod malum ei fecerit, pectet domino qui tenuerit Melgazo quingentos solidos, et duplet pignus ei cui abstulerit et liuores quos fecerit. Et qui hominem de Melgazo pignorauerit, et ante non pecierit eum in Concilio uestro, pectet ad palatium sexaginta solidos, et duplet pignoram illi cui abstulerit : et homo de alia terra qui militem de Melgazo descaualgauerit pectet sexaginta solidos. Et homo de Melgazo qui militem de alia terra descaualgauerit pectet quinque solidos. Et si homo de alia terra aprehenderit hominem de Melgazo et eum in prisonem miserit, pectet trescentos solidos : et si homo de Melgazo aprehenderit hominem de alia terra pectet quinque solidos. Et si homo de Melgazo pro aliqua fiadoria non fuerit requisitus per medium annum, sit liber de illa : et si mortuus fuerit, vxor et filii sui sint liberi de illa. Et homines de Melgazo non soluant pignora pro domino de Melgazo neque pro meyrino neque sint pignorati pro suo vicino. Et milites de Melgazo neque mulieres uidue non dent pausadam per forum de Melgazo, nisi pedones per manum judicis usque ad tercium diem : et homines de uestris terminis uel de aliis terris qui sederint in uestras hereditates, aut in uestros solares, et domini eorum non fuerint ibi, ueniant ad signum de judice, et dent fideiussores quod stent, et respondeant ad directum quando uenerint domini sui : Et si fecerint calumpniam pectent eam dominis suis et septimam ad palatium : Et non seruiant nisi ad dominos suos in quorum solares sedent. Et senare et uinee domini Regis habeant tale forum, quale senare et uinee uestre habuerint. Qui uicinum suum occiderit et in domo sua fugerit, qui post ipsum intrauerit et ibi eum mactauerit, pectet trescentos solidos. Et qui mulierem forciauerit, et ipsa uoces mittendo uenerit si ipse cum duodecim non potuerit se saluare, pectet trescentos solidos. Et qui mulierem alienam percusserit, pectet ad suum maritum triginta solidos et septimam ad palacium. Et homo de Melgazo qui fideiussores dare uoluerit pro intentione de qua eum inquietauerit, et dederit duos homines fideiussores, et ipse tercius, si ille qui eum inquietauerit noluerit recipere fideiussores, et postea eum mactauerit, totum Concilium pectet homicidium suis parentibus. Et palatium domini Regis et palatium domini Episcopi habeant calumpniam : Et tota villa habeat unum forum. Et homo de Melgazo qui fideiussorem intrauerit, si contemptor eum non liberauerit qualem fideiussoriam fecerit talem pectet : Et si habuerit illum suum intentorem, mictat illum pro se, et exeat ipse de fideiussoria. Et de suspecta de decem solidis at minus, iuret cum vno uicino qualem habuerit et de decem solidis et supra iuret cum duobus uicinis. Et homo de Melgazo qui se tornare uoluerit ad alium dominum ut ei benefaciat, sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per forum de melgazo. Do eciam uobis pro foro ut non habeatis alium dominum nisi me regem et uxorem meam et filios nostros. Et homo de Melgazo qui habuerit mulierem ad benedictiones si eam leyxauerit pectet unum denarium ad iudicem : et si mulier leyxauerit suum maritum quem habuerit

ad benedictiones pectet trecentos solidos, medietatem ad suum maritum et medietatem ad palatium. Et qui diruperit casam cum lanceis et scutis, de la porta a dentro, pectet trecentos solidos, medietatem ad dominum de ipsa casa, et medietatem ad palatium. Et qui percusserit suum uicinum cum spata, pectet quadraginta solidos et septimam ad palatium. Et qui percusserit suum uicinum cum lancea et exierit de una parte ad aliam, pectet uiginti solidos et septimam ad palatium : et si non exierit ad aliam partem, pectet decem solidos. Et de plaga unde ossa exierint, pro unoquoque osso pectet decem solidos et septimam ad palatium, et de alia plaga quinque solidos et septimam ad palatium : et pro tota pignora siue sit de palatio siue de concilio, recipiant fideiussorem pro ad forum. Et concedo uobis quod non habeat defensam neque montem neque pelagum nisi de toto concilio : et nullus accipiat montaticum de ganatis de Melgazo. Et homines de Melgazo non dent portaticum in toto meo regno. Et mando quod accipiant portaticum in Melgazo scilicet de carrega de peon tres medalias, et de caballo unum solidum, et de mulo vnum solidum, et de boue sex denarios : et de toto portatico quod uenerit ad Melgazum, hospes ubi pausauerit habeat terciam partem et portarius accipiat duas partes. Et vicinus de Melgazo non respondeat sine rancoroso. Totas istas intentiones iudices *(sic)* alcaldes de uestra villa per suam cartam, et alias intenciones iudicent per arbitrium bonorum hominum. Et ego supradictus Rex portugalie, et comes Bolon. una cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia do et concedo uobis supradictis populatoribus de Melgazo quod pro portatico, calumpniis, foris, et pro omnibus meis rendis et directuris supradictis de predicta villa de Melgazo detis uos et omnes successores uestri mihi et omnibus successoribus meis quolibet anno prefactos trecentos et quinquaginta morabitinos ueteres ad tercias anni, et detis eos extra uillam de Melgazo. Et recipiatis riqum hominem meum qui tenuerit ipsam terram in uestra uilla sicut superius dictum est : et nec riqus homo nec pretor qui de me tenuerit ipsum castellum de Melgazo non faciant uobis in uestra villa nec in uestris terminis malum neque forciam neque tortum, nec capiant ibi aliquid de uestro contra uestram uoluntatem, sed expendant ibi suos denarios quando ibi fuerint. In cuius rei testimonium do uobis istam meam cartam apertam. Datum Brachare, III.° kalendas Madii, Rege mandante. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VI.ª Domnus Gonsaluus garsie alferaz curie, domnus Egidius martini maiordomus curie, Domnus Martinus alfonsi tenens Braganciam, Domnus Andreas fernandi tenens ripam Minii, domnus Alfonsus lupi tenens Sausam, domnus Didacus lupi tenens lamecum, domnus Petrus poncii tenens Bayam, Martinus egidii tenens transserram, Gunsaluus menendi tenens panoyas, confirmant. Domnus Martinus archiepiscopus Bracharensis, Domnus Arias Vlixbonensis Episcopus, Domnus Egeas Episcopus Colimbriensis, Domnus Julianus Portugalensis Episcopus, Domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis, Domnus Martinus Elborensis Episcopus, Domnus Matheus Electus Visensis, Ecclesia Lamecensis uacabat tunc temporis, confirmant. Stephanus iohannis Cancellarius Curie conf. : testes, Domnus Menendus suarii, Johannes conelius, Petrus martini petarinus, Rodericus petri superiudex, Lupus roderici vice maiordomus, Johannes fernandi vice cancellarius, testes. Dominicus petri notarius Curie scripsit.

SANCTUS STEPHANUS DE CHAVIAS

CHAVES

1258

Hujus foralis *autographum, in Publico Archivo ab antiquo servato, textum nobis praebuit.*

In christi nomine et eius gratia. Quoniam consuetudine que pro lege suscipitur, et legis auctoritate didiscimus, quod acta regum et principum scripto comendari debeant ut comendata ab hominum memoria non decidant, et omnibus preterita presencialiter consistant : Iccirco Ego Alfonsus dei gratia Rex Portugalie et Comes Bolonie una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et legionis filia, do et concedo omnibus populatoribus sancti Stephani de Chauias pro foro, quod habeant tale forum quale est forum de Zamora : Excepto quod omnis homo qui populauerit in ipsa mea villa de sancto Stephano de Chauias et in suo termino, et habuerit ualorem de uiginti morabitinis det michi et omnibus successoribus meis annuatim pro festo sancti Martini unum morabitinum, de octo solidis legionensibus pro morabitino. Et omnis homo qui non fuerit uicinus debet michi dare portaticum. Et concilium de villa Sancti Stephani de Chauias debet michi dare annuatim, et omnibus successoribus meis, centum morabitinos legionenses pro collecta scilicet de octo solidis legionensibus pro morabitino pro kalendis Marcii. Et sciendum est quod Ego do eidem Concilio de Chauias pro termino terminos sancti Stephani de Chauias, et de Gouuea cum regalengis que ibi habeo et cum directuris quas ibi habeo. Et omnes alias causas habeant per forum de Zamora. Et ego debeo tenere alcazouam de ipsa villa per meum pretorem qui

sit uicinus de villa. In cuius rei testimonium dedi eis istam meam cartam apertam de mei sigilli munimine communitam. Datum apud Vimaranis, xv die Maii, Rege mandante. Era Millesima Ducentesima Nonagesima Sexta.

Domnus Gonsaluus garsie alferaz Curie conf. —Domnus Egidius martini Maiordomus Curie conf. —Domnus Martinus alfonsi tenens Braganciam conf. —Domnus Alfonsus lupi tenens Sausam conf. —Domnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. —Martinus egidii tenens trasserram conf. —Gonsaluus menendi tenens Panoyas conf. —Domnus Andreas fernandi tenens ripam Minii conf.

Domnus Martinus Archiepiscopus bracarensis conf. —Domnus Egeas Episcopus Colimbriensis conf. —Domnus Arias Episcopus Vlixbonensis conf. —Domnus Julianus Episcopus Portugalensis conf. —Domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis conf. —Domnus Martinus Episcopus Elborensis conf. —Domnus Matheus Electus Visensis conf. —Domnus Petrus Electus Lamecensis conf.

Domnus Johannes de auoyno —Domnus Menendus suerii —Domnus Egeas laurencii —Nunio martini de Chacim, test.

Fernandus fernandi cogominus —Petrus martini petarinus —Rodericus petri superiudex —Lupus roderici uice maiordomus, test.

Domnus P. iuliani Decanus Vlixbonensis test. —Domnus Durandus pelagii test. —Ermigius stephani test. —Johannes suerii clericus test. —Johannes fernandi uice cancellarius test.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie conf. —Dominicus Petri Notarius Curie scripsit.

AQUILARI DE BEYRA

AGUIAR DA BEIRA

1258

Foralis *hujus autographum in Publico Archivo ab antiquo servatur. Ex eo textum sumpsimus.*

In christi nomine et eius gratia. Quoniam labilis est hominum memoria inuentum fuit scripture remedium ut facta mortalium firma fierent et ad posteros eorum testimonio seruarentur. Hinc est quod Ego Alfonsus dei gratia Rex Portugalie et Comes Bolon. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia do et concedo vobis omnibus populatoribus de Aquilari de Beyra presentibus et futuris ipsam meam villam de Aquilari cum omnibus terminis suis nouis et antiquis per ubicumque eos melius potueritis inuenire pro uestro hereditamento : Qui termini sunt isti : primo sicut incipit in Capite de Mouzaes : et inde quomodo uadit ad portelam de viso uertentibus aquis ad Riuum de Arados quomodo diuidit cum Caria et cum Cernonçeli : Deinde quomodo uadit ad fontem de Paos : Et inde quomodo diuidit per aquam de Azores ubi ipsa aqua intrat in Tauaram : et inde quomodo diuidit per venam de aqua de Tauara eundo superius per ipsam aquam ubi intrat Riuulus qui uenit prope fogium in ipsam aquam de Tauara quomodo diuidit cum Trancoso : Deinde quomodo uadit ad Lagenam de Garsia piuida aquis uertentibus ad terminum de Carapito : et inde quomodo uadit ad oculum de mola : deinde quomodo uadit ad nidum de Coruo : et inde quomodo uadit ad aquam de Aon quomodo diuidit cum Pena uerde : Deinde quomodo diuidit per venam de Aqua de Aon eumdo directe ad Portum de Aquilari : Et quomodo uadit de portu de Aquilari ad caput de Togial : et inde quomodo diuidit per Baraceyrum : Deinde quomodo uadit ad petram furadam quomodo diuidit cum Gulfar : et inde quomodo uadit ad aquam de portu de asinis : deinde quomodo intrat ipsa aqua in Vouzela : Deinde quomodo diuidit per çimam de portela que stat supra aldeolam de Pigneyro uertentibus aquis ad Vaugam : et inde quomodo uadit ad petram frieyram quomodo diuidit cum ferreyra : deinde quomodo uadit ad aquam de Vauga : et inde quomodo diuidit per venam de ipsa aqua de Vauga eundo superius ad fontem ubi nascitur ipsa aqua de Vauga, quomodo diuidit cum Caria : Deinde quomodo uadit ad Caput de Mouzaes ubi primo termini incipiunt. Hos terminos supradictos uobis concedo et eis utamini per forum de Trancoso. Et mando et defendo quod nec milites nec ordines de Hospitali et de Templo, et de Vcles, et de Calatraua, nec Monasteria habeant in termino de Aquilari hereditates nec aliquas possessiones, preter illud quod ibi habet de directo Monasterium sancti Johannis de Tarauca. Et do et concedo vobis populatoribus de Aquilari presentibus et futuris pro foro forum de Trancoso, quod tale est : In primis concedo uobis quod non detis mihi neque ad progenie mee, nec ad nullo homine pro homicidio nisi septima ad palacium de ccc solidis apreciadura per Concilio et per manu de judice : et nullo pecto, nec ulla calumpnia non intret ibi nullo Meyrino, nisi judice de Concilio. Et faciant fossado la tercia de los caualeyros, et las duas partes

stent in Aquilari : et de illa una pars qui habuerit a andar in fossado et non fuerit, det in fossadeyra v^que^ solidos in apreciadura : Et non faciant fossado nisi cum seu senor una vice in anno, aut uestra uoluntas fuerit : Et peones non faciant fossado nec clericis. Et non intret ibi nunçio nec manaria de nulloquoque homine per foro de Aquilari. Et qui in termino de Aquilari filia aliena roussar extra sua uoluntate, pectet a palacio ccc solidos et exeat homizeyro de suos parentes. Siquis aliquis inter uos in mercato aut in Ecclesia, aut in Concilio plecato a precon ferida fecerit a suo vicino, pectet LX^a^ solidos a concilio et septima a palacio per manu de judice. Et de furto qualibet sedeat que colligat suo dono suo cabdal, et de illa calumpnia partat cum judice per medio. Et qui domum hedificauerit aut vineas, aut sua hereditate honorauerit et uno anno in illa sederit, et postea ad alia terra fuerit, quomodo seruiat illi tota sua hereditate ubi illi habitantes fuerit : et si quesierit illas uendere uendat ad quem uoluerit per foro de Aquilari. Et homines de Aquilari qui habuerint iudicio uel aiunta cum homines de alias terras habeant illos in cabos de suos terminos. Et dono uobis foro que stet cabaleyro de Aquilari pro infançion de totas alias terras, siue in iuramento, quomodo in iudicio, et passent super illos cum duos iuratores. Et homines qui de suas terras exierint cum homicidio aut cum muliere roussada uel cum alia calumpnia qualibet sedeat, nisi qui non adducat mulier aliena de benedictione, et tornet se a senior de Aquilari et sedeat solto et defeso per foro de Aquilari. Et siquis homines de quacumque terra cum inimicitate aut cum pignora uenerit et in termino de Aquilari intratum fuerit, et nullus inimicus post illum intraret, et pignora tollerit aut male illi fecerit, pectet a senor de Aquilari quingentos solidos, et duplet illa pignora aut illos liuores. Et qui homines de Aquilari pignorauerit et in Concilio non pecierit directo, pectet a senior de Aquilari LX^a^ solidos, et duplet illa pignora a suo dono. Et homine de alias terras qui caualeyro de Aquilari descaualgar, pectet illi LX^a^ solidos. Et homines de Aquilari qui los prisiere et in prision illos miserit pectet illi ccc solidos. Et si homines de Aquilari pro qualibet fiadoria a medio anno illo non requisierit, que sedeat solto : et si migratum fuerit, sint filii et vxor sua liberi. Et non soluant homines de Aquilari pignora pro senior nin pro meyrino nisi pro suo vicino. Et donent *(sic)* pousada per foro de Aquilari in casa de caualeiro, nin de vibdas, nin de clericos, nisi per manu de judice in casa de peones. Et homines de Aquilari qui homines tenuerint in suas hereditates aut in suos solares et non fuerit ibi suo senior, ueniat ad sinal de judice et det fiador a uenida de suo senior, et faciat quod mandarent : et calumpnia qualibet fecerit, sedeat de suo senior, et septima a palacio : et non seruiat a nullo homine nisi a suo senior in cuius solar seuer. Et sua senara aut suas vineas de Elrey tal couto habeant quomodo de vicino de Aquilari. Et qui uicinum occiderit et in sua casa fugierit, qui post illum intrare et in sua casa lo matare pectet ccc solidos ad parentes del morto. Et qui mulier afforciauerit et illa uoces mittendo uenerit, et ille cum duodecim non potuerit se saluare, pectet ccc solidos a la mulier et a suos parentes. Et qui mulier aliena ferire, pectet a suo marido XXX^a^ solidos et VII^a^ a palacio. Et homines de Aquilari qui fiadores parat pro calumpnia ille pecierint ed el fiador outorgar cum duos vicinos et ille non quesierit colligere fiador et super ipsum occiderit, nos totum Concilium pectabimus ipsum homicidium. Et palacio Regis uel de Episcopo habeant calumpnia, et tota alia villa habeat uno foro : et alio palacio non habeat calumpnia. Et homines de Aquilari qui fiador intrar et contendor non habuerit, quale fiadoria fiar tal pectet : Et si contendor habuerit, mittat illum in manus et exeat de illa fiadoria. Et de suspeyta de X solidos a rriba cognominet duodecim vicinos in redor de sua casa et iuret cum los dous et exeat de calumpnia : Et de X solidos a iuso iure siue et autro quales aflar quod vicinos sedeant. Et toto homine de Aquilari qui se tornar ad alium seniore qui benefecit suas casas et suas hereditates, et vxor sua et filii sui sint liberi et soluti per foro de Aquilari. Et do uobis foro qui non habeatis alium seniore nisi ad Regem aut a suo filio aut qui uos Concilio a nobis quesieritis. Et toto homine de Aquilari qui deseredado fuerit et per sua manu non lo pectare, quomodo se torne ad sua hereditate ubi illa fuerit sine calumpnia. Et toto homine de Aquilari qui hereditate habuerit in alia terra, non faciat fossado nisi per forum de Aquilari. Et toto homine de Aquilari qui habuerit mulier ad benedictionem et leixauerit illam pectet ad judice unum denarium. Et si mulier ad suum maridum lexauerit qui habuerit ad benedictionem pectet ccc solidos, medios a palacio et medios a suo marido. Et de casa derrota cum scudos et cum lanzas qui la derrumpere pectet ccc solidos, medios a dono de la casa et medios a palacio. Et qui dederit a suo vicino cum spada pectet XL^a^ solidos et VII.^a^ ad palacio. Et qui dederit cum lanza ad suo vicino et exierit de una pars ad alia, pectet XX^i^ solidos et septima a palacio : et si non exierit, pectet X solidos et septima a palacio. Et de plaga unde osso exierit, cada osso X solidos et septima a palacio : et de alia plaga V solidos et septima a palacio. Et pro tota pignora siue de Concilio uel de palacio colligat fiador super illa pignora pro a foro. Et dono uobis quod non habeat nulla defensa nec nullo monte nec nullo pelago nisi de totô Concilio. Et illo montadigo de vicinis de Aquilari monteno caualeyros cum suo senior et prendant inde la tercia. Et nullo ganado de Aquilari non sedeat montado. Et de portadigo de pan et de vino de la carrega III mealias : Et de caualo et de mulo qui lo uendiderit, I solidum : Et de boue et de asino, VI denarios : De carneyro aut de cabra aut de porco, III mealias. Et de toto portadigo qui ad Aquilar uenerit aprendat suo hospite la tercia. Et ego supradictus Alfonsus dei gratia Rex Port. et Comes Bolon. una cum vxore mea Regina domna Beatrice do et concedo uobis populatoribus de Aquilari quod pro portatico et pro uoce et pro calumpniis et pro collecta et pro omnibus meis rendis supradictis

de ipsa villa de Aquilari et de suis terminis uos et omnes successores uestri detis mihi et omnibus meis successoribus quolibet anno trescentas libras ad tercias anni : et primam terciam detis prima die Septembris, et secundam terciam prima die Januarii, et aliam terciam prima die Madii. Facta carta apud Vimaranis XII.° die Julii. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VI.ª

Donnus Gunsaluus garsie alferaz Curie conf. —Donnus Egidius martini Maiordomus Curie conf. —Donnus Martinus alfonsi tenens Braganciam conf. —Donnus Andreas fernandi tenens Ripam minii conf. —Donnus Alfonsus lupi tenens Sausam conf. —Donnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. —Donnus Petrus poncii tenens Bayam conf. —Martinus egidii tenens transserram conf. —Gunsaluus menendi tenens Panoyas conf.

Donnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis conf. —Donnus Arias Vlixbonensis Episcopus conf. —Donnus Egeas Colimbriensis Episcopus conf. —Donnus Julianus Portugalensis Episcopus conf. —Donnus Rodericus Egitaniensis Episcopus conf. —Donnus Martinus Elborensis Episcopus conf. —Donnus Matheus Visensis Electus conf. —Donnus Petrus Lamecensis Electus conf.

Donnus Menendus suarii de Merloo test. —Donnus Johannes petri de Avoyno test. —Donnus Egeas laurencii de Coyna test. —Johannes suarii conilio test. —Fernandus fernandi cogomino test. —Rodericus petri superiudex test. —Pelagius pelagii superiudex test. —Lupus roderici vicemaiordomus test. —Magister Petrus Decanus Vlixbonensis test. —Rodericus iohannis Magister scolarum Tudensis test. —Johannes fernandi vicecancellarius test.

Donnus Stephanus iohannis Cancellarius conf. —Michael fernandi Notarius Curie scripsit.

SANCTA MARIA DAS ALCAZOVAS

ALCAÇOVAS

1258

Apographum hujus foralis, *valde mutilum, in Publico Archivo invenitur. Quae deerant ex ejusdem aetatis apographo, quod in ipso Archivo servatur, adjecimus.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Amen. Nos M. dei miseratione Episcopus Decanus ac Capitulum Elborensis damus hominibus tam presentibus quam futuris de Sancta Maria das Alcaceuas terram nostram ad populandum ad forum et custumes de Elbora : et pro foro dent nobis decimas integre de omnibus que seminauerint, et plantauerint, et que adquisierint, et creauerint. Et duas partes dos caualeyros uadant in fossado, et tercia pars remaneat in villa : et una uice faciant fossado in anno : Et qui non fuerit ad fossado, pecte pro foro V solidos pro fossadeyra. Et pro homicidio pecte C solidos a palatio. Et pro casa derrota cum armas, scutos, et spadas, pectet CCC solidos et septima ad Episcopo. Et qui furtaret, pectet pro uno IX, et habeat intentor duos quiniones, et VII partes ad episcopo. Et qui mulier afforciaret, et illa clamando dixerit, quod ab illo est afforciada, et ille negaret, det illa autorgamento de tres homines tales qualis ille fuerit, ille iuret cum XII : et si non habuerit autorgamento iuret ipse solus, et si non potuerit iurare pectet ad illa CCC solidos et a palatio episcopi *(sic)*. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso, pecte LX.ª solidos et VII.ª a palatio episcopi, et duplet el auer. Et qui in concilio aut in mercado aut in ecclesia feriret, pecte LX.ª solidos, a palatio episcopi medios, et medios a concilio : et de medios de concilio VII.ª a palatio episcopi. Et homine qui fuerit gentile aut eredeiro que non seat meirino. Et qui in villa pignos afflando et fiador, et ad montem fuerit pindrar, duplet la pendra, et pecte LXª solidos, et VII.ª a palatio episcopi. Et qui non fuerit ad sinal de iudice et pignos sacudiret ad sayon, pecte I solidum ad iudice. Et qui non fuerit ad apellido caualeyros et pedones exceptis hiis qui sunt in seruitio alieno, miles pecte X solidos, pedones V solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldea et uno iugo de boues, et XXXXª oues, et uno asino, et duos leitos, comparet caballo. Et qui crebantauerit sinal cum sua muliere pecte I solidum ad judice. Et mulier qui leyxauerit maritum suum de benedictione, pecte CCC solidos et VII.ª a palatio episcopi : et qui lexauerit mulierem suam pecte I denarium ad iudicem. Et qui caualo alieno caualgaret, pro uno die pecte unum carnarium, et si magis peite las angueyras, pro uno die VI denarios et pro una nocte I solidum. Et qui feriret de lancea aut de spada polantrada peite X solidos : et si trouciret ad altera parte peite XX solidos ad quereloso. Et qui crebrantauerit oculum aut brachium aut dente pro unoquoque membro pecte C solidos a lisiado, et ille det VII.ª a palatio episcopi. Qui mulier aliena ante suo marito feriret, pecte XXX solidos et VII.ª a palatio episcopi. Qui moion alieno in suo ero mutauerit peite V solidos et VII.ª a palatio episcopi. Qui limde alieno crebantauerit pecte V solidos et VII.ª a palatio episcopi. Qui condocteyro alieno mactaret, suo

amo colligat homicidio et det VII.ª a palatio episcopi : similiter de suo ortulano, et de quarteyro, et de suo molneyro, et de suo solarengo. Qui habuerit uassallos in suo solar aut in sua hereditate non seruiat ad alterum dominum de tota sua facienda, nisi a domino de solar. Tendas et molinos et fornos de homines das alcazeuas sint liberi de foro. Milites de alcazouas sint in iuditio pro podestades et infanzones de Portugal : Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iuditio pro caualeyros uillanos de altera terra. Qui uenerit uozeiro ad suo uicino pro homine de foras villa pectet X solidos et VII.ª a palatio episcopi. Ganado das Alcazeuas non sit montado in nulla terra. Et homine a qui se anafragaret suo adextrado, quamuis habeat alium, sedeat excusatum usque ad capud anni. Mancebo qui mactaret hominem foras ville et fugerit, suo amo non peitet homicidium. Por todas querelas de palatio el iudice sedeat uozeyro. Qui in villa pindrar cum saione, et sacudirent ei pignos, outorguet el saion, et prendat concilio de tres collationes, et pindret pro LXª solidos, medios ad Concilio, et medios ad rancuroso. Barones de Alcazouas non seant in prestamo dados. Et si homines das Alcazouas habuerint iuditium cum homines de alia terra, non currat inter illos firma, sed currat per squisa, aut repto. Et omnes qui quesierint pausar cum suo ganado in termino de sancta Maria das Alcazouas prendant de illis montadigo, da grege das oues III carnarios, et de busto das uacas una uaca. Isto montadigo est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossado uel in guardia omnes caualos qui se perdiderint in algara uel in lide primus erectis eos sine quinta et postea detis nobis quintam directam. Et toto homine de Alcazouas qui inuenerint homines de aliis ciuitatibus in suis terminis tallando aut leuando madeyra de montes, prendant totum quod inuenerint sine calumpnia. De azarias et guardias quintam partem nobis date sine ulla offretione. Et quicunque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit, pectet LX solidos a palatio episcopi, et duplet ganatum a suo domino. Testamus uero et perenniter firmamus ut quicunque pignorauerit mercatores, uel uiatores christianos iudeos siue mauros nisi fuerit fideiussor uel debitor, quicunque fecerit pectet LXª solidos palatio episcopi, et duplet ganatum quod prendiderit a suo domino : et insuper pectet C morabitinos pro cauto quod fregit, Episcopus habeat medietatem, et concilium medietatem. Siquis ad uestram villam uenerit per uim cibos aut aliqua res accipere et ibi mortuus uel percussus fuerit, non pectet pro eo aliqua calumpnia nec suorum parentum homicide habeantur : et si cum querimonia de ipso ad episcopum uel ad dominum terre uenerit, pectet C morabitinos, medietatem episcopo, et medietatem concilio. Mandamus et concedimus quod si aliqui latro fuerit, et si iam per unum annum uel duos rapere dimiserit, si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit, saluet se tanquam latro : Et si latro est et latro fuit, omnino pereat et subsubeat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro neque fuit respondeat ad suos foros. Si aliquis homo filiam alienam rapere extra sua uoluntate, donet eam ad suos parentes, et pectet illis CCC morabitinos et VII.ª a palatio episcopi, et insuper sedeat homicida. De portagen : foro de trosel de caualo de pannos de lana uel de lino, I solidum : De trosel de lana, I solidum : De trosel de fustaes, V solidos : De trosel de pannos de color, V solidos : De carrega de pescado, I solidum : De carrega de asino, VI denarios : De carrega de christiano de conelio, V solidos : De carregas de mauros de conelio, I morabitinum. Portagen de caualo que uendiderint in azougue, I solidum : De mulo, I solidum : De asino, VI denarios : De boue, VI denarios : De carneiro, III mealias : De porco, II denarios : De foron, II denarios : De carrega de pane et de uino, III mealias : De carrega de pedon, I ..... : De mauro que uendiderint in mercado, I solidum : De mauro que se redimeret, decima : De mauro que talia cum suo domino, decima : De coyro de uaca, et de zeura, II denarios : De coyro de ceruo et gamo, III mealias : De carrega de cera, V solidos : De carrega de azeyte, V solidos. Iste portagen est de hominibus foras ville, tercia pars de suo hospite, et duas partes de episcopo. Et ut nostra donatio in perpetuum firmior robur obtineat, presentem paginam fecimus sigillis nostris munimine roborari. Datum Elbore X.º VI.º kalendas Septembris. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VI.ª

VIANA

VIANNA

1258-1262

Hujus foralis *in* Lib. I Donationum Alphonsi III *exemplaria duo inveniuntur. Datum anno* 1258, *id iterare juvisse anno* 1262 *videtur. Non, enim, ambo (aliis lectionibus variis praetermissis), ab iisdem magnatibus subscripta sunt.*

In christi nomine et eius gratia : quoniam labilis est hominum memoria inuentum fuit scripture remedium ut facta mortalium firma fierent et ad posteros eorum testimonio seruarentur. Hinc est quod ego Alfonsus dei

gratia Rex Port. et[1] Comes[1] Bolon.[1] una cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia[2] uolo facere populam in loco qui dicitur atrium in foce Limie cui popule de nouo inpono nomen Viana. Et do et concedo uobis omnibus populatoribus de Viana presentibus et futuris pro uestro hereditamento[3], videlicet a riuulo vuyturino usque ad terminum per quem diuidit villa de Meydela[4] cum Meyaldi et quantum habeo et de iure habere[5] debeo[5] in ipsa villa de Meyadela et in suo termino : et do uobis et concedo pro uestro cauto et pro uestro termino, videlicet sicut diuidit per riuum putridum quomodo ipse riuus intrat in limiam et inde per[6] limia[7] sicut[7] intrat in mare et[8] inde[8] per[8] mare[8] usque ad focem de ancora et inde per riuum de ancora[9], eundo superius sicut diuidit terra sancti Martini cum Camya[10] et inde per ubi diuidit Montaria cum arga et inde sicut uenit directe ad riuum putridum et sicut intrat riuus putridus in limiam : quicquid infra istos terminos ego habeo et de iure habere[11] debeo[11], do et concedo uobis omnibus populatoribus presentibus et futuris de Viana iure hereditario in perpetuum, saluo mihi et omnibus successoribus meis omni iure patronatus omnium ecclesiarum de uestra villa et de uestris terminis que ibi modo sunt facte et de cetero fient quas ecclesias mihi retineo et omnibus successoribus[12] meis[12]. Et mando et concedo quod populatores de Viana utantur monte de Arga in pascuis et in madeyra sicut alii uicini qui morantur iuxta ipsum montem. Et do et concedo uobis populatoribus de Viana presentibus et futuris pro foro forum de Valencia quod tale est : In primis concedo uobis quod non detis pro omicidio nisi ccc soldos in apreciadura, et de illis ccc solidis detis inde septimam ad palatium per manum iudicis : et in aliquo preyto uel in aliqua calumpnia non intret meus meyrinus nisi iudex de uestro Concilio : et tercia pars de uestro[13] Concilio faciat fossatum et alie due partes stent in uestra villa : et de illa tercia que debuerit facere fossatum ille qui ibi non fuerit pectet pro fossadeyra[14] v[14] solidos in apreciadura : et non faciatis fossatum nisi cum domino uestro una uice in anno nisi fuerit per beneplacitum uestrum : et clerici et pedones non faciant fossatum : et non intrent ibi nuncium neque manariam[15] de aliquo homine de Viana : et qui in termino de Viana filiam alienam rapuerit contra suam uoluntatem pectet ad palatium ccc solidos et exeat pro omicida[16] : et[16] si aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia aut in Concilio preconato percusserit suum uicinum pectet sexaginta solidos ad Concilium et sit inde septima de palatio per manum judicis : et de quolibet furto dominus furti recipiat suum cabum et alias partes vm° diuidat cum judice per medium : et ille qui domum fecerit aut vineam aut hereditatem suam honorauerit et uno anno in illa sederit si postea in alia terra habitare uoluerit seruiat ei sua hereditas ubicunque uoluerit[17] : et si illam uoluerit uendere uendat cui uoluerit per forum de uestra villa : et homines de Viana qui debuerint facere iudicium aut iuntam[18] cum hominibus de aliis terris habeant illud in cabo suorum terminorum. Do uobis pro foro quod miles de Viana stet pro infanzone[19] de toto meo regno in iudicio et in[20] iuramento et uincat ipsum cum duobus iuratoribus : et pedes stet pro milite uillano de totis terris meis in iudicio et in[21] iuramento et uincat cum duobus iuratoribus : et homines qui de suis terris exierint cum omicidio[22] aut cum muliere rausada[23] uel cum alia qualibet calumpnia excepto quod non ducat mulierem alienam de benedicionibus et fecerit se vassalum de aliquo homine de Viana sit liber et defensus per forum de Viana : et si homo de qualibet alia terra uenerit cum inimicicia aut cum pignora postquam in termino de Viana intrauerit si inimicus eius post ipsum introierit et ei pignus abstulerit aut aliquod malum ei fecerit pectet domino qui tenuerit Vianam quingentos solidos, et duplet pignus ei cui abstulerit, et liuores quos fecerit. Et qui hominem de Viana pignorauerit et ante non pecierit eum in concilio uestro pectet ad palatium sexaginta solidos, et duplet pignoram illi cui abstulerit. Et homo de alia terra qui militem de Viana descaualgauerit pectet sexaginta solidos : Et homo de Viana qui militem de alia terra descaualgauerit pectet quinque solidos : et si homo de alia terra aprehenderit hominem de Viana et eum in prisone[24] miserit pectet trescentos solidos : et si homo de Viana aprehenderit hominem de alia terra pectet quinque solidos. Et si homo de Viana pro aliqua fideiussoria per medium annum non fuerit requisitus sit liber de illa : et si mortuus fuerit, mulier et filii eius sint liberi de illa : et homines de Viana non soluant pignora pro domino de Viana neque pro meyrino neque[25] sint pignorati pro suo vicino. Et milites de Viana neque[26] mulieres uidue non dent pausatam per forum de Viana nisi pedones per manum iudicis usque ad tercium diem. Et homines de uestris terminis uel de aliis terris qui sederint in uestras hereditates aut in uestros solares et domini eorum non fuerint ibi ueniant ad signum de iudice et dent fide-

1 *deest*
2 filia, et filio nostro infante domno Dionisio, et filia nostra Infantissa domna Blanca,
3 herdamento
4 Meyadela
5 debeo habere
6 *deest*
7 sicut limia
8 *desunt*
9 Anchora
10 Canna
11 debeo habere
12 successoribus meis : et excepta uilla de affifi cum medietate iuris patronatus ecclesie de affifi cum omnibus iuribus et pertinenciis suis, et quarta parte de villa meyaa et quarta parte ville de baltassares cum pertinenciis suis quas dedi Episcopo et Capitulo Tudensis in Concambium pro ecclesia et villa de vinea cum pertinenciis suis quam villam de vinea cum suis terminis do vobis populatoribus de Viana pro uestro herdamento.
13 *deest*
14 fossadaria quinque
15 manaria
16 homicida. Et
17 habitare uoluerit
18 ayuntam
19 infançone
20 *deest*
21 *deest*
22 homicidio
23 rousada
24 prisionem
25 nec
26 et

iussores quod respondeant ad directum quando uenerint domini sui : et si fecerint calumpniam pectent eam dominis suis et septimam ad palacium : et non seruiant ad alium hominem nisi ad dominos suos in quorum solares sederint. Et senara et vinee domini Regis si eas ibi habuerit habeant tale forum quale senare uestre et uinee uestre habuerint. Et qui uicinum suum occiderit et in domo sua fugerit qui post ipsum intrauerit et ibi eum mactauerit pectet trescentos solidos. Et qui mulierem forciauerit et ipsa uoces mittendo uenerit si ipse cum duodecim non potuerit se saluare pectet trescentos solidos. Et qui mulierem alienam percusserit pectet ad suum maritum xxx solidos et septimam ad palatium. Et homo de Viana qui fideiussores dare uoluerit pro intentione de qua eum inquietauerint[27] et dederit duos homines fideiussores et ipse tercius, si ille qui eum inquietauerit noluerit recipere fideiussores et postea eum mactauerit totum Concilium pectet homicidium suis parentibus : et palatium domini Regis et palatium episcopi habeant calumpniam et tota villa habeat unum forum. Et homo de Viana qui fideiussor intrauerit si contemptor eum non liberauerit qualem fideiussorem[28] fecerit talem pectet : Et si habuerit illum suum intemptorem mittat illum pro se et exeat ipse de fideiussoria. Et de suspecta de x soldis ad minus iuret cum uno uicino qualem habuerit : et de x soldis ad[29] supra iuret cum duobus uicinis. Et homo de Viana qui se tornare uoluerit ad alium dominum ut ei benefaciat sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per forum de Viana. Do etiam uobis pro foro ut non habeatis alium dominum nisi me regem et uxorem meam et filios nostros. Et homo de Viana qui habuerit mulierem ad benediciones si eam lexauerit pectet unum denarium ad judicem : et si mulier lexauerit suum maritum quem habuerit ad benediciones pectet trescentos solidos, medietatem ad palatium et medietatem ad suum maritum. Et qui diruperit casam cum lanceis et cum scutis de la porta a dentro pectet ccc solidos, medietatem ad dominum de ipsa casa et medietatem ad palatium. Et qui percusserit suum uicinum cum spata, pectet xl solidos et septimam ad palatium. Et qui percusserit suum uicinum cum lancea et exierit de una parte ad aliam pectet xx solidos et septimam ad palatium : Et si non exierit ad aliam partem pectet x solidos. Et plaga unde ossa exiuerit[30] pro unoquoque osso pectet x solidos et septimam ad palatium : et de alia plaga, v solidos et septimam ad palatium. Et pro tota pignora siue sit de palatio siue de Concilio recipiant fideiussorem pro ad forum : et concedo uobis quod non habeat defensam nec montem neque[31] pelagum nisi de toto Concilio. Et nullus accipiat montaticum de ganatis de Viana. Et homines de Viana non dent portaticum in toto meo Regno : et mando quod capiant portaticum in Viana, scilicet de carrega de peon, iii medalias : et de caballo, i solidum : Et de mulo, i solidum : Et de boue, vi denarios : et de toto portatico quod uenerit ad Vianam hospes ubi pausauerit accipiat terciam partem et portarius accipiat duas partes. Et vicinus de Viana non respondeat sine rancuroso : totas istas intentiones iudicent alcaldes de villa[32] uestra[32] per suam cartam : Et alias intentiones iudicent secundum arbitrium bonorum hominum. Et ego supradictus Alfonsus dei gratia Rex Port. et[33] Comes[33] Bolon.[33] una cum vxore mea Regina[34] domna[34] Beatrice[34] do et concedo uobis populatoribus de Viana ut melius ipsa villa populetur quod meus Riqus homo nunquam pauset in uestra villa nec in uestro cauto : et quod pro portatico et pro calumpniis et pro omnibus meis rendis et foris et directis supradictis de ipsa villa et de suis terminis uos et omnes successores uestri detis mihi et omnibus successoribus meis quolibet anno mille et c morabitinos ueteres ad tercias anni in cabo de uestro cauto : et primam terciam detis pro festo sancti Johannis baptiste[35] et aliam terciam detis viii° kalendas Nouembris, et aliam terciam detis viii° kalendas Marcii. Et preter hec[36] retineo mihi et omnibus successoribus meis[37] ius patronatus omnium ecclesiarum de uestra villa et[38] de uestris terminis que ibi facte sunt et de cetero fient. Et retineo mihi et omnibus successoribus meis totam decimam de omnibus rebus que intrauerint per focem limie quod soluant eam mihi : et similiter retineo mihi et successoribus[39] meis portaginem de rebus que intrauerint et exiuerint[40] per focem limie : et piscatores qui non fuerint vicini de Viana dent mihi et successoribus[41] meis nauaon[42] prout dare consueuerunt in ipsa marina. Et vicini de Viana non dent decimam regi nisi de rebus que uenerint de partibus francie et de terra sarracenorum. Et piscatores vicini de Viana non dent mihi decimam de piscato nec nauaon[43]. Et vicini de Viana non dent portaginem ibi nec in toto meo regno. Et do et concedo quod Concilium de Viana habeat passaginem de ipso portu de Viana de Riuo limie de una parte et de alia. Facta carta Vimaranis[44] xviii.°[45] die[45] Junii[45], Rege mandante. Era[46] m.[a 46] cc.[a 46] lxxxx.[a 46] vi.[a 46] Domnus[47] Gunsaluus[47] garsie alferaz Curie, Domnus Egidius martini maiordomus Curie, domnus[48] Martinus[48] alfonsi[48] tenens[48] Braganciam[48], domnus[48] Andreas[48] fernandi[48] tenens[48] ripam[48] Minii[48], domnus[48] Alfonsus[48] lupi[48] tenens[48] Sausam[48], domnus Didacus lupi tenens Lamecum, domnus[49]

27 inquietauerit
28 fideiussoriam
29 et
30 exierint
31 nec
32 uestra uilla
33 *deest*
34 et filiis nostris predictis,
35 babtiste
36 hoc
37 *deest*
38 *deest*
39 omnibus successoribus
40 exierint
41 omnibus successoribus
42 nonam
43 nauao.
44 in Vimaranis
45 *deest*
46 Era m.ª ccc.ª
47 donnus Gonsaluus
48 *desunt*
49 *desunt*

Petrus[49] poncii[49] tenens[49] Bayam[49], Martinus[50] egidii tenens transserram[51], Gunsaluus[52] menendi tenens panoyas[53], confirmant[53]. Domnus Martinus archiepiscopus Bracarensis, domnus Arias[54] Episcopus Vlixbonensis, domnus Egeas episcopus Colimbriensis, domnus Julianus[55] episcopus portugalensis, domnus Rodericus episcopus Egitaniensis, domnus Martinus episcopus Elborensis, domnus Matheus Electus[56] Visensis, domnus Petrus electus[57] Lamecensis, confirmant : domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie conf. : testes, Domnus Johannes de Auoyno, Domnus Menendus suerii, domnus Egeas laurencii, Rodericus petri superiudex, Petrus martini petarinus, Fernandus fernandi cogominus, Magister Petrus Decanus Vlixbon. Magister Matheus Magister scolarum Vlixbon. Rodericus iohannis Magister scolarum Tudensis, Lupus roderici vice maiordomus, Johannes fernandi vice cancellarius, testes. Dominicus petri notarius Curie fecit.

50 Domnus Martinus
51 trasserram et sausam.
52 domnus Gonsaluus
53 ripam Minii conf. —Nunus petri tenens Elboram conf. —Menendus roderici tenens Mayam conf. —Donnus Johannes de Auoyno test. Donnus Menendus suerii de Merloo test. Petrus martini petarinus test. —Lupus roderici vice maiordomus test. Petrus martini superiudex test. Fernandus barreta test. Petrus iohannis repositarius test.
54 Matheus
55 Vincentius
56 Episcopus
57 Episcopus
" *haec desunt*

PRADO

PRADO

1260

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *descripsimus. Non aliud antiquum invenimus exemplar.*

In dei nomine et eius gratia. Amen. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod ego A. dei gratia Rex Port. vna cum vxore mea Regina donna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filia nostra Infanta domna Blanca, facio cartam de foro vobis populatoribus de mea popula de Prado tam presentibus quam futuris. Et do uobis et concedo terminos de judicatu de prado, per quomodo partit per focem de Pontelias, et deinde per pontem de arcozelo, et per pontem de Bezeyros, et deinde quomodo uadit ad pontem de Pontelias, et deinde ad fontem qui uadit prope stratam de Quiraz, et deinde ad Mamoam de cima de Rooriz, et per Ribeiro de Rial, et deinde ad Sanctum Laurencium, et deinde per palatium quod fuit de Stephano gomecii de Soegilli, et deinde ad portelam de Alerra, et deinde ad pontem de Adeel, et deinde ad portelam que partit cum ecclesia noua, et cum Alcariz, et uadit ad portam sancti Mametis de Ascariz, et deinde uadit ad portelam de Marranchos, et uenit ad pontem de Toyandi, et partit per cautum de feueros, et partit cum cauto de Moury, quod stat supra Sarrelam, et deinde per Mamoam de supra palmeyroo, et per molendinos de vilar et per focem de fontaelo, et deinde per venam de Cadauo, sicut uadit ad focem de palaciolo de Pontelas. Et quicquid ego habeo uel de iure habere debeo infra terminos suprascriptos, do et concedo uobis et successoribus uestris in perpetuum : Saluis mihi ecclesiis meis de prado cum iure patronatus ecclesie uel ecclesiarum si quam uel quas ibi fecerítis. Et si aliquem mee ecclesie ibi debent mihi facere censoriam aliquam do uobis eam in adiutorium pro ad pagandum mihi et successoribus meis rendam de ipsa terra. Et salua mihi et successoribus meis ipsa mea pausa cum meis casis de Prado, exceptis casalibus si qua sunt circa ipsam meam pausam, que casalia do uobis quod uobis remaneant cum aliis casalibus et hereditatibus meis de ipso iudicatu de Prato tali uidelicet pacto quod uos et omnes successores uestri detis mihi et omnibus successoribus meis sexcentos ueteres morabitinos annuatim uel tales morabitinatas pro eis quales ego uel successores mei receperimus de rendis nostris in terra de ultra dorium in Vimarane : et detis eas mihi uel successoribus meis annuatim ad tercias anni, scilicet : primam terciam prima die Julii proximo uentura de Era LXXXX.ª VIII.ª, et secundam terciam prima die Nouembris sequentis et aliam terciam prima die Marcii sequentis : et in aliis rebus do et concedo uobis forum de Viana quod tale est : In primis concedo uobis quod non detis pro omicidio nisi trecentos solidos in apreciadura, et de illis trecentis solidis detis inde septimam ad palatium per manum judicis : et in aliquo preito uel in aliqua calumpnia non intret meus meirinus nisi iudex de uestro concilio : et tercia pars de uestro concilio faciat fossatum et alie due partes stent in uestra villa : et de illa tercia que debuerit facere fossatum, ille qui ibi non fuerit pectet pro fossadeyra v solidos in apreciadura : et non faciatis fossatum nisi cum domino uestro una vice in anno, nisi fuerit per beneplacitum uestrum : et clerici et pedones non faciant fossatum : et non intrent ibi nuncium neque manariam de aliquo homine de popula de prado : et qui in termino de prado filiam alienam rapuerit contra suam uoluntatem pectet ad

palatium ccc solidos, et exeat pro omicida : et si aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia aut in Concilio preconizato percusserit suum vicinum pectet LX solidos ad Concilium et sit inde septima de palatio per manum judicis : et de quolibet furto dominus furti recipiat suum cabum et alias partes VIII diuidat cum judice per medium : et ille qui domum fecerit aut vineam aut hereditatem suam honorauerit, et in illa uno anno sederit si postea in alia terra habitare uoluerit seruiat ei sua hereditas ubicunque habitauerit et si eam uendere uoluerit uendat eam cui uoluerit per forum de uestra villa : et homines de villa de prado qui debuerint facere iudicium aut jumtam cum aliis hominibus de aliis terris habeant illud in cabo suorum terminorum. Et do uobis pro foro quod miles de villa de prado stet pro infanzone de toto meo regno in iudicio et in iuramento, et uincat ipsum cum duobus iuratoribus : et pedes stet pro milite villano de totis terris meis in iudicio et in iuramento, et uincat cum duobus iuratoribus : et homines qui de suis terris exierint cum omicidio aut cum muliere rausada uel cum alia qualibet calumpnia excepto quod non ducat mulierem alienam de benedicionibus et fecerit se vassallum de aliquo homine de villa de prado sit liber et defensus per forum de villa de prado : et si homo de qualibet alia terra venerit cum inimicicia aut cum pignora postquam in terminum de villa de prado intrauerit, si inimicus eius post ipsum introierit et ei pignus abstulerit aut aliquod malum ei fecerit pectet domino qui tenuerit ipsam villam de prado D solidos, et duplet pignus ei cui abstulerit et liuores quos fecerit : et qui hominem de villa de prado pignorauerit et ante non pecierit eum in Concilio uestro pectet ad palatium LX solidos, et duplet pignoram illi cui abstulerit : et homo de alia terra qui militem de villa de prado descaualgauerit pectet LX solidos : et homo de villa de prado qui militem de alia terra descaualgauerit pectet V solidos : et si homo de alia terra aprehenderit hominem de villa de prado et eum in prisione miserit pectet ccc solidos : et si homo de villa de prado aprehenderit hominem de alia terra pectet V solidos : et si homo de villa de prado pro aliqua fideiussoria per medium annum non fuerit requisitus sit liber de illa : et si mortuus fuerit mulier et filii eius sint liberi de illa : et homines de villa de prado non soluant pignora pro domino de villa de prado, neque pro meyrino neque sint pignorati pro suo vicino. Milites de villa de prado neque mulieres uidue non dent pausadam per forum de villa de prado, nisi pedones per manum judicis usque ad tercium diem. Et homines de uestris terminis uel de aliis terris qui sederint in uestras hereditates aut in uestros solares et domini eorum non fuerint ibi ueniant ad signum de judice et dent fideiussores quod respondeant ad directum quando uenerint domini sui : et si fecerint calumpniam pectent eam dominis suis et septimam ad palatium : et non seruiant ad alium hominem nisi ad dominos suos in quorum solares sederint : et senara et vinee domini Regis si eas ibi habuerit habeant tale forum quale senare uestre et vinee uestre habuerint : et qui uicinum suum occiderit et in domo sua fugerit qui post ipsum intrauerit et ibi eum mactauerit pectet ccc solidos : et qui mulierem forciauerit et ipsa uoces mittendo uenerit, si ipse cum duodecim non poterit se saluare pectet ccc solidos : et qui mulierem alienam percusserit pectet ad suum maritum XXX solidos et septimam ad palatium : et homo de villa de prado qui fideiussores dare uoluerit pro intencione de qua eum inquietauerit, et dederit duos homines fideiussores et ipse tercius si ille qui eum inquietauerit noluerit recipere fideiussores et postea eum mactauerit totum Concilium pectet homicidium suis parentibus : et palatium domini Regis et palatium Episcopi habeant calumpniam, et tota villa habeat unum forum. Et homo de villa de prado qui fideiussor intrauerit si contentor eum non liberauerit qualem fideiussorem fecerit talem pectet, et si habuerit illum suum intentorem mittat illum pro se et exeat ipse de fideiussoria : et de suspecta de X solidis ad minus iuret cum uno vicino qualem habuerit, et de X solidis ad supra iuret cum duobus uicinis. Et homo de villa de prado qui se tornare uoluerit ad alium dominum ut ei benefaciat, sua casa et sua hereditas et uxor sua et filii sui sint liberi et soluti per forum de villa de prado. Do eciam uobis pro foro quod non habeatis alium dominum nisi me regem, et uxorem meam et filios meos : et homo de villa de prado qui habuerit mulierem ad beneditiones si eam lexauerit pectet unum denarium ad iudicem : et si mulier lexauerit suum maritum quem habuerit ad beneditiones pectet ccc solidos, medietatem ad palatium et medietatem ad suum maritum : et qui dirruperit casam cum lanceis et cum scutis de la porta a dentro pectet ccc solidos, medietatem ad dominum de ipsa casa, et medietatem ad palatium : et qui percuserit suum vicinum cum spata pectet XXXX[a] solidos et septimam ad palatium : Et qui percusserit vicinum suum cum lancea et exierit de vna parte ad aliam pectet XX solidos et septimam ad palatium, et si non exierit ad aliam partem pectet X solidos : et plaga unde ossa exierint pro unoquoque osso pectet X solidos et septimam ad palatium, et de alia plaga V solidos et septimam ad palatium : et pro tota pignora siue sit de palatio siue de Concilio recipiant fideiussorem pro ad forum. Et concedo uobis quod non habeat defensam nec montem nec pelagum, nisi de toto Concilio. Et nullus accipiat montaticum de ganatis de villa de prado. Et homines de villa de prado non dent portaticum in toto meo regno. Et mando quod capiant portaticum in villa de prado, scilicet de carrega de pedone III mealias, et de caballo I solidum, et de mula I solidum, et de boue VI denarios, et de toto portatico quod uenerit ad villam de prado hospes ubi pausauerit accipiat terciam partem et portarius accipiat duas partes : et vicinus de villa de prado non respondant sine rancoroso : totas istas intentiones iudicent alcaldes de villa uestra per suam cartam, et alias intentiones iudicent secundum arbitrium bonorum hominum. Et ego supradictus Rex Alfonsus dei gratia Rex Port. vna cum vxore mea Regina donna

Beatrice et filia nostra Infanta domna Blanca do et concedo uobis populatoribus de predicta Popula de prado omnia iura predicta que in ista carta continentur pro predictis DC morabitinis, quos mihi et successoribus meis dare debetis annuatim pro meis iuribus et rendis meis de iudicatu de prado, quos uos et Concilium de Popula de prado mihi et omnibus successoribus meis annuatim ad supradictas tercias anni soluere obligastis. In cuius rei testimonium dedi uobis Populatoribus de prado istam meam Cartam apertam sigilli mei munimine comunitam. Datum apud Sanctarenam, XIIII die februarii, Rege mandante. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VIII.ª Donnus Gonsaluus garsie alferaz Curie conf. Donnus Egidius martini maiordomus Curie conf. Donnus Martinus alfonsi tenens braganciam conf. Donnus Andreas fernandi tenens ripam Minii, donnus Alfonsus lupi tenens Sausam conf. Donnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. Martinus egidii tenens trasserram conf. Gunsaluus menendi tenens Panoyas conf. Donnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis conf. Donnus Egeas Episcopus Colimbriensis conf. Donnus Julianus Port. Episcopus conf. Donnus Rodericus Egitaniensis Episcopus conf. Donnus Martinus Elborensis Episcopus, Donnus Matheus Visensis Episcopus conf. Donnus Petrus Lamecensis episcopus conf. Donnus Matheus Vlixbonensis Electus conf. donnus Johannes de Auoyno test. donnus Menendus suarii de Merloo test. Egeas laurencii test. Alfonsus martini superiudex test. Rodericus iohannis Magister scolarum Tudensis test. Lupus roderici uicemaiordomus test. Martinus petri clericus domini Regis test. Johannes fernandi uice cancellarius test. Stephanus iohannis Cancellarius domini Regis conf. Erucus notarius curie fecit.

COGIA

COJA

1260

Ex apographo authentico saeculi XIV in Publico Archivo ab antiquo servato textum hausimus. Accedunt lectiones variae ex alio apographo ejusdem saeculi in scrinio sedis conimbricensis invento.

In dei nomine. Notum sit omnibus presentibus et futuris, Quod cum Castellum seu villa de Cogia ad tantam deuenisset depopulacionem quod paucissimi iam ibi habitores[1] remansissent : Nos Egeas[2] dei gratia Colimbriensis Episcopus, una cum Capitulo nostro ac de consenssu ipsorum habitatorum Castri seu ville de Cogia qui ibi remansserunt populamus ipsum supradictum locum de Cogia de focquo[3] mortuo et omnibus qui ibi habitant et habitauerint populauerint et laborauerint : damus et concedimus talem[4] forum, videlicet : Quod de hiis rebus que habuerint dent decimam deo integre, quam soluant ecclesie nostre sancti Petri de Cogia : et pro dominio de quolibet casali annuatim I teiga de tritico limpio, et unam gallinam in festo Natalis domini, et ducant ea ad cellarium nostrum : et debent nobis dare unam geyram in anno ad podandum vineas nostras, et ducere sigulos arcos : et non debent recipere aliquem de Cautis nostris neque de aldeis nostris ad istam populacionem. Montarius qui iuerit ad querendum mel uel pelles bestiarum, det dimidiam libram cere. De uenando[5] quadrupedum de ceruo et de corcio det unum lumbum costalem : de porco tres costas cum chachacia[6] sua : de vrso manus : de cuniculis de apeiro dabit unum cuniculum cum pelle sua. Qui uendiderit carnes de porco dabit lumbos interiores : de vaca, II denarios : de reyxello, I denarium. Qui fecerit calumpniam pectet eam nobis videlicet : de homicidio, X morabitinos : de stercore in ore, X morabitinos : De furto, pro uno nouem : de raptu mulieris, X morabitinos : de uulnere cum ferro mollito, V^e morabitinos: de sanguine super occulis, LX solidos : de homine[7] deiudicato uel muliere, LX solidos, si habuerit accusatorem uel reclamatorem. Qui rem alienam forciauerit, pectet eam duplatam. De casa rupta, LX solidos. Qui iurauerit dabit VI^ex denarios. Qui fregerit sigillum Maiorini[8] nostri in castello predicto, pectabit V^e solidos : In uillis, II solidos. Qui dederit fideiussorem maiordomo, et ad diem assignatam sibi non uenerit pectabit V^e solidos. Qui forciauerit maiordomum nostrum duplicabit quod acceperit ei. Qui per forciam acceperit ganatum quod fecerit dampnum et non dederit fideiussorem ad emendandum duplicabit estimacionem. Qui extraxerit arma contra vicinum per iram, pectabit arma aut V^e solidos. Qui percusserit maiordomum uel minatus fuerit ei uel eum occiderit pectabit X morabitinos. Qui non exierit ad preconium judicis uel Maiordomi uel Concilii pectabit V^e solidos. Si maiordomus pignouerit[9] aliquem et noluerit accipere fideiussorem super pignore,

1 habitatores
2 Egas
3 foco
4 tale
5 uenacione
6 cachacia
7 homo
8 maiordomi
9 pignorauerit

cuius fuerit pignus accipiat ei sine calumpnia. Qui fregerit cautum judicis, pectabit LX solidos : et omnia ista que maiordomus demandauerit, debet probare per bonos homines. Qui uendiderit hereditatem uel vineam, det decimam de pecunia : et non uendat nec donet nec tradat ad loborandum[10] militi nec ordini nec alii, nisi laboratori qui moretur ibi et faciat dictum forum. Et quilibet faciat carreyram semel in anno sic quod in eadem die redeat in domum[11] suam[11]. Carpentarius det unam diem in opere nostro, et in aliis diebus laboret pro precio suo. Quicunque morator in Cogia uel in terminis suis nominauerit alium dominum uel militem uel armigerum uel alium potenten[12] extraneum duxerit ad Cautum in adiutorium suum contra nos uel contra vicinos suos uel filium alicuius ipsorum nutriuerit[13] uel de foris per se uel cum aliis malum fecerit in Cauto, perdat quicquid habuerit et exciatur[14] a Cauto. Omnes habitatores Cauti sint liberi ab omni portagine, sed qui uenerint aliunde et comparauerit ibi uel uendiderit, det portaginem, videlicet : de boue ad aratrum, I solidum : de boue uel vaca[15] ad occidendum, VI denarios : de porco, II denarios : de raxillo[16], I denarium : de pelle de cordariis, uel de cabritis ad uestiendum, VI denarios : de cupa, VI denarios : de corio crudo bouis uel vace, II denarios : de cortido, VI denarios : de pullo equi capistrario, II solidos : de bestia de albarda, II solidos : de caballo de sella, dimidium morabitinum : de carrega sallis de bestia caballaria, I alqueire salis : de carrega asini, de sale dimidium alqueire : de carrega sardinis[17], IIII denarios. Qui comparauerit uel uendiderit panem uel ceram uel pannos, dabit de morabitino VI denarios. De manta VI denarios. Qui emerit vinum uel uendiderit de morabitinata VIII denarios. Bufonus qui preconizauerit in villa et uendiderit, dabit I denarium. Si duxerit asinum, dabit II denarios. Quicunque baraliauerit et fecerit iniuriam vicino suo, faciat emendam per judicem et per vicinos bonos homines : Quod si facere noluerit expellatur a Cauto et pectet nobis LX solidos : et qui receperit iniuriam det treugam et recipiat emendam per judicem : et vicinos suos nec amicos uel parentes de foris introducat in Cautum nisi per treugam et ad pacem faciendam : Quod si non fecerit, pectabit LX solidos, et expellatur[18] a Cauto. Quicunque contra hanc cartam uenerit, maledicionem dei omnipotentis incurrat : Quicunque uero eam bene seruauerit, benedicionem dei patris omnipotentis habeat, et sit in secula benedictus. Et ut hoc factum robur obtineat in perpetuum firmitudinis maioris presentem cartam sigillo nostro, et sigillo Capituli nostri fecimus communiri. Actum apud Colimbriam pridie idus Septembris[19]. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª Octaua.

10 laborandum
11 domo sua.
12 potentem
13 nutrierit
14 eiciatur
15 de vaca
16 reyxello
17 de sardinis
18 expelliatur
19 Seutenbris

MONZON

MONÇÃO

1261

Ex autographo, quod in Publico Archivo servatur, hoc descripsimus forale.

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus presentes litteras inspecturis, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filia nostra Infanta domna Blanca, facio quandam populationem in Cauto de Maazedo et impono ei de nouo nomen Monzon. Et do hominibus populatoribus presentibus et futuris eiusdem loci de Monçon quantum habeo in Cauto de Maazedo quomodo diuidit per focem de Guedayna : Et deinde per pontem de torperit : et deinde per portum de lamas, et quomodo uadit directe ad portum de Jogo, et deinde per portum de senra, et deinde ad figueyram de frade, et deinde quomodo diuidit cum cautis de sancto Johanne de longouares, et de Reerit, quomodo uadit ad Minium. Do eciam eis quatuor casalia que habeo in cauto sancti Johannis de Longouares pro sua hereditate propria, et pro suis terminis. Et do eis et concedo forum et cartam qualem habent homines de Valencia de ripa de Minio que talis est : In primis, Concedo uobis ut non detis pro homicidio nisi trecentos solidos in apreciadura, et de illis trecentis solidis detis inde septimam ad palacium per manum judicis. Et in aliquo preyto uel in aliqua calumpnia non intret meus Meirinus nisi iudex de uestro Concilio. Et tercia pars de uestro Concilio faciat fossatum, et alie due partes stent in uestra villa : et de illa tercia que debuerit facere fossatum, ille qui ibi non fuerit pectet pro fossadaria quinque solidos in appreciadura : et non faciatis fossatum nisi cum domino uestro, una uice in anno, nisi fuerit per beneplacitum uestrum : Et clerici et pedones non faciant fossatum. Et non intrent ibi nuncium neque maneria de aliquo homine de Monçon. Et qui in termino de Monçon filiam alienam ra-

puerit contra suam uoluntatem, pectet ad palatium trecentos solidos, et exeat pro homicida. Et si aliquis inter uos in mercato aut in Ecclesia aut in Concilio preconato percusserit suum uicinum, pectet LX^a^ solidos ad concilium, et sit inde septima de palatio per manum judicis. Et de quolibet furto dominus furti recipiat suum cabum, et alias octo partes diuidat cum judice per medium. Et ille qui domum fecerit aut vineam aut hereditatem suam honorauerit, et uno anno in illa sederit, si postea in alia terra habitare uoluerit, seruiat ei sua hereditas ubicunque habitauerit : Et si illam uoluerit uendere uendat cui uoluerit per forum de uilla uestra. Et homines de Monçon qui debuerint facere iudicium aut aiunctam cum hominibus de aliis terris, habeant illud in capite suorum terminorum. Do uobis pro foro quod miles de Monçon stet pro infancione de toto meo regno in iuditio et in juramento, et uincat ipsum cum duobus iuratoribus : et pedes stet pro milite villano de totis terris meis in iuditio et iuramento, et uincat cum duobus iuratoribus. Et homines qui de suis terris exierint cum homicidio aut cum muliere rousada uel cum alia qualibet calumpnia, excepto quod non ducat mulierem alienam de benedictionibus, et fecerit se uasallum de aliquo homine de Monçon, sit liber et defensus per forum de Monzon. Et si homo de qualibet alia terra uenerit cum inimicicia aut cum pignora postquam in termino de Monçon intrauerit, si inimicus eius post ipsum introierit, et ei pignus abstulerit, aut aliquod malum ei fecerit, pectet domino qui tenuerit Monzon quingentos solidos, et duplet pignus ei cui abstulerit et liuores quos fecerit. Et qui hominem de Monçon pignorauerit, et ante non petierit directum in Concilio uestro, pectet ad palatium LX^a^ solidos, et duplet pignoram illi cui abstulerit. Et homo de alia terra qui militem de Monçon descaualgauerit, pectet LX^a^ solidos. Et homo de Monçon qui militem de alia terra descaualgauerit, pectet V^e^ solidos. Et si homo de alia terra apprehenderit hominem de Monçon et eum in prisonem miserit, pectet trecentos solidos : Et si homo de Monçon apprehenderit hominem de alia terra, pectet quinque solidos. Et si homo de Monçon pro aliqua fideiussoria per medium annum non fuerit requisitus, sit liber de illa : Et si mortuus fuerit, mulier et filii eius sint liberi de illa. Et homines de Monzon non soluant pignora pro domino de Monzon, neque pro meyrino, neque sint pignorati pro suo uicino. Et milites de Monçon, neque mulieres uidue, non dent pousatam per forum de Monzon, nisi pedones per manum iudicis, usque ad tercium diem. Et homines de uestris terminis uel de aliis terris qui sederint in uestras hereditates aut in uestros solares, et domini eorum non fuerint ibi, ueniant ad signum de iudice, et dent fideiussores quod respondeant ad directum, quando uenerint domini sui. Et si fecerint calumpniam, pectent eam dominis suis et septimam ad palatium : et non seruiant ad alium hominem, nisi ad dominos suos in quorum solares sederint. Et senara et vinee domini Regis habeant tale forum quale senare et vinee uestre habuerint. Et qui uicinum suum occiderit, et in domo sua fugerit, qui post ipsum intrauerit et ibi eum mactauerit, pectet trecentos solidos. Et qui mulierem forciauerit et ipsa uoces mittendo uenerit, si ipse cum duodecim non potuerit se saluare, pectet trecentos solidos. Et qui mulierem alienam percusserit, pectet ad suum maritum triginta solidos et septimam ad palatium. Et homo de Monzon qui fideiussores dare uoluerint pro intentione de qua eum inquietauerint, et dederint duos homines fideiussores et ipse tercius, si ille qui eum inquietauerit noluerit recipere fideiussores, et postea eum mactauerit, totum Concilium pectet homicidium suis parentibus. Et palatium domini Regis, et palatium Episcopi, habeant calumpniam, et tota uilla habeat unum forum. Et homo de Monzon qui fideiussor intrauerit si contemptor eum non liberauerit, qualem fideiussoriam fecerit, talem pectet : Et si habuerit illum suum intemptorem mittat illum pro se, et exeat ipse de fideiussoria : et de suspecta de decem solidis ad minus iuret cum uno uicino qualem habuerit, et de decem solidis et supra iuret cum duobus uicinis. Et homo de monzon qui se tornare uoluerit ad alium dominum ut ei benefaciat, sua casa et sua hereditas, et uxor sua, et filii sui sint liberi et soluti per forum de monzon. Do eciam uobis pro foro, ut non habeatis alium dominum, nisi me Regem, et vxorem meam, et filios nostros. Et homo de monzon qui habuerit mulierem ad benedictiones, si eam lexauerit, pectet unum denarium ad iudicem. Et si mulier lexauerit suum maritum quem habuerit ad benedictiones pectet trecentos solidos, medietatem ad palatium et medietatem ad suum maritum. Et qui disrumperit casam cum lanceis et cum scutis de la porta a dentro, pectet trecentos soldos, medietatem ad dominum de ipsa casa et medietatem ad palatium. Et qui percusserit suum vicinum cum spata, pectet quadraginta solidos et septimam ad palatium. Et qui percusserit suum uicinum cum lancea et exierit de una parte ad aliam, pectet viginti solidos et septimam ad palatium, et si non exierit ad aliam partem, pectet decem solidos. Et plaga unde ossa exierint pro unoquoque osso, pectet decem solidos et septimam ad palatium : et de alia plaga, quinque solidos et septimam ad palatium. Et pro tota pignora siue sit de palatio siue sit de Concilio recipiant fideiussorem pro ad forum. Et concedo uobis quod non habeant defensam, neque montem, neque pelagum, nisi de toto concilio. Et nullus accipiat montadigum de ganatis de monzon. Et homines de monzon non dent portadigum in toto meo Regno. Et mando quod capiant portadigum in monzon, scilicet, de carrega de pedone tres mealas, et de caballo unum solidum, et de mulo unum solidum, et de boue VI denarios : Et de toto portadigo que uenerit ad monzon hospes ubi pausauerit terciam partem habeat, et portarius accipiat duas partes. Et uicinus de monzon non respondeat sine rancuroso. Totas istas intentiones iudicent alcaldes de uilla uestra per suam cartam : Et alias intenciones iudicent secundum arbitrium bonorum hominum. Ego Alfonsus dei gratia supradictus Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice

filia Illustris Regis Castelle et Legionis, et filia nostra Infanta domna Blanca, do et concedo ipsis populatoribus de monzon de gratia ut melius ipsa villa de monzon populetur quod meus Riquus homo nunquam pauset in ipsa villa de Monzon, nec in suo cauto : et quod pro portatico, et pro calumpniis, et pro omnibus meis rendis et foris et directuris suppradictis de predicta villa de Monzon dent quolibet anno mihi et meis successoribus trecentos morabitinos ueteres ad tercias anni, et non magis : et dent eos mihi extra uillam de Monzon. In cuius rei testimonium dedi et do dictis populatoribus de Monzon istam meam cartam apertam, mei sigilli munimine roboratam. Que fuit facta apud Vimaranes XII.ª die Marcii. Era M.ª CC.ª LXXXX.ª VIIII.ª

Domnus Gonsaluus garsie signifer Curie —Domnus Egidius martini maiordomus Curie, conf. —Domnus Andreas fernandi tenens ripam de minio —Domnus Martinus alfonsi tenens Braganciam —Domnus Didacus lupi tenens Lamecum, conf. —Domnus Martinus egidii tenens transserram —Domnus Gunsaluus menendi tenens ultra tagum, conf.

Domnus Martinus Archiepiscopus Bracharensis —Domnus Vincencius Electus Portugalensis —Domnus Egeas Episcopus Coliembriensis, conf. —Domnus Petrus Episcopus Lamecensis —Domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis —Domnus Matheus Episcopus Visensis, conf. —Domnus Martinus Episcopus Elborensis conf.

Domnus Menendus suerii de Merloo test. —Domnus Johannes de auoyno test. —Fernandus fernandi cogominus test. —Petrus martini petarinus test. —Petrus martini quondam superiudex test. —Domnus Rodericus martini comendator test. —Rodericus *(?)* iohannis Magister scolarum tudensis test.

Johannes suerii conelius test. —Petrus iohannis repositarius —Petrus fernandi coparius, test. —Johannes fernandi vicecancellarius test. —Dominicus petri Notarius Curie test.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius curie.

..... notarius curie Notuit.

TERENA

TERENA

1262

Hoc forale, *a Brandano jam edito* (Monarch. Lusit., vol. VI, Append.) *in codice Publici Archivi, titulo* Foraes Velhos de Leitura Nova *insignito, ex quo descripsimus, tantum invenitur.*

In dei nomine et eius gracia. Notum sit omnibus tam presentibus quam fucturis quod ego donus egidius martini vna cum vxore mea dona Maria joannis et cum nostris filiis et filiabus facimus cartam de foro uobis populatoribus de nostra hereditate de sancta maria de Terena tam presentibus quam fucturis. Et damus et concedimus uobis predictam hereditatem nostram de sancta maria de Terena per terminos diuisatam, videlicet : quomodo incipit vbi intrat carraria de machos in vdialuiciuez : Et deinde per ipsam aquam de vdialuiciuez descendendo et intrat in vdianam et per ipsam aquam de vdiana ubi intrat aqua de azouel in vdianam et deinde surssum per ipsam aquam de azouel quomodo vadit ad athalayam de azouel : Et de ipsa atalaya de azouel quomodo vadit per cumen de alfauagom : Et de ipso cume de alfauagom quomodo vadit ad carrariam de machos. Et damus et concedimus vobis populatoribus de predicta nostra hereditate de Sancta maria de terena forum et costumes de Elbora quod forum tale est : Primo concedimus vobis quod due partes de caballariis uadant in fossado, et tercia pars remaneat in uilla : Et vna uice faciant fossado in anno : Et qui non fuerit ad fossado pectet quinque solidos pro foro pro fossadaria. Et pro homicidio pectet centum solidos ad palacium. Et pro casa derota cum armis scutis et spadis pectet trecentos solidos et septima ad palacium. Et qui furtauerit pectet pro vno nouem : Et habeat intentor duos quiniones, et septem partes ad palacium. Et qui mulierem afforciauerit et illa clamando dixerit quod ab illo est afforciada et ille negauerit det illa outorgamentum de tres homines tales quales ille fuerit : ille iuret cum duodecim : Et si non habuerit outorgamento iuret ipse solus : Et si non potuerit iurare pectet ad illam trecentos solidos et septima ad palacium. Et testimonia mentirosa et fiel mentiroso pectet LX.ª solidos et septima ad palacium, et duplet o auer. Et qui in concilio aut in mercato aut in ecclesia feriret pectet LX.ª solidos medios ad palacium et medios ad concilium : Et de medio de concilio septima ad palacium. Et homine qui fuerit gentile aut herdeiro non sit meyrino. Et qui in uilla pignores achar et fiadur et ad montem fuerit pignorar duplet a pignora et pectet LXª solidos et septima ad palacium. Et qui non fuerit ad sinal de iudice et pignus sacudiuerit ad sayom pectet vnum solidum ad iudicem. Et qui non fuerit ad apelido caualeyros et pedones exceptis hiis qui sunt in seruicio alieno miles pectet decem solidos et pedo quinque solidos ad uicinos. Et qui habuerit al-

deyam et vnum jugum de boues et decem oues et vnum asinum et duos leytos comparet caballum. Et qui quebrantauerit sinal cum sua muliere pectet vnum solidum ad iudicem. Et mulier que lexauerit suum maritum de benedictione pectet trecentos solidos et setima ad palacium. Et ille qui lexauerit mulierem suam pectet vnum denarium ad judicem. Et qui caualo alieno caualgauerit pro vno die pectet I carnarium et si magis pectet las amgueyras, pro vno die sex denarios, et pro vna nocte vnum solidum. Et qui ferierit de lancea aut de spada pro intrada pectet decem solidos : Et si passauerit ad alteram partem, pectet viginti solidos ad quereloso. Et qui fregerit occulum aut brachium aut dentem, pro vnoquoque membro pectet centum solidos ou aligiado : Et ille det setima ad palacium. Et qui mulierem alienam ferierit ante suum maritum, pectet triginta solidos et setima ad palacium. Et qui moiom alieno in suo ero mudauerit, pectet quinque solidos et setima ad palacium. Et qui linde alieno quebrantauerit, pectet quinque solidos et setima ad palacium. Qui conducteiro alieno mactauerit suus amo colligat homicidio et det setima ad palacium : similiter de suo ortolano, et de quarteiro, et de suo molleyro, aut de suo solarengo. Qui habuerit vassallos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad alterum hominem de tota sua fazenda nisi ad dominum de solar. Milites de sancta maria de Terena sint in judicio pro podestades et infanzones de portugal : Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in judicio pro caualeyros villanos de altera terra. Qui venerit vozeiro ad suo uicino pro homine de foris de uilla, pectet decem solidos et setima ad palacium. Ganado de sancta maria de Terena non sit montado in nulla terra. Et homine qui se naufragauerit suo adestrado quamuis habeat alium sedeat excusado usque ad caput anni. Mancebo qui mactauerit hominem foras uille et fugerit, suus amo non pectet homicidium. Por todas querelas de palacio judex sit uozeiro. Qui in uilla pignorar cum sayom et sacudiuerit ei pignos outorguet et sayom et prendat concilio de tres collaciones et pignoret pro LX^a^ solidos, medios al rancuroso et medios ad concilium. Barones de sancta Maria de Terena non sint dados em prestamo. Et si homines de sancta Maria de Terena habuerint iudicium cum hominibus de alia terra, non currat inter eos firma, sed currat per esquisam aut reto. Et omnes qui quesierint pousar cum suo ganato in terminos de sancta maria de Terena, prendant de illis montado, de grege das oues quatuor carnarios, de busto das uacas vnam uacam. Et omnes milites qui fuerint in fossado aut in gardia, omnes caualeyros qui se perdiderint in algara uel in lide, primo ereptis eos sine quinta, et postea detis nobis quintam directam. Et toto homine de sancta maria de Terena qui inuenerit homines de aliis ciuitatibus in suis terminis taliando uel leuando madeyram de montes prendant eis totum quod inuenerint sine calumpnia. De azarias et de gardias date nobis quintam partem sine vlla offrecione. Quicunque ganatum domesticum pignorauerit uel rapere fecerit pectet LX^a^ solidos ad palacium et duplet ganatum ad dominum suum. Concedimus et firmamus perhenniter ut quicunque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, judeos, siue mauros, nisi fuerit fideiussor vel debitor quicunque fecerit pectet LX^a^ solidos ad palacium, et duplet ganatum quod prendiderit domino suo et insuper pectet centum morabitinos pro cauto quod fregerit : Et dominus habeat inde medietatem et concilium medietatem. Et siquis ad nostram uillam venerit per vin cibos aut aliquas res accipere, et ibi fuerit mortuus vel percussus non pectet pro eo aliquam calumpniam nec suorum parentum homicide habeantur. Et si cum queyxome de illo venerint ad dominum uel ad alcayde pectet centum morabitinos, medietatem domino et medietatem concilio. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro et si jam per vnum annum aut per duos furare vel rapere dimisit si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit saluet se tanquam latro : Et si latro est et latro fuit omnino pereat et subiaceat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro nec fuit respondeat ad suos foros. Et si aliquis homo filiam alienam rapuerit extra suam voluntatem donet eam ad suos parentes et pectet illis trecentos morabitinos et setimam ad palacium et insuper sedeat homicida. De portagine de foro : de troxel de caualo de panos de lana ou de lino, vnum solidum : De troxel de lana, vnum solidum : De troxel de fustaes, quinque solidos : De troxel de panos de color, quinque solidos : De carrega de piscato, vnum solidum : De carrega de asino, sex denarios : De carrega dos christianos de conelios, quinque solidos : De carrega de mauris de conelios, vnum morabitinum : Portagem de caualo quem vendiderint in azougue, vnum solidum : De mulo, vnum solidum : De asino, sex denarios : De boue, sex denarios : De carneyro, tres mealias : De porco, duos denarios : De foron, duos denarios : De carrega de pane aut de uino, tres mealias : De carrega de peom, vnum denarium : De mauro quem vendiderint in mercato, vnum solidum : De mauro qui se redimerit, decimam partem : De mauro qui se taliat cum suo domino, decimam : De corio de uaca aut de zeura, duos denarios : De corio de ceruo, aut de gamo, tres mealias : De carrega de cera, quinque solidos : De carrega de azeyte, quinque solidos. Istam portaginem supradictam retinemus nobis et omnibus successoribus nostris integram. Et retinemus nobis regalengos et matham quos regalengos et quam matham pro ad nos iam filiauimus in ipsa hereditate. Et retinemus nobis molendina et fornos et azougues et montadum de tota predicta hereditate et portaginem et montadum debemus habere et recipere de hominibus de foris et de populatoribus predicte hereditatis nostre non debemus recipere montadum nec portaginem. Et ego donus egidius martini vna cum vxore mea dona maria Joannis et cum filiis et filiabus nostris, hanc cartam de foro vobis populatoribus Sancte marie de Terena concedimus et confirmamus et eam sigilli mei munimine roboramus in testimonium huius rei. Quicunque hanc cartam obseruauerit sit be-

nedictus a deo patre omnipotente : Et quicunque eam irrumpere voluerit sit maledictus et excomunicatus et cum juda traditore in inferno dampnatus. Facta carta mense februarii. Era Millessima Trecentessima. Qui presentes fuerunt, Donus Egeas episcopus Colimbriensis, Donus Joannes petri prior Monasterii sancte crucis Colimbriensis, Joannes Suerii decanus portugalensis, Gonsaluus gonsalui Cantor portugalensis, Dominicus petri clericus Domini regis port., test. : Rodericus fafiaz, Stephanus de freytas, test. : Santius petri de barbosa, Suerius petri de baruosa, Donus Menendus fernandiz de merloo, testes : Martinus moreira, Martinus petri, Martinus lobeira, Martinus stephani presbiter, testes.

CAUTUM S. MAMETIS DE RIPA DE TUA

S. MAMEDE DE RIBA-TUA

1262

Ex apographo authentico saeculi XV, olim in scrinio archiepiscopali bracharensi, nunc in Archivo Publico servato, deprompsimus. Non aliud nobis cognitum manet exemplar.

In dei nomine. Nouerint vniversi presentem scripti seriem inspecturi quod nos Martinus dei promissione bracharensis Archiepiscopus cum conssenssu et autoritate capituli nostri vobis populatoribus Santi Mametis et omnibus sucessoribus vestris facimus cartam de foro perpetuo de ipso nostro Cauto Santi Mametis de Ripa de tua cum omnibus suis terminis novis et antiquis excepta eiclesia cum hereditatibus et pertinenciis suis et excepta piscaria que vocatur Cachum de lagenas malas quas nobis retinemus. Damus autem et concedimus vobis ipsum captum tali condicione et pacto videlicet quod vos exceptis hereditatibus quas habet eiclesia et quas de jure debet habere faciatis viginti quatuor quaurellas de illis hereditatibus que iam sunt facte siue rrute de illis uero hereditatibus que nondum sunt facte siue rrote faciatis viginti quinque partes. Et de istis viginti quinque partibus detis inde vnam partem eiclesie : de aliis autem viginti quatuor partibus non rrutis et de quairelis predictis per totum debent fieri viginti quatuor quairele et non plus. Et de qualibet quairelle vos et omnes subcessores vestri nobis et subcessoribus nostris pro foro dare debetis anuatim vnum quartarium de tritico et alium quartarium de secunda et duos pucales de vino et unam teigam de ligumine et qui non abuerit legumen det pro illo vnam teigam de pane. Item debetis dare nobis de qualibet quairela vnum vincilium plenum de lino sico de tendal et vincilium debet esse ita longum sicut tres feuere de lino in longum porrecte quas maiordomus terre inuenerit maiores in ipso capto. Item debetis dare nobis lunbos de venatis : et pro colecta omnes insimul debetis nobis in quodlibet anno siue veniamus ibi siue non, carnem uel piscatum quod valeat nouem libras de çera, uel ipsas nouem libras de çera quod istorum nos maluerimus : et libra debet esse de sedecim vnciis. Item de qualibet quairella dabitis pro ipsa colecta vnum alqueire de tritico et alium alqueire de centeno siue in pane cocto siue in grano quod nobis magis placuerit, et vnum almude de ordeo et vnum almude de vino : et tam panis quam vinum et ordeum predictum totum debet esse per menssuram quomodo currit in feira de constantim. Item de omni piscato marisco nobis dare debetis quartam partem et de qualibet quairela debetis dare sex geiras in quodlibet anno in labore eiclesie ipsius ville siue cum bobus siue alio modo et si aliqua de ipsis quairellis non fuerit populata, Concilium debet inde nobis facere predictum forum : et si aliquis uestrum aceperit ferrum contra alium debet pectare nobis quinque modios et omnes alie calupnie quas feceritis judicentur secundum consuetudinem terre de panonijs per judicem ipsius Cauti quem nos ibi posuerimus pro judice de conssilio vestro : Et nos habeamus inde medietatem et Concilium habeat aliam medietatem : et vnus ex vobis debet esse noster maiordomus et seruicialis in ipso Cauto quem nos elegerimus et nos debemus ei dare voluntates ... quibus coligat panem et vinum nostrum. Item d..... apilidum et in mandatum nostrum ita quod in ipsa die possitis reddire ad domos uestras : et non debetis dare luctossam nec maniadigo. Et si aliquis vestrum voluerit vendere vendat patri aut matri uel filiis uel germanis siue fratribus patrum et matrum et filiis fratrum et sororum qui sunt de illa avolenga : et si isti noluerint emere vendat eiclesie bracharensis uel eiclesie ipsius Cauti : et si eiclesia bracharensis uel eiclesia ipsius Cauti noluerint emere tunc vendat alicui de genere suo, uel alicui alii qui moretur in ipso cauto : Et faciat inde nobis predictum forum. Item non debetis ibi mittere filium uel filiam de algo nec aliquo modo hereditare ipsos uel aliquod religiosum : et nullus debet ibi habere hereditatem nisi illo qui moratus fuerit in ipso Cauto. Et non debetis habere alium dominum nisi Archiepiscopum bracharensem. Habeatis igitur vos et omnes subcessores vestri predictum Cautum cum prefacto foro jure hereditario perpetuo possidendum. Siquis autem tam ex parte vestra quam nostra contra cartam istam venire presumpserit pectet alteri parti centum modios carta ista nichilominus in ssuo rrobore perdurante. Et si aliqua alia carta super hoc aparuerit nulius .....

sit momenti. Facta carta per manum Johanis petri tabelionis bracharensis ciuitatis decimo sexto kalendas aprilis. Era millessima trecentessima.

Julianus —Martinus —Dominicus —, test. —Dominus petrus garsie Archidiaconus —Dominus geraldus archidiaconus —, test. : —Johannes peris —Stephanus pelagii —, canonicos.

Michaelis ihoanis judex bracharensis, test. —Petrus rroderici, test. —Stephanus garcia *(?)*, test. —Martinus ihoanis, test. —Johannes gunssalui, test. —Petrus fernandi, test.

TOLOSA

TOLOSA

1262

Foralis *de* **Tolosa** *autographum exemplar, ab antiquo in Archivo Publico servatum, nobis textum, quod hic edimus, praebuit.*

In Nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti amen. Ego don A. petri prior de portugal de ordin do espital una cum conuentu nostro uolumus populare Tolosa : Damus uobis populatoribus tam presentibus quam futuris foros et costumes docrate : ut duas partes dos caualeiros uadant in fossado, et tercia parte remaneat in ciuitate : et una uice faciant fossado in anno : Et qui non fuerit ad fossado pectet v solidos pro fossaderia. Et pro homicidio pectet c solidos ad palatium. Et pro casa derota cum armis, scutis, et spatis, pectet ccc solidos et vii.ª ad palatium. Et qui furtauerit, pectet pro uno noue, et habeat intentor duos quiniones et vii.ª partes ad palacio. Et quem mulier forciar et illa clamando dixit quod ab illo est aforciata, et ille negauerit, det illa autorgamento de tres homines tales qualis ille fuerit, ille iuret cum xii : Et sy non habuerit outorgamento iuret ipse solus : Et sy non potuerit iurare pectet ad illam ccc solidos et vii.ª ad palatium. Et testimonia mentiroso, et fidele mentiroso, pectet lxª solidos et vii.ª ad palatium, et duplet o auer. Et qui in concelo ou en mercado aut in ecclesia feriret, pectet lxª solidos, medios ad palatium, medios ad concilium : Et de medio de concilio, vii.ª ad palatium. Et omo qui fuerit gentile aut herdador que non seat meirío. Et qui in uilla pignos affalando aut fiador que a monte fuerit penorar, duplet a penora, et pectet lx solidos et vii.ª ad palatium. Et qui non fuerit a sinal de iudice, et pignos sacudiret a ssaion, pectet i solidum ad iudicem. Et qui non fuerit a apilido caualerios et pedones, etsceptis hiis qui sunt in seruicio alieno, milles pectet x solidos, peon v solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldeam et unum iugo de bois, et xxxx oues, et unum asinum, et dous leitos compare caualo. Et qui quebrantauerit sinal cum sua muliere, pectet i solidum ad iudice. Et mulier qui leixauerit suum maritum de beneditione, pectet ccc solidos et vii.ª ad palatium : Et qui leixauerit mulierem suam pectet i denarium ad iudicem. Et qui cauallum alienum caualgauerit pro uno die pectet i carneiro et sy magis pectet as angeiras, pectet pro die vi denarios, et una nocte i solidum. Et qui feriret de lancea aut despada pola entrada pectet x solidos : Et si introierit ad alia parte, pectet xxⁱ solidos aut quereloso *(sic)*. Et qui quebrantauerit oculum aut brachium aut dentem pro unoquoque membro pectet c solidos a sinaado, et ille det vii.ª ad palatium. Qui mulierem alienam ante suum maritum ferire, pectet xxx solidos et vii.ª ad palatium. Qui conduteiro alienum mataret suo amo non colligat omicidium, et det vii.ª ad palatium : similis de suo ortolano, et de quarteiro, et de suo molneiro, et de suo solarengo. Qui mouron alieno in suo ero mudaret, pectet v solidos et vii.ª ad palatium. Qui lindem alienum quebrantauerit, pectet v solidos et vii.ª ad palatium. Qui habuerit uasalos in suo solar aut in sua hereditatam *(sic)* non seruiat ad alium hominem de tota sua fazenda nisi ad dominum de solar. Tendas molinos et fornos de omees de tolosa sint liberi de foro. Milites *de* tolosa sint in iudicio pro podestades et infanzoes de port. : Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iudicio pro caualariis uilanos de al*ia* terre. Qui uenerit uozeiro ad suum uizinum pro ominem de foras uilla, pectet x solidos et vii.ª ad palatium. Ganado de tolusa non sit montado nulla terra. Et homo a qui se anafragaret suum adestrado quamuis habeat alium sedeat excusatum usque ad capud anny. Mancebu qui mataret hominem foras uille *et* fugerit suo amo non pectet homicidium : per totis querelis de palatio judex sit uozeiro. Qvi in uilla penorar cum saion et sacudiret ei pignores outorge o saion et prendat concilio de tres collationes et prindet pro lx solidos, medios ad concilium et medios ad rancuroso. Baroes de tolosa non sint in prestamo dati. Et sy homines de tolosa habuerint iudicium cum hominibus de alia terre non curat inter illos firma, sed currat per esquisia aut repto. Et omnes qui quiserem pousar cum suo ganato in termino de tolosa, prendant deles montadigo de grege de ouibus iiii carneiros, et de bosto das uacas i uaca : illud montadigo est de concilio. Et homines milites qui fuerint in fosado uel garda omnes caualos qui se perdi-

derint en algara uel in lide primo erectis eos sine quinta et postea detis nobis quinta directam. Et totus homo de tolusa quod inuenerit omines de aliis ciuitatibus in suis terminis talando aut leuando madeira de montes premdat totum que inuenerit sine calunia. De azarias et de gardas quinta parte nobis date sine ulla offrectione. Quycunque ganatum mistico pignorare uel rapere fecerit pectet LX solidos ad palatium et dupplet ganatum suo domino. Testamus uero et perhenniter firmamus quod quicunque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, judeos, siue mouros, nisi fuerit fideiussor uel debitor quicunque fecerit pectet LX solidos palatio, et duplet ganatum quod prendiderit ad suum dominum : et insuper pectet C morabitinos pro couto quod fregerit, Prior et conuentus habeat metatem, et concilium medietatem. Syquis ad uestram uillam uenerit per uim cibos aut aliquam res accipere, et ibi mortuus uel percussus fuerit, non pectet pro eo aliquam calumpniam nec suorum parentum homicidia habeantur. Et si cum querimonia de ipso ad priorem uel ad dominum terre uenerit, pectet C morabitinos, mediatatem priori et conuentu, et mediatate concilio. Mandamus et concedimus quod si aliquis fuerit latro et si iam per unum annum uel duos furtari uel rapere dimiserit, si pro aliqua repetitus fuerit quam comisit saluet se tanquam latro : Et si latro est et si latro fuit omnia pereat et subbeat penam latronis. Et si aliquis repetitur pro furto et non est latro neque fuit respondeat ad suos foros. Si aliquis homo filiam alienam rapuerit extra suam uolumptatem donet eam ad suos parentes et pectet eis CCC morabitinos et VII.ª ad palatium, et insuper sit homicida. De portagem de foro : de troxel de caualu de pannis de lana uel de lino, I solidum : De troxel de lana, I solidum : De troxel de fustaes, V solidos : De troxel de panos de color, V solidos : De carrega de pescado, I solidum : De carrega de asino, VI denarios : De carrega de christianis de coniliis, V solidos : De carrega de mauris de coniliis, I morabitinum. De portagem de caualo que uenderem en mercado, I solidum : De mulo, I solidum : De asino, VI denarios : De boue, VI denarios : De carneiro, III mealias : De porcu, II denarios : De furon, II denarios : De carrega de pam et de uino, III mealias : De carrega de peon, I denarium : De mouro que uendiderit in mercado, I solidum : De mouro que se redimerit, decimam : De mouro qui taliat cum suo domino, decimam : De corio de uaca ou de zeura, II denarios : De corio de ceruo uel de gamo, III mealias : De carrega de cera, V solidos : De carrega dazeite, V solidos. Istud portagem est de homines foras uille, tercia de suo hospite et duas partes de priore et conuentu.

In dei nomine. Conozuda a cousa sega a tudos aqueles que esta carta presente uirem, que eu Frei affonsu petri homildoso Priul dospital em portugal em ssenbra con o nosso cabidoo, Damos aos poboadores de tolosa a pobrar huma nossa herdade in a ribeyra de soor en o termo do crato a qual herdade ficou por nosso sesmo, quando ssesmamos con o concelo do crato, saluuo aquela herdade que era da grania de santarem : E a uinha com sseus farregeaes, e com ssas ..... da grania que foy do crato, as quaes filamos pera nossas searas. Todalas outras cousas e herdades subditas damos aa tal foro a esses poboadores, conuem a ssaber, que elles dem a nós *(?)* II dizimas : a huma sseer de pam, e de uinho, e de lino, per rrazom daquella herdade : E deuuem a dar outra dezima á eygleia de todas as cousas que ouuerem assi como perteence á santa eygleya. E deuemos a auer VI domas do ano de relego em essa uila de to.... : E o azougue deue a sseer nosso se o nós y fezermos. E aos que y tallarem ou uenderem deuem a nós a fazer tal foro que fazem ora os do Crato ao concelo. E esses poboadores subditos deuem a lauorar ou dar a lauorar essas herdades em maneyra que nós ende aiamos o nosso dereyto assi como é de sub scripto. E sse pela uentura da terra ende alguu ou alguus se quizer ir deuem leyxar essas herdades a quem nas pobre, e a quem nas fruiteuiege. E sse pela uentura essa herdade alguu ou alguus que quiser ou que quiserem uender uendam o que quiserem uender a todo homem : Saluuo ende outra ordim ou clerigo ou caualeyro. E esses a que a uenderem fazam tal foro qual nós fazemos : E aaqual nom deuem uender nem doar, aiam eles e os que depos eles ueerem essa herdade pera todo tempo : E fazam ende este foro sobredicto ao spital : E en todoas as outras cousas que aqui nom ssom : E fazam e aiam costumes do crato. Facta carta in mensse Maii. Sub era M.ª CCC.ª annos. Rege alfonssus in Portugalie Regnante.

Quem contra este feito uier sega maldito e iaca su iudas no inferno, e sega escomungado : he esta carta roboramos e confirmamos en cabidoo geeral.

Frei don ioham garcia —Frey don Pelaio moniz —Frei don Ruiz martiins —Frei mendo martiins —Frei don martim fagundiz —Frei Fernam petri.

Frei Gil —Frei Lourenço garcia —Frei S. petri —Frei Joham carapecus —Frei Martim lourenço —Frei Joham lourenço capelam.

Frei Petro de muga —Frei Joham fernandiz —Frei Martim suariz —Frei Gomez —Frei Domingos —Frei P. pelaio.

Frei Lopo affonso —Frei S. eanes —Frei Martim carnaz —Frei Joham uicente —Frei Nicolao lobo —Frei Rui petro.

Joham steuaiz de santaren —Laurencius iohannis —V. Martim dos pees, alcalde —P. albocaz, alcalde —P. eanes, alcalde —P. deuora alcalde.

BERINGEL

BERINGEL

1262

Textum hujus foralis *decerpsimus ex charta autographa ejusdem, quae in scrinio monasterii Alcobaciae servabatur, nunc vero in Publico Archivo invenitur.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Sciant omnes homines tam presentes, quam futuri, quod nos frater S. dictus Abbas et Conuentus Alcobacie damus et firmiter concedimus hereditatem nostram de beringel populatoribus sub tali condictione, quod ipsi populatores persoluant nobis et omnibus successoribus nostris sine fraude, contentione et diminutione quintam partem totius panis, vini, et lini : panem uidelicet in area, vinum in torculari, et linum in tendal. Et ipsi populatores debent colligere panem cum suis hominibus, et comedere de suo : et si necesse habuerint operarios ad ipsum panem colligendum, si pro pane conducti fuerint, de communi area sunt pagandi, secundum quod pagauerint sui uicini. Et si aliquis populatorum panem de suo non habuerit ad comedendum, debet metere et dibulare et comedere de communi agro, per mandatum maioris domi uel cellerarii, et postea persoluere monasterio partem suam. Et ipsi populatores debent fructificare ipsam hereditatem ut monasterium semper habeat directum suum. Et si forte aliquis eam uendere uoluerit, vicinis suis habitantibus in ea uendat : sed si uoluerit eam uendere alii habitanti extra ipsam hereditatem, primo interoget cellerarium qui ibi fuerit ex parte monasterii, et si eam uoluerit tantum pro tanto debet eam comparare. Et cellerarius et fratres non debent in ipsam hereditatem mittere porcos suos, nisi de consensu et beneplacito ipsorum populatorum. Et ipsi populatores non possunt nec debent uendere ipsam hereditatem clerico, uel militi seculari, uel religioso, uel alicui alii per quem redditus monasterii alienari possint uel etiam impediri, nec sit eis licitum filium uel filiam alicuius militis uel nobilis enutrire. Preterea ipsi populatores transactis decem annis debent habere relegum, secundum forum et consuetudinem de begia. Omnes autem populatores et heredes ipsius hereditatis nostre de beringel debent habitare intus in ipsa hereditate. Et si aliquis de ipsis populatoribus habuerit equm uel equam concedimus ei quod possit facere ferragenalem de una teeyga, pro ad ipsum equm : et si forte uendiderit ipsum ferragenalem, persoluat monasterio partem suam : et si ad faucem peruenerit similiter det monasterio partem suam. Et exceptis istis foris supra scriptis, Ipsi populatores debent habere forum secundum quod scriptum est in karta ubi scriptum est forum de begia. Et ut hec compossicio maioris roboris obtineat firmitatem, fecimus inde fieri duas kartas per alphabetum diuisas, quarum una nos abbas et conuentus retinemus, et aliam ipsi populatores retinent. Et quare nos conuentus proprium sigillum non habemus, aposicione sigilli abbatis nostri anbas kartas fecimus roborari. Facta Alcobacie sub Era M.ª CCC.ª, VII.º idus sebtenbris.

PORTEL

PORTEL

1262

Hoc forale *in codice, saeculo XIV exarato, qui titulum* Livro dos Bens de D. João de Portel *prae se fert, et in Archivo Publico ab antiquo servatur, invenitur. Lectiones varias ex alio exemplari saeculi XV, quod in ipso extat archivo, omisimus, eo quod ex illo codice descriptum fuisse evidenter patet.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Sabuda cousa seia a todos aqueles que esta presente carta uirem que eu don Joham perez davoym, e mha molher donna Maria affonsso en senbra com nosso fillo Pedro eanes, damos e outorgamos a todolos pobradores do nosso Castello de Portel e de sseus termhos assi aos presentes come aos que am de uiir foros e custumes da Cidade devora e de seus termhos foras ende os dereitos dos joyzes e de seus andadores que nós deuemos a auer e todollos nossos successores que despos nos ueerem : Conuem a ssaber : Tal é o foro devora : Que as duas partes dos caualeiros uaam en ffossado, e a terça parte remaesca no Castello : e huma uez façam fossado no ano. E quem nom for no fossado peite por foro v soldos por fossadeira. E por omizio peite c soldos ao senhor da terra. E por casa derrota cum armas e cum scudos e cum spa-

das peite ccc soldos e a vii.ª parte ao senhor da terra. E quem furtar peite por huum noue, e aia o rrancuroso dous quinões, e as vii partes o Senhor da terra. E quem molher afforçar, e ela chamando disser que daquel est afforçada, e el negar, dê ela outorgamento de iii homens taes quaes aquel for, e el iure com xii : e se nom ouuer outorgamento iure el soo, e se nom poder iurar peite a ela ccc soldos e a vii.ª parte ao senhor da terra. E testemoya mentirosa e fiel mentiroso peite lx soldos e a septima parte ao senhor da terra, e dobre o auer. E quem en Concello ou en mercado ou en Egleia ferir peite lx soldos, ameyadade ao senhor da terra, e ameyadade ao Concello : e dos medios do Concello a septima parte ao senhor da terra. E todomem que for gentil ou onradoiro nom seia meirino : e quem en villa penhores achar e fiador e ao monte for penhorar dobre a penhora e peite lx soldos e a vii.ª parte ao senhor da terra. E quem nom for a sinal do Joyz e penhores sacudir ao sayom, peite i soldo ao senhor da terra. E quem nom for en apelido caualeiros e peões saluo aquelles que forem in seruiço aleno, o caualeiro peite x soldos, e o peyon v soldos aos uezinos. E quem ouuer aldeya e huum jugo de boes, e xxxx.ª ouelhas, e huum asno, e ii leitos compare caualo : e quem quebrantar sinal com sa molher peite i soldo ao senhor da terra. E moller que leixar seu marido de beençom, peite ccc soldos e a vii.ª parte ao senhor da terra : e quem leixar sa moller peite i dinheiro ao senhor da terra. E quem caualo aleno caualgar por i dia peite i carneiro, e se maes peite as angueiras, por huum dia vi dinheiros, e por huma noite i soldo. E quem ferir de lança ou de spada, pola entrada peite x soldos : e se passar da outra parte peite xx ao quereloso. E quem quebrantar ollo ou braço ou dente por cada uum membro peite c soldos ao quereloso, e el dê a vii.ª parte ao senhor da terra. Quem moller alena ante seu marido ferir peite xxx soldos e a vii.ª parte ao senhor da terra. Quem marco aleno in sa herdade mudar, peite v soldos e vii.ª ao senhor da terra : quem linde aleno britar peite v soldos e vii.ª ao senhor da terra. Quem condoiteiro aleno matar, seu amo colha omezio e dê a vii.ª ao senhor da terra : outrossi de seu ortolam e de seu quarteiro e de seu molneiro e de seu solarengo. Quem ouuer vassallos en seu solar ou en sa herdade nom sirua a outro homem de toda ssa fazenda, senon ao senor do solar : tendas e moynos e fornos de homens de Portel seiam liures de foro. Caualeiros de Portel seiam in joyzo de podestades e de Infanções de Portugal. E outrossi os clerigos aiam custume de caualeiros. Peones seiam en joyzo por caualeiros uilhãos doutra terra. Quem ueenr uozeiro a seu vezino por homem de fóra da vilha, peite x soldos e a vii.ª ao senor da terra. Gaado de Portel nom seia montado en nenhuma terra. E homem a que se danar seu caualo amacar aia outro seia scusado atá a cabeça do ano. Mancebo que matar homem fóra da villa e fugir, seu amo nom peite omizio. Por todas querelas do paaço, o joyz seia uozeiro. Quem en villa penhorar com sayom e sacudirem a el os penhores, outorgue o sayon, e prenda concello de iii freeguesias e penhore por lx soldos, ameyadade ao senor da terra e ameyadade ao Concello. Barones de Portel nom seiam in prestamo dados. E se homens de Portel ouuerem iuyzo com homens doutra terra, nom corra antreles firma mas corra per enquisa ou en reto. E se en termhos de Portel exir montadigo, o senor da terra aia ameyadade e o Concello ameyadade. E todolos caualeiros que forem in fossado ou in guarda todolos caualeros que se perderem en algara ou en lide, primeiramente seiam cobrados sen quinta e depois seia dada a quinta ao senor da terra dereitamente. E todomen de Portel que achar homens doutras villas en seus termhos tallando ou leuando madeira de montes filhem todo quanto lhis acharem, sen nenhuma cooyma. De azarias e de guardas, a quinta parte seia dada ao senhor da terra sen nenhuum enbargo, e sen nenhuma ofreçom. Quemquer que gaado casandeiro penhorar ou fezer arabinar peite lx soldos ao senor da terra, e dobre o gaado a seu dono. Testamos e firmamos pera senpre que quemquer que mercadores ou viadores christianos ou judeus ou mouros penhorar se nom for fiador ou deuidor quemquer que o faça peite lx soldos ao senhor da terra, e dobre quanto filhar a seu dono : e sobre todesto peite c marauidis por couto que britou, e o senhor da terra aia ameyadade e o Concello ameyadade. E se alguem a uossa villa uener filhar comeres ou outras cousas per força e y morto for ou ferido nom peytem por el nenhuma cooyma, nem aiam por omiziães seus parentes : E se en for com queissume ao senhor da terra, peite c marauidis, ameyadade ao senhor da terra e ameyadade ao Concello. Mandamos e outorgamos que se alguem for ladrom e se iá per huum ano ou per dous leixou afurtar ou arrabinar se por alguma cousa for demandado daquelas cousas que a fazer soya asaluesse assi come ladrom : E se ladrom est e ladrom foy de todentodo desperesca e padesca pena de ladrom. E se alguum for demandado por furto e nom est ladrom nem foy responda a seus foros. E se alguum homem filha alhena arabinar contra ssa uoontade dê ela a sseus parentes e peite a eles ccc marauidis, e a vii.ª parte ao senhor da terra, e sobre todesto seia omiziam. Este est foro de portagem : De troxel de caualo de panos de lãa ou de lino, i soldo : De troxel de lãa, i soldo : De troxel de fustanes, v soldos : De troxel de panos de color, v soldos : De carrega de pescado, i soldo : De carrega dasno, vi dinheiros : De carrega de christianos de conelos, v soldos : De carrega de mouros de conelo, i marauidi : De portagem de caualo que uenderem en mercado, i soldo : De muu, i soldo : De asno, vi dinheiros : De boy, vi dinheiros : De carneiro, iii mealhas : De porco, ii dinheiros : De forom, ii dinheiros : De carrega de pam ou de vino, iii mealhas : De carrega de peon, i dinheiro : De mouro que uenderem in mercado, i soldo : De mouro que se remiir, dezima : De mouro que talia com seu dono, dizima : De corio de vaca e de zeura, ii dinheiros : De corio de çeruo e de gamo, iii mealhas : De car-

regas de çera, v soldos : de carregas dazeite, v soldos. Esta est portagem domeens de fóra da villa, e a tercia parte est de seu hospede e as duas partes do senhor da terra. E todalas outras cousas que nom sum scritas en esta karta seiam usadas per foro e per custume devora. E todolos moradores de Portel e de seus termhos assi os presentes come os que am de uiir, deuem a seer nossos vassallos e obedeceerem a nós e a todolos nossos successores assi come a senor : e depoes que ouuerem as herdades uengadas, uendanas a quem lhys prouguer : Mas nom uendam elas nem doem a homees que aiam moor poder ca nós nem que nossos successores : nem recebam filhos nem filhas nem padre nem madre que moor poderio aiam ca nós nem ca nossos successores : nem criem filhos nem filhas alenos que moor poderio aiam ca nós nem ca nossos successores. E se per uentura alguum ou alguus fezerem ou fezer alguma destas cousas ou todas nom ualha. E eu dauandito don Joham periz davoym in senbra com ma molher dona Maria afonsso e com nosso filho Petreanes esta carta de suso scripta e este foro damos e outorgamos a uos todolos moradores de Portel e de seus termhos assi aos presentes come os que am de uiir perdurauilmente. E que esta nossa confirmaçom perdurauilmente seia senpre confirmada esta nossa carta com nossas mãos proprias reuoramos e confirmamos perante moytos boons homens, e ela in testemoyo desta cousa de nosso seelo fezemos seelar. Feita a carta in Evora primo dia de Dezenbro. In Era M.ª CCC.ª E todos aqueles que este nosso feito outorgarem aiam a beençom de deus e da beenta uirgem sancta Maria e de toda a corte celestial e a nossa e seiam quenoeyros con os amigos de deus no seu sancto Reyno. E quemquer que contra este nosso feito queira uiir ou esta carta queira contradizer seia maldito de deus e de sancta Maria sa madre e de toda a corte celestial e aiam galardom que deus deu a Judas scarioth e sobre todesto aiam a nossa maldiçom.

PADORNELOS

PADORNELOS

1265

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *hoc decerpsimus* forale. *Aliud exemplar authenticum saeculi XV, quod in Publico Archivo servatur, ex ipso libro regestorum Alphonsi III descriptum esse videtur.*

A. dei gratia Rex Port. vniuersis presentem cartam inspecturis, Notum facio quod ego mandaui fieri inquisitionem per Judicem et Tabellionem de barroso super eo quod Rodericus petri quondam Judex de Padornelos dixit mihi pro hominibus de Padornelos quod ipsi homines de Padornelos perdiderant suam cartam de foro quam rex donnus Sancius auus meus dederat eis : per quam cartam habebant suos terminos diuisatos et demarcatos et per quam populabant ipsum meum regalengum de Padornelos, et faciebant inde mihi meum forum : et inueni per ipsam inquisitionem quam ego inde super hoc recepi clausam et sigillatam sigillis predicti Judicis et Tabellionis, quod quicunque homo habuerit unum jugum bouum debet mihi et successoribus meis dare omnibus annuatim unum quartarium de pane et qui habuerit unum bouem debet dare mihi et omnibus successoribus meis unum sestarium de pane pro jugada : et qui habuerit quayrelam debet dare unum sestarium de pane pro jugada : et postquam habuerit eam per unum annum debet eam uendere uel donare si uoluerit tali homini layco qui faciat inde mihi et omnibus successoribus meis meum forum plene et sine inpedimento. Et similiter inueni per ipsam inquisitionem quod homines de padornelos non debent pectare nisi tres calumpnias, videlicet rausum, homicidium de homine mortuo, et stercus positum in ore : et quod pro furto debent dare pro uno nouem : et quod pro rausso et pro homicidio de homine mortuo et pro stercore posito in ore pro quolibet eorum debent dare mihi et omnibus successoribus meis C.m modios planos : et istud debet ante probari per bonos homines : et predictis panis et calupnie debent esse date per iudicem de ipsa villa de padornelos : et similiter inueni per predictam inquisitionem quod quicunque habuerit caballum uel equam et scutum et lanceam non debet dare jugadam nec luctosam nec portagium in toto meo regno : nec debet ire in apelido nec in fossado nisi quod eadem die qua exiuerit de casa sua possit redire ad suam casam : et quod prestimoniarius nec maiordomus non debet hospitari in sua villa : et quod ipsi homines de Padornelos debent mittere judicem et seruicialem et Maiordomum et clericum et quod isti non debent dare jugadam et quod nullus debet eos pignorare nisi pro intentione predicte ville : et quicunque uoluerit recedere de ipsa villa debet ire in saluo cum tota sua sustancia, et nullus debet eum inpedire. Et similiter inueni per predictam inquisitionem quod termini de padornelos sunt isti, videlicet Laranquino, et Sendin, et sancta Crux. Et quicunque male fecerit hominibus de padornelos debet pectare mille solidos de bona moneta. Vnde ego uisa ipsa inquisitione et diligenter inspecta et habito concilio super ea concessi et concedo hominibus de padornelos supradictum forum tali uidelicet pacto quod ipsi faciant

mihi et omnibus successoribus meis supradictum forum plene et in pace. In cuius rei testimonium dedi hominibus de Padornelos istam meam cartam. Datum Colimbria, v.° die Octobris, Rege mandante per domnum Johannem de auoyno maiordomum Curie, et per Cancellarium, et per Martinum dade, et per Alfonsum suerii superiudicem. Vincentius fernandi notuit. Era M.ª CCC.ª III.ª

SILVE

SILUES

1266

Ex Lib. I Donationum, *ut aiunt*, Alphonsi III, *textum descripsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In dei nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod ego A. dei gratia Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio et domno Alfonso et domna Blanca et domna Sancia facio cartam de foro uobis populatoribus de Silue, videlicet do et concedo uobis populatoribus de Silue presentibus et futuris forum usus et consuetudines ciuitatis Vlixbone excepta iugada de pane quam uobis in perpetuum quito : et retineo mihi et omnibus successoribus meis in perpetuum omnes furnos panis et omnes salinas constructos et construendos constructas et construendas in Silue et in terminis suis, et omnes tendas de Silue quas reges sarracenici tenebant tempore sarracenorum. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod non uendatur aliud sal in villa de Silue nec in terminis suis nisi meum sal. Item retineo mihi et omnibus successoribus quod vicinus de Silue qui uinum uoluerit sacare de Silue uel de suis terminis soluat mihi de quolibet tonello medium morabitinum de vino quod comparauerint : et ille qui non fuerit vicinus, de vino quod sacauerit soluat de quolibet tonello I morabitinum. Et propter hoc quito uobis et illis qui uinum sacauerint de Silue et de suis terminis illos almudes de vino quos dant in vlixbona de portagio de vino quod sacant per mare saluo iure relegarii in tempore trium mensium de relego. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis molendina de Oydaradi et omnes regalengos de Lacuna et de Arrogel et omnes figueyredos meos quos sarraceni de me tenent. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis açougues et fanegas, et balnea de villa et de termino de Silue. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis ius patronatus omnium ecclesiarum de Silue et de terminis suis constructarum et construendarum et ballenationem : et in omnibus aliis rebus preter supradicta, Do et concedo uobis forum usus et consuetudines ciuitatis Vlixbone, quod forum tale est : Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit pectet v^e solidos, et hoc sit sine uozeiro : et si infra domum ruptor occisus fuerit occisor uel dominus domus pectet I morabitinum, et si uulneratus fuerit ibi, pectet pro eo medium morabitinum : similiter pro homicidio et pro rauso publice facto pectet v^e solidos : pro merda in buca LX solidos pectet testimonio bonorum hominum : furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum vini Regis rumperit, et in relego suum vinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum primo pectet V solidos, et secundo V solidos : et tercio si iterum inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, vinum totum effundatur et arcus de cupis uel de tonellibus incidantur. De vino de fora dent de unaquaque carrega I almude et uendatur aliud in relegum. Et habitatores de Silue habeant libere tendas suas et furnos ollarum saluis mihi supradictis meis tendis : et de furnis de tegula dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit, pectet LX solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum, pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui armam per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit, pectet LX solidos. Et homines de Silue habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitant pectent pro homicidio et rauso noto et merda in buca LX solidos, medietatem scilicet regi, et medietatem domino hereditatis : et eant in apelido regis et nullum aliud forum faciant regi. Et almotaçaria sit de Concilio, et mittatur almotace per alcaydem et per Concilium ville : et dent de foro de vacca I denarium, et de zeuro, I denarium, et de ceruo, I denarium, et de bestia de piscato, I denarium, et de barca de piscato, I denarium, et de judicato similiter, et de alcauala, III denarios : De ceruo et de zeuro, et de vacca et de porco, I denarium : Et de carnario, I denarium : Piscatores dent decimam : De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra dent unum morabitinum, a X morabitinis et infra, dent medium morabitinum : De equa uendita uel comparata, dent II solidos : et de boue, II solidos, et de vaca I solidum, et de asina uel de asino, I solidum : de mauro uel de maura, medium morabitinum : De porco uel

de carnario, II denarios : De caprone uel de capra, I denarium : De carrega de azeyte uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera, medium morabitinum : De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coneliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana, I morabitinum : De bracale, II denarios : De uestitu de pellibus, III denarios : De lino uel de alliis uel de cepis, decimam : De piscato de fora decimam : De concas uel de uasis lineis decimam. Et pro omnibus hiis carrigis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint, si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quem uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent III denarios, de asinari III medalias. Mercatores naturales ville qui soldadam dare uoluerint recipiatur ab eis : Si autem soldadam dare noluerint dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora, dent VI denarios. Pedites dent octauam vini et lini. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat, et si nuxerit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Almocreue qui per almocrauariam uixerit, faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almocrauariam miserit nullum forum de almocrauaria faciat. Coneliarius qui fuerit ad sogeyram et illuc manserit det folem unius conelii, et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius det unum conelium cum pelle sua. Et coneliarius de fora det decimam quociens uenerit. Mercatores de Silue qui panem suum uel vinum uel ficus uel oleum in aliis locis habuerint et ad Silue illûd ad opus sui duxerint et non ad reuendendum non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito consilio acceperit fustem uel purrinam et eum percusserit pectet XXX solidos : Si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. Inimicus de fora non intret villam super inimicum suum nisi per treguas aut pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium, quod horum domino equi placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum et si cum muliere inuentus turpiter fuerit maiordomus non mitat manum in eum, nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. De madeyra que uenerit per aquam dent decimam. De atalaya de villa debet rex tenere medietatem, et milites medietatem suis corporibus. Miles de Silue cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo per quod eum habeat ego eum recipiam meo diuiti homini in numero suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eat ad domum militis sine portario Pretoris. Et meus nobilis homo qui Silue de me tenuerit non mitat ibi alium alcayde nisi de Silue. De casis quas mei nobili homines, aut freyres aut hospitalarii, aut monasteria in Silue habuerint faciant forum ville, sicut ceteri milites de Silue. Ganatum perditum quod maiordomus inuenerit teneat illud usque ad tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari : ut si dominus eius uenerit detur ei. Si autem dominus eius dato precone usque ad tres menses non uenerit, tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada de alcayde nichil accipiat alcayde per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada seyxaginta militum et supra diuidant mecum in campo. Faber aut çapatarius aut pilitarius qui in Silue casam habuerit et in ea laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum aut çapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel çapatarii fuerint et per officium suum uixerint et casas non habuerint ueniant ad tendas meas, et faciant mihi meum forum. Qui equm uendiderit aut comparauerit uel maurum extra Silue ubi eum comparauerit uel uendiderit ibi det portagium : et pedites quibus suum habere debuerint dare dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det ei directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. Et homines qui habitauerint in hereditatibus Siluensis si furtum fecerint ut supradictum est componatur medietatem regi et medietatem domino hereditatis. Moratores de Silue non dent luytosam. Adaliles de Silue non dent quintam de quinione suorum corporum. Milites de Silue non teneant çagam in exercitu regis. Panatarie dent pro foro de XXX panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis hiis que superius scripta sunt, et uobis relinquo. Et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato, det duos denarios, et de barca de piscato minuto, II denarios, et de toto alio piscato dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : Et ad hec eat maiordomus testimonio bonorum hominum, et non alia. Milites de Silue testificentur cum infançonibus de portugali. Siquis igitur hoc factum meum uobis firmiter seruauerit benedicionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit maleditionem dei et mei consequatur. Qui eciam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit pectet V^c solidos. De nauigio uero mando ut alcayde et duo spadalarii et unus petintal habeant forum militum. Concedo eciam uobis ut nunquam intrent in nauigium meum pedites de Silue contra suam uoluntatem sed in eorum sit beneplacito uenire per terram aut per mare ad obsequium meum. Facta carta in vlixbona Mense Agusti Rege mandante. Era M.^a CCC.^a IIII.^a domnus Gonsaluus garsie alferax Curie, conf. domnus Johannes de auoyno maiordomus Curie, conf. domnus Alfonsus lupi tenens Sausam, conf. domnus Didacus lupi tenens Viseum, conf. domnus Petrus poncii tenens Vaugam, conf. Petrus iohannis tenens Trasserram, conf. Stephanus iohannis tenens Chauias, conf. Petrus iohannis

de Portel tenens Algarbium, conf. Nuno martini meyrinus tenens Braganciam, conf. Johannes suerii conelius, Martinus dade Pretor Sanctaren., Fernandus martini curutelo, Petrus martini petarinus, Fernandus fernandi cogominus, Alfonsus nouaes, Alfonsus suerii superiudex, test. : domnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis, domnus Egeas Episcopus Colimbriensis, domnus Vincencius Episcopus Portugalensis, domnus Petrus Episcopus Lamecensis, domnus Matheus Episcopus Visensis, domnus Rodericus Episcopus Egitaniensis, domnus Matheus episcopus Vlixbone, domnus Martinus Episcopus Elborensis, domnus Garsias Episcopus Siluensis, confirmant : domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie, conf. Vincentius fernandi notarius Curie fecit.

GARVAM

GRAUÃO

1267 VEL ANTEA

Ex codice saeculi XIII, in quo consuetudines (costumes) *oppidi* de Gravão *collectae fuerunt, hoc* forale, *quod in ipso codice consuetudinibus antecedit, descripsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et fillii et spiritus sancti amen. Hec est carta de foro quam iussi fieri ego Domnus Pelagius petri dei gratia Magister Ordinis Milicie sancti Jacobi, vna cum Jhoanne Reymundi comendator de Merthola, et cum Conuentu eiusdem loci, Vobis populatoribus de garuam tam presentibus quam futuris : Damus siquidem uobis forum et custume de alcaçar : Forum tale est, uidelicet ut due partes militum uadant in fossatum, et tercia pars remaneat in uilla, et una uice in anno faciant fossatum : et ille qui non iuerit ad fossatum, pectet pro foro v solidos pro fossadeira. *De homezio.* Et pro homicidio pectet c solidos ad palacium. *De casa derota.* Et pro casa disrupta cum armis scutis spatis pectet ccc solidos et septima ad palacium. *De quem furtar.* Et qui furatus fuerit pectet pro uno nouem, et intentor habeat duos quiniones, et vii^em^ partes ad palacium. *De quem forciar moller.* Et qui mulierem fforcianerit et illa clamando dixerit quod ab illo est afforciata, et ille negauerit, det illa autorgamentum de tribus hominibus qualis ille fuerit, et ille iuret cum xii^cim^ : et si non habuerit auctorgamentum, iuret ipse solus : et si non potuerit iurare, pectet ad illam ccc solidos et septima ad palacium. *De testimonia mentirosa.* Et testimonia mentirosa et fiel mentirosus pectet lx^a^ solidos et vii.^a^ ad palacium, et duplet ipsum habere. *De qui ferir in mercado ou in ecclesia ou in concelo.* Et qui in concilio aut in mercato aut in ecclesia feriuerit, pectet lx^a^ solidos, medietatem ad palacium, et medietatem ad concilium, et de medietate de concilio vii.^a^ ad palacium. *De foro de meirino.* Et homo qui fuerit gentilis aut herdeiro non sit meirinus. *De quem penorar sem dereito.* Et qui in uilla pignora inuenerit et fideiussorem, et ad montem iuerit pignorare, duplet ipsa pignora, et pectet lx solidos, et vii.^a^ ad palacium. *De quem nom for a sinal de juiz.* Et qui non iuerit ad sinal de iudice, et pignora abstulerit ad saionem, pectet i solidum ad iudicem. *De quem nom for a apelido.* Et qui non fuerit ad apeliendum caballarii, et pedones, exceptis hiis qui sunt in seruicio alieno, miles pectet x solidos, et pedes v solidos ad uicinos. *De foro de caualo.* Et qui habuerit aldeiam et unum iugum boum, et xxxx oues, et unum asinum, et duos leitos comparet caballum. *De quem quebrantar sinal.* Et qui crebantauerit sinal cum sua muliere pectet i solidum ad iudicem. *De moler que lexar seu marido.* Et mulier qui lexauerit suum maritum de benedictione, pectet ccc solidos et vii.^a^ ad palacium. *De homem que lexar sa moller.* Et qui lexauerit mulierem suam pectet i denarium ad iudicem. *De quem fillar caualo alleo.* Et qui caballum alienum caualgauerit, pro uno die pectet unum carnarium, et si magis pectet las angueiras, pro uno die vi denarios, et pro una nocte i solidum. *De quem chagar.* Et qui percusserit de lancea, aut de spata, pro intrada pectet x solidos : et si transierit ad alteram partem pectet xx solidos ad querelosum. *De nembro tolleito.* Et qui crebantauerit oculum aut brachium, aut dentem, pro unoquoque membro, pectet c solidos ad lisiado, et ille det vii.^a^ ad palacium. *De quem ferir ante seu marido.* Qvi mulierem ante suum maritum percusserit, pectet xxx solidos, et septima ad palacium. *De quem mudar marco alleo.* Qui moion alienum in suo ero mutauerit, pectet v solidos, et vii ad palacium. *De quem quebranta linde alleo.* Qvi linde alienum crebantauerit, pectet v solidos ad palacium. *De quem matar cozineiro aleo.* Qvi conducteiro allienum mactauerit, suus amus colligat homicidium, et det vii.^a^ ad palacium. Similiter de suo hortolano, et de quarteyro et de molneiro, et de suo solarenguo. *De foro de vassalos.* Qvi habuerit uassallos en seu sollar ou en sua hereditate, non seruiant ad alterum hominem de tota sua facienda nisi ad dominum de solar. Tendas et mollinos et fornos de hominibus de Garuam sint liberi de foro. *De foro de Caualleiros.* Milites de Garuam sint in iudicio pro podestades et enfançones de portugal. *De clerigos.* Clerici uero ha-

beant mores millitum. Pedones sciam in iudicio pro caballariis de altera terra. *De quem destoruar seu vizino.* Qvi uenerit uozeiro ad suum vicinum pro homine de foras ville, pectet x solidos et VII.ª ad palacium. *De gaado de Garuam que nom seia montado.* Ganatum de Garuam non seia montado en nulla terra. *De quem se dana seu cauallo.* Et homo cui se anafragauerit suus caballus, pero habeat alium, sit excusatus usque ad caput anni. *De mancebo alleo que matar homem.* Mancipium qui mactauerit hominem foras ville et fugerit suus amus non pectet homicidium. *De vozeiro de paaçio.* Pro totis querellis de palacio, iudex sit vozeiro. *De quem toller penor a seyon.* Qvi in villa pignorauerit cum saione, et abstulerint ei pignora, auctorguet sayon et accipiat concilium de tribus collacionibus et pignoret pro LX.ª solidos, medios ad concilium, et medios ad rancurosum. *Que os de Garuam nom seiam dados en aprestamo.* Barones de Garuam non sint in prestimonio dati. *De juyzo cum homees doutra terra.* Et si homines de Garuan habuerint iudicium cum hominibus de alia terra, non currat inter eos firma nec retro *(sic)*, sed currat per exquisam. *De montadigo.* Et homines qui uoluerint pausare cum suo ganato in terminis de Garuan, accipiant de illis montadigo, de grege de ouibus III.or carneiros, et de busto de vaccis vnam uacquam. Istum montadigum est de concilio. *Dos cauallos que se perderen.* Et omnes millites* qui fuerint in fossatum, uel en guardam, omnes caballi qui se perdiderint in algara uel in bello, primo erectetis eos sine quinta, et postea detis nobis quintam directam. *De quem tallar no termio de Garuam.* Et omnis homo de Garuam qui inuenerint homines de aliis ciuitatibus in suis terminis tallando uel leuando madeira de montibus, accipiant eis totum quod inuenerint sine calumpnia. *De foro das quintas.* De açarias et de guardias quintam partem nobis date sine offrecione. *De quem pegnorar gaado de casa.* Qvicunque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit, pectet LX.ª solidos ad palacium et duplet ganatum ad suum dominum. *De quem pegnorar mercadores.* Testamus uero et perhemniter firmamus ut quicunque pignorauerit mercatores, uel uiatores christianos, judeos, siue mauros, nisi fuerint fideiussores, uel debitores, quicunque fecerit, pectet LX.ª solidos ad palacium, et duplet ganatum ad suum dominum, et insuper pectet C morabitinos pro cauto quod fregit : Ordinem habeat medietatem, et concilium medietatem. *De quem fezer força en Garuam.* Siquis ad villam uestram uenerit per força de mangiares ou doutras cousas fillar, et ibi mortuus fuerit uel percussus, non peitent pro eo aliquam calumpniam, nec suorum parentum homicide habeantur : et si cum querimonia de ipso ad Regem uel ad dominum terre uenerit, pectet C marabitinos, medietatem ordini et medietatem concilio. *De foro de ladron.* Mandamus et concedimus vobis quod si aliquis fuerit latro, et si iam per unum annum, uel per duos furari uel rapere dimisit, si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit, saluet se tanquam latro : Et si latro est et latro fuit omnino pereat, et subsubeat pena latronis. *Da quem apoen furto.* Et si aliquis repetitur pro furto, et non est latro neque fuit, respondeat ad suos foros. *De quem rousar filla allea.* Si aliquid homo rapuerit filiam alienam extra suam uoluntatem, donet eam ad suos parentes, et pectet illis CCC morabitinos, et VII.ª ad palacium, et insuper sit homicida. *De portagem.* De portagio forum : De trossel de caballo de pannis de lana uel de lino, I solidum : De trossel de lana, I solidum : De trossel de fustanes, V solidos : de trossel de pannis de colore, V solidos : De carrega de piscato, I solidum : De carrega de asino, VI denarios : De carrega de coniliis de christianis, V solidos : de carrega de coniliis de sarracenis, I morabitinum : De caballo quem uendiderint in azougue, I solidum : de mulo, I solidum : De asino, VI denarios : De carneiro, III mealias : de porco, II denarios : De furon, II denarios : De carrega de pane et de uino, III mealias : De carrega de peon, I denarium : De mauro quem uendiderint in mercato, I solidum : De mauro qui se redimit, decimam : De mauro qui taliauerit cum suo domino, decimam : de corio de uaca, et de zeura, duos denarios : De corio de ceruo et de gamo, III mealias : De carrega de cera, V solidos : De carrega de azeite, V solidos : Istud portagium de hominibus foras uille, tercia pars de suo hospite, et due parte de ordine.

* *Super lineam* cauallarios

MUÇA ET NOURA

MURÇA E NOURA

1268

Forale *primum duorum oppidorum* Murça *et* Noura, *a Sancio II, vel ejus nomine, concessum, jam alibi (pag.* 600) *juris publici fecimus. Edimus hic alterum ab Alphonso III datum, quod ex* Lib. I Donationum *ejusdem regis deprompsimus. Non aliud nobis cognitum manet exemplar.*

In dei nomine. Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris

Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, domna Sancia, do et concedo uobis populatoribus de Muça et de Noura ipsas villas de Muça et de Noura cum suis terminis nouis et antiquis ad forum : videlicet quod pro omnibus uocibus et calumpniis et pro collecta et pro maiordomatu et pro anuduua, et pro omnibus meis directis tam de pane quam de vino quam de omnibus aliis rebus meis de ipsa terra et pro toto foro regali quod inde debebatis facere excepta inde oste quam mihi et omnibus successoribus meis debetis facere, et excepta iusticia quam ego aut meus meirynus debemus facere in ipsa terra si per uos deffecerit, detis mihi et omnibus meis successoribus in quolibet anno ad tercias anni centum et quinquaginta morabitinos quales currerint in Panoyas, de vsuali moneta, videlicet unam terciam pro prima die Madii, et aliam terciam pro prima die Septembris, et aliam terciam pro prima die Januarii : et usque ad octo dies post unumquemque predictorum terminorum non sit eis eyxeco : et si forte post istos octo dies transactos mihi aut Riquo homini aut prestamario qui tenuerit ipsam terram non persolueritis dictos morabitinos ad tercias anni sicut superius dictum est, debetis persoluere mihi aut ipsi Riquo homini aut prestamario ab ipsis octo diebus transactis in antea cotidie unum morabitinum de pena cum tercia predictorum morabitinorum quam tunc debueritis persoluere. Et si ego aut Riqus homo aut prestamarius qui ipsam terram tenuerit pro ipsa tercia predictorum morabitinorum non miserit post istos octo dies transactos, uos non debetis soluere morabitinum de supradicta pena, sed tamen persoluatis alios supradictos morabitinos ad tercias anni prout superius est expressum : et similiter si in predictis terminis frontaueritis cum dictis morabitinis quod uultis eos pagare apud ecclesiam de feyra de Costantim presentibus Judice et Tabellione si ibi fuerit aut alter eorum et aliis bonis hominibus de feyra de Constantim, non persoluatis dictam penam. Et Riqus homo meus et prestamarius non debent uobis intrare nec pausare in uestris villis de Muça et de Noura nec in suis terminis nec debet ibi conduytum nec aliquid aliud filiare nec etiam demandare. Et insuper uos non debetis respondere de apustilia : siquis uero contra istud meum factum uenire temptauerit seu presumpserit, non sit ei licitum, sed pro sola temptatione incurrat iram dei et santissime matris sue, et maledictionem meam habeat in eternum. Quicunque uero hoc factum meum integrum et illibatum atque intautum seruauerit, beneditionem dei omnipotentis et matris sue et meam habeat in eternum. In cuius rei testimonium do uobis suppradictis populatoribus istam meam patentem cartam mei sigilli plumbei munimine consignatam. Datum apud Sanctarenam x.ª die Januarii Rege mandante per domnum Johannem de auoyno maiordomum Curie, et per donnum Stephanum iohannis Cancellarium, et per Johannem suerii conclium, et per Rodericum garsie de Pauya, et per Nunum martini meyrinum maiorem, et per Fernandum fernandi cogomino, et per Petrum martini petarinum, et per Alfonsum suerii superiudicem. Jacobus iohannis notuit. Era M.ª CCC.ª VI.ª

PENA REGINE

PENA DA RAINHA

1268

Ex Lib. I Donationum. *sic dicto,* Alphonsi III *desumpsimus. Non aliud antiquum nobis cognitum manet exemplar.*

In dei nomine et eius gratia. Nouerint vniversi presentem cartam inspecturi, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Algarbii, una cum vxore mea Regina domna Beatrice regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio domno Alfonso domna Sancia facio cartam de foro vobis populatoribus de popula de pena Regine tam presentibus quam futuris, videlicet : In primis concedimus uobis quod non detis pro homicidio nisi trecentos solidos in apreciadura, et de illis trecentis solidis detis inde septimam ad palacium per manum judicis. Et in aliquo preyto uel in aliqua calumpnia non intret meus meyrinus nisi iudex de uestro Concilio. Et tercia pars de uestro Concilio faciat fossatum, et alie due partes stent in ipsa popula de pena Regine. Et de illa tercia parte que debuerit facere fossatum ille qui ibi non iuerit, pectet pro fossadaria quinque soldos in apreciadura : et non faciatis fossatum nisi cum domino uestro una uice in anno, nisi fuerit per beneplacitum uestrum : Et clerici et pedones non faciant fossatum. Et non intret ibi nuço nec manaria de aliquo homine de ipsa popula de pena Regine. Et qui in termino de ipsa popula filiam alienam rapuerit contra suam uoluntatem, pectet ad palatium m^e soldos et exeat pro homicida. Et si aliquis inter uos in mercato aut in ecclesia aut in Concilio pregonato percusserit suum vicinum pectet sexaginta solidos ad Concilium, et sit inde septima de palatio per manum judicis : et de quolibet furto, dominus furti recipiat suum cabum, et alias octo partes diuidat cum judice per medium. Et ille qui domum fecerit, aut vineam, aut hereditatem suam honorauerit et in uno anno in illa se-

derit si postea in aliam terram habitare uoluerit, seruiat ei sua hereditas ubicunque habitauerit : Et si illam uoluerit uendere uendat cui uoluerit per forum de ipsa popula. Et homines de ipsa popula de pena Regine qui debuerint facere judicium aut ayuntam cum hominibus de aliis terris, habeant illud in capite suorum terminorum. Damus uobis pro foro quod miles de ipsa popula de pena regine stet pro infancione de toto meo regno in judicio et in iuramento, et uincat ipsum cum duobus iuratoribus : Et pedes stet pro milite uillano de totis nostris terris in iudicio et in iuramento, et uincat cum duobus iuratoribus. Et homines qui de suis terris exiuerint cum homicidio aut cum muliere rousada uel cum alia qualibet calumpnia excepto quod non ducat mulierem alienam de benedicionibus et fecerit se vassallum de aliquo homine de ipsa popula de pena Regine, sit liber et defensus per forum de ipsa popula. Et si homo de qualibet alia terra uenerit cum inimicicia aut cum pignora posquam in termino de ipsa popula de pena Regine intrauerit, si inimicus eius post ipsum intrauerit et ei pignus abstulerit aut aliquod malum ei fecerit pectet domino qui tenuerit ipsam populam quinque solidos, et duplet pignus ei cui abstulerit, et liuores quos fecerit. Et qui hominem de ipsa popula de pena Regine pignorauerit et ante eum non pecierit ad directum in Concilio uestro pectet ad palatium sexaginta solidos, et duplet pignoram illi cui abstulerit. Et homo de alia terra qui militem de ipsa popula de pena Regine descaualgauerit, pectet sexaginta solidos : Et homo de ipsa popula qui militem de alia terra descaualgauerit, pectet quinque solidos : et si homo de alia terra apprehenderit hominem de popula de pena Regine et eum in prisione miserit, pectet trecentos solidos. Et si homo de ipsa popula de pena Regine apprehenderit hominem de alia terra, pectet quinque solidos. Et si homo de popula de pena Regine pro aliqua fideiussoria per medium annum non fuerit requisitus, sit liber de illa : Et si mortuus fuerit, mulier uel filii eius sint liberi de illa. Et homines de ipsa popula de pena Regine non soluant pignora pro domino de ipsa popula, neque meyrino, nec sint pignorati pro suo vicino. Et milites de popula de pena regine et mulieres uidue non dent pausatam per forum de ipsa popula, nisi pedones per manum judicis usque ad terciam diem. Et homines de uestris terminis uel de ipsa popula de pena regine qui sederint in uestris hereditatibus aut in uestris solaribus et domini eorum non fuerint ibi, ueniant ad signum judicis et dent fideiussores quod respondeant ad directum quando uenerint domini sui : si fecerint calumpniam pectent eam dominis suis, et septimam ad palatium : et non seruiant ad alium hominem nisi ad dominos suos in quorum solaribus sederint. Et senare et vinee domini habeant tale forum quale senare et uinee uestre habuerint. Et qui vicinum suum occiderit et in domo sua fugerit qui post eum intrauerit et ibi eum mactauerit, pectet trecentos solidos. Et qui mulierem aforciauerit et ipsa mittendo uoces uenerit si ipse cum duodecim non potuerit se saluare, pectet trecentos solidos. Et qui mulierem alienam percusserit pectet ad suum maritum triginta solidos et septimam ad palatium. Et homo de ipsa popula de pena Regine qui fideiussores dare uoluerit pro intentione de qua eum inquietauerint et dederit duos homines et ipse tercius, si ille qui eum inquietauerit uoluerit *(sic)* recipere fideiussores et postea eum matauerit totum Concilium pectet homicidium suis parentibus. Et palatium domini Regis, et palatium Episcopi habeant calumpniam : Et tota ipsa popula habeat unum forum. Et homo de ipsa popula de pena regine qui pro fideiussore intrauerit si contemptor eum non liberauerit, qualem fideiussoriam fecerit talem pectet : Et si habuerit illum suum intentorem mittat illum pro se, et exeat ipse de fideiussoria. Et de sospecta de decem solidos ad minus, iuret cum uno vicino qualem habuerit : Et de decem solidis ad supra, iuret cum duobus uicinis. Et homo de ipsa popula de pena Regine qui se tornare uoluerit ad alium dominum ut ei benefaciat sua casa et sua hereditas et sua uxor et sui filii sint liberi et soluti per forum de ipsa popula. Damus eciam uobis pro foro quod non habeatis alium dominum nisi me Regem et uxorem meam et filios nostros. Et homo de ipsa popula de pena Regine qui fuerit exheredatus et per manum suam non pectauerit suam hereditatem uadat illam accipere sine aliqua calumpnia. Et totus homo de popula de pena Regine qui habuerit hereditatem in alia terra non faciat fossatum, nisi per forum de ipsa popula. Et homo de ipsa popula de pena Regine qui habuerit mulierem ad benediciones si eam leyxauerit pectet unum denarium ad iudicem : Et si mulier leyxauerit suum maritum quem habet ad benediciones pectet trecentos solidos, medietatem ad palatium, et medietatem ad suum maritum. Et qui disrunperit casam cum lanceis et cum scutis dela porta a dentro pectet trecentos solidos, medietatem ad dominum de ipsa casa et medietatem ad palatium. Et qui percusserit suum vicinum cum lancea, et exiuerit de una parte ad aliam pectet viginti solidos et septimam ad palatium : Et si non exiuerit ad aliam partem, pectet decem solidos. Et de plaga unde ossa exiuerit, pro unoquoque osso pectet decem solidos et septimam ad palatium : Et alia plaga, quinque solidos et septimam ad palatium. Et pro tota pignora siue de palatio siue de Concilio, recipiant fideiussores pro ad forum. Et concedimus uobis quod non habeamus defensam nec montem nec pelagum, nisi de toto Concilio. Et montadigo de extremo de ipsa popula de pena Regine, accipiant illud milites de ipsa popula cum domino suo, et habeant inde terciam partem : Et nullus accipiat montadigo de ganatis de ipsa popula de pena Regine. Et homines de ipsa popula de pena de Regina non dent portaticum in toto nostro Regno. Et de carrega de portadigo de peon, tres mealas : et de caualo, I solidum : et de mulo, I solidum : et de boue, sex denarios : Et de toto portatico qui uenerit ad populam de pena Regine hospes ubi pousauerit habeat inde terciam partem, et portarius accipiat inde duas partes. Nenguno uizino non respondeat sine rancuroso. Totas is-

tas intentiones iudicent alcaldes de ipsa popula de pena Regine per suam cartam, et alias intentiones iudicent secundum suum sensum sicut melius potuerint. Et damus et concedimus uobis quod noster Riqus homo nunquam pauset in ipsa popula de pena Regine nec in suo cauto. Et quod pro portatico et pro calumpniis et pro omnibus meis rendis et foris et directuris detis in quolibet anno nobis et nostris successoribus quatuorcentos morabitinos, et non magis, quales currerint in ipsa terra de pena de Regina de usuali moneta : et detis eos ad tercias anni extra ipsam populam de pena Regine, videlicet primam terciam pro prima die Septembris, et secundam terciam pro prima die Januarii, et aliam terciam pro prima die Madii. Et uos non debetis in ipsa popula de pena Regine recipere nec retinere homines meos forarios, nec homines de meis regalengis de extra judicatum de pena Regine. Et si aliquis vicinus seu habitator de ipsa popula de pena Regine habuerit aliquam hereditatem extra ipsum judicatum, ille qui habitauerit in ipsa hereditate de extra ipsum judicatum de pena Regine, pectet uocem et calumpniam et det et faciat alios foros et directuras, quos et quas solebant dare de ipsa hereditate mihi et successoribus meis uel illi qui de me tenuerit ipsam terram in qua est ipsa hereditas de extra ipsum judicatum de pena Regine : et non se defendat per istum forum supradictum. Et homines qui habitauerint in cautis uel in onrris uel in aliis hereditatibus de judicatu de pena regine qui in rrenda de supradictis quatuorcentis marabitinis intrare et pagare uoluerint teneantur et deffendantur per supradictum forum. Et si predicta rrenda intrare et pagare noluerint, pectent nobis supradictis populatoribus de popula de pena regine calumpnias et faciant et dent nobis alios foros et directos quos mihi debebant aut consuauerunt facere atque dare. Insuper retineo mihi et omnibus meis successoribus ius patronatus omnium ecclesiarum mearum in ipso judicatu et in supradicta popula constructarum et construendarum. In cuius rei testimonium dedi uobis populatoribus istam meam cartam apertam, meo sigillo plumbeo sigillatam. Datum Vlixbone, III die Julii, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª VI.ª

Domnus Gonsaluus garsie tenens Neuiam, conf. —Domnus Johannes de auoyno Maiordomus Curie, conf. —domnus Alfonsus lupi tenens ripam Minii, conf. —Domnus Didacus lupi tenens terram de Lameco, conf. — domnus Petrus iohannis tenens terram de Beria, conf. —Domnus Menendus roderici tenens Mayam, conf. — domnus Petrus poncii tenens terram de Vouga, conf. —domnus Petrus iohannis de Portello tenens Sintriam et Leyrenam, domnus Stephanus iohannis tenens Chaues, conf. Johannes suerii conelius, Rodericus garsie de Pauya, Fernandus fernandi cogominus, Petrus martini petarinus, Alfonsus suerii superiudex, Martinus petri, Dominicus petri, Johannes fernandi, Alfonsus iohannis, test.

Magister Stephanus archidiaconus Bracarensis, Magister Fernandus, Magister Petrus fisicus, Stephanus petri de Ratis, Dominicus uincentii clerici domini Regis, test.

Domnus Martinus Archiepiscopus Bracarensis conf. —domnus Vincencius Episcopus Portugalensis conf. — domnus Petrus Episcopus Lamecensis conf. —Ecclesia Visensis vacat, Ecclesia Colimbriensis uacat, Ecclesia Egitaniensis vacat, domnus Matheus Episcopus Vlixbonensis conf., domnus Durandus Episcopus Elborensis conf., domnus Bartholameus Electus Siluensis conf. domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie conf. —Jacobus iohannis notarius Curie, notuit.

AGUIAR

AGUIAR

1269

Ex apographo mutilo, sed authentico, saeculi XV, quod in Archivo Publico ab antiquo servatur, textum hujus foralis *desumpsimus. Lectiones varias, quas adjecimus, et ea quae deerant, ex libro regestorum ejusdem archivi, qui titulum* Livro IV da Chancellaria de D. João I *prae se fert, deprompsimus.*

In nomine patris et filii et espiritu sancti amen. Seia conheçida cousa a todos aquelles que esta carta virem e ouuirem que Eu Steuam rodrigues caualeiro em seenbra com mha[1] molher Marina[2] martins e em seenbra com nossos filhos e com nossas filhas em nossa vida e em nossa saude e de nossa boa uoontade, damos e outorgamos a vos pobradores daguiar asy aos presentes, come[3] a[3] todollos[3] outros[3] que han[4] de viir, damoslhes os custumes de[5] santarem, os quaes foros e custumes deuem sseer dados a vos e a todollos vossos ssoçeb-

1 minha
2 Maria
3 como aos
4 ham
5 da uilla de

ssores[6] : os quaees foros e custumes ssom taaes : damos a vos por foro, quem conçelheiramente dauante homeens boons casa rronper forçosamente com armas peite dous soldos, e esto seia ssem vozeiro : e se dentro o rronpedor na casa matarem, o matador ou o[7] senhor da casa peyte huum marauedi, e se hi for chagado[8] peyte meio[9] marauedi. Outrosy per omizio e rrouso consselheiramente feito peite dous soldos : por merda em boca peyte saseenta soldos, e esto sseer prouado per homeens boons : furto conheçudo[10] per proua de homeens boons, o[11] furtador a nouiaz[12]. Quem rrelego de vinho do senhorio rronper e en[13] rrelego sseu vinho vender e achado for e prouado per homeens boos da primeira vez peyte ao senhor da villa ciinquo soldos : e se outra vez lhe tal[14] aveer[14] peite ciinco soldos : e se a terçeira vez em tal cousa for achado e for[15] prouado per homeens boons todo homem lho deite no chãao e talhem[16] os arcos aa cuba. Do vinho de fóra dem ao senhor de cada carrega[17] huum almude e outro sseia vendido no rrelego. Pobradores daguiar nom dem jugada de nenhuma rrem[18]. E moradores daguiar ajam liures tendas e fornos de pam e de louça doleiros[19] : E de fornos de telha dem dizima. Quem fóra da villa homem matar em seu termo peyte ssaseenta soldos. E quem fóra chagar[20] homem em sseu termo peyte triinta soldos. E quem na rrua alguem com armas chagar peyte ameyadade[21] do omizio. Quem armas per ssanha ssacar, ou quem armas de casa tirar per ssanha peyte saseenta soldos. E os homens daguiar aiam ssas herdades pobradas e aquelles que em ellas morarem peytem per omizio e per rrousso e per merda em boca saseenta soldos : e ameyadade[22] sseia do senhor da villa e ameyadade[23] sseia do senhor da herdade : E vaa em apellido do senhor daguiar e nom faça outro foro ao senhor. E almotaçaria sseia do Concelho, e metam almotaçe per consselho do alcaide e per consselho da villa : e dem de foro da vaca huum dinheiro : e do[24] zeuro[24] huum dinheiro : e de çeruo huum dinheiro : de[25] besta de pescado huum dinheiro : e da barca de pescado huum dinheiro : de judicato similiter : de alcaualla tres dinheiros : e de ceruo e de vaca hum[26] dinheiro[26] e de porco hum[27] dinheiro[27] : e de carneiro hum dinheiro : pescadores dem dizima : de besta cauallar ou muar quem vender ou comprar a homem de fóra de dez marauedis a ssuso dem hum marauedi, e de dez marauedis a juso dem hum meio marauedi : e de egua[28] vendida ou comprada dem dous soldos : e de boi dous soldos : e de vaca hum soldo : e dasno hum soldo : e[29] dasna[29] hum[29] soldo[29] : e de mouro ou de[30] moura meio marauedi : de porco e de carneiro dous dinheiros : de[31] cabrom[31] e de cabra huum dinheiro : De carrega dazeyte ou de coiros de bois ou de zeuruuns[32] ou de ceruos dem meio marauedi : De carrega[33] de çera meio marauedi : de carrega[34] danil ou de panos ou coelho, ou de coiros uermelhos ou brancos[35] ou de pimenta ou de graa huum marauedi : De bragal dous dinheiros : de vestido de pelles tres dinheiros : De linho e alhos e çebollas dem dizima : de pescado de fóra dem dizima : De cuncas e[36] de vasos de madeiro[37] dem dizima. E por todas outras[38] carregas[38] as quaees venderem homeens de fóra e[39] portagem[40] dessem[40], sse outras cousas comprarem nom dem portagem dellas. De carrega de panos[41] ou de ssal que uenderem ou comprarem homeens de fóra, da[42] besta cauallar ou muar dem tres dinheiros, e da[43] asnal[43] tres mealhas. Mercadores naturaaes da villa que ssoldada quiserem[44] dar, a esses seia filhada : Se per ventuira soldada nom quiserem dar, dem portagem : de carrega[45] de pescado que hi leuarem homeens de fóra sseis dinheiros. Beesteiros ajam foro de caualeiros. Molher de cavaleiro que viuuar aja honrra de caualleiro ataa que case : e se casar com peyam[46], faça foro de peyam[47]. Caualleiro que emuelheçeer ou em tal guisa enfraqueçer que nom possa fazer fossada, estê em ssua honrra : e se per ventuira[48] molher de caualeiro esteuer[49] viuuha[49] e ouuer filho que com ella mantenha casa, a cauallaria pode fazer, fazella polla madre. Almocreue que per almocreuaria ssooen[50] a viuer, faça fora[51] huma vez no ano. Caualeiro que ssuas bestas meter a almocreuaria nom faça foro dalmocreue. Coelheiro que for a ssuageira e allá meer, dê huma pelle de coelho : E quem llá[52] esteuer[52] VIII° dias ou mays dê huum coelho com ssa[53] pelle. O[54] cooelheiro de fóra dê dizima per quantas vezes veer[55]. Moradores daguiar que sseu pam ou sseu vinho ou seu azeyte ou sas fructas teuerem em outros loga-

6 sucesores
7 *deest*
8 achado
9 huum meio
10 conhecido
11 pague o
12 noueado.
13 o
14 a tal auier
15 *deest*
16 talhe
17 carga
18 cousa.
19 de oleiros.
20 achar
21 ametade
22 ametade
23 ametade
24 de coyro
25 e de
26 *deest*
27 *deest*
28 carga
29 *desunt*
30 *deest*
31 e de cabram
32 zeuruas
33 carga
34 carga
35 de brancos
36 *deest*
37 madeira
38 as outras cargas
39 *deest*
40 desem portagem
41 pam
42 de
43 de asnal dem
44 querem
45 carga
46 piom
47 piom.
48 uentura
49 stiuer ueuua
50 sooe
51 foro
52 allá steuer
53 sua
54 E
55 vier.

res, e os aduserem a aguiar e os nom rreuenderem, nom dem portagem. E quem com[56] alguem[56] baralhar e poys[57] em baralha em ssa casa entrar e filhar porra ou páao e firir com el peyte triinta soldos : E sse per ventura nom conçelheiramente per caiom[58] alguem firir nom peyte. O[59] omiiziado[59] de fóra nom entre na villa ssem tregoa ssobre sseu imiigo[60]. E se o cauallo[61] dalgem[61] homem matar o senhor do caualo peyte o cauallo ou o[62] omizio[62] qual quiser o senhor do cauallo. E crerigo[63] aia em todo foro de caualeiro : e se achado for com molher ssandiamente, o moordomo nom ponha em el mãao nem o mande filhar, mais filhe a molher sse quiser e esto sseia prouado per homeens boons. De madeira que veer[64] pollo rrio onde dauam oitaua dem dizima. E a atalaya da villa deue[65] o[65] senhor[65] da[65] villa[65] teer ameyatade[66] e os caualleiros ameetade[67] com seus corpos. Moordomo ou ssayam della nom vaa a casa de caualeiro ssem porteiro do alcayde. A todo homem *(sic)* que de nós teuer aguiar, nom meta hi dous alcaides ergo vizinho daguiar : de casas que todollos outros homeens caualleiros ou freires ou abadias em aguiar ouuerem façam fóra *(sic)* da villa como caualeiros daguiar. Gaado perdudo[68] que o moordomo achar tenha o ataa tres mezes e faça o apregoar cada mes, e se sseu dono veer demlho : se em este tempo nom veer faça del o moordomo sa uontade : de caualgada do alcaide nom filhe rem per força senom o que lhe derem os caualeiros per seu prazer : de caualgada de noue caualeiros a suso parta comnosco em campo. Ferreiro ou çapateiro ou pelliteiro[69] que em aguiar casa ouuer e em ella trabalhar nom dê della foro. E quem mouro ferreiro ou çapateiro ouuer e em ssa[70] casa[70] trabalhar nom dê por ella foro : quem mesteiraaes ferreiros ou çapateiros forem e per este ofício viverem e casas nom ouuerem venham aas minhas tendas e façam a mim meu foro. Piooes que sseu auer deuerem a dar dem dizima ao moordomo : e o moordomo dê a[71] elles[71] direito por a dizima : e[72] se[72] por[72] a[72] dizima[72] a elles direito nom quiser dar o alcaide faça a elles dar direito pollo seu porteiro : e homens que morarem em herdades daguiar, sse fruito fezerem como ssuso dito he, componham ameyatade[73] ao senhor da villa e ameyatade[74] ao senhor da herdade. Moradores daguiar nom dem luitosa. Adaiis daguiar nom dem[75] quinta dos quinhõoes de seus corpos. Caualeiros daguiar nom tenham çaga e tenham deanteira no fossado do Senhor. Paadeiras dem por foro de triinta pãaes huum. Portageens e foros e quintas dos outros mouros pagensse[76] como he foro e custume de sanctarem, exite aquellas cousas que ssuso ssom escriptas e a[77] vos leixamos : e polla alcaidaria de huma besta que veer de fóra com pescado dem dous dinheiros, e de barca com pescado mehudo dous dinheiros e de todo outro pescado dem sseu foro. Aquestas cousas que ssuso ssom scriptas a vos por[78] foro damos e outorgamos : E aaquestas vaa o moordomo e a[79] outras[80] nom. Caualleiros daguiar testificentur com infançõoes de purtugal[81] : quem alguem com esporão[82] firir e for prouado per homeens boons peyte x soldos : do navio mandamos que o alcaide e[83] dous[83] espadelleiros[83] e huum pitintal e dous proeiros ajam foro de caualleiros. Outrosi[84] damos e outorgamos a[85] vos[85] vossa[86] almotaçaria e fazede della vosso prazer : e mandamos outrosi que nem nosso alcaide da villa nem nosso moordomo nem aluaziis nem outrem ouse forçar nenhuum homem daguiar ou de fóra de seu pam nem de seu vinho nem de seu pescado nem de ssas[87] carnes nem de ssas[88] outras cousas. Ainda[89] mandamos que nossos moordomos nom uãao fóra da villa prender homeens nem rroubar nem forçar mais se fezerem[90] cooymhas[90] façamnos chamar pollo porteiro e alcaide ante o alcaide e ante os aluaziis e sane a elles o que fizerem asy como mandarem o alcaide e os aluaziis[91]. E o conçelho canbhem[92] seus aluaziis cada ano. E[93] exete aquesto mandamos que o padre nom peyte cooymha por seu filho, mays o filho a peite se a fizer : E se nom ouuer per que a sane[94] sanena[94] pello corpo. Mandamos outrosi de mouros e de judeos firidos que sse venham queixar ao alcaide e aos aluaziis como he custume de santarem. Ainda mandamos que nom penhorem[95] moordomos[95] nenhuum homem daguiar ataa que o chamem[96] a conçelho ante o alcaide e ante os aluaziis. Mandamos ainda pollo vosso[97] amor que se alguem penhorar ssem nosso moordomo ou sem seu sayam ou ssem porteiro do alcaide peyte tanto por quanto penhorar[98] e nom mais. Se alguem aqueste nosso feito a[99] vos firmemente aguardar sseia cheo das beençõoes de deus e das nossas : e quem el quiser quebrantar comsiga a maldiçom de deos e[100] a[100] nossa[100]. Feita a carta em Euora segunda feira dez dias andados de junho

56 *deest*
57 depois
58 cajam
59 Homeziado
60 enmigoo.
61 caualleiro dalguem
62 homezio
63 ho clerigo
64 uenha
65 *desunt*
66 ametade
67 ametade
68 perdido
69 peleteiro
70 ella
71 delles
72 quem
73 *deest*
74 ametade
75 *deest*
76 paguemse
77 *deest*
78 que o
79 *deest*
80 outros
81 portugal :
82 spada
83 dos seus spadalleiros
84 E outrossy
85 *deest*
86 nossa
87 suas
88 suas
89 *deest*
90 forem conhecidos
91 juizes.
92 scolha
93 *deest*
94 peite sernaa
95 penhore mordomo
96 homem uaa
97 nosso
98 o penhorar
99 *deest*
100 *deest*

era de mil m^c e sete. E[101] eu de ssuso dicto Steuam rodrigues e Maria martins aqueesta carta a qual mandamos sseer feita rroboramos e confirmamos e em ella fazemos sseer confirmada do nosso proprio seello no[102] testemunho desta cousa. E nós de ssuso dictos porque[103] entendemos[103] que era prol do Concelho daguiar asy dos presentes come de todollos outros que despoys ham de viir, vimos[104] por bem dacrecentar[105] hi[106], conuem[106] a ssaber, todo vizinho[107] daguiar que herdade ouuer lograda e a vender quiser nom aia poder de a[108] uender a homem dhordem[109] nem a caualeiro nem a homem poderoso mais vendaa a sseu vizinho, ou a tal homem que faça o foro ao senhor da terra, asy como o[110] fazia aquell que a[111] vendeu. Item mandamos que nenhum vizinho daguiar nom crii[112] filho de caualeiro nem dhomem[113] poderoso se nom for filho do senhor da herdade. Testemunhas, Joham perez e Rodrigit deuora e ...ne[114] rodriguez caualeiro, e Rodrigo rodrigit[115] caualeiro, e Johane anes caualeiro, Sueiro[116] saluadorez juizes[117], e Nuno rodrigues caualeiro, e Joham perez caualeiro, e Martim rodrigues caualeiro, e[118] .....[118] creuigudo[118] *(?)*, e Martim anes crerigo[119], e joham mateos crerigo[120], e domingos perez crerigo[121], e Martim affonso ferreiro, e Joham saluadoriz, e migeel[122] çapata, e Steuam domingues caro[123], e Apariço gonçalues, e palos[124] domingues mercador, e domingos pacheco, e Lourenço benedicto, e Joham perez cabeceira, e pero lourenço tabelliam.

101 *deest*
102 em
103 por entendermos
104 ouuemos
105 de acrecentar
106 *desunt*
107 homem visinho
108 *deest*
109 de hordem
110 *deest*
111 o
112 cree
113 de homem
114 Joham
115 rodrigues
116 Rodrigo
117 juiz
118 *deest*
119 clerigo
120 *deest*
121 clerigo
122 miguel
123 carro
124 pallos

SILVE, TAVIRA, LOULE, SANCTA MARIA DE FAARON

MAURORUM IBI LIBERE DEGENTIUM *FORALE*

FORAL DOS MOUROS FORROS DE SILUES, TAVIRA, LOULÉ E SANTA MARIA DE FARO

1269

Algarbiensibus mauris, Algarbio ab Alphonso III adquisito, forale *conceditur, quod mauris Olisiponis alliorumque locorum jam concessum fuerat. Textum nobis suppeditavit* Lib. I Donationum Alphonsi III. *Ex* Lib. IV Inquisitionum *ejusdem regis lectiones varias hausimus.*

In dei nomine et eius gratia. Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii, vna cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio domno Alfonso domno Fernando domna Branca domna Sancia facio cartam de foro et[1] firmitudine vobis Mauris qui estis fori[2] in[3] Silue et in[4] Tauira[5] et in[6] Loule et in sancta Maria de Faaron[7]. Mando quod nullus meus christianus neque judeus habeat potestatem faciendi uobis malum nec forciam[8], sed ille qui fuerit uester pretor ipsemet iudicet uos. Et hoc facio ut[9] uos reddatis mihi in unoquoque anno singulos morabitinos ex singulis capitibus uestris ex quo tempore uictui necessaria[10] gaanhare[10] potueritis[10]. Et ut detis mihi alfitria[11], et azeque, et totam decimam de uniuerso labore uestro. Et omnes vineas meas preparetis et tapetis eas et colligatis meum vinum sicut eum[12] colligunt[13] mei mauri forri vlixbone : et in omnibus aliis debetis facere et usare[14] sicut usant[15] et faciunt mei mauri forri vlixbone. Hec igitur carta semper[16] firmum habeat robur et nullus eam[17] uobis[17] audeat frangere neque foros uestros. Et ego supradictus Rex Alfonsus vna cum vxore mea et filiis et filiabus meis predictis qui hanc cartam iussi fieri eam roboro et confirmo : et a[18] maioris rei euidenciam feci presentem cartam meo sigillo plumbeo communiri. Facta carta apud Vlixbonam XII.^a die Julii. Era M.^a CCC.^a VII.^a Qui presentes fuerunt, Johannes suerii conelius, Rodericus garsie de pauya, Fernandus

1 *deest*
2 forri
3 *deest*
4 *deest*
5 tauire
6 *deest*
7 faaram
8 uim
9 uobis quod
10 ganare potueritis necesaria.
11 alfitra
12 *deest*
13 coligunt nunc
14 uti
15 utuntur
16 *deest*
17 uobis eam
18 ad'

fernandi cogominus. Petrus martini[19] petarinus[19], Alfonsus suerii superiudex, Martinus petri, Dominicus uincentii, Dominicus petri, Johannes fernandi, Stephanus de ratis, Vincencius iohannis clerici domini Regis, testes : domnus Gonsaluus garsie alferaz[20] tenens terram de Neuia, domnus Johannes de auoyno[21] maiordomus curie, domnus Alfonsus lupi tenens terram de ripa Minii, domnus Didacus lupi tenens terram de Lameco, domnus Petrus iohannis tenens terram de Beria, domnus Menendus roderici tenens terram de Maya, domnus P. poncii tenens terram de vouga[22], domnus Stephanus iohannis tenens terram de Clauis, domnus Petrus iohannis de Portel tenens Sintriam[23] et Leyrenam, confirmant : domnus Martinus archiepiscopus Bracarensis, domnus Vincencius episcopus portugalensis[24], domnus Petrus episcopus Lamecensis[25], Ecclesia Visensis uaccat, Ecclesia Colimbriensis vacat, Ecclesia[26] Egitaniensis uacat, domnus Matheus Episcopus Vlixbonensis, domnus Durandus Episcopus Elborensis, domnus Bartholameus[27] Episcopus Siluensis, confirmant : domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie confirmo, Vincencius fernandi notarius curie fecit.

19 *deest*
20 alferez
21 auoinho
22 nauia
23 sintream
24 portuensis
25 lamacensis
26 *deest*
27 bertolomeus

ALIGOO

ALIJÓ

1269

Ex codice qui Liber I Donationum Alphonsi III *dicitur hoc secundum* forale *de* Alijó *decerpsimus. Unicum exemplar hoc invenimus.*

Nouerint uniuersi presentem cartam inspecturi quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et legionis filia, et filiis et filiabus nostris infantibus domno Dionisio domno Alfonso domna Branca et domna Sancia, do et concedo uobis populatoribus de aligoo ipsam terram de aligoo cum suis terminis nouis et antiquis quos consueuistis habere et possidere quos habere et uincere poteritis per directum, videlicet tali pacto quod detis mihi et omnibus meis successoribus annuatim ad tercias anni septuaginta morabitinos quales currerint in terra de feyra de Costantim, scilicet pro omnibus rrendis et calumpniis et homicidiis et collectis quas de ipsa terra ego habebam et debebam habere. Et uos debetis ipsos morabitinos dare ad tercias anni in feria de Costantim judici de Panoyas quod det eos mihi uel illi qui de me tenuerit ipsam terram, videlicet unam terciam pro prima die Januarii, et aliam terciam pro prima die Madii, et aliam pro prima die Septembris. Et si uos istos denarios eidem judici non dederitis ad istas tercias anni ut supra dicitur, et probatum fuerit perante judicem et tabellionem debetis eos ex tunc dare cum uno morabitino cotidie de pena. Et meus Riqus homo uel prestamarius uel suus maiordomus debet nos pignorare tam pro ipsis morabitinis quam pro dicta pena. Et si uos eos dare uolueritis judici de panoyas ad tercias anni et ipse judex eos noluerit recipere, uos non debetis cadere in pena. Et meus Riqus homo nec sui vassalli nec prestamarius nec suus maiordomus non debet pausare in ipsa villa de aligoo nec in suis terminis. Et si uos ibi aliquos populatores uobiscum recipere uolueritis recipiatis illos dummodo non sint mei forarii : et uos debetis ibi mittere iudicem qualem uolueritis. Et si aliquis homo intrauerit in ipsam villam aut in suos terminos per rationem ibi male faciendi et uobis dampnum fecerit sanet uobis in duplum dampnum quod uobis fecerit. Do et concedo insuper uobis cum ipsa villa de aligoo aldeyam de Prazennaes et aldeyam de sancta Ogenia, si eas uincere per directum poteritis : et si ipsas duas aldeyas uel qualibet earum uincere per directum non poteritis non debetis proinde leyxare dare mihi et omnibus successoribus meis predictos morabitinos ad predictas tercias anni, ut superius est expressum. Et si eas uel qualibet earum uinceritis non debetis proinde dare maiorem rendam. In cuius rei testimonium dedi uobis istam cartam meo sigillo sigillatam. Datum Sanctarene, xv.ª die Nouembris, Rege mandante per domnum Johannem de auoyno, et per Cancellarium, et per Rodericum garsie de pauya et per Alfonsum suerii superiudicem, et per Martinum iohannis de vinali, et per Petrum martini caseual, et per fratrem Geraldum dominici de ordine fratrum Predicatorum. Vincencius fernandi notarius Curie fecit. Era M.ª CCC.ª VII.ª

VILLAVIÇOSA

VILLA VIÇOSA

1270

In charta autographa ab Alphonso III concessa insertum hoc nobis superest forale; *sed valde mutilum. Ex ipsa charta textum hausimus. Quae deerant ex* Lib. I Donationum Alphonsi III *addidimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego Alfonsus dei gratia Rex Portugalie et Algarbii vna cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, domna Sancia, villam que uocatur villauiçosa populaui, et retentis in ea mihi meis regalengis eam vobis meis hominibus et vasallis et alumpnis ad habitandum iure hereditario tribui cum omnibus suis terminis et pertinenciis, sicut diuidit per caput de Cornado per vbi diuidit cum Elbis et cum Jurumenia, et de ipso capite sicut uadit pelos arifes ad caput de Fatalom ubi positus est unus marcus, et deinde sicut uadit ad Semedeyro de Machos, et deinde sicut uadit per ipsum Semedeyrum directe ad caput de Machos, et deinde sicut uadit directe ad Vdialuïauet per quos terminos diuidit cum Jurumenia et cum Alandroal : Item sicut diuidit cum Stremoz per caput de machos et deinde sicut uadit directe ad caput de Auhado quod stat supra fontem de Bencatel, et de ipso capite de Auhado sicut uadit ad caput ubi stant due Souerarie que stant super corte de pretore, et de ipso loco sicut uadit ad unam cabeçam paruam que stat citra fontem de Arelhal, et ficat ipse fons contra Boruam, et de ipso loco sicut uadit ad cimam de capite de Atalaya, et de ipso capite sicut uadit ad portum de Borua per ubi uadit caminum de Borua pro ad Jurumenam, et de ipso portu sicut uoluit sursum ad super pedem directe ad focem de Grou, et deinde sicut uadit directe ad currale de Ourelado, et deinde sicut uadit directe ad Acecam, et deinde ad super pedem sicut uadit ad illum locum qui uocatur Malecomedisti, et de ipso loco sicut uoluit directe ad Turigiam, et deinde sicut uadit directe ad cautum de casa Stephani alfonsi vbi stetit Souerariam quam alia vice Magister Vincencius et Johannes Stephani milites Sanctarenensis assignauerunt ibi pro marco, et de ipso loco sicut uadit ad caput de Cornado vbi inceperunt diuidi termini supradicti. Et placuit mihi libenti animo et spontanea uoluntate dare et concedere uobis tam presentibus quam futuris ibidem permansuris forum de Monte saraz, quod a me peciistis per quod forum regalia iura inferius plenarie scripta mihi et meo generi a uobis et a uestris successoribus persoluantur, per quod eciam forum quito uobis iugadas quas mihi dant in Sanctarena : et quito uobis illud forum quod faciunt mihi in Sanctarena de meo carrecato de foris, in relego quod nichil inde detis. Et quito uobis relegum ab isto festo sancti Johannis proximo uenturo usque ad quinque annos proximo uenturos, et non magis. Et eciam quito et mando quod vicinus de villauiçosa non det portaginem in meo regno. Mando eciam et quito quod almocreues de villauiçosa non faciant mihi carrariam quam consueuerunt mihi facere almocreues in Sanctarena. Quito et mando quod vicinus de villauiçosa non det montadum : et istas causas quito uobis de gratia im perpetuum, et successoribus uestris quod uos nec ipsi nichil inde detis nec faciatis mihi nec successoribus meis. Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit, pectet quingentos solidos, et hoc sit sine uozeyro : et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet unum morabitinum, et si ibi uulneratus fuerit pectent pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et rauso publice facto, pectet quingentos solidos : pro merda in bucca sexaginta solidos pectet testimonium bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit, et in relego suum uinum uendiderit, et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet quinque solidos, et secundo quinque solidos : et si tercio inuentum fuerit iterum testimonio bonorum hominum, vinum totum effundatur et arcus cuparum incindantur. Et relegum accipiatur anuatim prima die Januarii. Et habitatores de villauiçosa habeant libere tendas et fornos panis, scilicet et ollarum. Et de fornis de tegula dent decimam. Qui extra cautum hominem occiderit, pectet sexaginta solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum pectet triginta solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit, pectet sexaginta solidos. Et homines de villauiçosa habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint, pectent pro homicidio et rauso noto, et merda in boca, sexaginta solidos, medietatem scilicet regi, et medietatem domino hereditatis : et eant in appellidum Regis et nullum aliud forum faciant Regi. Et almotaçaria sit de Concilio, et mitantur almotazes per pretorem et Concilium uille. Et dent de foro de vaca unum denarium : et de zeuro, I denarium : et de ceruo, I denarium : Et de bestia de piscato, unum denarium : Et de judicato similiter : et de alcauala tres denarios : De ceruo et de zeuro et de uaca et de porco

et de carnario, unum denarium : Piscatores dent decimam : De equo uel de mulo uel de mula quem uendiderint uel emerint homines de fora, a decem morabitinis et supra dent unum morabitinum, et a decem morabitinis et infra dent medium morabitinum : De equa uendita uel comparata dent duos solidos : et de boue, duos solidos et de vaca unum solidum : et de asino unum solidum : et de asina similiter unum solidum : De mauro et de maura, medium morabitinum : de porco uel de carnario, II denarios : De caprone et de capra unum denarium : Et de carrega de azeite uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera medium morabitinum : de carrega de anil uel de pannis, uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana unum morabitinum : De bragale duos denarios : De uestitu de pellibus, tres denarios : De lino uel de alliis uel de cepis, decimam : De piscato de fora, decimam : De concas uel de uasis ligneis, decimam : et pro omnibus hiis carregis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint, si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent tres denarios, de asinari tres medaculas : De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora dent sex denarios. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : et si nuxerit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo : Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur, et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Miles uero qui equm aut bestias suas ad almocrauariam miserit nullum forum de almocrauaria faciat. Coniliarius qui fuerit ad sogeyram et illuc manserit det unum folem conilii : Et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius det unum conilium com pelle sua. Et coniliarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores de villauiçosa qui panem suum uel uinum uel ficus uel oleum in Elbora uel in Monte maiori habuerit uel in aliis locis, et ad villamuiçosam illud ad opus sui duxerint non dent portagium inde. Qui cum aliquo rixauerit, et post rixam domum suam intrauerit et ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit, pectet triginta solidos : Si autem inconsulte et casu accidente eum percusserit nichil pectet. Inimicus de fora non intret in villam super inimicum suum nisi per treugas aut pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equum aut homicidium quod horum domino equi placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum : et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, Maiordomus non mitat manum in eum nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. De madeyra que uenerit per flumen unde dabant octauam dent decimam, De atalaya uille debet Rex tenere medietatem, et milites medietatem suis corporibus. Militem de villauiçosa cui meus diues homo benefecerit de terra sua, uel habere suo per quod eum habeat, ego recipiam eum meo diuiti homini in numerum suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non eant ad domum militis sine portario pretoris. Et meus nobilis homo qui uillamuiçosam de me tenuerit non mitat ibi pretorem nisi de villauiçosa. De casis quas mei nobiles homines aut freyres aut hospitalarii aut monasteria in villamuiçosam habuerint, faciunt forum ville sicut ceteri milites de villauiçosa. Ganatum perditicium quod maiordomus inuenerit teneat illud usque ad tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari, ut si dominus eius uenerit, detur ei. Si autem dominus eius precone dato usque tres menses non uenerit tunc maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada pretoris nichil accipiat pretor per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada sexaginta militum et supra, diuidant mecum in campo. Faber aut çapatarius aut pelitarius qui in villauiçosa casam habuerit et in domo sua laborauerit non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum aut zapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro ea forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel çapatarii fuerint, et per officium istud uixerint et casas non habuerint ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. Et pedites quibus suum habere dare debuerint dent inde decimam maiordomo, et Maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit, tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de villauiçosa si furtum fecerint ut supradictum est componatur, medietatem Regi et medietatem domino hereditatis. Moratores de villauiçosa non luytosam dent. Adaliles de villauiçosa non dent quintam de quinionibus suorum corporum. Milites de villauiçosa non teneant çagam et teneant deanteiram in exercitu Regis. Panatarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis hiis que superius scripta sunt et uobis relinquo. Et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato dent duos denarios : et de barca de piscato minuto, II denarios : et de toto alio piscato, dent suum forum. Hec itaque omnia prescripta uobis pro foro do et concedo : et ad hec eat Maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de villauiçosa testificentur cum infancionibus de Portugali. Qui eciam calcaribus aliquem percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit, pectet quingentos solidos. De nauigio uero mando ut pretor et duo spadalarii et duo pronarii et unus petintal habeant forum militum. Preterea do uobis et concedo ut uestram almotaçariam habeatis et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando eciam ut meus pretor ville nec Maiordomus nec aluaziles nec aliquis alius audeant aforciare ullum hominem de villauiçosa, uel de fora de suo pane, nec de suo piscato, neque de suo vino, nec de suis carnibus neque de aliis rebus suis. Adhuc mando ut mei Maiordomi non uadant extra villam apre-

hendere homines nec raubare neque aforciare : sed si fecerint calumpnias faciant eos uocari per portarium pretoris coram pretore et aluazilibus, et sanent eis sicut pretor et aluaziles mandauerint. Et Concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro filio suo, sed filius pectet illam si eam fecerit : Et si non habuerit per quod sanet eam per corpus suum sanet illam. Mando eciam de mauris, et de judeis percussis ut ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo tempore patris mei. Adhuc mando ut Maiordomi non pignorent ullum hominem de villauiçosa donec uocent eum ad Concilium coram pretore et aluazilibus. Addo adhuc amore uestro ut siquis pignorauerit sine meo maiordomo, aut sine suo sagione aut sine portario pretoris pectet tantum pro quanto pignorauerit et non plus. Preterea mando et concedo, quod de molendinis et de pisonibus et de azeniis constructis et construendis in villauiçosa et in terminis suis, quod illi qui ipsos molendinos et pisones et azenias fecerunt et fecerint, quod faciant et dent inde mihi et omnibus meis successoribus tale forum quale dant de molendinis, et de azeniis et de pisonibus constructis in Stremoz et in suis terminis. Siquis igitur hoc factum meum uobis firmiter obseruauerit benedictionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit, maledictionem dei et mei consequatur. Et ego Alfonsus predictus Rex una cum vxore mea Regina domna Beatrice et filiis et filiabus nostris domno Dionisio et domno Alfonso et domna Blanca, domna Sancia presentem cartam quam iussi fieri roboro et confirmo. Facta carta apud Vlixbonam v.ª die Junii. Era M.ª CCC.ª VIII.ª

Domnus Gonsaluus garsie alferaz tenens Neuyam —domnus Johannes de Auoyno Maiordomus Curie — domnus Martinus alfonsi tenens Montem maiorem ueterem —domnus Alfonsus lupi tenens rippam Minii — domnus Didacus lupi tenens terram de Lameco —domnus Menendus roderici tenens Mayam —Petrus iohannis de Portello tenens Leyrenam —Petrus poncii tenens terram de vauga —Petrus iohannis tenens transserram — Stephanus iohannis tenens Chaues —, conf.

Rodericus garsie de Pauya —Fernandus fernandi cogomino —Martinus iohannis de vinali —Petrus martini caseual —Alfonsus petri farina —, test.

Alfonsus suerii —Rodericus gomecii, superiudices —Petrus iohannis Magister scolarum Siluensis —Stephanus petri de Ratis —Magister Petrus phisicus canonicus Elborensis —, test.

Domnus Martinus Archiepiscopus Bracharensis —domnus Vincentius Episcopus Port. —domnus Petrus Episcopus Lamecensis —Frater Valascus Episcopus Egitaniensis —, confirmant. —Ecclesia Visensis uaccat — Ecclesia Colimbriensis uaccat —domnus Matheus Episcopus Vlixbonensis —domnus Durandus Episcopus Elborensis —et domnus Bartholomeus Siluensis Episcopus —confirmant.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie confirmat —Jacobus iohannis notarius Cancellarie notauit.

FABAYOS

FAVAIOS

1270

Forale *de* **Favaios** *alterum (nam primum alibi, pag.* **554**, *jam editum est) hic juris publici facimus.* ***Ex*** *charta autographa, quae in* ***Archivo Publico*** *servatur, textum deprompsimus.*

Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi, Quod Ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii una cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, domna Sancia, do et concedo vobis populatoribus de Fabayos ipsam terram de Fabayos cum suis terminis nouis et antiquis quos consueuistis habere et possidere quos habere et uincere poteritis per directum : videlicet tali pacto, quod detis mihi et omnibus meis successoribus annuatim ad tercias anni viginti morabitinos quales currerint in terra de feyra de Constantim : scilicet pro omnibus rendis et calumpniis et homicidiis et collectis quas de ipsa terra Ego habebam et debebam habere. Et uos debetis ipsos morabitinos dare ad tercias anni in feyra de Constantim Judici de Panoyas quod det eos mihi uel illi qui de me tenuerit ipsam terram : videlicet unam terciam pro prima die Septembris, et aliam terciam pro prima die Januarii, et aliam terciam pro prima die Madii. Et si uos istos denarios eidem Judici non dederitis ad istas tercias anni ut supra dicitur, et probatum fuerit perante Judicem et Tabellionem, debetis eos ex tunc dare cum uno morabitino codie *(sic)* de pena. Et meus Riqus homo uel prestamarius uel suus Maiordomus debet uos pignorare tam pro istis morabitinis quam pro dicta pena. Et si uos eos dare uolueritis Judici de Panoyas ad tercias anni, et ipse Judex eos noluerit recipere, uos non debetis cadere in dicta pena. Et meus Riqus homo nec sui uassalli

nec prestamarius nec suus Maiordomus non debet pausare in ipsa villa de fabayos nec in suis terminis. Et si uos ibi aliquos populatores recipere uobiscum uolueritis, recipiatis illos dummodo non sint mei forarii. Et uos debetis ibi mittere Judicem qualem uolueritis. Et si aliquis homo intrauerit in ipsam villam aut in suos terminos per rationem ibi male faciendi et uobis dampnum fecerit, sanet uobis in duplum dampnum quod uobis fecerit. In cuius rei testimonium dedi vobis populatoribus de fabayos istam meam cartam, meo sigillo plumbeo sigillatam. Datum Vlixbone x.ª die Julii, Rege mandante. Jacobus iohannis notuit. Era M.ª CCC.ª octaua.

SEDA

SEDA

1271

Hujus foralis *textum desumpsimus ex charta autographa ejusdem, quae ab antiquo in Archivo Publico servatur.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Ego frater Simeon suerii dei gratia Magister Auisii una cum comendatore eiusdem loci domno I. roderici, et cellerario P. fernandi, et Conuentu ipsius loci, ad honorem dei et sancte Marie semper uirginis et omnium sanctorum, Damus uobis concilio de Seda forum de Auis, tam presentibus quam futuris : ut duas partes dos caualeiros uadant in fossado, et tercia pars remaneat in uilla : et una uice faciant fossado in anno : ille qui non fuerit pectet pro foro V solidos pro fossadeira. Et pro homicidio pectet C solidos ad palatium. Et pro casa derota cum armis scutos et spadas pectet CCC solidos et septima ad palatium. Et qui furtaret pectet pro uno nouem, et habeat intentor duos quiniones et septem partes ad palatium. Et qui mulier aforciaret et illa clamando dixerit quod ab illo est aforciata, et ille negaret, det illa autorgamento de tres homines tales qualis ille fuerit, ille iuret cum duodecim, et si non habuerit autorgamento iuret ipse solus : et si non potuerit iurare pectet ad illam CCC solidos et septima ad palatium. Et testimonia mentirosa, et fidele mentiroso pectet LXª solidos et septima ad palatium, et duplet el auer. Et qui in concilio, aut in mercado, uel in ecclesia feriret, pectet LX solidos, medios ad palatium, et medios ad concilium : Et de medios de concilio, septima ad palatium. Et homine qui fuerit gentile aut erodoro, non sedeat merino : et qui in uilla pignos afflando et fiador, et ad montem fuerit pendrar dupplet la pendra, et pectet LXª solidos et septima ad palatium. Et qui non fuerit a sinal de iudice et pignos sacudiret ad sayon pectet I solidum ad iudicem. Et qui non fuerit ad apelido, caualeiros et pedones exceptis his qui sunt in seruicio alieno, miles pectet X solidos, pedon V solidos ad uicinos. Et qui habuerit aldeam et uno iugo de boues, et XXXXª oues, et uno asino, et duos lectos comparet caualo. Et qui crebantauerit sinal cum sua muliere pectet I solidum ad iudicem. Et mulier que deleixauerit maritum suum de benedictione pectet CCC solidos et septima ad palatium : Et qui leixauerit mulierem suam pectet I denarium ad iudicem. Et qui caualo alieno caualgaret, pro uno die pectet unum carnerium, et si magis pectet las angeiras, pro uno die VI denarios, et pro una nocte I solidum. Et qui feriret de lança aut de spada pola entrada pectet X solidos : et si trociret ad alteram partem, pectet XX solidos ad quereloso. Et qui crebantauerit occulum aut brachium aut dentem pro unoquoque membro pectet C solidos ad alisiado, et ille det septima ad palatium. Qui mulier ante suum maritum feriret pectet XXXª solidos et VII.ª ad palatium. Qui moion alieno in suo ero mudaret pectet V solidos et VII.ª ad palatium. Qui conduteiro alieno matauerit suus amus colligat homicidium, et det VII.ª ad palatium : similiter de suo ortolano, et de quartario, et de suo molneiro, et de suo solarengo. Qui linge alieno crebantauerit pectet V solidos et VII.ª ad palatium. Qui habuerit uasalos in suo solar aut in sua hereditate non seruiant ad alterum hominem de tota sua facienda nisi a domino de solar. Tendas et mulinos et fornos de homines de Seda sint liberi de foro. Milites de Seda sint in iuditio pro potestates et infançones de portugal. Clerici uero habeant mores militum. Pedones sint in iuditio pro caualeiros uilanos de altera terra. Qui uenerit uozeiro ad suum uicinum pro homine de foras uille, pectet X solidos et VII.ª ad palatium. Ganado de Seda non sit montado in altera terra. Et homine qui se anafragaret suo adextrado quamuis habeat alium sedeat excusato usque ad caput anni. Mancebo qui mactaret hominem foras uille et fugerit, suo amo non pectet homicidio. Por totas querelas de palatio el iudice sedeat uozeiro. Qui in uilla pendrar cum saione et sacudirent ei pignos autorgue el saion, et prendat concilio de III collationes et pindret pro LXª solidos, medios ad concilio, et medios al rancuroso. Barones de Seda non sedeant in aprestamo dados. Et si homines de Seda habuerint iuditium cum homines de alia terra non currat inter illos firma : Et currat per inquisa aut reto. Et homines qui quesierint pousar cum suo ganato in terminos de Seda prendant de illis montadigo, de grege de oues III carneiros : Et de busto das

uacas, una uaca : Isto montadigo est de concilio. Et omnes milites qui fuerint in fossado uel in guardia omnes caualos qui se perdiderint in algara uel in lide, primo eretis eos sine quinta, et postea detis nobis quintam directam. Et toto homine de Seda quod inuenerint homines de aliis ciuitatibus in suis terminis tallando aut leuando madeira de montes, prendant totum quod inuenerint sine calupnia. De azarias et de guardias quintam partem nobis date sine ulla offrecione. Quicunque ganatum domesticum pignorare uel rapere fecerit, pectet LX solidos ad palatium, et duplet ganatum a suo domino. Testamus uero et perehemniter firmamus ut quicunque pignorauerit mercatores uel uiatores christianos, iudeos, siue mouros, nisi fuerit fideiussor uel debitor, quicunque fecerit pectet LX solidos ad palacium, et dupplet ganatum quod perdiderit *(sic)* a suo domino : Et insuper pectet C morabitinos pro couto quod fregit : Dominus Magister habeat medietatem, et concilium medietatem. Siquis ad uillam uestram uenerit per uim cibos aut aliquas res accipere, et ibi mortuus uel percussus fuerit, non pectet pro eo aliqua calupnia, nec suorum parentum homicide habeuntur : Et si cum querimonia de ipso ad dominum terre uenerit, pectet C morabitinos, medietatem Magistro, et medietatem concilio. Mandamus et concedimus uobis quod si aliquis fuerit latro, et si iam per unum anum uel duos furari uel rapere dimisit, si pro aliqua re repetitus fuerit quam comisit saluet se tanquam latro : et si latro est uel latro fuit, omnino pereat et subeat pena latrones. Et si aliquis repetetur pro furto, et non est latro neque fuit respondeat ad suos foros. Si aliquis homo filiam alienam rapere extra suam uoluntatem donet eam ad suos parentes, et pectet illis CCC morabitinos et VII.ª ad palatium, et insuper sedeat homicida. De portadigo : foro de troxel de caualo de panos de lana uel de lino, I solidum : De troxel de lana, I solidum : De troxel de fustaes, V solidos : De troxel de panos de coor, V solidos : De carega de piscato, I solidum : De carega de asino, VI denarios : De carega de christianios de conelios, V solidos : De carega de mouros de conelios, I morabitinum : Portagem de caualo quem uendiderint in açouge, I solidum : De mulo, I solidum : De asino, VI denarios : De carneiro, III medaculas : De porco, II denarios : De foron, II denarios : De carega de pane et de uino, III medaculas : De carega de pedom, I denarium : De mauro quem uenderint in mercado, I solidum : De mauro qui se redemit decimam : De mauro qui taliat cum suo domino decimam : De corio de uaca et de zeura, II denarios : De corio de ceruo et de gama, III mealhas : De carega de cera, V solidos : De carega de azeite, V solidos. Ista portagem de homines faras *(sic)* uille, tercia de suo hospite, et duas partes de domino Magistro. Ego Frater Simeon suerii magister Auisii, una cum comendatore, et cellerario, et conuentu eiusdem loci hanc cartam confirmamus, et roboramus. Quicunque hanc cartam isrumpere uoluerit non sit ei licitum, et insuper sit maledictus. Amen. Et ut hoc factum nostrum in perpetuum firmissimum robur obtineat, precepimus fieri istam cartam et eam fecimus nostris sigillis propriis pendentibus communiri, Magistri et conuentus. Datum in Auis, Feria II.ª XVIII° dias andados do mes de Mayo, in Era M.ª CCC.ª IX.ª annos.

EVORAMONTE

EVORAMONTE

1271

Forale *de* Evoramonte, *quod hic edimus, in* Lib. I Donationum Alphonsi III *inveni-mus. Apographum authenticum ejusdem* foralis *quod in Archivo Publico servatur, ex ipso codice decerptum fuisse noscitur. Ex quo, lectiones varias, quas suppeditabat, omisimus.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Nouerint uniuersi presentem Cartam inspecturi, Quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Algarbii vna cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus nostris Infantibus donno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca et domna Sancia, facio Cartam de foro vobis omnibus populatoribus de mea villa que uocatur Evoramonte, et eidem ville pro terminis confero et assigno, videlicet quomodo partitur ex una parte cum Estremoz per Teram, deinde cum Alandroal, et per Aluiciues, deinde quomodo diuidit cum termino de Terena, et cum Monsaraz, per aquam de Alcoruisca, quomodo intrat ipsa aqua in paredeelas, et de Paredeelas ad infestum per aquam de Alarucha, et deinde quomodo uadit ad fontem de figueyra, et de ipso fonte quomodo uadit ad aquam de Carualio, et deinde quomodo uadit ad aquam de Çafargela, quomodo uadit ad Teram. Do et concedo uobis predictam villam ad habitandum iure hereditario per forum per quod iura regalia inferius plenarie scripta michi et successoribus meis, a uobis et a successoribus uestris persoluantur. Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter cum armis ruperit, pectet quingentos solidos, et hoc sit sine uozeyro : et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet unum morabitinum, et si ibi uulneratus fuerit, pectet pro eo medium mo-

rabitinum. Similiter pro homicidio et rauso publice facto, pectet quingentos solidos : pro merda in bucca sexaginta solidos pectet testimonio bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum, nouies componatur. Qui relegum vini Regis ruperit et in relego uinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum primo pectet quinque solidos, et secundo quinque solidos : Et si tercio inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, vinum totum effundatur et arcus cuparum inscindantur. De uino de fora de unaquaque carrega unum almude, et uendatur aliud in relego. De iugada uero hoc mando, ut usque ad Nathalem domini trahatur : et de unoquoque iugo boum dent unum modium milii uel tritici quale laborauerint : et si de utroque laborauerint, de utroque dent per alqueire directum ville : et sit quartarius de quatuordecim alqueriis, et meciatur sine brachio curuato, et tabula supraposita. Et parceyro de caualeyro qui boues non habuerit non det iugatam. Et habitatores de Evoramonte habeant libere tendas furnos panis scilicet et ollarum : et de furnis de telia, dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit, pectet sexaginta solidos : et qui uulnerauerit hominem extra cautum, pectet triginta solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit, pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit, pectet sexaginta solidos. Et homines de Evoramonte habeant hereditates suas populatas : et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rauso noto et pro merda in buca sexaginta solidos, medietatem scilicet Regi, et medietatem domino hereditatis : et eant in apelidum Regis et nullum aliud forum faciant Regi. Et almotaçaria sit de Concilio, et mittatur almotace per pretorem et Concilium ville : et dent de foro de vacca unum denarium, et de zeuro, unum denarium, et de ceruo, unum denarium, et de bestia de piscato, unum denarium, et de iudicato similiter, et de alcauala, tres denarios : de ceruo et de zeuro et de vacca et de porco, unum denarium, et de carneyro unum denarium. De equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra, dent unum morabitinum, et a decem morabitinis et infra, dent medium morabitinum : De equa uendita uel conparata, duos solidos : Et de boue, n^os solidos : Et de vaca, I solidum : et de asino, I solidum, et de asina, I solidum. De mauro et de maura, medium morabitinum : De porco uel de carneyro, duos denarios : De caprone uel de capra, unum denarium : De carrega de azeyte uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera, medium morabitinum : De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coniliorum uel de coriis uermeliis uel albis uel de pipere uel de grana, unum morabitinum : de bracali duos denarios : De uestitu de pellibus, tres denarios : De lino uel de alliis uel de cepis, decimam : De piscato de fora decimam : de concas uel de uasis ligneis, decimam : et pro omnibus hiis carrigis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint si alias proprias emerint, non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari dent tres denarios, de asinari, tres medalias. Mercatores naturales ville qui soldadam dare uoluerint, recipiatur ab eis : si autem soldadam dare noluerint, dent portagium : de carrega de piscato quam inde homines de fora leuauerint, dent sex denarios. Cauon si laborauerit triticum, det unam talegam, et si laborauerit milium, similiter : et de geyras de bobus, unum quartarium de tritico uel de milio quod laborauerit. Pedites dent octauam vini et lini. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit, habeat honorem militis usque nubat, et si nupserit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo : si autem mulier peditis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit faciat eam pro matre. Almocreue qui per almocrauariam uixerit faciat suum forum semel in anno. Miles uero qui equm suum aut bestias suas ad almoquauariam miserit, nullum forum de almoquauaria faciat. Coniliarius qui fuerit ad sogeyram et illuc manserit, det unam pellem conelii : et qui illuc moratus fuerit octo diebus et amplius, det unum conelium cum sua pelle. Conilarius de fora det decimam quociens uenit. Moratores de Euoramonte qui suum panem uinum uel ficus uel oleum in aliis locis habuerint et ad Euoramonte illud ad opus suum duxerint et non ad reuendendum, non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit ibi inito consilio acceperit fustem uel porrinam et eum percusserit pectet triginta solidos : si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. Inimicus de fora non intret uillam super inimicum suum nisi per treugas uel pro dare illi directum. Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium quod horum domino equi placuerit. Clericus habeat forum militis per totum : et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, non mittat Maiordomus in eum manus nec aliquo modo capiat eum, sed capiat mulierem si uoluerit. De atalaya de villa debet rex tenere medietatem et milites medietatem suis corporibus. Militem de Euoramonte cui meus Riqus homo benefecerit de terra sua uel de suo habere per quod eum habeat, ego eum recipiam meo Riquo homini in numero suorum militum. Maiordomus uel eius sagio non uadant ad domum militis sine portario pretoris : et meus nobilis homo qui Euoramonte de me tenuerit, non mittat ibi alium pretorem nisi de Euoramonte. De casis quas mei nobiles homines aut freyres aut hospitalarii uel monasteria in Euoramonte habuerint, faciant forum ville sicut ceteri milites de Euoramonte. Ganatum perditicium quod Maiordomus inuenerit, teneat illud usque ad tres menses, et per singulos menses faciat de eo preconem dari ut si dominus eius uenerit, detur ei : si autem dominus eius dato precone usque ad tres menses uenerit *(sic)* tunc Maiordomus faciat de eo suum commodum. De ca-

ualgada pretoris nichil per uim pretor accipiat, nisi quod milites ei amore suo dare milites uoluerint : de caualgada sexaginta militum et supra, diuidant mecum in campo. Faber aut çapatarius uel pelitarius qui in Euoramonte casam habuerit et in ea laborauerit, non det de ea ullum forum : et qui maurum fabrum aut çapatarium habuerit et in domo sua laborauerit, non det pro eo forum. Qui autem ministeriales, ferrarii uel çapatarii fuerint et per officium istud uixerint et casas non habuerint, ueniant ad meas tendas et faciant michi meum forum. Qui equm uendiderit uel comparauerit uel maurum extra villam ubi eum uendiderit uel comparauerit, ibi det portagium. Et pedites quibus dare debuerint suum habere, dent inde decimam maiordomo, et maiordomus det sibi directum pro decima : et si pro ea noluerit sibi dare directum, tunc pretor faciat eis dari directum per suum portarium. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de Euoramonte, si fecerint furtum ut supradictum est, componatur, scilicet medietas regi et medietas domino hereditatis. Moratores de Euoramonte non dent luytosam. Adayles de ipsa villa non dent quintam de quinionibus suorum corporum. Milites ipsius ville non teneant çagam, sed teneant deanteyram in exercitu Regis. Panetarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum ita persoluantur sicut consuetudo est, exceptis his que supra scripta sunt, et uobis relinquo : et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora, dent duos denarios. Hec itaque omnia prescripta uobis do pro foro et concedo : et ad hec uadat Maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de euoramonte testificentur cum infantionibus de portugalia. Quis eciam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit, pectet v^c solidos. Do itaque uobis ut nostram almotaçariam habeatis et eam pro uoluntate uestra disponatis. Mando etiam quod nec meus pretor ville nec maiordomus nec aluaçiles nec aliquis alius audeat forciare nullum hominem de Euoramonte nec de fora de suo vino, nec de suo pane, nec de suo piscato, nec de suis carnibus, nec de aliis rebus suis. Adhuc mando quod mei maiordomi non uadant extra villam prehendere homines nec roubare, nec forciare : sed si fecerint calumpnias, faciant eos uocari per portarium pretoris, coram pretore et aluazilibus, et sanent eis quod fecerint sicut mandauerint pretor et aluaziles. Et concilium cambiet suos aluaziles annuatim. Preterea mando ut pater non pectet calumpniam pro filio suo, sed filius pectet eam si illam fecerit : et si non habuerit per quod sanet eam, sanet illam per suum corpus. Mando etiam quod de mauris et iudeis percussis ueniant se conqueri pretori et aluazilibus sicut fuit consuetudo patris mei. Adhuc mando quod maiordomi non pignorent ullum hominem de Euoramonte donec uocent eum ad concilium coram pretore et aluazilibus. Addo etiam adhuc amore uestro ut si aliquis pignorauerit sine meo Maiordomo aut sine suo sagione aut sine portario pretoris, pectet tantum pro quanto pignorauerit, et non plus. Siquis igitur hoc meum factum uobis firmiter seruauerit benedictionem dei et meam habeat in eternum : Qui uero illud frangere uoluerit maledictionem dei et meam in perpetuum consequatur. Datum Vlixbone, XXIIII.^a die Maii, Rege mandante. Era M.^a CCC.^a IX.^a Domnus Gonsalutus garsie alferaz, domnus Jo. de auoyno maiordomus curie, Alfonsus suerii superiudex, conf. Rodericus garsie de pauia, Jo. suerii conelius, Fernandus fernandi cogominus, test. Martinus iohannis de vinali, Petrus martini petarinus, Petrus martini caseual, test. domnus S. iohannis Cancellarius conf. Martinus iohannis notarius cancellarie notuit.

PETROSO

PEDROSO

1271

Unicum et autographum exemplar diplomatis, quod hîc edimus, olim in conimbricencis Academiae servabatur scrinio, ex quo in Publicum Archivum nuper delatum est. Si verbum forale *primigeniam constitutionem municipii tantùm significaret, charta haec verum* forale *censenda non esset. Sed, cùm antiqua oppida, a novo* forali *novis privilegiis decorata, novisve obligationibus onerata frequenter inveniamus, statuta, quibus incolarum de* Pedroso, *jam antea, ut videtur, in municipali coetu constitutorum, tùm vectigalia, tùm privilegia augentur, inter* foralia *adnumerare et juris publici facere non dubitavimus.*

In Era M.^a CCC.^a VIIII.^a anos : In die sancti Johannis babtiste. Sciant omnes tam presentes quam futuri, Quod ego Dominicus stephani Abbas de Petroso et Dominicus iudex et homines bonos qui morant in Couto de Petroso : Fecit et statuit ipse Dominicus stephani Abbas de Petroso per consilium de ipso iudice, et de ipsos homines bonos de couto, statuit decretum in suo Couto. In primo posuit domnus Abbas decretum quod nullus homo non extraet cultellum nec aliam armam de ferro contra alium hominem per iram, et si hoc fecerit pectet LX solidos

ad Domnus Abbas : et si percuxerit aliquem hominem cum unam de istas armas desuper nominatas, pectet a domno Abbati c solidos. Item posuit domnus Abbas decretum ut nullus homo tollat ganatum a uicino suo uel a uicina, si ei fecerit damnum sine pignore, aut sine fideiuxore : et si tolleret ipsum ganatum a uicino suo, uel a uicina pectet ad Domnus Abbas c solidos : et si ipse homo non uult dare ipsum ganatum quod fecerit damnum pro pignore, uel pro fideiuxore, pectet ad domnus Abbas c solidos. Item posuit domnus Abbas ut nullam mulierem contra aliam mulierem mittat manum per iram : quod si fecerit pectet ad domnus Abbas xx solidos. Item posuit domnus Abbas ut nullus homo non ponat focum sine mandato uicinis sui : quod si non fecerit ita, et posuerit ipsum focum, pectet a domno Abbati c solidos, et faciat emendatione et correptione de malum quod fecerit ipsum focum. Item posuit domnus Abbas, ut nullus homo nec mulier mittat ganatum maiorem uel minorem scilicet boues, aut uacas, uel capras, in deffessam : quod si ibi mitterint, pectent a domno Abbati, per caput unius, v solidos : et sic faciant per totas capitas, tantum pectent v solidos. Item posuit domnus Abbas ut nullus homo non amputet quercum in nullam defessam, nec in riparium nullam rem sine mandato Abbati uel procuratorem suum : quod si non fecerit ita et tallauerit sine mandato, pectet v solidos, et remaneat ligna ad Monasteria. Item si aliquis homo obierit in suo Cauto, et non sibi mandauerit sepelire in Monasterio de Petroso, et mandauerit se sepelire in aliam ecclesiam, apprehendat domnus Abbas luytosam de ipso mortuo pro Monasterio. Item posuit domnus Abbas quod si aliquis fecerit seruicium ad nullum militem pectet a domno Abbate x morabitinos, et alia die exeat de hereditate Monasterii cum suo corpore, et cum suo habere, quomodo si dies fuerit sancti Johannis babtiste. Item posuit domnus Abbas, si aliquis homo rixauerit cum suo uicino, uel alio homine, primo ueniat a domno Abbati dicere : quod si ita non fecerit, pectet ad domnus Abbas c solidos : et si ad domnus Abbas dixerit, et domnus Abbas non fecerit corrigere ad illum, non pectet ipsos denarios. Item posuit domnus Abbas ut nullus homo capiat pisces in fluuios Monasterii, nisi per mandatum Abbatis, aut de suo uicario, uel de Abbate : quod si aliter fecerit, et ibi pisces apprehenderit, pectet a domno Abbati III libras, et alia die exeat de hereditate Monasterii si ibi morauerit sicut si dies fuisset sancti iohannis babtiste : et alium hominem qui non morat in hereditate Monasterii, pectet a domno Abbati III libras : et si morauerit extra cautum Monasterii, pectet a domno Abbati III libras. Item posuit domnus Abbas in suo Cauto, ut nullus homo non capiat perdices, nec alias aues, nec coellos, sine mandato Abbati, uel de suo vicario : quod si apprehenderit eas, pectet a domno Abbati III libras, et alia die exeat de hereditate Monasterii cum suo corpore, et cum suo habere.

Insuper Ego Dominicus iohannis Abbas Monasterii de Petroso, confirmo hoc decretum quod Dominicus stephani Abbas in suo tempore fecit, per mandatum iudex Dominicus petri quia iam mortuus est, et per homines bonos de nostro Cauto : et Ego Dominicus iohannis Abbas Monasterii de Petroso, do inde istum decretum ad Dominicus suarii iudice de Cauto de Petroso, ut teneat eum : et Ego Dominicus iohannis Abbas tenebo inde alium decretum, in testimonium. Insuper ego Dominicus iohannis Abbas pono, quod si aliquis homo, aut mulier uult tollere pignoras a M....domo Monasterii, pectet a domno Abbati c solidos. Hoc decretum fuit confirmatum in tempore dono Dominico iohannis Abbati Monasterii de Petroso. Item insuper ego Dominicus iohannis Abbas Monasterii de Petroso, pono ut nullus homo non portat nullam armam per Cauto, nec in die, nec in nocte : et si ..... pectet a domno Abbati LX solidos. Qui presentes fuerunt ..... plaiz test. Vincencius iohannis test. Fernando dominici de City. Petro ..... iohannis clericus. Dominicus iohannis de vilar. Dominicus iohannis de Feaes ..... de cauto : donus Dominicus de fosin. Martinus stephani. Dominicus iohannis de sancto Laurencio ..... Johannes gonçaluiz. Martinus martiniz. Stephanus suarez. Petro diaz. Laurencio iohannis de zamphalus. Dominicus martini dicto de saes. Martinus petri. Dominicus petri. Pelagius petri. Johannes dominici. Stephanus petri. Duram dominici. Johannes duraez. Johannes petri. Martinus iohannis de Paradela. Petrus menendi de yugoo. Fernando menendi. Dominicus gonçaluiz de villacoua. Judex de Guienda. Dominicus gonçaluiz de Ameixeedo. Vincencius diaz. Petro de Lebe. Johannes michaellis. Martinus gonçaluiz. Fernando martiniz. Dominicus ceruelo de Barro. Dominicus caphio. Martinus uillar de Borreles. Dominicus casaldirigo. Petro menendiz. Gyraldo de sancto iohanne.

Ego Dominicus iohannis Abbas, In ista Era M.ª CCC.ª XVI.ª anos, In die sancti iohannis babtiste posui ad totos homines meos qui morant in Cauto de Petroso totas dereyturas intregas, et geyras, et seruicia. Item posuit decretum quod nullus homo uendat porcum nec carnarium, nec capones, nec gallinas, nec cabritos, nisi a suo proposito uel a suo maiordomo dixerint : et si ipse propositus uel maiordomus non uolunt eos emere, ipse uendant ubicunque uoluerit : quod si ita non fecerint, pectent domno Abbati I morabitinum. Item posuit domnus Abbas ut dent homines de hereditate Monasterii, de roycuras *(?)* et cabedal ... mydida dereyta usada do Couto. Item posuit domnus Abbas ... nullus homo uel mulier mitant ganatum in panes suos nec ..... nec lexent ibi ambulare soltum sine pastorem : et si ita non fecerint peytent domno Abbati pro ganato maiori singulos solidos, et pro minor ganatum scilicet capras oues porcos ..... Item posuit domnus Abbas decretum quod si aliquis homo uenerit contra suum Maiordomum uel suo iudice et mitterit in eos manus per iram, aut de suo homine ... suo Monasterio peytet domno Abbati quinhentos solidos.

MUGADOYRO

MOGADOURO

1272

Textum primi foralis *de* Mogadouro *in* Lib. I Regestorum Alphonsi III *descriptum tantùm invenimus. Incolis ejusdem loci concedit rex zamorense* forale, *cujus statuta pene vel penitus ignorata* (Collecç. de Fueros y Cartas-Pueblas, por la R. Académia de la Hist., pag. 295) *hic addere nobis non licuit.*

Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi, quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii una cum uxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, et domna Sancia, do et concedo uobis populatoribus de Mugadoyro et de suis terminis presentibus et futuris, forum de Çamora, tali pacto quod uos fatiatis mihi et omnibus meis successoribus quantas et quales foros et custumes moratores de Çamora faciunt Regi Castelle tam in pedidis quam in martinega quam in moneta quam in omnibus aliis foris. Et quantum est o pedido si Rex domnus Fernandus illud leuauit de Castella aut de Legione, in usibus aut in custumes, ego et successores mei debemus illud de uobis leuare. Et super hoc saluo et retineo mihi et omnibus meis successoribus quantum freyres de Templo tenebant ad suam manum in Mugadoyro et in terminis suis. In cuius rei testimonium do uobis istam meam cartam meo sigillo sigillatam. Datum Sanctarene, VI.° kalendas Januarii, Rege mandante. Jacobus iohannis notuit. Era M.ª CCC.ª X.ª Domnus Johannes de Auoyno maiordomus conf. domnus Stephanus iohannis Cancellarius conf. domnus Martinus alfonsi conf. Domnus Petrus poncii conf. : testes, Rodericus garsie de pauya, Martinus dade pretor Sanctaren. Alfonsus suerii superiudex, Rodericus menendi superiudex, Frater Geraldus dominici, Petrus martini caseual, Dominicus iohannis iardus clericus, testes.

Item eadem die et Era dedit dominus Rex consimilem cartam de foro populatoribus de penaroyas et de terminis suis.

PENAROYAS

PENARROIAS

1272

Ex additione in libro regestorum Alphonsi III facta forali *de* Mogadouro, *superius edito, scitur* forale *de* Zamora *oppido de* Penarroias *ipso die concessum fuisse. An de eodem loco* Pena-ruiva *cujus* forale *juris publici alibi fecimus (pag.* 550) *agatur, ambigimus.* Franklin (Memoria dos Foraes) Pena-rubea *et* Pena-royas *diversa credidit esse oppida.*

AZAMBUYA

AZAMBUJA

1272

Ex libro regestorum Livro dos Bens dos Proprios dos Reis e das Rainhas, *in Publico Archivo servato, textum descripsimus. Accedunt lectiones variae ex* Livro dos Foraes Velhos de Leitura Nova.

En nome de deus amen. Conhuçuda coussa seya assy aos presentes como[1] aos que am de uiir que eu Roy fernandiz alcaide da villa dazanbuia[2] em sembra com mha molher Eluira esteues[3] e com toda nossa voz e de

1 come
2 da azambuia
3 steuaiz

nossas vontades poemos e outorgamos por foro a todollos vizinhos dazanbuia[4] de outorgamento e de consentimento desses vizinhos dazambuya[5]. Em primeiramente poemos e outorgamos que nenhuum vizinho dazanbuya[6] nom dê portagem ao alcaide dazanbuya senom os que a preyteiarom ou dêss[7] aaquy[7] en[7] diante[7] a preyteiarem, ou os que som juigados de a darem. E poemos e outorgamos que na villa dazanbuya os filhos e as filhas herdem os padres e as madres come elles herdam os filhos e as filhas. Poemos e outorgamos que todolos vizinhos dazanbuya comprem e uendam e ajam taees foros come sse fossem francos e[8] pemos[8] e outorgamos que nenhuum vizinho dazanbuya nom possa vender nem dar a elRey nem a ordem nem a caualeiro nem a outro homem per que o alcayde possa auer mal parado sseu dereyto. E poemos e outorgamos que o alcaide aja cada anno tres domaas do mes de janeiro de rellego e deue filhar esse relego primeiro[9] dia desse mes de janeiro. E poemos e outorgamos que se alguum vizinho dazanbuia morer[10] e nom ouuer semell[11] ou parentes seu auer mouill e nom mouill seia do alcaide saluo sa terça que por salmaa[12]. E pemos[13] e outorgamos que o alcayde nom possa deytar nenhuum vizinho da villa dazanbuia se lhe[14] ante[14] nom prouar ante os aluaziis alguma rrazom dereyta por que o deue[15] de[15] deytar fóra. E poemos e outorgamos que o mordomo do alquaide[16] se prender alguum vizinho dazanbuia que o dê por fiador. E poemos e outorgamos que se alguem matar homem peyte mill soldos ameatade[17] ao alcaide e ametade[18] aos prouincos[19] do morto. E poemos e outorgamos que se alguum a outro[20] britar olho, ou mãao, ou pee, ou lho fizer perder peyte quinentos[21] soldos ametade[22] ao alcaide e ametade[23] áquell a que o britar ou lho fizer perder. E poemos e outorgamos que se aquell que homem matar os ssobredictos dinheyros nom puder auer seya enforcado. E poemos e outorgamos que se alguum homem meter álguem merda en boca peyte mill soldos, ametade[24] ao alcaide e ametade[25] ao rancurosso. E poemos e outorgamos que todo vizinho dazanbuia seia penhorado por huum dinheiro. E poemos e outorgamos que se alguem rousar molher peite mill soldos, ametade[26] ao alcaide e sse os dar nom puder enforano[27]. E poemos e outorgamos que se alguum homem talhar a outro dedo polegar peite duzentos soldos, ametade[28] ao alcaide : e doutro dedo quallquer çem soldos, ametade[29] ao alcaide. E poemos e outorgamos que de dente quebrado tres marauidiis, ametade[30] ao alcayde. E poemos e outorgamos que se alguum homem tirar ferro mudo[31] per ira esse ferro seya do alcaide : E o que o ferro per hira tirar peyte x soldos, ametade[32] ao alcaide e ametade[33] contra quem esse fero[34] tirar. E pemos[35] e outorgamos que se alguum homem chagar meçam a chaga assy como quisser o chagado ou de longo ou dalto : E de cada huma polegada vi soldos ametade[36] ao alcaide. E dementre que esse jouuer chagado dessa chagua aquell que o chagou deue a ell dar cada diia huum ssoldo. E depoys que esse chagado andar e nom puder fazer seruiço delhe cada diia vi dinheyros atees que possa fazer seruiço. E deuelhe de[37] dar todallas[38] coussas que esse chagado der a[39] ho[39] mestre[39] que o ssaar. E poemos e outorgamos que se alguum homem desmintir outro ou lhe disser parauoa que nom seja honrrada que veiam homeens boons que nom seja honrada peyte vi soldos, ametade[40] ao alcaide e ametade[41] ao rancurosso. E poemos e outorgamos que se alguum home outro ferir e o ferido cair ou se o per cabellos filhar ou[42] en terra o deytar peyte xii soldos, ametade[43] ao alcaide e ametade[44] ao rancurosso : E todas estas coussas deuem sseer prouadas per testemunhas. E poemos e outorgamos que se alguum homem ferir outrem[45] com palma ou com punho ou com pee por cada huma d'estas coussas peite vi soldos, ametade[46] ao alcaide e ametade[47] ao rrancurosso. E poemos e outorgamos que se alguem prenderem com furto o senhor do furto escolha vi soldos, ou por huum noue : E desto[48] deue o alcaide auer ametade[49] : e sse o ladrom for justiçadoyro justiçemno. E poemos e outorgamos que se alguma bestha[50] matar homem essa bestha[51] seya do alcayde. E poemos e outorgamos que filho ou filha que nom for legitimho[52] nom ayá boa de sseu padre. E poemos e outorgamos que em quall lugar quer que o alcaide seja presente se alguem fizer coimha[53] dante elle peyte a coimha[54] dubrada[54] aquell que a fizer. E poemos e outorgamos que se alguem ouuer rreuora e uir sa[55] herdade lauorar, ou

4 da çabuia
5 da açabuia.
6 da azambuia
7 desaqui adiante
8 E poemos
9 o primeiro
10 morrer
11 seme
12 sa alma.
13 poemos
14 lhante
15 deua a
16 alcayde
17 ameyadade
18 ameyadade
19 propinquos
20 outri
21 quinhentos
22 ameyadade
23 ameyadade
24 ameyadade
25 ameyadade
26 ameyadade
27 emforqueno.
28 ameyadade
29 ameyadade
30 ameadade
31 muudo
32 ameyadade
33 ameyadade
34 ferro
35 poemos
36 ameadade
37 *deest*
38 todas aquellas
39 ao meestre
40 ameadade
41 ameadade
42 e
43 ameadade
44 ameadade
45 outro
46 ameadade
47 ameadade
48 disto
49 ameyadade
50 besta
51 besta
52 legitimo
53 coomba
54 coomha dobrada
55 a ssa

possuir a outrem[56] e sse callar per huum anno e huum diia se a depoys quiser demandar, nom lhe ualha ssa demanda. E poemos e outorgamos que se alguum homem firir outro e o ferydo se sse despoys per ssy vingar quisser[57] perca todo seu dereyto e saee a[58] outro todallas[59] aquellas coussas que lhe fizer. E poemos e outorgamos que quem cassa[60] romper peyte LX soldos ametade[61] ao alquaide[62] e ametade[63] ao senhor da cassa[64]. E poemos e outorgamos que se alguem ouuer himizade[65] contra sseu vizinho o alcaide o deue costranger[66] que reçeba dereyto se lhe achar per que ho constranga[67]. E pomos[68] e outorgamos que se alguem britar a outro[69] olho, ou lho fizer perder ou mãao ou pee ou dente ou dedo polegar ou outro dedo quallquer se o alcaide nom puder costranger[70] esse que o dapno[71] reçebe que uenha amizade[72] o alquayde[73] nom perca porem seu dereyto e sse das outras coymhas[74] o alcaide nom fizer os homeens amigar nom aja em nemigualha e sse per uentura elles despoys amigarem antre ssy fora fora *(sic)* da villa dem ao alcaide todo sseu dereyto. E poemos e outorgamos que de toda falssa medida e de toda outra falsidade peite ao alcaide V soldos. E poemos e outorgamos que se alguum homem nom quer fazer dereito segundo o foro da villa deue sseer degradado e deytareno fóra da uilla : e dementres alla[75] andar peyte ao alcaide cada dia tres soldos. E sse alguem assy de nós come de nossos prouincos come destranhos esta nossa carta este foro firmamente pera senpre guardar[76] aja a beyçom[77] de deus e de santa Maria ssa madre e de todollos santos e a nossa. E sse alguem assy de nós come de nossos prouincos come dos estrayos[78] contra este nosso feito e contra esta nossa carta e contra este[79] foro viir quisser e o nom quisser aguardar nom lhe seya[80] outorgado e polla ssoo tenptaçom[81] aja a hira[82] e a maldiçom de deus e de santa Maria ssa madre e de todollos santos e a nossa. Este nosso feyto de todo en todo seya[83] firme pera ssenpre. E nós vizinhos dazanbuya[84] esta carta, este foro outorgamos e louuamos. E que este feito seya[85] maiis firme e nom possa despoys viir en duuidança, Eu ssobredicto Roy fernandiz e mha molher Eluira esteuez[86] esta presente carta aos vizinhos dazanbuya[87] fizemos fazer per mãao de martim gill tabaliom dazanbuya[88] e ssellar dos sellos de mym Roy[89] fernandiz e do conçello[90] dazanbuya[90]. Esto[90] foy feito na villa dazanbuya[91] XVII diias andados do mes de mayo. Era M.ª CCC.ª X.ª annos. Que forom presentes gonçaleannes pachacho[92] caualeiro, esteuam gonçaluiz clerigo de sam giam[93] de santarem, vicente rrobim clerigo, franxisque[94] anes clerigo dazanbuya[95], fernam gill escudeyro, fernam rrodriguiz escudeyro, miguell perez[96] vizinho dalanquer, pero[97] dominguez[97] datalaa[97] martim gomez escudeyro de penella, pero[98] jugrall[98] corcoua[98] vicente anes moedeyro de coinbra, gill fernandiz, Lourenço esteuez[99] escudeyro do cassal[100] duram mendez[101] de uila uerde, garçia periz escudeyro naturall de mouriz[102] gill periz sseu hirmãao, martim esteuez[103] escudeyros, Joham periz dalanquer, Joham esteuez[104] escudeyro, pero[105] ermigiz[105] gonçalo martiiz de riba de minho, Fernam gonçaluez coruo, e[106] Vaasco migueez[107] e[108] pero[109] rrodriguez[109] martim castanheiro[110] gonçallo perez dasna, Joham gill, e[111] pero[112] mateus[112] almocreue, dom viuiam, gill gonçaluez[113] e Joham esteuez em esse tempo aluaziis dazanbuya[114]. Eu martim gill pubrico[115] tabaliom[115] dazanbuya[115] rrogado a todas estas coussas foy[116] presente e de rogo e doutorgamento dos sobredictos Roy fernandiz eluira[117] esteuez[117] ssa molher e dos vizinhos dazanbuja[118] esta carta escrepvy[119] e em ella este meu signall poiis[120] en[120] testimunho d'estas coussas.

56 outri
57 quer
58 ao
59 todas
60 casa
61 ameadade
62 alcaide
63 ameadade
64 casa.
65 emmizade
66 constrenger
67 costrenga.
68 poemos
69 outri
70 costrenger
71 dano
72 amiçade
73 alcayde
74 coomhas
75 ala
76 aguardar
77 beemçom
78 estranhos
79 este nosso
80 seja
81 tentaçom
82 yra
83 seja
84 dazambuja
85 seja
86 steuaiz
87 dazambuja
88 dazambuja
89 Rui
90 concelho dazambuja. Isto
91 dazambuja
92 pachaco
93 Joam
94 francisque
95 dazambuja.
96 piriz
97 Pedro dominguiz da taala,
98 Pedro jograr corcoba,
99 steuaiz
100 casal,
101 meendiz
102 mourit,
103 steuaiz
104 steuaiz
105 Pedro ermigit,
106 *deest*
107 migeet,
108 *deest*
109 Pedro rodrigit,
110 castineyro,
111 *deest*
112 Pedro matheus
113 gonsaluiz,
114 dazambuja.
115 poblico tabelliom dazambuja
116 fui
117 e eluira steuaiz
118 dazambuja
119 screui
120 poys em

FREYXEO

FREIXO

1273

Oppidum de Freixo *a rege Alphonso I* forale *habuit, quod jampridem editum est (pag.* 378*). Postulato póstea* forali *de* Mogadouro, *vel zamorensi, Alphonsus III id oppidanis concessit. Litterae a curialibus de* Freixo *regi de eo negotio missae (quas hic subjungimus*) et concessio* foralis *in* Lib. I Donationum *ejusdem regis inveniuntur.*

A. dei gratia Rex Port. et Algarbii vniuersis presentem cartam inspecturis notum facio quod ego recipi unam procurationem sigillo Concilii de freyxeo sigillatam per quam judices et Concilium de freyxeo fecerunt Saluatorem dominici et Michaelem pelagii suos procuratores ad recipiendum forum quod ego dedi Concilio de Mogadoyro : et isti procuratores nomine suo et eorum quorum procuratores erant pecierunt mihi predictum forum et receperunt et ideo ego predictus Rex vna cum vxore mea Regina domna Beatrice, Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio domno Alfonso domna Blanca domna Sancia, do et concedo populatoribus de freyxeo et de suis terminis presentibus et futuris forum de Çamora quod dedi Concilio de Mogadoyro, tali pacto quod ipsi faciant mihi et omnibus successoribus meis quantas et quales foros et custumes moratores de Çamora faciunt Regi Castelle tam in pedidis quam in martinega quam in moneta quam in omnibus aliis foris. Et quantum est o pedido si Rex domnus Fernandus illud leuauit de Castella aut de Legione in usibus aut in custumis, Ego et successores mei debemus illud leuare de populatoribus de freyxeo et de suis terminis. In cuius rei testimonium do populatoribus de freyxeo et de suis terminis istam cartam. Datum Sanctarene, xx.ª die Januarii, Rege mandante : Jacobus iohannis notauit. Era M.ª CCC.ª XI.ª Rodericus garsie de pauya, Johannes suerii Conelius, Martinus iohannis de vinali, Fernandus fernandi cogomino, et Dominicus iohannis iardus clericus, testes.

MONTE ALEGRE

MONTALEGRE

1273

Ex Lib. I Donationum, *sic dicto,* Alphonsi III *hoc descripsimus* forale. *Non aliud, nobis cognitum, manet exemplar.*

Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii una cum uxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, domna Sancia, do et concedo uobis omnibus populatoribus qui habitaueritis in mea popula de terra de Barroso que uocatur a Monte alegre omnes meas rendas et omnes meos directos de terra de Barroso et de suis terminis nouis et antiquis, scilicet de illis terminis quos uincere et habere poteritis per directum, tali uidelicet pacto quod detis mihi et omnibus meis successoribus in quolibet anno ad tercias anni tres mille et quingentos morabitinos, scilicet unam terciam pro prima die Octobris et aliam terciam pro prima die februarii et aliam terciam pro prima die Junii, excepta mea hoste, et mea moneta, et excepto iure patronatus omnium ecclesiarum de ipsa terra de Barroso et de suis terminis, et de predicta popula ibidem constructarum et eciam construendarum : quas res retineo mihi et omnibus meis successoribus et si uos mihi aut cui

* Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi, quod Concilium de freyxeno misit suam cartam apertam de suo sigillo sigillatam domino Regi cuius tenor talis est : A. dei gratia Rex Port. et Algarbe, Nós Concelo e juyzes de freyxeo beyiamos uossos pees e uossas mahoos e ha terra ante uos come a senor de mercee. Senhor sabhades que nós ènuiamos a uos Saluador diogo e Martim paez portadores desta carta pera receber o foro que nos mandastes qual dades a hos do Mogadoyro : estes son outorgados ambos pera receber a mercee, que ly uos fezerdes ou Concelo, e por tanto ly damos nossa carta seelada de nosso seelo pendente que seiam creudos.

ego mandauero predictos denarios ad predictos terminos aut in ipsis terminis non pagaueritis, debetis eos mihi dare cum decem morabitinis cotidie de pena : et uos populatores debetis mihi dare ad placitum meum unum militem filium de algo, meum naturalem, qui uindicet quingentos soldos, qui faciat mihi menaginem de meo alcazar, quando ego ibi illud fecero : et ipse miles debet ibi esse pretor uester, dum mihi placuerit : et ipse pretor debet facere iusticiam cum judicibus de ipsa popula : et uos debetis ibi mittere annuatim duos judices naturales de Port. : et si uos ipsum militem canbiare uolueritis, ego debeo uobis recipere alium loco sui, quandocunque ipsum canbiare uolueritis : et ipse miles quod mihi pro ad istud dederitis, debet esse filius de algo, et meus naturalis, qui uindicet quingentos solidos : et quando meus Riqus homo iuerit ad terram debet comedere pro suis denariis : et non debet uobis aliquid filiare per forciam nec facere ibi malum, nec pausare in aldeis de ipsa terra nec facere ibi forciam : saluo quod si passauerit per terram, debet ibi pausare, et ubi pausauerit, non debet ibi aliquid filiare per forciam nec facere ibi malum : et istud quod ibi Riqus homo comederit, debet illud comparare pro suis denariis, sicut in dicta popula : et homines de terra de piconia debent morari in suis hereditatibus, et debent uobis facere totos foros et totos directos quos mihi faciunt : et uos debetis defendere et adiuuare illos, sicut vicinos. Et meyrinus non debet uobis intrare in ipsa terra de Barroso, nec in ipsa popula : et insuper uos predicti populatores debetis mihi dare ad placitum meum unum militem filium de algo et meum naturalem qui uindicat quingentos solidos, qui faciat mihi menaginem de Piconia, et qui teneat eam ad uestram custam : et si uos ipsum militem cambiare uolueritis, ego debeo uobis alium recipere loco sui, quandocunque ipsum cambiare uolueritis : et ipse miles quem mihi pro ad istud dederitis, debet esse filius de algo et meus naturalis, qui uindicet quingentos solidos. Et mando et concedo quod habeatis feyram et faciatis eam in quolibet mense : et incipiatur fieri secunda die post kalendas mensis, et duret per tres dies : et nullus sit ausus qui pignoret aliquem qui uenerit ad ipsam feyram, ratione uendendi uel emendi pro aliquo debito in illis octo diebus in quibus uenerit, et illis octo diebus in quibus recesserit de ipsa feyra. Et quicunque malum fecerit hominibus qui uenerint ad ipsam feyram ratione uendendi uel emendi, pectet mihi sex mille soldos, et duplet illud quod filiauerit domino suo. Et mando et concedo quod non detis portaginem in toto meo regno nisi in illis locis in quibus habuerint cartas per quas debeant eam ibi filiare. In cuius rei testimonium dedi uobis istam meam cartam meo sigillo sigillatam. Datum Vlixbone IX.ª die Junii, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª XI.ª Domnus Gonsaluus garsie alferaz tenens Neuiam, domnus Johannes de Auoyno maiordomus tenens ultra tagum, domnus Alfonsus lupi tenens ripam minii, domnus Didacus lupi tenens terram de lameco, donnus Petrus iohannis tenens terram de trasserra, domnus Petrus iohannis de Portello tenens leyrenam, domnus Menendus roderici tenens Mayam, confirmant : Magister Petrus iuliani electus Bracarensis, domnus Vincentius Portugalensis Episcopus, domnus Dominicus Lamecensis electus, Frater Valascus egitaniensis episcopus, Ecclesia Visensis uaccat, Ecclesia colimbriensis vaccat, domnus Matheus Vlixbonensis episcopus, domnus Durandus Elborensis episcopus, domnus Bartholameus Siluensis episcopus, confirmant : Rodericus garsie de pauya, Fernandus fernandi cogominus, Martinus iohannis de vinali, Alfonsus suerii, Rodericus menendi, Rodericus gomecii, superiudices, test. : domnus Stephanus iohannis Cancellarius curie confirmat. Jacobus iohannis notarius Curie notuit.

ELBORA

MAURORUM IBI LIBERE DEGENTIUM *FORALE*

FORAL DOS MOUROS FORROS D'EVORA

1273

Quanquam foralibus *maurorum Extrematurae provinciae Algarbiique antea jam editis (pag.* 396, 715*) simile sit quod nunc edimus, lectiones varias tamen continet non contemnendas. Extat in* Lib. I Donationum Alphonsi III *et in* Lib. IV Inquisitionum *ejusdem regis.*

In dei nomine amen. Nouerint vniversi presentem cartam inspecturi, quod ego A.[1] dei gratia Rex Port. et Algarbii, una cum vxore mea Regina domna[2] Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris infantibus domno Dyonisio domno Alfonso domna Blanca domna Sancia, facio cartam fidelitatis et firmi-

1 alfonssus 2 *deest*

tudinis uobis Mauris qui estis forri in[3] Elbora[4] : ut in mea terra nullum malum iniuste recipiatis : et ut meus christianus neque judeus super uos habeant nocendi potestatem sed ille quem uos[5] de[5] gente et fide uestra[6] super uos pro[7] alcayde[7] elegeritis in[8] primum[8] iudicet uos et hoc facio[9] ut uos reddatis mihi in unoquoque anno singulos morabitinos ex singulis capitibus uestris ex quo tempore uictui necessaria gaanare[10] potueritis : et ut detis mihi in alfitria[11], azequi et totam decimam de uniuerso labore uestro. Et omnes vineas meas preparetis : et uendatis meas ficus, et meum oleum quomodo uendiderint habitatores ville[12], tercia parte de meis minus[13]. Et insuper faciatis mihi alios foros et usus et custumes[14] quos mihi faciunt et fecerint[15] Mauri forri Vlixbonē. Hec igitur carta semper[16] firmum[16] habeat[16] robur, et nullus uobis eam audeat frangere, neque uestros foros. Insuper[17] do uobis pro foro, ut nullus pauset[18] in uestris domibus contra uestram uoluntatem. Et ego supradictus Rex una cum uxore mea et filiis et filiabus meis supradictis vobis Mauris hanc cartam quam fieri uobis iussi, roboro et confirmo. Facta fuit ista carta apud[19] Vlixbonam, XVI die[20] Agusti, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª XI.ª Domnus Gonsaluus garcie[21] alferaz[21] tenens Neuyam, domnus Johannes de auoyno maiordomus tenens ultra Tagum, domnus Martinus alfonsi tenens Chaues[22], domnus Alfonsus lupi tenens rippam[23] Minii, domnus Didacus lupi tenens lamecum, domnus Menendus roderici tenens Mayam, domnus Petrus iohannis tenens transserram, domnus Petrus iohannis de Portello tenens Leyrenam[24], domnus Petrus poncii, Laurencius suerii tenens ripam de Vauga[25], Rodericus garsie de Pauya, confirmant : Alfonsus petri farina, Johannes suerii conelius, Martinus iohannis de Vinali, Fernandus fernandi cogomyno[26], test., Ecclesia Bracharensis uacat, domnus V. Port.[27] episcopus, domnus D.[28] electus Lamecensis, Ecclesia Colimbriensis uacat, Frater Valascus Egitaniensis Episcopus, domnus Matheus Vlixbonensis Episcopus, domnus Durandus Elborensis[29] Episcopus, Frater Barthōlameus Siluensis Episcopus, Alfonsus suerii, Rodericus gomecii, Rodericus menendi, superiudices, confirmant : domnus Stephanus iohannis Cancellarius confirmat. Jacobus iohannis notuit.

3 *deest*
4 elbore
5 de uestra
6 *deest*
7 *desunt*
8 inpuniatur ipse
9 *deest*
10 ganare
11 alfitra et
12 terre
13 uinis
14 mores
15 fecerunt
16 senper habeat firmum
17 et insuper
18 pausset
19 aput
20 diebus
21 garssie alferez
22 claues
23 ripam
24 lerenam
25 uouga
26 cogominus
27 portuenssis
28 didacus
29 eleborensis

MONTE FORTI DE RIO LIVRE

MONFORTE DE RIO LIURE

1273

Ex charta autographa in Publico Archivo servata textum hujus foralis *sumpsimus.*

Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii, una cum uxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Branca, domna Sancia, do et concedo hominibus populatoribus de villa mea de Monte forti de Rio liure omnes meas hereditates forarias et regalengas quas habeo in Rio liure et in terminis suis, et omnes meas rendas et meos directos de ipsa terra, et de suis terminis nouis et antiquis, scilicet de illis terminis quos ego ibi habeo et uincere et habere potueritis per directum, excepto quod uadatis in mea hoste, et excepto iure patronatus, quas res retineo mihi et omnibus meis successoribus, tali videlicet pacto : quod detis mihi et omnibus meis successoribus annuatim ad tercias anni sexcentos marabitinos ueteres in saluo, scilicet unam terciam pro festo sancti Martini, et aliam terciam pro prima die Marcii, et aliam terciam pro prima die Julii. Et uos populatores debetis mihi dare unum militem filium de algo meum naturalem ad placitum meum qui uendicet quingentos solidos, qui faciat mihi menagium de meo alcaçar quando illud ibi fecero. Et ipse miles debet ibi esse pretor uester dum mihi placuerit : et ipse pretor debet facere iusticiam cum judicibus de ipsa villa. Et uos debetis ibi mittere annuatim duos judices de Portugalia de uestris vicinis. Et si uos ipsum pretorem mutare uolueritis, ego debeo uobis pro ipso recipere alium loco sui quandocunque ipsum mutare uolueritis. Et ipse miles quem mihi pro ad istud dederitis, debet esse filius de algo et meus naturalis qui uindicet quingentos

solidos. Et quando meus Riqus homo iuerit ad terram debet comedere pro suis denariis : et non debet uobis aliquid filiare per forciam nec facere ibi malum, nec pausare in aldeys de ipsa terra, nec facere ibi forciam : saluo quod si passauerit per terram debet ibi pausare, et ubi pausauerit non debet ibi aliquid filiare per forciam, nec facere ibi malum : et illud quod ibi Riqus homo comederit, debet illud comparare pro suis denariis. Et meyrinus non debet uobis intrare in ipsa villa nec in suo termino. Et mando et concedo quod habeatis feyram et faciatis eam quolibet mense : et incipiatur fieri VIII.° kalendas cuiuslibet mensis et duret per duos dies. Et nullus sit ausus qui faciat malum nec pignoret aliquem qui uenerit ad ipsam feyram ratione uendendi uel comparandi, pro aliquo debito in illis quatuor diebus in quibus uenerit et in illis quatuor diebus in quibus recesserit de ipsa feyra. Et quicunque malum fecerit hominibus qui uenerint ad ipsam feyram ratione uendendi uel emendi, pectet mihi sex mille solidos, et duplet illud quod filiauerit domino suo saluo pro debito facto in ipsa feyra. Et mando et concedo quod non detis portaginem in toto meo Regno, nec uadatis ad anuduuam. Mando insuper et concedo quod habeatis inter uos forum de Bragancia saluis omnibus supradictis. In cuius rei testimonium do uobis istam meam cartam de meo sigillo plumbeo sigillatam. Datum Vlixbone III.ª die Septembris, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª vndecima.

Domnus Gonsaluus guarsie alferaz conf. —domnus Johannes de Auoyno maiordomus conf. —Domnus Martinus alfonsi tenens Chaues conf. —domnus Alfonsus lupi tenens ripam Minii conf. —domnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. —domnus Petrus iohannis tenens trasserram conf. —domnus Menendus roderici tenens Mayam conf. —domnus Petrus iohannis de Portello tenens Leyrenam conf.

Magister P. iuliani electus Bracarensis conf. —domnus Vincencius Episcopus Portugalensis conf. —domnus Dominicus electus Lamecensis conf. —Frater Valascus Episcopus Egitaniensis conf. —Ecclesia Visensis vacat —Ecclesia Colimbriensis vacat —domnus M.... Episcopus Vlixbonensis conf. —domnus Durandus Episcopus Elborensis conf. —domnus Bartholomeus Episcopus Siluensis conf.

Rodericus garsie de pauia —Fernandus fernandi cogominus —Johannes suerii conelius —Alfonsus petri farina —Petrus alfonsi de Çamora, test.

Alfonsus suerii superiudex —Dominicus iohannis iardus clericus —, test.

Rodericus menendi —Rodericus gomecii, superiudices—test.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius conf. —Johannes petri notarius Curie notuit.

MOGADOYRO

MOGADOURO

1273

Forale *alterum de* Mogadouro, *post illud primum de* Zamora *ipsi oppido concessum,* foralibus *aliorum locorum provinciae ultraduriensis illa tempestate datis simile est. Forte onera et privilegia in ipsis* foralibus *singulatim descripta a zamorensi charta expressa erant ut dubia solverentur, novumque* forale *nihil aliud praeterquam antiquum fuit, quod tamen asserere non audemus. Textum nobis praebuit autographum exemplar in Publico Archivo servatum.*

In dei nomine et eius gratia. Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Algarbii una cum uxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus nostris, Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Branca, domna Sancia, do et concedo uobis hominibus populatoribus presentibus et futuris ad forum quod subsequitur villam meam de Mogadoyro cum suis terminis nouis et antiquis per ubi eos melius habere potueritis per directum, saluo iure patronatus quod retineo pro ad me, tali uidelicet pacto et conditione : quod uos et successores uestri detis mihi et successoribus meis annuatim quilibet uestrum viginti quatuor soldos Legionenses de moneta branca uel de alia moneta que comuniter currerit in ipsa terra, saluis uilaribus et aliis locis qui nondum sunt populati : de quibus populatores eorum quando fuerint populati debent dare mihi et successoribus meis annuatim viginti solidos quilibet populator, et in aliis debent esse vicini de Mogadoyro et habere inde forum. Mando etiam quod populator dictorum locorum qui non habuerit ualiam de decem marabitinis, quod non det aliquid : et si forte habuerit herdamentum quod ualeat predictos decem marabitinos det mihi et successoribus meis annuatim duodecim solidos. Et populator qui fuerit herdarius et habuerit ualorem de viginti marabitinis et supra det mihi et successoribus meis annuatim predictos viginti quatuor

soldos : saluis orphanis qui non faciant forum nisi unum cum suo patre uel cum sua matre, dum fuerint soltarii, et postquam fuerint casati, faciant singulos foros si habuerint dictam valiam : et saluo jugeyro et mancipio alieno qui non debent facere forum nisi jugarius habeat dictam ualiam in herdamento, et si habuerit ualiam faciat forum : Et saluis duobus judicibus de Mogadoyro qui non debent facere forum predictum, dum fuerint judices, proinde quod non habent aliud prestimonium de me. Et Concilium de dicta villa mittat suos judices ad meum placitum et successorum meorum. Do etiam eis pro foro quod in domibus judicum dicte ville et viduarum non pausent milites, nec aliquis alius contra eorum uoluntatem. Do et concedo uobis quod uocem et calumpniam et portaginem detis mihi et successoribus meis per forum de Çamora : et istos denarios supradictos de foro debetis mihi pagare et successoribus meis annuatim, videlicet medietatem pro festo sancti Martini, et aliam medietatem pro festo pasche. Et non debetis mihi facere nec successoribus meis aliud forum de dicta villa et de suis terminis, nisi ut superius est expressum. In cuius rei testimonium do inde uobis istam meam cartam apertam, de meo sigillo sigillatam. Datum Sanctarene XVIII.ª die Nouembris, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª vndecima.

Domnus Gonsaluus garsie alferaz conf. —Donnus Johannes de Avoyno maiordomus conf. —Donnus Martinus alfonsi tenens Chaues conf. —domnus Alfonsus lupi tenens ripam Minii conf. —Domnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. —domnus Petrus iohannis tenens trasseram conf. —domnus Menendus roderici tenens Mayam conf. —domnus Petrus iohannis de Portello tenens Leyrenam conf.

Ecclesia Bracarensis uacat —domnus Vincencius Episcopus Portugalensis conf. —domnus Dominicus Electus Lamecensis conf. —Frater Valascus Episcopus Egitaniensis conf. —Ecclesia Visensis uacat. —domnus Matheus Episcopus Vlixbonensis conf. —domnus Durandus Episcopus Elborensis conf. —domnus Bartholameus Siluensis Episcopus conf.

Rodericus garsie de pauia —Fernandus fernandi cogominus —Johannes suerii conelius —Martinus iohannis de vinali —Dominicus iohannis clericus—, test.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius Curie conf. —Johannes petri notarius Curie notuit.

PENAROYAS

PENARROIAS

1273

Quod de forali *altero de* Mogadouro *nuper adnotavimus de hoc etiam dicendum est. Descripsimus ex autographo exemplari in Publico Archivo servato.*

In dei nomine. Amen. Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi quod ego Alfonsus dei gratia Rex Port. et Algarbii, una cum uxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Branca, domna Sancia, do et concedo uobis hominibus populatoribus presentibus et futuris ad forum quod subsequitur villam meam de Penaroyas cum suis terminis nouis et antiquis per ubi eos melius habere poteritis per directum, saluo iure patronatus quod retineo pro ad me, tali videlicet pacto et conditione : quod uos et successores uestri detis mihi et successoribus meis annuatim quilibet uestrum viginti quatuor solidos legionenses de moneta branca uel de alia moneta que cumuniter currerit in ipsa terra, saluis vilaribus et aliis locis qui nondum sunt populati : de quibus populatores ex quo quando fuerint populati, debent dare mihi et successoribus meis annuatim viginti solidos quilibet populator : et in aliis debent esse vicini de Penaroyas et habere inde forum. Mando etiam quod populator dictorum locorum qui non habuerit ualiam de decem morabitinos quod non det aliquid : et si forte habuerit herdamentum quod ualeat predictos decem morabitinos, det duodecim solidos. Et populator qui fuerit herdarius et habuerit ualorem de viginti morabitinis et supra, det mihi et successoribus meis annuatim predictos viginti quatuor solidos : saluis orphanis qui non faciant forum nisi unum cum suo patre uel cum sua matre, dum fuerint soltarii, et postquam fuerint casati, faciant singulos foros, si habuerint dictam ualiam : et saluo jugeyro et mancipio alieno qui non debent facere forum, nisi jugarius habeat predictam ualiam in herdamento, et si habuerit ualiam faciat forum : et saluis duobus judicibus de Penaroyas qui non debent facere dictum forum dum judices fuerint, proinde quod non habent aliud prestimonium de me. Et Concilium de dicta villa mittat suos judices ad meum placitum uel successorum meorum : do etiam eis pro foro quod in domibus judicum dicte ville et viduarum non pausent milites, nec aliquis alius contra eorum uoluntatem : do etiam et concedo uobis quod uocem calumpniam et portaginem detis mihi et

successoribus meis per forum de Çamora. Et istos denarios de foro supradictos debetis mihi pagare et meis successoribus annuatim videlicet medietatem pro festo sancti Martini, et aliam medietatem pro festo Pasche. Et aliud forum non debetis mihi facere nec successoribus meis de dicta villa nec de suis terminis, nisi ut superius est expresum. In cuius rei testimonium do inde uobis istam meam cartam de meo sigillo sigillatam. Datum Sanctarene XVIII.ª die Nouembris, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª vndecima.

Domnus Gonsaluus guarsie alferaz conf. —domnus Johannes de auoyno maiordomus conf. —domnus Martinus alfonsi tenens Chaues conf. —domnus Alfonsus lupi tenens Ripam Minii conf. —domnus Didacus lupi tenens Lamecum conf. —domnus Petrus iohannis tenens trasseram conf. —domnus Petrus iohannis de portello tenens Leyrenam conf. —domnus Menendus roderici tenens Mayam conf.

Ecclesia Bracarensis uacat —domnus Vincencius Episcopus Portugalensis conf. —domnus Dominicus Electus Lamecensis conf. —domnus Durandus Episcopus Elborensis conf. —domnus Matheus Episcopus Vlixbonensis conf. —Frater Valascus Episcopus Egitaniensis conf. —domnus Bartholameus Episcopus Siluensis conf. —Ecclesia Colimbriensis uacat —Ecclesia Visensis uacat.

Rodericus guarsie de pauia —Fernandus fernandi cogominus —Johannes suerii conelius —Dominicus Johannis clericus dictus Jardus—, test.

Domnus Stephanus iohannis Cancellarius conf. —Johannes petri notarius Curie notuit.

ANHOURA

ANOBRA

1275

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *desumpsimus. Exemplaris alterius, in Publico Archivo servati, lectiones varias omisimus, quia ab ipso codice descriptum fuisse noscitur.*

In dei nomine amen. Nouerint vniuersi presentem cartam inspecturi, quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii vna cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus meis Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Branca, domna Sancia, facio cartam de foro vobis hominibus populatoribus de Anhoura presentibus et futuris. In primo do uobis pro foro ut de pane quem habueritis de palude, detis mihi et omnibus successoribus meis quartam partem, et de monte sextam partem et ante particionem de meo et de uestro unusquisque uestrum det unam taligam tantum in cornariam : Et similiter ex meo et uestro pro unoquoque modio, V alqueires in alquier, et duos de ceuada. Et unusquisque habitator uille qui in terminis eius laborauerit pro uno jugo boum det in eyradigam I quartarium milii : et si duo uel tria uel quatuor uel plura juga habuerit, non plus det in eyradigam, quam pro uno jugo boum. Sed si alii extranei in terminis ipsius ville laborauerint ita quod habitatoribus placeat, det duos quartarios milii in eyradigam. De vino uero statuo ut postquam vinee quinque annos habuerint, dent mihi et omnibus meis successoribus octauam partem vini, et licenciam habeant uendendi uel donandi vineas quibuslibet qui mihi et meis succesoribus predictum forum inde faciant : qui uero ibi duos domos habuerint et exinde ut in alio loco moretur recesserit, potestatem habeat uendendi unam tantum, et aliam mihi relinquat : et si unam tantum habuerit medietatem uendat, et medietatem michi relinquat. Et qui molendinum ibi habuerit, quartam partem de lucro et de tota utilitate quam deus ibi dederit, mihi et successoribus meis pro foro inde reddat, et potestatem habeat uendendi uel donandi cuilibet qui faciat supradictum forum. De arale uero ville qui circumdatus uallo fuerit uel sepe in quo seminatum fuerit ordeum uel fabe, aut linum, uel cepe, aut alia uel cetera legumina nichil inde detur, set sit uestrum proprium. De lino uero de palude dent mihi et omnibus successoribus meis quintam partem, et unum manipulum in cornaria, et alium de eyradiga communiter, pro quibus accipiat laborator alios duos. Et de leguminibus de paludis quartam partem. Et de homicidio et rauxo, et merda in boca, LX solidos, minus terciam. Et minores culpas inter se emendent, et nichil dent. Et si aliquis homo feminam alterius ville rapuerit qui uirum non habuerit, recipiant illum, et inimicos suos de villa pulsent, et vir suam mulierem honorificet sicut mos est. Et si homo istius ville contra hominem alterius partis errauerit, non faciat ei iudicium, nisi in sua villa : Et si emendare noluerit culpam, tunc habeat intentor potestatem pignorandi, sed non pignoret nisi in abscondito. Et si aliquis uiderit eum et uoces dederit super eum et pignos leyxare noluerit, tunc pectet pignorator LX solidos. De equo et de equa et de alia bestia, et omni ganato, nullum dent forum, neque de montaria. Et si ibi aliquod uenatum mortuum

fuerit postquam homines extranei cucurrerint habitatores ville accipiant medium et cursores medium : De piscatione autem nichil dent. Si aliquis homo figatus uenerit ante inimicos suos, recipiant eum et ad rectum iudicium teneant illum. Et collecta et alie res que hic non sunt scripte, utentur sicut in Peraria sunt usate. Et uos non debetis uendere nec donare nec atestare nec helemosinare nec cambiare nec emplazare, nec alienare modo aliquo, hereditates nec possessiones alias de ipso loco, ordini nec prelato, nec militi nec scutifero, nec domine generose, nec alicui persone religiose : Sed si eas uolueritis uendere uel donare uendatis uel donetis eas talibus hominibus qui faciant mihi et omnibus meis successoribus predictum forum completum. In cuius rei testimonium do uobis istam cartam. Datum Vlixbone VIII.ª die Julii, Rege mandante. Jacobus iohannis notuit. Era M.ª CCC.ª XIII.ª

CASTROMARIM

CASTROMARIM

1277

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *descripsimus. Non aliud invenitur exemplar.*

In dei nomine et eius gratia. Amen. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod ego A. dei gratia Rex Port. et Algarbii vna cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia, et filiis et filiabus meis Infantibus domno Dionisio, domno Alfonso, domna Blanca, et domna Sancia, facio Cartam de foro uobis populatoribus de Castromarim presentibus et futuris : videlicet do et concedo uobis forum usus et consuetudines Ciuitatis Vlixbone, excepta jugata de pane quam uobis im perpetuum quito : et retineo michi et omnibus meis successoribus in perpetuum, omnes furnos panis, et omnes salinas constructos et construendos constructas et construendas, in Castromarim et in suis terminis, et meas tendas. Item retineo michi et omnibus meis successoribus quod non uendatur aliud sal in Castromarim nec in suis terminis, nisi meum sal. Item retineo michi et meis successoribus quod vicinus de Castromarim qui uinum uoluerit sacare de Castromarim uel de suis terminis soluat michi de quolibet tonello medium morabitinum de vino quod comparauerint : Et ille qui non fuerit uicinus, de vino quod sacauerit soluat de quolibet tonello I morabitinum. Et propter hoc quito uobis et illis qui uinum sacauerint de Castromarim et de suis terminis, illos almudes de vino quos dant in Vlixbona de portagio de uino, quod sacant per mare, saluo iure relegarii in tempore trium mensium de relego. Item retineo mihi et meis successoribus molendina et azenias et pisones factos et faciendos, et regalengos meos tam in hereditatibus quam in vinariis et casariis quam in aliis rebus, et figueiredos et açougues, et fanegas, et balnea de villa et de termino de Castromarim, et ballenationem. In omnibus aliis do et concedo uobis forum usus et consuetudines Ciuitatis Vlixbone, quod forum tale est : Do itaque uobis pro foro ut qui publice coram bonis hominibus casam uiolenter ruperit cum armis, pectet quingentos solidos, et hoc sit sine uozeiro : et si infra domum ruptor occisus fuerit, occisor uel dominus domus pectet I morabitinum, et si ibi uulneratus fuerit, pectet pro eo medium morabitinum. Similiter pro homicidio et pro rauso publice facto, pectet quingentos solidos : pro merda in buca LX solidos pectet testimonium bonorum hominum. Furtum cognitum testimonio bonorum hominum, nouies componatur. Qui relegum uini regis ruperit et in relego suum vinum uendiderit et inuentum fuerit testimonio bonorum hominum, primo pectet V solidos, et secundo V solidos : et tercio si iterum inuentum fuerit, testimonio bonorum hominum, uinum totum effundatur, et arcus de cupis uel de tonellibus incindantur. De vino de fora dent de unaquaque carrega unum almude, et uendatur aliud in relego. Et habitatores de Castromarim habeant libere tendas suas, et furnos ollarum saluis mihi meis tendis factis et faciendis : et de furnis de tegula dent decimam. Qui hominem extra cautum occiderit, pectet LX solidos. Et qui uulnerauerit hominem extra cautum, pectet XXX solidos. Qui in platea aliquem armis uulnerauerit pectet medietatem homicidii. Qui arma per iram denudauerit, uel a domo ea extraxerit per iram et non percusserit, pectet LX solidos. Et homines de Castromarim habeant hereditates suas populatas et illi qui in eis habitauerint pectent pro homicidio et rauso noto et merda in buca LX solidos, medietatem scilicet Regi, et medietatem domino hereditatis, et eant in apelido Regis, et nullum aliud forum faciant Regi. Et almotaçaria sit de Concilio, et mittatur almotace per alcayde et per Concilium ville : et dent de foro de vacca I denarium, et de zeuro, I denarium, et de ceruo, I denarium, et de bestia uel de barca piscati, I denarium, et de judicato similiter, et de alcauala, III denarios : De ceruo, et de zeuro, et de uaca, et de porco, I denarium : Et de carnario, I denarium : Piscatores dent decimam : de equo uel de mula uel de mulo quem uendiderint uel emerint homines de fora a decem morabitinis et supra, dent I morabitinum, et a decem morabitinis et infra, dent medium morabitinum : De equa uendita uel comparata, dent II solidos : et de boue, II solidos, et

de uaca I solidum, et de asino uel de asina, I solidum : De mauro uel de maura, medium morabitinum : De porco uel de carnario, II denarios : De caprone uel de capra, I denarium : De carrega de azeyte uel de coriis boum uel zeurorum uel ceruorum dent medium morabitinum : De carrega de cera medium morabitinum : De carrega de anil uel de pannis uel de pellibus coneliorum uel de coriis uermeliis uel albis, uel de pipere uel de grana, I morabitinum : De bragale, II denarios : De uestitu de pellibus, III denarios : De lino uel de alliis uel de cepis, decimam : De piscato de fora decimam : De concas uel de uasis ligneis decimam. Et pro omnibus hiis carregis quas uendiderint homines de fora et portagium dederint, si alias proprias emerint non dent portagium ex eis. De carrega panis uel salis quam uendiderint uel emerint homines de fora, de bestia caualari uel mulari, dent III denarios : De asinari, III medalias. Mercatores ville naturales qui soldadam dare uoluerint, recipiatur ab eis : Si autem soldadam dare noluerint, dent portagium. De carrega de piscato quam inde leuauerint homines de fora, dent VI denarios. Pedites dent octauam uini et lini. Balistarii habeant forum militum. Mulier militis que uiduauerit habeat honorem militis usque nubat : et si nupserit pediti, faciat forum peditis. Miles qui senuerit uel ita debilitauerit quod exercitum facere non possit, stet in honore suo. Si autem mulier militis uiduata talem filium habuerit qui cum ea in domo contineatur et caualariam facere potuerit, faciat eam pro matre. Almocreue qui per almocrauariam uixerit, faciat forum suum semel in anno. Miles uero qui equum suum aut bestias suas ad almocrauariam miserit, nullum forum de almocrauaria faciat. Coneliarius qui iuerit ad sogeyram et illuc manserit det folem unius conelii : et qui illuc moratus fuerit octo diebus uel amplius, det unum conelium cum pelle sua. Et coneliarius de fora det decimam quociens uenerit. Moratores de Castromarim qui panem suum uel vinum uel ficus uel oleum in aliis locis habuerint et ad Castromarim illud ad opus sui duxerint et non ad reuendendum, non dent inde portagium. Qui cum aliquo rixauerit et post rixam domum suam intrauerit, et ibi inito consilio acceperit fustem uel purrinam et eum percusserit, pectet XXX solidos : si autem inconsulte et casu accidente percusserit, nichil pectet. Inimicus de fora non intret villam super inimicum suum nisi per treugas aut pro directo illi dare. Si equs alicuius aliquem occiderit dominus equi pectet aut equm aut homicidium, quod horum domino equi placuerit. Et clericus habeat forum militis per totum, et si cum muliere inuentus turpiter fuerit, Maiordomus non mittat manum in eum, nec aliquo modo eum capiat, sed mulierem capiat si uoluerit. De madeyra que uenerit per aquam, dent decimam. De atalaya de villa debet Rex tenere medietatem et milites medietatem suis corporibus. Miles de Castromarim cui meus diues homo benefecerit de terra sua uel de habere suo, per quem eum habeat, ego recipiam eum meo diuiti homini in numero suorum militum. Maiordomus uel sagio eius non ad domum militis uadat, sine portario pretoris. Et meus nobilis homo qui Castrummarim de me tenuerit, non mittat ibi alium alcayde nisi de Castromarim. De casis quas mei nobiles homines, aut freires, aut hospitalarii, aut monasteria in Castromarim habuerint faciant forum ville sicut ceteri milites de Castromarim. Ganatum perditum quod maiordomus inuenerit, teneat illud usque ad tres menses et per singulos menses faciat de eo preconem dari, ut si dominus eius uenerit detur ei : Si autem dominus eius dato precone usque ad tres menses non uenerit, tunc Maiordomus faciat de eo comodum suum. De caualgada de alcayde nichil accipiat alcayde per uim, nisi quod ei milites amore suo dare uoluerint. De caualgada sexaginta militum et supra, diuidant mecum in campo. Faber aut çapatarius aut pilitarius qui in Castromarim casam habuerit et in ea laborauerit, non det de ea ullum forum. Et qui maurum fabrum aut çapatarium habuerit et in domo sua laborauerit non det pro eo forum. Qui autem ministeriales ferrarii uel çapatarii fuerint, et per officium suum uixerint et casas non habuerint ueniant ad tendas meas et faciant mihi meum forum. Qui equum uendiderit aut comparauerit uel maurum extra Castromarim ubi eum comparauerit aut uendiderit ibi det portagium. Et pedites quibus suum habere debuerint dare dent inde decimam maiordomo, et Maiordomus det eis directum pro decima : et si pro decima eis dare directum noluerit, tunc pretor faciat eis directum dari per portarium suum. Et homines qui habitauerint in hereditatibus de Castromarim si furtum fecerint, ut supradictum est, componatur, medietatem regi et medietatem domino hereditatis. Moratores de Castromarim non dent luytosam. Adaliles de Castromarim non dent quintam de quinione suorum corporum. Milites de Castromarim non teneant çagam in exercitu regis. Panetarie dent pro foro de triginta panibus unum. Portagia uero et forum et quinte sarracenorum et aliorum persoluantur sicut consuetudo est, exceptis hiis que superius scripta sunt et uobis relinquo. Et pro alcaydaria de una bestia que uenerit de fora cum piscato det duos denarios : Et de barca de piscato minuto, II denarios : et de toto alio piscato, dent suum forum. Hec itaque omnia scripta uobis do pro foro, et concedo : et ad hec eat Maiordomus testimonio bonorum hominum, et non ad alia. Milites de Castromarim testificentur cum Infançonibus de Portugali. Qui eciam aliquem calcaribus percusserit et testimonio bonorum hominum conuictus fuerit, pectet quingentos solidos. De nauigio uero mando ut alcayde et duo spadelarii et unus petintal habeant forum militum. Concedo eciam uobis ut nunquam intrent in nauigium meum pedites de Castromarim contra suam uoluntatem, sed in eorum sit beneplacito uenire per terram aut per mare uenire ad obsequium meum. Siquis igitur factum meum istud uobis firmiter seruauerit benedictionibus dei et mei repleatur : Qui uero illud frangere uoluerit maledicionem dei et mei consequatur. Facta carta in Vlixbona VIII.ª die Julii, Rege mandante. Era M.ª CCC.ª Quintadecima.

Comes domnus Gonsaluus garsie alferaz tenens Neuiam, conf. —domnus Johannes de Auoym Maiordomus tenens Elboram, conf. —domnus Alfonsus lupi tenens Ripam Minii, conf. —domnus Didacus lupi tenens terram de Lameco, conf. —domnus Martinus alfonsi tenens Chaues, conf. —domnus Martinus egidii tenens Elbas, conf. —domnus Menendus roderici de briteyros tenens Mayam, conf. —domnus Petrus poncii conf. —domnus Petrus iohannis de portel tenens Leyrenam, conf. —domnus Petrus iohannis tenens trasserram, conf. —domnus Martinus iohannis de vinali tenens Panoyas, conf. —domnus Alfonsus petri farina —Martinus dade pretor Sanctaren.—, test. —Rodericus gomecii —Rodericus menendi—, superiudices. —Petrus pelagii uicesuperiudex conf. —Petrus martini caseual test. —Stephanus petri de Ratis —Dominicus iohannis iardus— clerici domini Regis, test. —domnus Ordonius Archiepiscopus Bracharensis conf. —domnus Vincentius Portugalensis Episcopus conf. —Ecclesia Colimbriensis uacat conf. —Ecclesia Visensis uacat conf.

Domnus Matheus Vlixbonensis Episcopus conf. —domnus Durandus Elborensis Episcopus conf. —Frater Valascus Egitaniensis Episcopus conf. —Frater Bartholameus Siluensis Episcopus conf. —domnus Stephanus iohannis Cancellarius conf. —Jacobus iohannis scribanus domini Regis notuit.

LOULE

LOULÉ

(ABSQUE ANNO)

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *desumptum. Non aliud invenimus exemplar.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod ego A. dei gratia Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, et domno Alfonso et domna Blanca et domna Sancia, facio cartam de foro vobis populatoribus de Loule : videlicet do et concedo uobis populatoribus de Loule presentibus et futuris, forum, usus, et consuetudines Ciuitatis Vlixbone, excepta iugata de pane, quam uobis in perpetuum quito. Et retineo mihi et omnibus successoribus meis omnes furnos panis, et omnes salinas, constructos et construendos, constructas et construendas in Loule et in terminis suis, et omnes tendas de Loule, quas reges sarraceni tenebant tempore sarracenorum. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod non uendatur aliud sal in Loule nec in terminis suis, nisi meum sal. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod uicinus de Loule qui uinum uoluerit sacare de Loule uel de suis terminis soluat mihi de quolibet tonello de vino quod comparauerit medium morabitinum : Et ille qui non fuerit vicinus soluat de vino quod sacauerit de quolibet tonello unum morabitinum. Et propter hoc quito uobis et illis qui uinum sacauerit de Loule et de suis terminis, illos almudes de vino quos dant in Vlixbona de portagio de vino quod sacant per mare, saluo iure relegarii in tempore trium mensium de relego. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis omnia molendina de Quarteyra constructa et construenda : Et pisones uel azenias si eas fecerint. Et similiter retineo omnes hereditates de Quarteyra pro meo regalengo. Item retineo mihi in Loule quadraginta arençadas de vineis prout sunt demarcate pro meis regalengis, per illos qui eas pro ad me acceperunt. Item retineo mihi ortam quam solebat tenere domnus Martinus egidii, et casas et apotecam et lagare, quod solebat tenere Dominicus ruyz : Et apotecam quam solebat tenere Decanus Bracarensis, et ficulnetum quod solebat tenere Dominicus ruyz. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis açougues et fanegas, et balnea, de Loule, et totum jus patronatus ecclesiarum constructarum et construendarum in Loule et in suis terminis : Et ballenationem. Et in omnibus aliis preter supradicta, do et concedo uobis forum, usus, consuetudines Ciuitatis Vlixbone, quod forum tale est : Do itaque uobis pro foro, et cetera que superius sunt expressa in supradicta carta registrata de foro de Silue.

SANCTA MARIA DE FAAROM

FARO

(ABSQUE ANNO)

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *desumpsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, Quod ego A. dei gratia Rex Port. vna cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio, et domno Alfonso, et domna Blanca, et domna Sancia, facio cartam de foro vobis populatoribus de Sancta Maria de faarom : videlicet do et concedo uobis populatoribus de Sancta Maria de faarom presentibus et futuris, forum, usus, et consuetudines Ciuitatis Vlixbone, excepta jugada de pane quam uobis im perpetuum quito. Et retineo mihi et omnibus successoribus meis omnes furnos panis, et omnes salinas, constructos et construendos, constructas et construendas, in Sancta Maria de faarom et in terminis suis. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis casas et apotecam quas ego solebam tenere ex quo tempore accepi villam sarracenis : et retineo mihi vineas quas solebat tenere Dominicus ruyz, et omnes ficulnetos de Marim : Et omnes sedes ueteres que fuerunt de azeniis pro ad faciendum ibi azenias, uel pysones, uel molendinos. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis omnes tendas quas Reges sarraceni solebant tenere tempore sarracenorum. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis, quod non uendatur aliud sal in Sancta Maria de faarom nec in suis terminis, nisi meum sal. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod vicinus de Sancta Maria de faarom qui vinum uoluerit sacare de sancta Maria de faarom uel de suis terminis soluat mihi de quolibet tonello de vino quod comparauerit medium morabitinum : Et ille qui non fuerit vicinus soluat mihi de vino quod sacauerit de quolibet tonello unum morabitinum. Et propter hoc quito uobis et illis qui uinum sacauerint de sancta Maria de faarom uel de terminis suis illos almudes de vino quos dant in Vlixbona de portagio de vino quod sacant per mare, saluo iure relegarii in tempore trium mensium de relego. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis açougues, et fanegas et balnea de sancta Maria de faarom : Et ballenationem, et totum ius patronatus ecclesiarum constructarum et construendarum in sancta Maria de faarom et in suis terminis. Et in omnibus aliis preter supradicta, do et concedo uobis populatoribus de sancta Maria de faarom, forum, usus, et consuetudines Ciuitatis Vlixbone quod forum tale est : Do itaque uobis pro foro, et cetera sicut superius sunt expressa in supradicta carta registrata de foro de Silue.

TAVYRA

TAVIRA

(ABSQUE ANNO)

Ex Lib. I Donationum Alphonsi III *descripsimus. Non aliud invenimus exemplar.*

In christi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod ego A. dei gratia Rex Port. una cum vxore mea Regina domna Beatrice Illustris Regis Castelle et Legionis filia et filiis et filiabus nostris Infantibus domno Dionisio et domno Alfonso et domna Blanca et domna Sancia facio cartam de foro uobis populatoribus de Tauira presentibus et futuris, forum, usus et consuetudines Ciuitatis Vlixbone *(sic)*, excepta jugata de pane quam uobis in perpetuum quito. Et retineo mihi et omnibus successoribus meis omnes furnos panis et omnes salinas constructos et construendos constructas et construendas in Tauyra et in suo termino, et omnes tendas quas reges sarraceni tenebant tempore Sarracenorum. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod non uendatur aliud sal in Tauyra nec in suis terminis nisi meum sal. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis quod vicinus de Tauyra qui vinum uoluerit sacare de Tauyra uel de suis terminis soluat michi de quolibet tonello de vino quod comparauerit medium morabitinum : et ille qui non fuerit vicinus soluat de vino quod sacauerit de quolibet tonello unum morabitinum. Et propter hoc quito uobis et illis qui uinum sacauerint de Tauyra uel de suis terminis illos almudes de vino quos dant in Vlixbona, de portagio de vino quod sacant per mare, saluo iure relegarii in tempore trium mensium de relego. Item retineo mihi et omnibus succes-

soribus meis casas que fuerunt de Abenffalilia, et apotecam de Alfeyçam, et ortam que fuit de abenfalilya, et aliam ortam quam solebat Episcopus tenere, et omnes ficulnetos et vineas quas et quos acceperunt pro meis regalengis, prout sunt demarcati et demarcate, et azenias de ponte, et omnes molendinos de Aceca constructos et construendos, et pysones, uel azenias si ibi eos uel eas fecerint, exceptis molendinis quos solebat tenere Dominicus ruyz, quos dedi domno Johanni de Auoyno pro suo heredamento per meam cartam plumbatam. Item retineo mihi et omnibus successoribus meis açougues, et fanegas et balnea de Tauira, et ballenationem et totum ius patronatus ecclesiarum constructarum et construendarum in Tauyra et in suis terminis : et in omnibus aliis preter supradicta, do et concedo uobis forum, usus, et consuetudines Ciuitatis Vlixbone quod forum tale est : Do itaque uobis pro foro, et cetera sicut superius sunt expressa in supradicta carta registrata de foro de Silue.

COSTUMES E FOROS

OU

DIREITO CONSUETUDINARIO MUNICIPAL

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

Concluida a impressão dos Foraes anteriores ao reinado de D. Diniz, segue-se, em conformidade do plano adoptado pela Academia para a publicação dos Monumentos Historicos do nosso paiz, trazer á luz publica os Costumes *ou direito consuetudinario particular dos antigos municipios portuguezes.*

Como observámos já na advertencia preliminar que precede os foraes, ao passo que estes se podem reputar, em geral, como pequenos e incompletos codigos de direito publico, regulando, na maior parte dos seus preceitos, as relações dos habitantes ou vizinhos dos respectivos concelhos com o estado ou com os senhores do territorio, os Costumes, *quer escondendo a sua origem na noite dos tempos ou filiando-se no direito civil romano, germanico, ou arabe, quer estabelecidos por* posturas *ou resoluções dos magistrados ou dos comicios municipaes destinadas a occorrer á falta de regra n'esta ou n'aquella relação da vida civil, devem considerar-se como corpos mais ou menos rudes e imperfeitos de direito privado, direito applicavel apenas a um ou alguns logares, norma exclusiva para os julgamentos municipaes, mas que influiu successivamente nas leis geraes, revelando não raro as fontes d'ellas e sendo, portanto, assumpto necessario de estudo, não só para conhecer o viver intimo de nossos maiores, mas tambem para a exacta investigação das origens do direito patrio.*

Entre todas as nações modernas nascidas da dissolução do imperio dos cesares o direito consuetudinario representa um papel importante na historia dos primeiros seculos da existencia d'ellas; mas nas Hespanhas esse direito tem ainda maior importancia. Nos estados além dos Pyreneus influiam na transformação da sociedade dous elementos oppostos, o romano e o germanico, a civilisação corrompida e a barbaria organisada : na Peninsula, porém, uma causa nova vinha modificar os resultados da lucta e da fusão da sociedade latina com a germanica : era o elemento arabe, elemento incomparavelmente mais extranho, mais opposto aos dous que se tinham confundido, do que estes o eram entre si. Todas as raças da Europa, quer meridional, quer septemtrional, remontavam ás primitivas migrações da Asia, ás tribus arias ou ás suas congeneres. Celtas, latinos, scandinavos, germanos eram na essencia a mesma familia : á identidade radical das linguas que falavam devia corresponder e correspondia a identidade radical de indole,

de idéas simples e de costumes, embora a differença de desenvolvimento moral e material dos varios grupos, a influencia dos diversos climas em que viviam, e mil outras causas, actuando por seculos, imprimissem em cada um d'elles caracteres especiaes assás distinctos e, até, repugnantes entre si, que, ainda hoje, tornam difficil de apreciar bem essa origem commum. Nas Hespanhas, porém, a invasão arabe gerava um facto singular. Era a familia semitica encontrando-se, luctando, misturando-se com a familia aria : tudo entre ellas era de indole radical diversa, linguagem, idéas e sua fórma, habitos e usos. Accrescia que na lucta e na fusão romano-germanica, a barbaria dos vencedores ficara em grande parte subjugada pela superioridade de civilisação dos vencidos; isto é, em relação á vida civil, o direito romano tinha não só continuado a persistir entre os subjugados, mas tambem alterado as tradições juridicas, os Costumes *dos conquistadores. Na invasão das raças semiticas no extremo meridional da Europa não se dava o mesmo facto. A civilisação dos novos senhores da Peninsula igualava ou, para melhor dizer, sobrepujava a da população romano-germanica, e essa superioridade, influindo em todos os factos sociaes, não podia deixar de produzir effeito nas relações juridicas dos povos submettidos ao poder sarraceno. É o que o estudo, ainda, digamos assim, na infancia, da sociedade mosarabe nos vai diariamente revelando, e o que mais completos estudos nos virão, por certo, plenamente provar.*

Os Costumes *geraes do nosso paiz durante os dous primeiros seculos da monarchia exprimem, em relação ao direito privado, o resultado d'esses grandes successos, d'essas luctas e conquistas, d'essa acção e reacção das diversas raças; mas nenhum dos monumentos directos ou indirectos do direito consuetudinario d'aquella epocha nos subministra tantas e tão variadas especies como os chamados* Costumes *dos concelhos.*

Os Costumes, *ou* Foros *(como tambem se denominavam tanto os foraes como os costumes, pela fluctuação da linguagem) não consistiam, ás vezes, exclusivamente n'um complexo de regras de direito privado. Os limites precisos entre este e o direito publico eram incertos, ou antes não existiam scientificamente. Não era um methodo, um systemà de antemão concebido que os separava : separava-os a natureza das cousas. Quando se fundava um concelho, o que primeiramente occorria era exarar um titulo d'aquella fundação, e determinar as obrigações e os direitos reciprocos do gremio e do estado ou do senhor que creava o gremio; mas, se occorria ou convinha, por qualquer circumstancia, regular no foral um direito ou uma obrigação civil, regulava-se tambem no foral. Assim as provisões da carta de povoação, embora estatuam ordinariamente sobre as relações juridicas que chamamos de direito publico, nem por isso deixam de conter ás vezes disposições de diversa indole. Nos* Costumes *ou* Foros *acontece o mesmo em sentido inverso. Vê-se que havia relações de direito publico reguladas unicamente pelo uso. São notavel exemplo d'esse facto os* Foros *de Thomar e Torres Novas. N'isto, como em tudo, as instituições da idade média fluctuavam, compenetravam-se, porque não derivavam de principios absolutos.*

Em geral, os Costumes *eram o que a palavra está dizendo : eram a lei tradicional. Depois de regularem na praxe, por mais de um ou de dous seculos, os actos da vida civil nos municipios, é que, porventura, foram reduzidos a escripto. Parte d'essas regras prácticas, variando ou assemelhando-se de territorio para territorio, já vigoravam, até, muito antes da instituição dos concelhos, entre a população solta que vinha depois constituir aquellas novas entidades politicas. É por isso que nos* Costumes *se acham juxta-postas tradições juridicas romanas, germanicas, arabes e outras de origem desconhecida. Todavia, nas compilações dos* Costumes, *algumas das quaes parece terem sido feitas no seculo XIV ou nos fins do XIII, achamos, como já tocámos, regras civis que ahi se dizem derivadas de origens menos incertas, porque mais recentes. Taes são as que provieram de deliberações das assembléas populares do municipio : taes as posturas accordadas entre os magistrados para resolver certas questões de ordem civil a que o direito consuetudinario não dava solução, ou dava uma solução que a mudança dos tempos tornara inapplicavel ou obsoleta. Tem outras por base julgamentos ou* façanhas *(como se lhes cha-*

mava na jurisprudencia geral) dos juizes municipaes : outras finalmente são transumpto do direito consuetudinario de um concelho mais antigo, cujo foral serviu de typo ao novo concelho, e para o qual, com os mesmos direitos e obrigações publicos, passam as mesmas normas do viver civil. D'estas origens que apontamos procedia, tambem, por certo, parte d'esses costumes tradicionaes transmittidos oralmente de geração em geração até a epocha em que pela primeira vez foram reduzidos a escripto. Nos concelhos que remontavam aos seculos XI e XII, é mais que provavel terem-se já estabelecido, por acôrdo dos vizinhos ou por auctoridade dos magistrados, posturas *ou regras para occorrer a questões civis não previstas nos* Costumes *anteriores. Exemplo d'isto são as posturas do concelho de Coimbra na epocha em que ainda se regia pelo seu foral mais antigo.*

Na Collecção de Livros Ineditos de Historia Portugueza, *onde alguns quadernos de costumes municipaes foram publicados, aliás com pouco esmero, affirma-se (T.* IV, *pag.* 530*) existirem ainda no archivo da Torre do Tombo* muitos *d'estes quadernos ou codices de direito municipal. A verdade é que, nem quando aquella collecção se publicou (*1790 *a* 1824*) nem hoje, existiam ou existem alli sendo bem poucos monumentos d'esta especie e que, apesar das diligencias feitas por nós em diversos archivos do reino, nenhuns podémos encontrar que remontassem aos primeiros dous seculos da monarchia. Outros obterão, talvez, no futuro mais felizes resultados das suas pesquizas.*

Apesar, porém, de ser diminuto o numero dos monumentos de direito civil municipal que nos restam, nem por isso elles deixam de ter pertencido a uma vasta porção do territorio habitado nos primordios da monarchia. Uma povoação fundada de novo a que se concedia o foral de um concelho preexistente, o que aliás era mui commum, adoptava naturalmente com a sua carta constitutiva as regras de vida civil usadas e costumadas no concelho prototypo. Já alludimos a essa fonte do direito consuetudinario. Ou a povoação nascente era colonisada com familias vindas do concelho modêlo, ou com familias provenientes de diversos districtos e habituadas a usos não só diversos, mas até, entre si repugnantes. Em ambas as hypotheses, quer fossem os membros do novo gremio que estatuissem sobre o modo de regular as relações civis, quer fosse o instituidor do municipio, o concessor do foral, que ordenasse as leis civis, o mais simples, o mais exequivel era a adopção das doutrinas de direito privado do concelho modêlo. É o que, dos proprios foraes e dos proprios costumes vemos que succedia. Assim, por exemplo, Evora, recebendo de Affonso I o foral de Avila, recebe igualmente os Costumes *d'aquella cidade, facto que se reproduz em todos os concelhos a cujo foral serviu de typo o de Evora ou de Avila. O concelho de Torres-Novas, fundado e constituido com o foral de Thomar, manda indagar os usos e costumes d'esta ultima villa e adopta-os para o seu regimen interno. Esses costumes, que foram reduzidos a escripto e que vão incluidos n'esta collecção, são um specimen curioso da confusão que o tempo introduzia na jurisprudencia municipal, em relação ás fontes do direito e á indole das disposições. Acham-se ahi os* Costumes *trazidos de Thomar, providencias legislativas tomadas pelo concelho de Torres-Novas ou pelos seus magistrados, modificações de costumes em resultado de leis geraes, alterações de direito publico municipal em virtude de resoluções regias ou por terem caído em desuso as respectivas disposições do foral e, emfim, costumes e posturas puramente administrativos. Ás vezes, um concelho constituido pelo typo de outro ia colligir os seus costumes não só no concelho que lhe servira de modêlo, mas tambem em outros de typo commum, cujos magistrados os do mais recente concelho mandavam consultar quando surgiam questões não resolvidas pelos* Costumes *até ahi recebidos. Os* Foros *de Gravão subministram especies notaveis a semelhante respeito.*

Entre os monumentos historicos que melhor nos fazem conhecer, além das relações juridicas da vida civil, as usanças, habitos e idéas, o grau de civilisação moral e material do primeiro periodo da nossa idade média, são, porventura, os Costumes *os mais importantes em geral, embora outros sejam de maior valia para o estudo especial d'este ou d'aquelle aspecto da sociedade. De todos os corpos, porém, de legislação municipal que nos restam d'aquellas primitivas eras, nenhum iguala em*

extensão e importancia os codigos dos concelhos do Cima-Coa, codigos cujo conteúdo nunca foi bem conhecido, porque pela primeira vez vê a luz publica na presente collecção. N'elles vamos encontrar um sem numero de especies desconhecidas para a historia da civilisação, não só de Portugal, mas tambem da antiga monarchia leoneza. Vêem tambem pela primeira vez a luz publica as posturas do concelho de Coimbra de 1145 *anteriores á definitiva constituição do municipio pelo foral de* 1147. *São principalmente relativas a materias economicas. Acham-se inseridas a fol.* 221 *do Livro Preto da Sé de Coimbra.*

Os Foros *ou* Costumes *que nos restam das terras do Cima-Coa ou Riba-Coa são quatro: o de Castello-bom, o de Alfaiates, o de Castello-Rodrigo e o de Castello-melhor. Os dous primeiros estão escriptos no latim barbaro do seculo XIII, e os outros em vulgar. Os quatro codices onde se contém e que se conservam no Archivo Nacional parecem remontar ao seculo XIII ou aos principios do XIV. O de Alfaiates mostra ser o exemplar primitivo por onde se regiam os magistrados municipaes, tendo-se aproveitado o verso da ultima folha para ahi se lançarem varias ementas de pleitos intentados perante elles, em que se memoram os nomes dos respectivos fiadores da causa. Uma d'estas ementas tem a data de* 1261. *No verso da ultima folha dos* Foros *de Castello-bom tambem se descreveram os direitos reaes que pesavam sobre o concelho, mas em linguagem portugueza do seculo XIV e em caracteres que condizem com a mesma epocha. Publicâmos essa nota porque se liga com as instituições municipaes. É de crer que alli se descrevessem aquelles direitos depois da conquista dos castellos situados ao oriente do Coa feita por D. Diniz. Postoque o dialecto portuguez prepondere nos* Foros *de Castello-Rodrigo, o codice onde se copiaram parece anterior áquella conquista, ao passo que no que contém os de Castello-melhor, obviamente mais moderno, predomina o dialecto castelhano. Fundados estes logares no territorio de Leão ao começar o seculo XIII, embora aquelles dous codigos de costumes se devam reputar versões dos primitivos, que, como os de Alfaiates e de Castello-bom, seriam em latim barbaro, a preponderancia de cada um dos dous dialectos parece indicar que Castello-Rodrigo foi povoado com colonos de áquem do Coa, ao passo que Castello-melhor se povoava com gente leoneza.*

*Que o territorio onde estes concelhos se fundaram pertencia no principio do seculo XIII a Leão é facto que n'outra parte exuberantemente provámos**. *E de feito, os dous codices vulgares mencionam não só que os foros e costumes n'elles contidos foram concessão de Affonso IX, mas tambem assignalam a data e o logar da concessão. Ambos os latino-barbaros se attribuem áquelle principe postoque não com tanta individuação e clareza. Tendo os que nos restam só em versão a data expressa de* 1209, *o mais crivel é que os dous que restam no texto original remontem á mesma epocha.*

Nas quatro compilações de direito consuetudinario de que tractamos predominam em geral as mesmas doutrinas, mas com differenças assás importantes, não só na indole de algumas disposições e no mais ou menos incompleto d'ellas, mas tambem na ordem das materias e na redacção dos artigos. Entendemos, por isso, conveniente dal-os separadamente na sua integra. Pela infinidade de variantes, pela incessante referencia dos logares dos outros tres codices ao logar parallelo do que se tomasse por typo, longe de facilitar o estudo comparado d'essa interessante legislação municipal, não fariamos, talvez, senão confundil-o, substituindo o nosso trabalho de editor pelo que incumbe ao historiador das instituições sociaes.

Ácerca dos outros Costumes *já publicados pela Academia e aqui impressos com mais esmero do que se fez na edição dos* Ineditos, *podem ver-se ácerca dos codices d'onde foram transcriptos os prologos que os acompanham n'aquella edição.*

* Herculano, *Hist. de Port.*, vol. II, nota final I.

POSTURAS MUNICIPAES DE COIMBRA

1145

Correctio morum colimbrie a ciu/bus omnibus statuta

In dei nomine. Sub Era M.ª C.ª LXXXIII, XVI kalendas iulii, statutum est ab omnibus baronibus bonis tam maioribus quam minoribus ciuitatis colimbrie, concedente domino rege ildefonso quemadmodum foros et consuetudines ad communem utilitatem omnium ciuium corrigerent et meliorarent. In primis interdictum est nullus audeat alicui uendere ferrum nisi ferrario qui illud laborauerit, nec alius emat ferrum nisi ferrarius. Item ferradure mozamedes caballares, pro IIII denarios : et medalia unum par uendatur : asinorum uero, non plus duobus denariis. Eisada et ferrum de aratro quod pesauerit VIes arratales pro decem et octo denariis unumquodque illorum : azeca et seca de uesadoiro, III denarios arratal. Sachio de duobus arratalis pro IIII denarios. De ferro aguiar quodcunque ferrum fuerit, III denarios pro uno arratal. Vnum par desporis staniadas pro VI denarios. Frenum stagnatum, pro XV denarios.

Item de zapatariis

Item statutum est ut quantum corium uel corios bouinos aut cuiuscumque manerie animale fuerint, que fuerint de algazaria tam de christianis quam de iudeis iam uenerint ad mercatum ciuitatis intus, non uendatur alicui nisi zapatario qui eos laborauerit. Et ipsi zapatarii non sint ausi uendere aliquod corium curtidum aut siccum alicui mercatori foras ciuitatis. Zapatos bonos uacaris cum bonas pezas untados et de bonas seffiutas, pro XII denarios. Zapatos zebrunos et bezerrunos untados pro X denarios : et de aqua, pro VII denarios. Auarcas bene bonas muzas uel acutas pro VI denarios : Non tales pro IIII denarios. Zapatos bónos ceruunos, pro XVIII denarios : et non tales, pro XV denarios. Zapatos bonos caprunos de corrigia liados, pro XV denarios : et non tales pro X denarios : et carneirunos pro VIII denarios. Osas nigras et zapatas phadadas bene bonas queque illarum pro medio de uno morabidi. Osas bonas gudemiciz, pro I° morabitino : et zapatas fadadas et zapatones uermelios de bono corio, pro medio unius morabitini. Zapatos uermelios et de cordouan de corrigia pro XX denarios : decolladas pro uno soldo. Suffiutas bonas, IIII denarios : et suffiutar, pro V denarios : Et cum rostales pro VI denarios. Suffiutas non tales, pro III denarios : et suffiutar, pro IIII denarios.

Item de carnizaria

Item de algazaria. Carnezarii dent duos arratales de carne de uaca grossa pro I denario : De macra uero et de zeuro et de ceruo de omnibus istis, III aratales pro I° denario. De gamo duos arratales pro I denario : de carnario grosso arratal et medium pro I° denario : non tal II^os arratales. De porca grossa arratal et quarta pro I° denario, tam de foras quam de intus : quarta de cordeiro bono pro III denarios : et de non tal pro II denarios. Duos columbinos pro I denario. Perdix, pro I denario. Conelius, I denario. Gallina pro III denarios. Octo oua, pro I denario. Ansar sex denarios. Anas domestica, IIII denarios. Anas montesina pro II denarios. Auetarda pro VI denarios. Grues pro VI denarios. Turtures, III pro I denario. Et si aliquis uenator occiderit aliquod uenatum in monte, et noluerit uendere illum ad algazar caueat ne uendat alicui pro ganancia : et ipse uenator uendat illum per se per talem mensuram per qualem uenderent illum algezares in algazaria.

Item de piscatoribus

Item de piscibus. Omne piscotum quod uenerit de mare, uendatur in sua barca per manu de almutazeb et nullus alius uendat eum nisi suus dominus qui illud duxerit. Similiter omne pescatum tam de mari quam de fluminibus aut undecumque fuerit aut de quali piscacione fuerit, nullo modo uendatur nisi per manus almutaze. Et piscatum aut mariscum quod ad casam de bonis hominibus uenerit non uendatur ibi nisi per manum de almutazeb. Nullus maiordomus de alchaide aut maiordomus de uilla audeat religare piscatum alicuius sed tantum emat illum sicut unus et alius et non pro ganancia dent ad almutazeb, et ad iudicem uille, talem dineiratam qualem per totam uitam currerit de carne et de piscato. Et non uadat ibi almutaceb nisi ad tantum piscatum quod fuerit supra soldum appreciatum. Et ipsi piscatores dent inde bonam mensuram : de ualente uero solidum inferius non uadant ad illum.

Item de tendariis

Item de tendariis. Tendarii uendant libram cere pro XVI denarios, et alukia et quarta pro I denario. Manteca, III alukias pro I denario. Seuo cocto, V alukias : Crudo pisado de carneiro, V alukias. Mel cubellum et medio, II solidos : et si uoluerit uendere ad dineiradas uendant ad istud zumum. Quattuor arenzos pigmenta, pro I denario. Arratal minus quarta de caseo sicco, pro I denario. Vendant oleum ad zumum de cubello uno pro medio morabitino. Addael nullus sit emptor ullius rei ad gananciam. Cardineros dent XIIII decubitos de bono panno cardeno pro uno morabitino, et perdant terciam partem de quanto panno tincxerint : et precium inde XVI modios : additalio de calle pro I morabitino. Tegularii non faciant tegulas usque ueniant ad almutazeb, et faciant illas per formam quam eis dederint et sint bene cocte. Cantarus, I denarium : quarta cum panella, I denarium : Duos asados pro I denario : Duos almudes, I denarium.

Item de uineis

Item de uineis si aliquis puer adhuc sine intellectu, aliquod dampnum aut furtum in uinea alicuius fecerit uerberetur a patre suo uel ab aliquo parente quousque sanguis fluat ex costis eius quisquis fuerit. Si uero ex maioribus tam de uiris quam de mulieribus siue militibus aut de peditibus aliquis a quattuordecim annis et supra fuerit deprehensus facere dampnum in uinea alicuius siue per se aut iussione alicuius, tam perpetrator damni quam ille qui ei damnum facere iusserit, pari pena plectantur : Videlicet quisquis fuerit conponat V solidos pro damno, et suspendatur in illo tormento quod uulgo dicitur picota. Item interdicimus ut nullus ingrediatur uineam alienam cum accipitribus. Si aliquis miserit ad mansionem in uinea alicuius boues aut oues aut caballos aut aliquod animal conponat V solidos et suspendatur in picota. Cunilieiros non uadant per uineas alienas cum canibus. Alfabezeiras nec aliquis faciat alkeires nisi per manum de almutazeb, et sit alkeir de VI arratales et medium. Nullus homo emat foras de mercado ciuitatis ad gananciam suam, pisces aut uinum aut aliquid quod pertinuerit ad uictum hominis est nisi ille qui de fora parte uenerit, et hoc in mercato ciuitatis, et non alicubi. Alfabezeira faciat focaciam panis de duobus arratalis et quarta. Et qui huius stabilitatis unum decretum minimum aut maximum uiolauerit aut temerarius transgressor extiterit quisquis fuerit V solidos conponat et in picota suspendatur. Vt sagion non eat alicuius domum sigillare : Sed si aliquis fecerit aliquid illicitum ueniat in concilium et iudicetur recte. Vt in illas azenias non dent nisi quartamdecimam partem sine ofrecione. Vt in lagarida non dent de uino nisi de quinque quinales inferius almude : et si super fuerit quarta sine ulla offrecione, et III denarios in gantar. Vt laborator non faciat aliquod fiscum cum sua iuicione. Vt almokeri non faciant sine suo grato plusquam unum seruicium in anno. Vt habeatis almotaze bonum qui custodiat totam ciuitatem sine ofrecione. Vt numquam colimbria detur per taliamentum. Vt numquam clerici eant in exercitum per forum. Vt omnes qui uoluerint ire iherosolimam non habeant licenciam eundi sed in auxilio illius castelli de leirena et tocius extremature : et quicunque ibi fuerit mortuus habeat talem remissionem sicuti illi qui migrauerit in iherosolimis.

COSTUMES E FOROS DE CASTELLO-BOM

1188-1230

In dei nomine et eius gratia. Hec est carta quam ad honorem dei A. dei gratia rex legion. dat concilio de castel bono que est *(?)* dos suos foros et de suos terminos. Isti sunt termini que parten entre castel bono et cibdat rodrigo : por san pedro de arroyo seco, e com ual de la mula per medio, et de uilar fremoso a las fontes de dona mora per medio, et de castel bono con uilar mayor per medio de castelo a castelo : De castel bono con almeida per medio del castelo a castelo. E acotamus istos terminos : que nulla cabana de ganado que entrat en estos terminos, sine mandato de concilio, qui uicino non fuere pectet de cabana de las uacas II^as^ uacas et ..... de ouenis prendan x carneros et de porcos v porcos *(?)* : et isto prendan per montatico cada octo dias, usque exeat del termino *(?)* : et totus homo qui non fuerit noster uecinus et in istos terminos casa fecerit, qui eum inuenerit prenda de suo .....lia de v morabitinis, et si la ualia ille non inuenerit, adducat eum *(?)* captum usque pectet illi v morabitinos. Et totus noster uicinus qui in istos terminos casa fecerit sine mandato de concilio pectet IX morabitinos al concilio. Et totus uicinus qui taiare enzina aut .....ramas uel ....pora porcos, qui eum inuenerit prendat illi *(?)* v^e^ porcos, et si dixerit non fecit hoc ..... tribus uicinis et pectet, sin autem saluet se cum III^or^ et ille v^o^ et ..... manquadra : et toto isto montatico prendant homines de concilio *(?)*.

Qui cremare in termino

Qvi cremare in termino de castel bono, desde mayo usque sanctum martinum, pectet x morabitinos al concilio, si illi firmarent, et el dampno ad suos dominos, sin autem saluet se cum III^or^ et ille v.^o^ : et pro isto non dent manquadra.

Orebzes qui laboraren

Avrifices qui laboraren in termino de castel bono sine mandato de concilii pectent x morabitinos al concilio, si illi firmaren, sin autem saluet se cum III^or^ et ille v.^o^ : et pro isto non dent manquadra.

Pescador que non fuerit uicinus

Totus piscator qui non fuerit uicinus et in istos terminos pescare pectet v morabitinos, si inuenerint ei per que, sin autem adducant eum captum usque pectet.

Isto foro dat rex uicinis

Istud forum dat rex uicinis de castel bono : quod in toto suo regno non dent portatico, nec respondant in toto suo regno pro nulla re, sed det fiadores ut appareant in directo a castel bono : et franqueô el rei a uicinos de castel bono suas heredades et suos homines que non pectent, nec fagan fazendera : et acota los que nullo homine que in suas hereditates uel in suos homines miserit manum, aut in isto quales mandó el rei que pectet mille morabitinos, et sit forfectosus de quanto habuerit.

Ad isto est concilium aue..

Ad isto est concilium auenido : quod nullus homo de castel bono qui bando fecerit aut bando clamare, foras corpus del rei, exeat per aleuoso del rei et de concilio, et derribent illi las casas, et perdat quantum habuerit, et tomen lo los omes de concilio et metan lo en el castelo.

Alcalde nec altero

Alcalde aut alius uicinus de castel bono qui alium uoluerit radicare et non potuerit cum eo faciat testigos ad illos qui ibi fuerint ut illum adiuuent, et qui illum adiuuare noluerit, unusquisque pectet tantum al quereloso quantum ille debebat pectare.

Qui demonstrare fiel

Totus homo a qui demostraren fiel, et el fiel dixer —fiel sô— et noluerit ire ante alcalde, pectet I morabitinum : et el fiel sit de los escriptos de la carta, et uadat ante alcalde, et noluerit ire el fiel ante alcalde, pectet mille morabitinos ad illum cum quo non uult ire.

Mulier non uadat

Mvlier non uadat ad fiel, neque ullus ad illam, excepto ad radicandum, set demonstret ei plazo, et illa similiter.

Qui debuerit bestiam

Et cui *(sic)* debuerit bestiam mittere et non miserit, alio die accipiat fidel et pignoret pignus de morabitino, et el fiel teneat illos usque ad VIII dies, et si usque ad VIII dies non demonstrauerit el fiel de la carta que uadat a plazo, super pignora baraiar, a collatione cognominata ubi alcalde habeat, mortificent se, et det fiador de queda : et si se alzare de la uila, non se mortificent, sed respondant pro illos.

Qui non pignorauerit usque ad IX

Totus homo qui non pignorauerit usque ad IX dies, per que non uenit ad fidel, aut per bestiam que non misit, aut plazo que non uenit, non pignoret eum magis pro ipsa calumpnia. Et qui dixerit —ad domum suam fui, et non inueni ibi pignora— firmet cum tribus testibus quod illuc fuit ante VIII dies et non inuenit ibi pignora, et det casa cum pignus.

Bestia aut prinda que alcalde

La bestia aut la pendra que alcalde mandauerit soltar, et non la soltarent, dupple la a suo dompno, foras bestias de hereditate outorgadas : istas non sint soltas, nisi per iudicium de IIII^or^ alcaldes.

Qui ante alcalde

Totus homo qui ante alcalde baraiare, et el alcalde per iudicium mandauerit bestiam mittere, et non la miserit, pectet I morabitinum al quereloso.

Qui bestiam debuerit mittere

Totus homo qui bestiam debuerit mittere cada tercero dia bestiam mittat, et quantas bestias non miserit tantos morabitinos pectet al quereloso.

Qui bestiam debuerit

Totus homo qui bestiam debuerit mittere mitat I bestiam mortuam que uala I morabitinum : et deinde a deuant metan bestias uiuas al foro.

Qui se alzare a la carta

Totus homo qui se alzare a la carta, et mandauerit ei bestiam mittere, no la meta : et si bestiam tenuerit, no la soltet. Et si propter hoc pignorauerit, torne la pendra dupplada cum VI morabitinos al quereloso.

Qui se alzare a la carta

Totus homo qui se alzare a la carta det eis fidel el alcalde, et uideant la carta : et si illud dixerit la carta quod iudicauit el alcalde, mittat la bestia in nocte, et ibi iaceat usque accipiat iudicium de la carta per suum iudicium : qui se alzare a la carta, et la carta le uedare, alcalde pectet IIII^or^ morabitinos illi qui se alzauit, si ei potuerit firmare, sin autem saluet se cum IIII^or^ et ille V.° Et si in portielo se amparare, postquam inde exierit responda.

Qui bestiam miserit sine soga

Totus homo qui bestiam miserit sine soga, pectet I morabitinum : et si la bestia comederit illam, petat illi

aliam sogam, et det illi ueritatem quod sua bestia comedit illam, et det ei aliam sogam in ipso die : Et si non dederit, pectet I morabitinum illi cui debuerit bestiam mittere : et sit soga de una brazada.

Qui uedar comer a bestia

Totus homo qui uedar a la bestia ante tercio dia, aut tenuerit eam in discooperto, firmet cum tribus testibus, et duplet ei illam. Qui bestiam debuerit mittere, post bestiam mortuam, mittat bestiam uiuam, de enguera : et si talem non miserit, pectet I morabitinum al quereloso.

Bestia que in pignora

Tota bestia que in pignora morierit, ueniat suo domino et saquet illam, et mittat aliam in ipso die, et si aliam non miserit, pectet I morabitinum. Et si noluerit eam sacare, pectet I morabitinum al quereloso : et ille in cuius domo morierit, saquet illam absque calumpnia.

Qui parare fiel ad hominem qui steterit iantando

Nvllus homo non pare fidel ad hominem qui steterit iantando aut lauando suum capud aut calciando aut uestiendo, sed demonstret ei plazo per ad alterum diem, exida de missa matutinal, at collationem ubi habeat alcalde : et si uoluerit illum raigare, expectet eum, et quandiu uiderit el fiel qui iantari, uel lauari, uel uestiri, uel calciari se possit, paret ei fidel : et si noluerit ire cum illo ante alcalde, accipiat eum absque calumpnia. Et illi qui laborando steterit, simili modo ei faciant.

Qui debuerit bestiam mittere

Totus homo qui ad alium debuerit bestiam mittere et dixerit —timeo bestiam meam perdere— det hominem super quem sit quod non se alze cum illa : et si non dederit ei, non mittat ille bestiam ei. Et qui demonstrauerit plazo super sua bestia uadat ad collationem ubi habeat alcaldem, et dixerit alter —plazo habeo iudicato de alcalde ad aliam collationem— det ueritatem quod ita est et uadat cum illo : et si non dederit ueritatem, uadat ad illam collationem ubi demonstrat ei plazo : et si non fuerit, soltet la pendra. Et si pendra non soltauerit, et illuc transnoctauerit, dê la duplada al quereloso.

Qui adduxerit hominem cum fidel

Qvi adduxerit hominem cum fidel ad corral stet usque a la derramada de los plazos et appareat totum diem ibi. Et si suus contendor non miserit eum intus, faciat illi testigos, et uadat se absque calumpnia. Vllus homo non cadat per iudicium de corral, nisi per corral de uernes : et uernes iudicent los alcaldes suos iudicios de la uilla, et sabbato aiuntense, et iudicent los desafiados, et adobent la pro de concilio : et si aliter fecerint, sit illis in periurio.

Qui fuerit prindado

Totus homo qui prindado fuerit aut fidel illi pararent, si firmare potuerint quod postquam prindado fuit aut fidel illi pararon in la uilla lo testiguaron, las bestias ibi iacendo, adducant illum.

Qui exido fuerit in carrera

Totus homo qui exido fuere in carrera cum armas aut cum sarceno non ueniat ad fidel, si potuerit dare ueritatem quod ita est et absque malo ingenio, sin autem ueniat.

Qui parare fiel nisi post missam

Nvllus homo paret fidel nisi post missam matutinalem dictam usque ad uesperas, excepto ad radicandum hominem.

Qui pignorauerit

Totus homo qui bis pignorauerit in die aut parauerit fidel suo contentori pectet I morabitinum.

Qui habuerit rancura de clerico

Qvi rancuram habuerit de clerico prenda fidel de alcalde clerico et laico, et paret illi fidel : et iudicent suo iudicio alcaldes clericos et laicos. Et clerici simili modo faciant laico : firmas qui habuerint ad facere unus ad alios, firment clerici et laici, uel laici et clerici in unum : Et iuras inter clericos et laicos al foro. Uiduas et clericos siue v.os se saluen pro unde debuerint lidiare, excepto pro mortuo homine aut mulier forzada.

Qui habuerit rancura de alio

Qvi rancura habuerit de alio, det hominem super quem sit quod non se alze : et si noluerit dare, accipiat eum absque calumpnia, et cognominet suam rancuram, et det ueritatem quod ipsam rancuram habet de illo : et si non dederit ueritatem, non leuet illum super se, et alter non accipiat illum : et si super hoc acceperit illum pectet IIIor morabitinos illi qui captô et dimittat illum. Et si noluerit eum dimittere, et miserit eum sub tecto, pectet illi VI morabitinos : Et si miserit eum in cepo aut in ferros, pectet ei XX morabitinos : et quantos dias alá transnoctauerit, tantos XX morabitinos pectet, medios al quereloso et medios ad illum qui leuabat eum super se : et hoc si potuerit firmare, sin autem iuret sibi v.o Et si ueritatem uoluerit dare, et non habuerit qui eum leuet super se, accipiat eum absque calumpnia.

A qui demandaren casa cum pignus

Totus homo a qui demandaren casa cum pignus, cognominet IIIes uicinos qui eum leuent super se : et si inter tantum alium leuauerit super se, laxent illum. Et si de istis tribus nullus uoluerit eum leuare super se, accipiat eum absque calumpnia. Et si postquam captus fuerit hominem dederit qui eum leuet super se, laxent illum : Et si noluerit eum laxare, quantas noctes alá transnoctare, tantos XX morabitinos pectet. Totus homo qui fiador dederit tal fiador dê que habeat ualia de la peticiom duplada : Et si tal fiador non dederit, suo fiador non le preste. Et per ista supercabadura si non pignorauerit aut non pare fidel ante unum mensem, non respondat ei amplius : Et si parare fiel aut pignorauerit ante del mense, respondat ei usque ad annum et non amplius.

Qui hominem leuauerit super se

Qvi hominem leuauerit super se, per pignus de morabitino, et non pignorauerit usque ad IX dies, non pignoret ei amplius : et si pindrauerit, det ei illos duplatos.

Aldeano qui casa habuerit

Totus aldeanus qui casa habuerit in uilla sea uicinus, si la tenuerit poblada cum suo homine, et det media decima in la collatione ubi fuerit scriptus, et det al tercero recabdo per totas suas postas : et si sic non fecerit, non sit uicinus.

Qui rancura habuerit de aldeano

Vicinus de uilla qui ra*n*curam habuerit de aldeano paret illi fidel cum I uicino aldeano, ut ueniat ad suam portam a tercero dia, de sol a sol : et si non uenerit, pectet I morabitinum. Et alio die ante de los plazos mittat suam bestiam, et baraie super illa : et si noluerit baraiare, mittat suas bestias al foro : et quantas bestias non miserit, tantos morabitinos pectet. Et quando uenerit a la uilla det casa cum pignus suo debitori. Et si el de la uilla inuenerit aldeanum in la uilla, demonstret ei plazo cum I fidel per ad alterum diem, exida de la missa matinal, a collatione ubi habeat alcaldem : et si ibi demandauerit casa cum pignus, ibi det illam.

Aldeano qui rancura

Aldeanus qui ra*n*curam habuerit de aldeano paret illi fidel cum I uicino aldeano, ut sit a tercio die a la fenestra de sancta Maria, de sol a sol, et det illi casam cum pignus, quod stet illi a directo. Et si non uenerit aut casa cum pignus non dederit, pectet ei I morabitinum. Et si dixerit —non demonstrasti mihi fidel— firme lo cum illo qui fuit fidel, et pectet I morabitinum suo contentor : et si dixerit —non fui fidel— iuret cum uno uicino quod non fuit fidel et accipiat suos penos cabales. Et cui fidel demonstraren et ad plazo non uenerit, ille aut sua mulier, aut, si mulier non habuerit, suo celerizo, pectet I morabitinum al quereloso.

Et si aldeanus

Et si unus aldeanus ad alterum in uilla parare fidel, altero die ueniant ambos a la fenestra de sancta Maria et faciant suo directo, ut supra notatum est.

Mvlier aldeana ueniat ad fidel aut pectet I morabitinum al quereloso.

Qui dixerit —euas fiel—

Totus homo qui dixerit ad alium —euas fidel— et alter non uult ire cum illo, si baladi fuerit aut aldeano accipiat eum absque calumpnia. Et si radicatus fuerit in uilla aut casa populata, pectet ei I morabitinum.

Qui parare fiel alio aldeano

Aldeano qui parare fiel ad alio aldeano et uenier aquel a quen pararen fiel et el otro non uinier, pectet medium morabitinum : et si uinier el que parare fiel et el non, pectet I morabitinum.

Qui a retro parte prindare

Totus homo qui ad retro parte pindrare aut parare fidel, si potuerit ei firmare, pectet I morabitinum : et primitus colligat suam calumpniam et eat uocem suam in antea.

Qui iudicio rancado renouare

Totus homo qui iudicio rancado renouauerit, si ei firmare potuerit, pectet IIII^or morabitinos illi qui demanda et perda la uoce.

Qui messare aut ferir

Qvi percusserit aut messauerit ad uicinum pectet ei XII morabitinos et qual ferida le diere tal la espere en concilio : et si fecerit liuores, pectet ei XX morabitinos, si potuerit ei firmare, sin autem iuret cum IIII^or uicinos et ille V.° Si potuerit firmare quod tornauit super suum capud, non pectet calumpniam, et si liuores fecerit, pectet mediam calumpniam cui percusserit.

Qui messare aut ferire

Qvi percusserit aut messauerit al morador que non fuerit uicinus pectet ei II morabitinos : et si fecerit liuores, pectet ei IIII^or morabitinos, si ei firma cum tres tales quomodo ille est : et si non potuerit firmare, iuret ei cum I morador.

Qui messare a uicino

Qvi percusserit aut messauerit uicino aut liuores fecerit super salua fe pectet C morabitinos, et el quereloso prenda la medietate, et los alcaldes et los VI la otra medietate : et exeat per aleuoso de concilio, si ei potuerint firmare, sin autem iuret cum XII uicinos al uicino, et al morador cum VI.

Qui ferire aut messare a mora..

Qvi percusserit aut messauerit aut liuores fecerit a morador super salua fide pectet XX morabitinos, la medietate al quereloso et la otra medietat a los alcaldes et a los VI, si potuerit ei firmare, sin autem saluet se sicut scriptum est.

Toto homine qui salua fe

Totus homo qui salua fide dederit tal salua fe dê que habeat ualia de la calumpnia. Et si postquam salua fe dederit, si ferire aut messare aut aliquod malum fecerit, illos qui la salua fe leuaron, si ei potuerint inuenire, prendant eum absque calumpnia et mittant eum in manus al quereloso cum tota sua bona. Et si in cepo del quereloso morierit, non exeat inimicus nec pectet calumpnia. Et si illos qui la salua fe leuaron non potuerint eum habere, illi pectent la calumpnia.

Qui a morador

Qvi a morador habuerit a firmare firmet cum moradores aut cum uicinis quales habuerit.

Mvlier de uicinus, filius aut filia de uicino, parente uel parenta de uicino qui cum suo parente sine soldada morar habeat foro sicut uicino.

Qui ferire aut messare uicino

Qvi percusserit aut messaret ad uicinum super consilio facto, si potuerit ei firmare, pectet XXIIII morabitinos, et al morador VI morabitinos, los medios al quereloso, et los medios a los alcaldes et a los VI, sin autem saluet se cum IIII^or^ et ille V.° Et forcia et uirto, isto es de duos usque ad tres, et deinde a deuant.

Qui lisiauerit hominem

Qvi hominem lisiauerit tale iudicium faciat quomodo pro morte hominis et dè tale lesione de occulo, de nare, de rostro, de manu, de pissa, de coiones, aut pede, aut teta de muliere.

Qui taiare oreias

Qvi taiare oreias aut dedos taiare de uicino, quantos dedos aut quantos dientes quebrantare deuante, aut saccare, tantos XX morabitinos pectet al quereloso : et al morador qui uicinus non fuerit, pectet la medietat. Et si dixerit —non feci hoc— saluet se cum XII aut lide, quale uoluerit el quereloso. Et al morador saluet se cum XII.

Qui fuerit rancado por calumpnia

Totus homo qui rancado fuerit por calumpnia pectar de morabitino arriba pectet en ropa, et en ganado : et la ropa et el ganado sit de nouo, usque ad mediado : et si aurum uel argentum uoluerit mittere mittat, et aprecien lo los alcaldes et accipiant inde decimam partem per que lo aprecian et dicant propter amorem dei et ipsa iura que fecerunt ad concilium quod directo apreciant secundum sensum suum : et por ualia de II morabitinos duos alcaldes lo dicant, et deinde arriba III alcaldes lo dicant.

Qui descaualgare uicino

Qvi uicino descaualgare que caualero steterit pectet ei X morabitinos et teneat ei la stribera. Qui ad aldeano descaualgare pectet ei II morabitinos.

Qui hominem occiderit

Qvaliscunque homo qui hominem occiderit, si ueritatem inuenerint super illum, inforquent illum, sin autem lidiet : et si ceciderit, enforquent lo. Et si non potuerit eum habere, dent omnia que habet parentibus mortui, usque CCC morabitinos, et lo otro auer que fincar prestele : et si ualia de CCC morabitinos non ouuiere, dent tota sua bona et iurent V° de sos parentes meliores quod plus bona non habebat et dent illum ut sit inimicus.

Qui aforzar mulier

Qvi aforzar mulier uelada, et probare potuerint ei, enforquent lo. Et si probare ei non potuerint, lidie, et si cadiderit, enforquent illum : Sin autem, exeat absque calumpnia. Et qui aforzare altera mulier que fuerit uezina, pectet ei CCC morabitinos si ei firmare potuerint, et exeat inimicus : Sin autem lidie : et si lidiare et cadiderit, pectet el coto, et exeat pro inimico : et qui aforzar morador, pectet ei XX morabitinos, si ei firmare potuerint, sin autem saluet se cum VI.

Pro morte de homine aut por lision

Por morte de homine aut por lision aut por mulier forzada desafidiet en concilio tres dominicos cum duos alcaldes. Qui matare hominem super salua fe pectet DC morabitinos parentibus mortui. Et si el dampnator non potuerint habere, illi qui la salua fe leuaron lo pectent.

Qui salua fe demandare

Totus homo qui salua fe demandare ad alium ante IIII^or alcaldes det illi salua fide, aut per corral aut per capitulum aut per concilium : et los alcaldes escriuan la salua fide, quare si opus fuerit, que las podan monstrare : et si la salua fide non escriuiren los alcaldes et postea ibi dampno inuenerit, si eis firmaren, los alcaldes lo pectent al quereloso : et si negaren, iuret unusquisque siue v.°

Qui desafiado fuerit pro morte

Qvi desafiado fuerit in concilio pro morte hominis aut pro muliere forzada aut pro lisione al primero corral mittat suas bestias : et in la terra non fuerit et parentes habuerit, mittant suas bestias et faciant qui mandaren alcaldes : et si las bestias non metieren, sit inimicus manifestus de illo qui lo desafidiô, et si hominem habuerit mortuum, sit inimicus de suis parentibus et de concilio. Qualiscunque homo qui desafidiado fuerit, sicut scriptum est, et in la uilla fuerit mittat suas bestias et ueniant ante alcaldes et ponat suos uozeros, et los alcaldes dent illis duos fideles cum que se uadat encerrar, et ibi dicat in qual casa se uult encerrar. Et si postquam encerrado, fuerit foras, illum testificaren cum III uicinos foras per iudicium de alcaldes que lo mandaron desencerrar, quantos dias lo testigaren, tantos X morabitinos pectet suos inimicos. Et ille dando directo sicut mandaren alcaldes, affidien lo : et quantos dias passare que lo non quesieren affidiar, tantos X pectet illi inimico, si ei potuerint firmare cum III alcaldes que lo non quisieron affidiar.

Qui cogiere inimico alieno

Totus homo qui inimicum alienum cogiere in uilla aut in aldea quod sit uicinus de castel bono et saccado por inimico a nostro foro pectet C morabitinos alcaldes, et los VI prendan los medios et el quereloso los medios : et si en su casa lo podieren testigar, cum bonis hominibus, asi como es foro, sin autem saluet se cum IIII^or et ille v.° : et si dixerit —in domo tua est meus inimicus, et aperi mihi tuam portam— et noluerit eum aperire, firme lo et pectet la calumpnia, sicut in sua casa lo testigasse. Et in aldea cum aldeanis firme, et in uilla cum tribus uicinis.

Qui a firmare habuerit

Totus homo qui a firmare habuerit cum III firmet et non minus.

Pro morte de homine

Pro morte hominis aut mulier forzada aut per lision II bestias mittat, et per totam aliam causam unam bestiam mittat : et si pro magis eum incotauerint, non mittat aliquam : et bestias quas debuerit mittere cada tercero die las mittant, et una caualar aut mular pro II asnales.

Pro morte de omen aut pro mulier

Pro morte hominis aut pro mulier forzada aut pro lesione, inter lidiare et saluare cum XII qual quisier el quereloso tale illi compleant.

Qui aleue fecerit suo marito

Mvlier que aleue fecerit a suos parentes magen la et maten la sine calumpnia, si firmare potuerint ei cum bonis hominibus : et ista firma non recuda a repto.

Qui inuenerit hominem cum sua mulier

Qvi inuenerit hominem cum sua mulier aut cum sua parenta, usque ad secundam, si habuerit uirum ad benedictiones uel a iuras, matet los ambos sine calumpnia et non exeat inimicus. Et si occiderit uirum et non mulierem, pectet el coto et exeat inimicus.

Manceba que casare sin grado

Manceba en cabelo que a solas sin suos parentes acceperit uirum sit deseredada : et qui acceperit eam sit inimicus. Vidua acceperit uirum qualem uoluerit cum suis parentibus.

Manceba orphana

Manceba orphana los parentes de ambas partes la cassen. Et si parentes de la una parte la casaren, qui eam casauerit exeat inimicus, et pectet el coto a los parentes alteros quomodo si eam occidisset.

Vidua non facia bo..

La uidua non faciat boda in die dominico, nec uadat caualera, nec accipiat uirum ante de anno : et si aliter fecerit, pectet ut supra.

Mulier uelada de iuras

Qvi mulier uelada uel de iuras in manu clerici, dados fiadores per suas derecturas, eiecerit extra domum et postea uoluerit eam accipere det illi boda et arras et accipiat eam. Et si illa dimiserit uirum suum, sit deseredada, et qui eam amparauerit pectet x morabitinos marito mulieris et quantos dias alá transnoctare in casa del parente.

Qui forciadura deman..

Qvi demandauerit aforzadura de muliere, et alter dixerit —non feci istud nisi per suam uoluntatem et per meum auer que illa dedi— et per istud manifestum non lidie nec pectet coto : et per lo demais negue aut manifeste et faciat quantum iudicauerint alcaldes : e la manquadra que dederit mulier talis sit, iuret cum IIII et ille v.° de suis parentibus, et si parentes non habuerit, iuret cum IIII^or uicinos quod in ipso die fecit ei primitus et non per suam uoluntatem nec per auer : et inter lide et iurare cum XII, quale uoluerit el quereloso tale compleant illi : et si non iurauerit la manquadra, non ei respondeant : et postea si se uoluerit alzare al rei, alzese et mittat pignus de II morabitinos, et alter dê II morabitinos : et ille qui cadiderit det II morabitinos a los fideles, et alter non det nada.

Qui dixerit —a las armas—

Qvi dixerit —a las armas— pectet x morabitinos a los alcaldes, si illi firmaren cum III bonis hominibus : et si non, saluet se cum IIII et ille v.° Et istas firmas non recudan a rrepto.

Toto homine qui ferire a uicino

Totus homo qui ferire a uicino cum cutello aut porra aut petra aut con cosa que feridas fuerint de morte, en el cepo iacendo pectet sua calumpnia. Et si non habuerit unde pectet usque VIIII dias, corten le la manu los andádores : et si alter morierit, enforquent illum. Totus homo qui ferire et non fuerit ferida mortal det fiadores et stet a directo.

Mulier que uiduitatem

Mvlier que uiduitatem uoluerit tenere accipiat unam casam de XII cabriadas et una terra de II cafizes semradura ubicunque uoluerit et una aranzada de uinea ubicunque uoluerit et una uice en molino aut in azenia ad XV dias I hora et I bestia asnar et una mora aut moro et un lecto cum guenabe aut cum alfamar et un feltro et I cabezal et II sauanas et I caldera et duas boues et XII oueias et I porca : et de isto todo lo que ouiere prenda et non prenda entregua in alia causa. Et accipiat hoc de auer de ambos : et si non habuerint de ambos, accipiat medietatem de auer de illo. Et qui istud acceperit leuet in die dominico et in die lunes bodiuo et dinero et candela : et quantos dias non lo leuare tantos morabitinos pectet a parentes de mortuo. Et postquam acceperit hoc et lo delexauerit aut uirum acceperit dè lo duplado.

Qui infirmar et mandar

Totus homo qui infirmare et mandare pro sua anima et post altera uice mandare, la postremera manda preste.

Totus homo qui morierit dent suo

Totus homo qui morierit dent suo cauallo et suas armas ad suo maiori filio. Et si filium uirum non habuerit, dent suas armas et suo cauallo pro sua anima sine particione : et alios filios non accipiant integra.

Qui morierit sine lingua

Qvi sine lingua morierit dent el quinto de mobile pro sua anima : et esto el bispo cum parentes del mortuo lo dent ô uieren melior. Et qui morierit cum sua lingua usque ad medietatem mandet de suo auer, si uoluerit, et prestet. Et si demais mandaret, lo demais non prestet.

Totus homo a qui sua mulier obierit saquet ante de particione unam bestiam qualem uoluerit de illis que habuerint : et mulier saquet ante de particione todos sos uestidos quos in uita uiro suo habuit factos et uno lecto de ropa. Et uirum saquet suas armas et suo cauallo et suos uestidos quos habuit factos in uita de muliere sua et uno lecto de ropa. Et si cauallo non habuerit saquet unam bestiam de sella, ut supra dictum est.

Uir et mulier qui unitatem

Vir et mulier qui unitatem fecerint faciant illam in die dominico exida de la missa matutinale in collatione de uilla aut sabbato ad uesperas et prestet : Sin autem, non prestet.

Manda que fecerit uirum

Manda que mandare uirum ad mulierem uel mulier ad uirum usque ad medietatem prestet.

Mulier que acceperit

Mvlier que ante de anno acceperit uirum pectet III morabitinos ad alcaldes de hermandat. Et si cum mandato de alcaldes casare, pectet II morabitinos. Et si mulier pregnata acceperit uirum sit desheredada, et accipiant medietatem tam de mobile quam de hereditate parentes de mortuo et altera medietate castello : et ille qui acceperit eam, si infans mortuus fuerit, pectet la calumpnia et exeat inimicus.

Homo qui obierit

Totus homo qui obierit aut mulier et filios uel filias habuerint, et uirum acceperit mulier uel uir acceperit mulierem et non habuerint partido cum suis filiis et post alios filios fecerint et post obierit ille aut illa, cum los filios primeros parta herentia et mobile quibus pertinet et postea parta cum los alteros filios. Et aliquam rem metieren pater aut mater de auer de illis qui sunt sine patre aut sine matre in opus sui de herentia et fuerit a deuante partan filios uel filias cum patre aut cum matre illo auer que fuit de suo aut parentes quibus pertinent : Et postea partan sua herentia et suo mobile que ganaron ambos in unum los alios filios, aut ille aut illa cum suis filiis uel filias partan, et de todo suo auer sicuti partan.

Qui uoluerit hereditatem uendere

Totus homo qui uoluerit hereditatem suam uendere dicat primum a parentibus suis qui suam bonam debent hereditate *(sic)* : et quantum alios dederint ad parentes la uendat, si eam uoluerint. Et si ad alios uendiderit eam et parentes sui antea scire non fecerit, saquet illam quomodo uult et det eam parentibus suis. Et si potuerit firmare quod fecit illis testigos quod uolebat hereditatem suam uendere et illi noluerit comparare, uendat cui uoluerit. Et si parentes uoluerint eam comparare, paguen usque IX dies el tercio et ad alteros IX dies el tercio et ad alteros IX dies el altero tercio. Et si ad istos plazos non pagaren, teneat illum quod tenet et uendat cui uoluerit.

Qvi in hereditate aliena intrauerit et rancauerit eum pro ea dê la duplada cum VI morabitinos al quereloso.

Qui boues sacare de ero

Qvi boues eiecerit de ero ubi ararent aut saccauerit la clauila aut desturbauerit quod non aren, si potuerit ei firmare, pectet VI morabitinos domino bouum, sin autem iuret cum uno uicino.

Mulier qui arrumperit

Mvlier que arrumperit in hereditate de marito aut uir in hereditate de muliere intret el quarto. Et si fecerit molino aut azenia aut casa aut uinea aut almunia aut accipiat el quarto de la hereditate aut el medio de la labor quale uoluerit ille qui petit.

Qui comparare herentia

Totus homo qui comparare herentia aut oues aut quali causa uoluerit cum sua muliere de suo auer intret la mulier in medietate postquam fuerint uelados : et similiter si illa comparare aliquam causam de suo auer, intret uir in medietate aut camiarent aliquid similiter.

A qui filius orphanus remanserit

Totus homo cui filius orphanus remanserit, et uixerit IX dies et postea morierit, pater aut mater qui remanserit heredet tota sua bona del filio ó de filia, asi mobile como heredat per uender et fazer como de suo. Herentia de parentesco non se pare tras anno. Et heredat de quadriela que non fuit partida non se pare tras ano ad ipsos de sua quadriela. Et las terras que germanas debent esse mindan las et equent illas et non se pare tras ano. Ad orphano que non habet XV annos et al captiuo non se pare tras ano.

Filios aut filias

Filios aut filias que orphanos remanserint qui non habent XV annos su parentes mittant sua bona in almoneda cum patre aut cum matre : et qui magis eis bene fecerit ipse accipiat illos, et tanto per tanto pater aut mater los teneat si uoluerit, et mobilem stet in mobilem, et hereditatem in hereditatem : et si a cabo de anno non uenerit mittere in almoneda el auer et dar la ganancia, mittat bestiam cada tercero die usque lo adducat : et non exeat inde per ferias nec per solturas.

Totus homo *a* qui demandar

Totus homo cui demandaren hereditatem et potuerit firmare quod super annum tenet eam cum labore cum quo pertinet ea habeat eam omnino. Et si aliter dixerit —ante anno demandaui istam hereditatem— firme lo quod ante de anno demandauit illam et respondeat illi pro ea. Et ista demandanza tale sit : pignorando et apertando et baraiando ante alcalde. Et per ualia de V morabitinos firmet cum I alcalde et per X morabitinos cum II alcaldes et per XV cum III alcaldes et deinde arriba cum IIII et ille V.°

Qui laborare exido

Qvi laborare exido de aldea pectet X morabitinos et lexe el exido, medios a concilio et medios a los querelosos. Qvi super laborem alienam intrauerit aut eam disrumperit pectet VI morabitinos al quereloso et dimittat illam, et tali labore ut recte pertinet, et pleguet sulco ad sulcum.

Qui hereditate otorgare

Totus homo qui hereditatem otorgare ibi det fiador super hereditatem que ualia habeat de la hereditate duplata : et si talis fiador non dederit, per hi cadat.

Qui debuerit hereditatem

Qvi hereditatem debuerit otorgar super la hereditate otorgue : et quando otorgare alio die mittat bestiam : et cada tercio die mittat bestiam. Et si rancado fuerit, duplet hereditatem. Et si el otor non habuerit unde pectar, el fiador lo pectet, suas bestias ibi iacendo : et per istud non mittat hominem in manus nec alcet se al rex. Et qui otor debuerit dare pro hereditate ad IX dies lo det. Et non transeat magis de tercero otor.

Qui morierit non responda sua mulier

Qvi morierit non responda sua mulier uel suos filios aut qui sua bona hereditare nisi pro suo debito. Et qui tenuerit parentes orphanos cum sua bona respondat : et non se pare tras anno, neque trans respusa.

Qui dampno fecerit in uinea

Qvi dampno fecerit in uinea pro unaquaque uide que fuerit pascida pectet V solidos : et deinde arriba us-

que x morabitinos sit calumpnia de pascidura de uinea. Et qui debuerit calumpniam a pectar a conta de x solidos a morabitino pectet. Et qui ibi acceperit porcos, aut oues aut cabras aut ganado aliquid, excepto cabeza mayor, si uoluerit mate de illis IIos, et non tome altera calumpnia tam de porcis quam de ouibus quam de alio ganado, excepto cabeza mayor.

Qui cogiere uuas in uinea

Qvi colligeret uuas in uinea aliena aut pascierit sabiendo pectet v morabitinos : et inter los v morabitinos et la calumpnia de unaquaque inde quale uoluerit el quereloso talem accipiat.

Qui uendimiare

Qvi uindimiare uinea ante festum sancti cipriani pectet x morabitinos a los alcaldes, excepto termino ad alá, quomodo est scriptum. Et qui inuenerint uuas aut agrazes, si recabdo non dederit unde eos habet pectet I morabitinum al quereloso. Et si dixerit —comprê los— det otor : et si otor non dederit, pectet. Et illo otor qui otorgare dê recabdo unde eos habuit, sin autem pectet al quereloso I morabitinum.

Qui rancauerit uineam

Totus homo qui rancauerit uineam aut arborem uel taiauerit quod steterit in prado defesado a foro aut in era pectet I morabitinum pro unaquaque arbore domino prati.

Qui uoluerit facere filium

Totus homo qui uoluerit facere filium uel filiam aut filios uel filias faciant illos exida de la missa matutinal in die dominico aut sabbato ad uesperas in collatione de uilla et prestet : et si ita non fecerint, non prestet. Et los aldeanos similiter.

Tota uinea habeat xx stada..

Tota uinea habeat xx stadales in coto. Et qui inuenerit porcos in coto accipiat inde IIos, et de oues II carneros, tam de uinea uindemiata, quam per uindimiar. Et minus de quarta non habeat foro, nisi fuerit in pago. Et per cabeza mayor qui in uinea intrauerit aut in prado pectet decima de morabitino. Et per porco qui intrauerit pectet quinta de morabitino. Et per omni calumpnia mittat dampnator in manus, sin autem pectet la calumpnia. Prado aut uinea aut orto si fuerit redrado xx stadales de la delantera casa de aldea unde est, habeat coto : similiter in la uilla : et si minus fuerit redrado, non habeat coto, nisi habuerit parietem de v palmos in alto super terra et III in amplo in redor : et ad illos de alia aldea habeat coto.

Qui falare porcos aut capras

Totus homo qui inuenerit porcos aut cabras aut oues in suo restroio ubi habuerit gauellas aut treznalles aut in uinea uindemiata prenda II carneros aut II porcos, et non tome carnero cencerrado : et si carneros non andudieren in las oues, tome II oues : et non tome maroco, et si lo tomare, dê lo duplado : similiter carnero cencerrado. Et de porcos accipiat II et de restroio accipiat II porcos, de oues II carneros, de capras II, de cabrones II, et non accipiat aliam calumpniam. Et prado simili modo sicut de restroio. Et de istis calumpniis el aldeano accipiat medietatem. Et si dixerit el quereloso —reuelasti mihi penos— iuret cum uno uicino et duplet illos que los amparauerit. Et si dixerit dompnus de ganato —non accepisti eos in tuo restroio ubi treznales aut gauellas habuisset aut in tua uinea uindemiata— iuret ille qui eos accepit cum I uicino quod in suo labore aut de suo senor los uidit et fuit post illos et accepit illos, et teneat illos : et si non potuerit iurare tornet illud quod accepit duplado et pectet II morabitinos domino ganati. Et si maurus hoc acceperit, dominus eius iuret pro eo. Qui intrauerit in labore alieno cum fructu, caualero aut de pede, pectet I solidum domino laboris.

Qui fructum alienum acceperit

Totus homo qui fructum alienum acceperit, si potuerit ei firmare, pectet ei II morabitinos, sin autem iuret cum I uicino, et alter la manquadra, excepto uinea. Qui pascierit fructum qui ad ortum pertinet aut cogonbral pro unaquaque radice pectet III denarios.

Qui quemare prado

Qvi cremare prado aut uinea aut orto aut pane alieno aut colmenar aut azenia aut molino pectet x morabitinos al quereloso : et istud si potuerint ei firmare, si non, iuret cum IIII^or^ et ille la manquadra. Et per tota demanda de I morabitino arriba dent manquadra.

Qui fecerit dampno in messe

Qvi dampno fecerit in messe per cabeza mayor pectet I octaua, et per porco et por v^e^ ouibus aut capris I octaua : Et por v^e^ ansares I octaua. Et por porco de muradal I octaua. Et de quali fructu comederit de tali pectet. Et qui comederit era de nocte per cabeza maior et per porco pectet I octaua. Et per oues aut per cabras aut ansares pectet v^e^ octauas. Et ganado que andare a pastor et dampno fecerit in era de dia non pectet. Et illo qui non habet pastor pectet ut supra dictum est.

Heredades que ermanas deuen seer

Las terras que hermanas debent esse midan las et equent illas pro ut debent esse et non se paren tras anno. Et qui eas comparauerit et limitem quebrantauerit aut moion arrancauerit pectet II morabitinos domino limitis, si ei firmaren, et restauraret illum, sin autem saluet se cum II uicinos.

Qui dampno fecerit in lino

Qvi dampno fecerit in lino per la entrada pectet I solidum : et quanto dampno fecerit aprecien lo quasi sano et pectet alio tanto. Et si dixerit —niego— aprecien lo, et qual fuerit el dampno assi se saluet.

Qui dampno fecerit in labore alieno

Qvi dampno fecerit in labore alieno ibi det pignus si ei pecierint, et si los reuelare ueniat ad domum suam et pignoret cum I uicino aut cum morador. Et si pignus ei reuelauerit, pectet ei I morabitinum, si ei firmare potuerit, sin autem saluet se cum I uicino. Et si el ganado in corte tenuerit, dent illum por penos : et si non dederit illo et alá transnoctauerit, dê lo duplado domino ganati : et el dia primero tome penos quales ei dederint, et alio die accipiant pignus de morabitino usque se intreguet.

Qvi expoliauerit hominem ad corium pectet ei II morabitinos, si ei potuerint firmare, sin autem iuret cum I uicino.

Qui dampno fecerit ad sabien..

Qvi dampno fecerit a ssabiendas pectet al quereloso III morabitinos, si ei firmare potuerint, sin autem iuret sibi tercio, et alter la manquadra : et si manquadra non dedit, alter iuret solus.

Todo prado amoionado

Prado moionado quarta usque ad VI aranzadas habeat foro, et eo quod minus fuerit aut plus, non habeat foro, excepto si fuerit in pago de aliis pratis, aut de uineis, et istud in aldea et uilla.

Los iugueros accipiant boues a quinto

Los iugueros accipiant boues ad quinto et dent unicuique II cafizes et IIII octauas de pan, medio de trigo et medio de centeno, et media octaua de sal et III pares de auarcas bonas : et qui magis dederit aut magis pecierit pectet IIII morabitinos al castello. Et dent in nafaga ad unoquoque iugo de boues III cafizes et medio : et si boues cansaren, pectet las obras, et si moriere de cansadez, pectet las obras et el boue. Et los iugueros teneant boues a festo sancti cipriani usque ad eiusdem festum et faciant quantum mandaren suos seniores : la cosa que illis mandarent que sit de labore faciant illa secundum suum sensum : et si suo senor non dederit ei sua nafaga, faciat illi testigos ut det illi sua nafaga, et si non dederit, non laboret illi nec pectet operas.

Todo iuguero qui operas fecerit

Todos los iugueros qui operas fecerit perdere pro unaquaque opera pectet I morabitinum, et si negaret, iu-

ret per IIIIor operas cum I uicino, et per X obras siue V° : et per magis lidie, et si cadiderit, duplet la calumpnia. Et si senor suus fuerit aldeanus, cum aldeanis iuret. Et si boues de domino suo engueraret el iuguero, nisi in labore domini sui aut per suo mandato, duplet illos boues : Et si negaret, iuret sibi V.° : et isto non habeat ferias neque soltura. Et si suus dominus dixerit —mateste *(sic)* meo boue— iuret la manquadra et iuguero sibi V.° Qui bouem descornaret aut occulum quebrantaret aut pernam accipiant illum, et det alterum tam bonum : et de tota bestia simili modo. Et si dixerit —non feci hoc— iuret sibi V.°, et ille la manquadra.

Qui rancura habuerit de suo iuguero

Qvi rancuram habuerit de suo iuguero accipiat el quinto usque det ei directo : et el iuguero faciat illi testigos ut recipiat suo directo : et si noluerit uenire, mittat bestiam cada tercio die usque recipiat suo directo : et iste bestie non sint solute, neque per ferias, neque per soltura. Et de todo aportelado de amo simili modo faciat. Et si ita non fecerit, non respondeat amplius. Et istud sit per operas quas perdiderit suo domino, mais per aliam rancuram quam dominus de illo habuerit capiat eum sine calumpnia usque pectet dampnum uel faciat ei directum de illa rancura : et totus homo qui eum amparauerit uel razonauerit uel bandeauerit pectet X morabitinos domino mancipii et perdat uocem.

Los ferreros teneant reias

Los ferreros teneant reias a festo sancti cipriani úsque ad eiusdem festum, VI reias por I morabitino, et deinde a sua conta. Et ferrero qui tenuerit XV reias in aldea sit solutus de posta et de fazendera et de fonsado et de apelido. Et ferrero de uilla simili modo qui tenuerit XXX reias sit excusatus et faciat la reia II uices de nouo et deinde aguze et calce segur et azadon et azola et escopro : et si per sua culpa se perdiderit opera, pro unaquaque opera pectet I morabitinum. Et si dixerit quod per suam culpam non perdiderit opera, usque ad X operas iuret sibi V.°, et si minus, ad sua conta, et per magis lidie. Et si cadiderit duplet la calumpnia, et qui magis pecierit aut dederit pectet IIII morabitinos, si ei firmaren, sin autem saluet se cum III.

Todos los ferradores

Totos los ferrado*res* ferren III dozenas a morabitino : a ferradura que ante IX dies crebaret aut cadiderit ferres illam altera uice sine precio, sin autem pectet I morabitinum al quereloso. Et los ferreros que fecerint ferraduras faciant tales quomodo las calanas del concilio : et si peiores clauos aut peiores ferraduras fecerint, pectet unusquisque IIII morabitinos al castello. Et si pactum aut iuramentum fecerint super hoc contra concilium, pectet unusquisque IIIIor morabitinos a los alcaldes : Et si negarent quod non fecerint, iuret unusquisque siue V.°, et faciant las ferraduras : los ferradores qui las ferraduras pectaren per malas aut per malos clauos, los ferreros qui las habuerint factas duplen las a los ferradores : Sin autem, pectet unusquisque singulos morabitinos ad alios qui eas emerint. Et pro isto cada tercio die mittat bestiam, et la bestia ibi iacendo, pectet. Et si la bestia non miserit, pignoret pignus de morabitino : et istud non habeat ferias neque uedamento.

Iste es foro de caualgada

Este es foro de caualgada per que semper caualgaron adaliles : A primas enmentar a deus et cognominar suos foros. Atalaeros caualeros alende taio II morabitinos, et pedes I morabitinum : et aquende taio el caualero I morabitinum, et el peon medium morabitinum : et alende taio et aquende a ferida de parte en parte IIII morabitinos et otra II morabitinos : et a ferida de cabeza unde ossos exierint IIII morabitinos : et quantos dentes ho orelas, ó quantos dedos perdieren Xce Xce morabitinos : et per manu ho pede ho per occulo ho per nares XX morabitinos : et ferida de cauallo que passare de parte en parte IIIIor morabitinos, et alia II morabitinos. Et erectent todo cauallo foras cauallo que echaren a pazer solto : et si dixerit suus dominus —trauado lo echê— firme lo cum III de compana et prenda erecha, et si non, non : et si los adaliles ho la compana les prouaren que mentira firman, tresquilen los, et escan por aleuosos : et si a monte foren sine mandato de adaliles, et alá prendieren ferida suo cauallo ó morte, non dent erecha : et si traidor leuare caualo de companero, suos socios com que comiere a pan lo pectent, siquier ganen, siquier non, et los adaliles et la compana los metan in manus al quereloso, et si non elos lo pectent. Et erecha de caualo tale sit : fasta cabo de anno den le quanto le costô fasta XXX morabitinos, et non mais. Atalaero ho alter homo que estudiere ó en uela, ó en atalaia, et lo falaren dormiendo, tresquilen lo, et exeat per aleuoso, si lo prouaren II omens. Nenguno omen qui fuxiere de bolta ó de reuata, tresquilen lo, et perda el quinon. En caualgada si entre si trauaren, el que ferire con cucheelo ó com espada, ó

con lanza, ó con petra, ó çum porra, corten le la mano talia arma, et si non hi la conpre : et los adaliles et la compana metange lo in manus, si non elos lo pectent, et si lo matare, enforquen lo. Nenguno omen que non ouiere portielo, et ganancia descubriere fasta xx morabitinos, dent illi I morabitinum. Et balestero que leuare balesta cum II cordas et una delante corda, et cum LX sagittas, el caualero prenda media caualeria, et el peon quarta : et el caualero que derribare alium caualerum tras uiso, prenda la siela, et si foren II uel tres, partan la : et pedes similiter prenda la melior senal, et si magis foren, sea de compana. Et qui leuare loriga ó lorigon ó capello de LX caualerias ó deinde arriba leue suo directo, et deinde a iuso nichil : et esto es directo : IIIIor capellos I caualeria, loriga et lorigon cum almofar I caualeria, o lorigon con capelo I caualeria, brofuneras I quarta, lorigon sin capelo et sin almofar media caualeria : dô alcaldes andudieren lo que ganaren, elos lo ayant en poder et elos lo partan, et ô non ouiere alcaldes, adaliles lo fagan : et per todas estas cosas si adalil ferire hominem per pro de compana, non pectet calumpnia : caualo ferido ó quebrado, si dominus suus se temiere que morra, demostre lo a la compana, et elos lo tengan fasta IX dies : et si moriere, den le erecha de morte, et si uiuiere, den le suo directo. Todas feridas si fueren sanas ante de particion, non tomen erechas. In arrancada qui campo robare fasta la seguda sea fecha, perda el quinon, et exeat per aleuoso.

Qui habuerit iudicium de corral

Totus homo qui iudicium habuerit de corral, mittant duos IIos uozeros et magis non, et si magis metiren, los alcaldes uazien el corral, et qui ibi steterit super suo coto pectet quarta de morabitino. Et si illi laxarent, sint periuri.

Qui adduxerit pescado rezente

Totus homo qui adduxerit pescado reçente, ille lo uendat. Et similiter lepores et conejos et perdizes. Et si ad aliam uillam lo leuare, qui eum inuenerit accipiat illum sine calumpnia. Et si recaton, tam de gallinis quam de leina quam de tota alia cosa, ibi andaret, pectet I morabitinum al concilio, sin autem saluet se cum I uicino : et si los alcaldes non lo tomaren sit illis in periurio.

Toto tauernero

Totus tauernero ganet el quarto et non magis. Et si magis uendiderit de ista conta, pectet I morabitinum a los alcaldes, et si negaret, iuret cum I uicino. Totus uicinus qui pro isto pignorauerit, respondant illi : los carniceros et las panaderas similiter compleant.

Por pan de panadera

Por pan de panadera, et por uino de tauernera, et por carne de carnicero, et por pescado seco de zagatera, aut por queso de quesera, qui dineros habuerit a dare, dê los ad tercero die.

Los zapateros

Los zapateros per solar dent illis III mealas, morabitino a x solidos : si accenderit aut descenderit, accipiant ad suam conta. Et qui plus dederit aut plus acceperit, unusquisque pectent singulos morabitinos, si ei firmaren : Si*n* autem saluent se cum singulis uicinis.

Mulieres intrent in el bano

Las mulieres intrent in balneum in die dominico, et dia martes, et in die iouis : et barones intrent in aliis diebus.

Qui intrare in bano

Toto homine qui intrauerit in balneum in die de las mulieres, de sol a sol, pectet I morabitinum al conceio : et similiter faciant las mulieres. Et si el banador homines miserit in balneo in die mulierum, pectet I morabitinum : aut mulieres qui intrauerint in die de barones, pectent II morabitinos al concilio.

Nvllus homo det precium in balneo pro escudero : et homo qui non habuerit escudero leuet pro escudero hominem de suo pane : et mulieres similiter faciant. Alcaldes et iudex et escriuano non leuen nisi uno escudero ad balneum, et si magis leuarent, sit illis in periurium. Ille qui non habuerit escudero aut mancebo de suo pane,

tres leuent I qui eos laue et sit excusatus. Iste est precium de balneo : de IIII solidos usque ad VI una puiesa, et de VI solidos usque ad XII una meala, et de XII solidos usque ad XX I dinero. Et qui penos iectaret in balneo usque ad VIIII dies non se mortificent. Et deinde a deuant mortificent se. Et balneator non sit excusatus.

Qui leuauerit suo precio

Qvi suo precio leuauerit per forza pectet I morabitinum a los alcaldes, et ille si acceperit precium de mancebo aut de manceba, aut de tres unum qui debet esse escusatus, pectet I morabitinum a los alcaldes.

Qui falare moro alieno

Qvi maurum alienum inuenerit in nostros terminos, dent ei in honorem medium morabitinum, et deinde alende dent ei in honore I morabitinum.

Qui ferire moro

Totus homo qui percusserit maurum alienum uel mauram aut messauerit pectet II morabitinos domino suo. Et si fecerit liuores, pectet IIII morabitinos suo domino : Sin autem iuret sibi V.° de uicinis.

Qui ferire maurum uel mau..

Qvi percusserit maurum uel mauram alienam iuret solus quod non percussit eum per sua desonra de suo senor, et si non iurauerit aut de plazo cadiderit, pectet la calumpnia duplada suo senor.

Qui matare moro de lauor

Totus homo qui occiderit maurum de lauor uel mauram de seruicio pectet XV morabitinos suo domino. Et si occiderit maurum de mercê, alcaldes et VI lo aprecien quantum pectet suo domino.

Qui ferire mancebo

Qvi percusserit mancipum aut mancipam alienam ante suo senor aut hominem de suo pane pectet la calumpnia duplada, media al collazo et la media a suo senor.

Moro qui ferire christianus

Totus maurus uel maura qui percusserit christianum aut christianam, suo senor pectet la calumpnia, ad uicinum sicuti de uicino, et ad morador sicuti de morador. Qui habuerit ad iuuare *(sic)* uel firmare firmet a uicinum uicinis, et ad morador cum moradores.

Qui adduxerit maurum

Qvi adduxerit maurum uel mauram de fonsado aut de azaria, et captiuus christianus iacuerit pro illo antequam taiet dent illi XXX morabitinos. Et postquam taiauerit dent tanto quanto taiauerit usque C morabitinos : et si de C morabitinos ad arriba taio, non dent illi magis de C morabitinos. Et tale sit taiamentum ante alcaldes de rege et per concilio. Et al qui lo comparô dent illi pleno et medio de quanto lo comparô antequam taiet. Totus homo de castel bono ó de suo termino qui captiuauerit, et alius uicinus de castel bono uel de suo termino captiuum comparauerit maurum uel christianum, si per illum iacuerit dent illi leno et medio de quanto saccauerit in almoneda, et dent captiuum a suos parentes. Et si noluerit dare, meta II bestias uiuas en casa del quereloso. Et si los alcaldes las soltarent, cadat in periurio et non les prestet. Et si el captiuo christiano mortuo fuerit, torne el moro a suo senor, si eum recipere uoluerit. Et si suum parentem saccauerit et magis auer dederit illi, dê lo a dompno del moro : Et si negaret, iuret sibi V.°

Qui tornare mano a suo senor

Totus aportelado qui a suo senor tornaret manum, cortent illi manum. Et si suus amo eum soltauerit, faciat unum tapialem in castello. Et cui dixerit —adiuua me ut possim illum accipere— et noluerit illum adiuuare, pectet illi unusquisque III morabitinos, et si hoc negauerit, unusquisque iuret sibi V.° de uicinis.

Amo que ferire

Toto amo qui a suo aportelado ferire non pectet calumpnia.

Qui matare aportela..

Qvi matare aportelado aut aforciare sua mulier aut sua filia aut sua criazon accipiat media de la calumpnia su amo.

Qui intrare cum alio

Totus homo qui intrauerit cum alio per suum seruicium fazer et ante de suo plazo exierit de illo perdat el soldar. Et qui colligerit eum pectet II morabitinos suo amo, si potuerit firmare quod antes de plazo se exiuit de illo. Et si alter dixerit —nesciui quod tecum erat— iuret ille solus, sin autem pectet et eiciat illum. Et si dominus eius dimiserit eum, ille bene seruiendo, det illi suo soldar. Et si dominus eius dixerit —male mihi seruiebas— det ei I christiano qui iuret hoc et det illi quod iam seruitum habebat. Et si noluerit iurare, det illi suo soldar.

Toto labrador que to..

Toto labrador qui senal aut precium tenuerit pro labore et el labor laxaret usque factum sit pectet I morabitinum domino laboris et compleat laborem. Et qui senal dederit illi et el labor illi tollierit perda la senal. Et per todo mercado qui senal tenuerit et se repentire duple la. Et qui eam dederit, si se repentire, perdat illam.

Carpentero que adduxerit

Toto el carpentero qui madera adduxerit a mercado com aluura pectet I morabitinum aut ripia al concilio.

Qui casa dederit

Qvilibet homo qui casam dederit ad alquilé quando suo plazo uenerit pignoret pro suo alquilé, qualicunque die uoluerit et sine calumpnia, ropa uel aliud, in qualicunque domo inuenerit illum, et non habeat solturas neque ferias, et al fiador simili modo pignoret.

Qui casa dederit ad alquilé

Qvi casam dederit ad alquilé uel acceperit, ille qui acceperit, si dimiserit eam, det toto el alquilé. Et si dominus domus eiecerit illum ante suo plazo aut per ad alium hominem, nisi ad opus sui, perdat el alquilé : et ille qui tenuerit la casa, si ibi morando comparauerit sua, det quantum habet merecido.

Mercador de traperia

Totos mercatores de traperia, si acrouierent, pignorent omni tempore : et ipsi similiter respondeant omni tempore absque calumpnia, et non perdat sua pendra.

Los alcaldes de ermandade

Alcaldes de iermanitate non pendrèn nin acoten sine rancuroso, nisi pro suo debito.

Qui iudeu

Alcaldes que tomaren iudeu cum christiana firment lo cum II christianis et I iudeo uel duobus iudeis et I christiano quod in uno eos tomaron prestet, et si non non prestet. Tota christiana que tomaren cum iudeo uel adduxerint super concilium factum per prender cum el iudeo, ipsa iusticia faciant de uno quam de altero.

Vidua que non habuerit filium

Vidua que non habuerit filium de XV annos ad suso, uel que non habuerit ualia de XXX morabitinos arriba, nichil pectet, et alias pectent : los iunteros non perdan suas directuras.

. . . . . .

Totus homo de castel bono qui preso ganaret maurum uel mauram uel christianum prestet ei, nisi seruas *(?)* de la quinta que dê al rei, siquier uala poco siquier multo.

. . . . . .

Alcaldes de germanitate et andadores colligat sua soldada de sancto iohanne usque ad festum sancti michaelis, los arteros quando los tomaren dent totum suum directum : et si istud non cogieren de sancto iohanne usque ad sanctum michaelem, non respondeant magis per ista soldada.

Senor qui tenuerit

Totus senor qui tenuerit a castel bono non meta manu in aliquo homine de castel bono qui ibi morauerit, foras del corpo del rei. Et iudex colligat suas quintas. Et el portero suo portatico colligat. Et si el rancuram habuerit de homine de castel bono, demande lo per nostro foro et per nostra carta cum suos manposteros et per iudicium de nostros alcaldes.

Homo qui dixerit ad alium

Totus homo de castel bono quem dixerint quod est traditor de concilio ó del rei exquiran alcaldes et bonos homines : et si inuenerint quod est traditor, fagan del corpo iusticia et metan l'auer in el castello.

De manpostero

Non aia manpostero qui tenuerit la honor.

. . . . . .

Totus homo de castel bono que se parare con el senor per dampno de uicino uel morador de castel bono exeat per aleuoso de concilio et del rei et perdat quantum habuerit.

Qui se clamare a uozero alce se

Totus homo qui se clamare a uozero alce se per 1ª octaua de morabitino et non per minus. Totus homo non se alze a corral per minus morabitino I. Et qui non prendier iudicio de corral meta bestias de corral a corral la primera morta et las otras uiuas, et quantas falecieren bestias que super sunt dictas tantos morabitinos pectet.

Ruano que tenuerit trapo de

El ruano que tenuerit trapo de color non pignorent ei trapo de color por taiar.

Qui borra filare aut

Qvi borra filare aut in saial eam miserit aut cum cardas de ferro cardaret pectet I morabitinum al concilio et perdat el precio, si potuerit ei firmare, sin autem iuret cum 1º uicino et det la borra ad dompnum del saial et faciat illum bonum.

Mulier que enprestaret

Totas las mulieres que inprestarent uel acrouierent aliquam causam unas ad alteras respondant se usque I morabitinum et per isto non se paren tras suos maridos.

Mulier que ouielo uendiere en mercado

Tota la mulier que ouielo uendire in mercado siue baron pectet I morabitinum al concilio.

Qui uigilauerit oues uigilet eas

Et qui uigilauerit oues uigilet eas a decimo de los corderos et de decem quesos uno. Et si maes dederit aut maes prendiderit, pectet IIII morabitinos al concilio. Et qui las anafagauerint accipiant el quinto. Et de istas quinteras, qui uoluerit eas accipere det ad sua conta et accipiat ad sua conta. Et de ipso die que ceperit facere queso det in soldar del cabanero et in anafaga et in auarcas et in sal et in quaio. Et de la lana de las uazias et de corderos el quinto.

Pastor qui oues uigilauerit

Toto pastor qui oues uigilauerit det senal de oreia et de ferro in los peleios : et si dederit x^em^ peleios, iuret cum I° uicino quod de suo ganado sunt et per suam culpam non morierunt : et si dederit sinal de x peleios arriba, lidie, et si cadiderit, pectet. Et de quantum iactauerint per noticia respondeat. Et de porcos hoc iudicium compleant.

Qui uelare uacas soldariegas

Et qui uigilauerit uacas soldariegas uigilet x pro I morabitino : et qui dederit senal II corios cum senal de ferro et de oreia, et si magis dederit, lidie, et si cadiderit, pectet. Et bacas soldariegas et oues quinteras ille qui las uelare non se pare tras sancti iohannis et respondeat ad dompnus de ganado : et el amo respondeat similiter per sua soldada. Et qui minus uacas uigilauerit de x pro I morabitino pectet III morabitinos al concilio. De ipso die quod ceperint facere queso uel manteca det ad sua conta in soldar et in anafaga del cabanero et accipiat ad sua conta de queso et de manteca.

Qui uigilauerit porcos

Qvi porcos uigilauerit de ipso die quod acceperit eos per noticia quantos perdiderit tantos II morabitinos pectet por ipsos que fuerint anales aud magis : et per ipsos que non fuerint anales, pro unoquoque pectet I morabitinum.

Qui iectare ganado a pastor

Totos qui ganado iectauerint ad pastorem pro sancti iohannis, et postea uoluerit dominus suus tollere eum, excepto per catiuazon aut per inimicitate, det ei toto suo soldar. Et si per catiuazon aut per inimicitate uoluerit eum tollere, det ei quantum habet merecido : et si pastor dimiserit el ganado, perdat quod habet merecido.

Qui matare porco anal

Qvi occiderit porcum anal aud magis uel minus pectet sicut dictum est in antea. Et por lecton pectet quarta de morabitino, si iurauerit quod non occidit eum per suam uoluntatem et cum I uicino, sin autem duplet el ganado et pectet III^or^ morabitinos domino suo. Et si negaret et postea manifestaret, pectet duplado cum la calumpnia, et si firmare potuerint ei, pectet ut supra dictum est cum la calonia.

Qui mactare aue domada

Tota aue domada aut palomba de palombar aut de casa qui eam occiderit pro unaquaque pectet I morabitinum suo domino. Et por gallina aut ansare aut alia aue pectet I morabitinum, si ei firmare potuerint, sin autem iuret cum I° uicino, excepto falcon et azor et gauilan.

Oues que pascieren inter aldeas

De oues que pascent inter aldeas andent C in unum et non magis, et L^a^ uacas et non magis : et si ibi magis andauerint, pectet I morabitinum al castielo cada dia dominico.

Qui ganado habuerit in aparceria

Totos qui ganado habuerint et aparceria uoluerint facere faciant illa usque kalendas iulii.

Azenias et molinos

Las azenias et los molinos maquilen ad uez, et el maquilon que uez destaiare, si ei firmare potuerint, pe-

ctet III morabitinos, medios al quereloso et medios ad alcaldes, sin autem iuret cum I uicino, et molant a uez et non tome alfadias el maquilon nec heredero. Et qui tomare alfadias aut uedare uicere, pectet III morabitinos, sin autem iuret cum I uicino. Et el molinero aut azenero qui heredero ibi fuerit non sit molinero a foro nec sit excusatus.

Panadera que pan crudo

Tota panadera que panem crudum uendiderit crebantado aut quale illo tornauerit el qui lo comparauerit tal lo tome : et si noluerit eum tomare, faciat illa testigos de III homines, et pectet I morabitinum a los alcaldes.

Los fornos cuegan a XXX et non

Los forneros cuegan a XXX et non minus. Et si ad minus coxerint, pectet III morabitinos, a los alcaldes la medietat et al quereloso la medietat et si ei firmare potuerint, sin autem iuret cum I uicino, et cogant a uice : et si pan bene non coxerit, pectet I morabitinum domino panis. Et si negare, firme lo cum III mulieres, et pectet I morabitinum ad dompnus del pan, et faciat forno qui uoluerit : et qui uedar uice pectet I morabitinum, medio ad alcaldes et medio al quereloso, sin autem iuret cum I uicino.

Fonte que nace inter quadrielas

Tota fonte que nace inter quadrielas et fuerit fonte de regar, quomodo parten la hereditate partan el aqua : et in quali hereditate nascierit, ipse accipiat primero, et sic per ordinem, et duos dies andet foras et el quarto die tornet a la hereditate ubi nasce. Et illos qui non uenerint al calze cauar uel fonte mondar non habeat ibi partem. Et qui la furtare aud disturbare in die alieno sua aqua pectet ei II morabitinos et duplet illi sua aqua, si firmare potuerit, sin autem iuret alius cum uno uicino et alter non det manquadra. Et si non iurauerit aut de plazo cadiderit, pectet ei II morabitinos.

Tota fonte perenal que

Tota fonte perenal que arroio iactaret, in qualicunque hereditate sit, det III brazadas por carrera in anplo a todo redor de la fonte et serret suo labor, si alia aqua non habuerint habundanter, et hoc sit ad illos qui in ipsa aldea morauerint, et non ad alios de altera aldea. Et qui pozo cauare in sua hereditate non det aqua ulli per foro.

Los molinos et las azenias

Los molinos nec azenias non tollent aquas ad ortos neque ad linares. Las azenias et los molinos muelan desde sancti iohannis fasta usque ad festum sancti michaelis a XII, et desde sancti michaelis fasta sancto iohanne molan a XVI : los que antes fuerint factos aud postea tanto alzen que non tollat moler al de suso. Et las pesqueras sint defesadas de suso XX stadales, et de iuso usque I°. Et qui ibi pescaret, excepto botron et amzolo, pectet III morabitinos domino pesquere, sin autem iuret cum I uicino.

Qui restroio alieno quemare

Toto homine qui restroio alieno quemare, pectet III morabitinos domino del restroio, si firmare potuerit, sin autem iuret sibi tercio : et si ibi quemare treznales aud gauielas aut messe, pectet XL^a^ morabitinos domino messis, si potuerint ei firmare, sin autem iuret cum XII.

Qui iectare sterco in calle uel in castello

Toto homine qui in calle aud in castello uel in carcaua iectare sterco pectet I morabitinum al concilio. Et similiter qui cauare terra aud arena sol castielo, pectet I morabitinum, et faciat illum de argamassa.

Todollos menesterales

Totos los menestrales que labor aliena laboraren et mala la fezieren faciant illam altera uice sine precio, sin autem pectet I morabitinum a domino laboris aut iuret quod non sabe melior labore facer.

Qui casa quemare

Nvllus homo qui casa quemare aliena a querendas enforquent lo si uerdat fuerit, sint *(sic)* autem iuret cum XII uicinos al uicino, et ille la manquadra et ad moradore cum moradores : et si casa quemare que uala V morabitinos, ó dende arriba, inter iura et lide quale uoluerit el quereloso tale compleant illi. Et de quantum ibi perdiderit per totum respondeat.

Qui eruorô rio

Qvin rio eruolauerit, pectet IIII morabitinos : et quin pignorauerit eum accipiat los medios, et al castelo los medios.

Qui sacudir gana..

Qvin ganado sacudire foras de los terminos de castel bono accipiat inde el quinto, excepto caualeros de arrafala et pastores de ganado : et si cauallo ibi morierit, de illo ganado lo erectent. Et cauallo que moriere in apilido de conceio, de el dia que lo compraron usque ad unum annum dent ei pro illo tanto quomodo ille comparô, et de anno a deuant dent ei pro illo XXX morabitinos.

Qui pecierit en concillio

Toto homine qui pecierit in concilio, non dent ei magis de I morabitino. Et quin sua uoce teuerit aut magis illi mandauerit IIII morabitinos al concilio.

Qui derumperit casa en uila

Qvin disrumperit in uila casa de uicino cum armas aut coral pectet I morabitinum domino domus, si ei firmare potuerint : et istas firmas recudan a repto aut sibi V°, quale uoluerit el querelloso.

Qui deromperit casa de uicino

Qvin disrumperit casa de uicino de uila in aldea aut corral aut molino aut azenia aut colmenar aut cabana pectet domino suo X morabitinos, si ei firmare potuerit, et las firmas recudan a repto : et inter lide uel iura de sibi V° quale uoluerit el quereloso.

Qvin disrumperit casa aut coral de aldeano aut azenia aut molino aut colmenar aut cabana pectet V morabitinos domino, si ei firmar potuerit, sin autem iuret sibi tercio cum tales quomodo ille est.

Qui taiar uina

Toto homine que uinea taiare aliena ad sabiendas aut quemar aut almunia aut casa tali iudicio habeat quomodo por mortem de homine.

Qui dixit —demus al..

Toto homine qui dixerit —demus de unaquaque collatione aliquam causam— pectet II morabitinos al concilio et non prestet.

Qui firir ganado allieno

Toto homine qui ganado alieno ferire por desorna de sou senor pectet domino ganati IIII morabitinos, si firmar ei potuerit, sin autem iuret cum IIII et ille V.°

Qui ferir bestia

Toto homine que ferire bestia aliena por desorna de sou senor, pectet IIII morabitinos, si firmar ei potuerit, sin autem iuret cum IIII et ille V.° : et si la matare, dê la dublada cum IIII morabitinos domino bestie : et de toda bestia simili modo, si potuerit firmare cum III *ui*cinos al uicino et al morador cum moradores aut cum uicinos, et si non potuerit firmare iure cum XII por tota bestia maior et por menor cum IIII et si V.

Qui ferir boue aut alieno

Toto homine qui ferire boue aut uaca aut alio ganado alieno pectet IIII morabitinos domino ganati, si firmare potuerit, si*n* autem iuret cum IIII et ille V° : si lo m*at*ar dê ló doblado, si non, iure cum IIII et ille V.°

Alca*l*des et juiz

Los alcaldes et el iuyz quando fuerint in almofala leuent III III escusados los que fuerint in almofala.

Qui leuar tenda

Qvin leuare tenda redonda de XX cordas aut deinde arriba quod pertinent leuet II escusados caualeros aut IIII peones : et quin leuauerit loriga aut lorigon cum capello, aut cum almofar leuet I escusado caualero, aut II peones unusquisque : et quin leuar elmo cum brofuneras aia I escusado peon, et istos escusatos sean aldeanos, et si de uila fuerit, non eis prestet et non sint excusati.

De fosado et de azaria

De fosado et de aza*ria* de X caualeros una razom a sancta Maria, et de menos media, et de pedites similiter, et alia ad captiuos : et si minus fuerint usque I racione integra inter ambas ecclesias, et faciant auoreria usque ad L^a^ caualeros, et de C caualeros II auorerias : et habeant ista II auorerias ipsos duos adaliles quos mandauerit el fosado aut azaria : et auoreria tali sit : de C caualeros aut dende ariba singulos boues aut IIII morabitinos, et de L^a^ caualeros I boue aut IIII morabitinos : et alcaldes et talaeros accipiant C caualerias, et deinde ariba singulos boues aut IIII morabitinos unusquisque, et de L^a^ ad juso II morabitinos. Et los atalaeros escoian antes, et los alteros sortent. Et lanzada que pasauerit de part en parte dent illi IIII morabitinos et ad alteram II morabitinos, et a ferida de cabeza unde ossos exierint IIII morabitinos. Et quin membro perdiderit dent illi XX morabitinos, et a los plagados dent las bestias moriscas, usque in die de quinon. Mouro qui por catiuo iacuerit dent domino suo plenum et dimidium ut supra dictum est. Caualero aut peon qui captiuerit de azaria aut de fosado dent illi ut milior *(sic)* mouro aut moura aut melior bestia mular aut caualar, qualem se elegerint suos parentes aut suos companeros de pan. Et los de castel bono aut de sou termino qui acertauerit in ipso fosado aut in ipsa azaria de la sua parte lo dent isto. Et si illuc no lo dederint, los alcaldes et los talaeros, si fuerint erectadores los talaeros, et si non los erectadores et los alcaldes mitant unusquisque singulas bestias cada die in manu de los querelosos, et quantas bestias non miserit tantos morabitinos pectet : et non las saquent per ferias neque per solturas usque lo dent cum VI morabitinos. Caualero aut peon que a porta de castelo aut inter duas azes se dederit cum altero, quanto acceperit de illo derrocado totum accipiat ille qui se dederit cum illo. Et qui ibi lanza azulada perdiderit dent illi II morabitinos, si firmare potuerit quod amantinent percussit cum illa : et si alia lanza fuerit, dent illi I morabitinum.

Quin acalzar caualle*ro*

Qvin caualero alcanzar in seguda foras de lide campal et illum derrocauerit accipiat la melior senal qui tradet, foras del corpo et del cauallo.

Qui perdiderit sou cauallo

Qvin sou caualo perdiderit per qual illum fecerit cum uno companero de pan tale dent ei : et alcaldes leuen llo per la iura que fecerunt que ualia dant ei de suo cauallo. Et cauallo uiuo adprecient illum quasi sanum, et dent ei sua herecta, et meter el ferido in quinon et aquende taio, nisi fuerit per suo plazer. Et alcaldes et talaeros a sesmos los ponant. Et de el sesmo unde habuerit alca*l*de iurado de la uila non mittant ibi alium. Et la quinta que in uila fuerit a dar, los alcaldes et los adaliles respondant per illa ad iudex. Et primito erectent, et postea quintent. Et non accipiant quinta nisi d'auer morisco.

Qui caualgauerit de ..

Toto homine de castel bom, et de sou termino que caualgauerit et portauerit donent la quinta en castel bono, foras aquel que anerouerit *(?)* in l'atalaia. Et en trebeio et in el porto non dent quinta, si filos et mulier habuerit, et alá dent la quinta in suos castellos.

Qui lide se aiuntare

Totus homo qui in lide se acertaret, et antequam se tornauerit de la arrancada aliquem expoliauerit aut aliquid rapauerit perdat la racion, et mesent illi la barba. Quin auer de fosado aut de azaria aut de apelido acceperit, et ad .... *(desunt alia)*

Qui furtaret aut raparet

Qvi raparet aud furtaret auer que fuerit dado a partir perdat la ration et pectet c morabitinos a la compana : et si non habuerit unde pectar, faciant de illo iusticia.

Qui habuerit ualia de ccc morabitinos

Toto homine qui ualia habuerit de ccc morabitinos, fueras suos uestidos del et de sua mulier, et non habuerit cauallo non tome portielo, nec no li responda nadi. Et responda ille ad alter. Et si dixerit —non habeo la ualia—, iure cum IIII^or^. Et si dixerit —cauallo habeo—, iure cum IIII^or^, et sine arte : et qui mula habuerit dê la por cauallo. Et qui la quisier tener compre cauallo. Todo cauallo cotidianamientre ad albarda non sea cauallo, et non sea suo domino excusado por cauallo. Toto homine qui caualo dederit ad alterum por escusar se de apelido aud de fonsado corten le el rabo al cauallo, si de uilla fuerit : et qui mula dederit por escusar se non le preste et pectet.

A qui morire cauallo

A qui morire cauallo sea escusado por I anno de cauallo, et respondant le.

Qui troxiere cabeza de adalil

Qvi troguier cabeza de adalil, dent le X morabitinos de concilio.

Caualero aut peon

Toto caualero aut peon, nec primo iunto nec tercero, que apelido audierit in la nocte et in la mane non fuerit cum la sena pectet la calompnia : et, si in la mane audierit, in la nocte sea cum la sena : et qui ita non fecerit pectet II morabitinos el peon, et IIII el caualero al concilio.

Qui dixerit ad alium cornudo

Qvi dixerit ad alium cornudo, aud fudud in culo, aud gafo, aud iudeo, aud traditor, aud mulier puta, aud ceguladera, aut gafa, pectet ei VI morabitinos, et si negauerit, iuret cum IIII uicinos, et si iurare noluerit, pectet.

Qui dixerit —mentira iurasti aud firmasti—

Qvi dixerit ad alium —mentira iurasti, aud mentira firmasti, aud mentirosa uerdade diste— nisi ille qui debet eam reptare, pectet ei IIII morabitinos, si potuerit firmare, et faciat illum uerdadero : et si noluerit facere uerdadero, mittat cada dia bestia usque faciat illum uerdadero : et quantas bestias non miserit tantos morabitinos pectet ei, sin autem iuret cum III et ille el quarto.

Qui dixerit ad alcalde —mentira iudicasti—

Qvi dixerit ad alcalde de germanitate —mentira iudicasti, aut torto, aut mentira firmasti—, pectet ei I morabitinum et mittat cada dia bestia quousque faciat eum uerdadero : et si negauerit, iuret cum I uicino, et alter non det manquadra : et alcalde de conceio iurado de la uila simili modo faciat.

Toto homine qui baraiauerit super acotamento de alcalde pectet ei I morabitinum, et pro isto non incotet per bestia set pignoret.

Qui passauerit senal de corral

Toto homine qui passauerit senal de corral de uernes pectet I^a^ quarta et pro isto pignoret et incotet, et non

se mortificent los penos. Et alcalde non incotet nisi per fonsado aut per apelido : et in cotamento de fonsado et de apelido talis sit : el caualero IIII morabitinos, et el peon II morabitinos al concilio.

Qui iuzgado uel alcaldia acceperit

Totus homo qui iuzgado uel alcaldia acceperit sine mandato de concilio et per suo octauo faciant del corpo iusticia et exeat pro aleuoso et derribent illi las casas, si non fore per sua derectura, et similiter alcaldes. Et iudex que fuerit posto per suo octauo et per suo directo ipse pendre et tome suas derecturas et non mittat alio rabadan, et si altero rabadan metiere, non le dent penos.

Alcaldes non faciant amiztade cum alios

Los alcaldes non faciant amizdade cum alios homines de concilio nec iuramento, et qui la demandare ó la feziere sit periurius et aleuosos.

Correduras et carreras per nostros octauos

Correduras et carreras per nostros octauos las faciamus.

Qui se alzare a uozero

Nvllus homo qui se a uozero afflamare non le uede alcalde uozero, et si uedauerit sit periurius et non mittat bestia.

Mulier non responda sine uiro

Nvlla mulier non respondat sine uiro nisi per illo que dicer, ut supra : et totas las calompnias del concilio pectent las in auro aut in denarios.

Istas sunt las calompnias

Istas sunt las calonias : mercado III morabitinos : azogue III morabitinos : Corral de alcaldes III morabitinos : Boda III morabitinos : Treguas crebantadas IIII morabitinos : Bando super bando L morabitinos : Exido de concilio III morabitinos.

Qui rancura habuerit de clerici

Nvllus homo uel muliere qui rancura habuerit de clerici uel clerici de laicis uel muliere que demonstrauerit plazo ad clerici uel clerici ad laici aut uozero habuerit a dare ibi dent eum ad collationem unde fuerit ille clericus, ad exiente de missa : et iudicent alcaldes, et si alcaldes ibi non habuerint, ueniant ambos ubi habuerint alcaldes, et si non uenerint, pectent alii I morabitinum : similiter mulier.

Alcaldes per iudicio non accipiant precium

Alcaldes per iudicio non accipiant illum precium. Alcaldes et uozeros et maiordomo, si unitatem fecerint aud in unum comederint, sint periurati. Alcaldes et VI.ex et maiordomos, si in falseria eos inuenerint, perdant el portielo et exeant del portielo por aleuosos : et quanti ita inuenti fuerint tanti exeant, et si alteri non eiecerint illum aud illos, omnes exeant per aleuosos et perdant el portielo, ut supra dictum est. Et sic de toto aportelado de concilio qui in falseria inuentus fuerit. De los alcaldes semper sint duo a la porta del corral et los alios sedeant quatuor aud *(sic)* IIIIor aut III a III : et usque ad III corrales sedeat finito suo iudicio : et si ita non fecerint, sint periurii los alcaldes. Et si el corral de alcaldes exquisa inuenerint ad ille qui tenuerit torto, manden le que se parta del alio que torto tenet : et iste sedeat per totos illos qui iudicio habuerint per la uila. Et totos los homines qui posuerint concilio et alcaldus et los XXIIII per gardar, tam de peliteria tam de ferradores quam de tauerneras quam de quanto fuerit a gardar, et no lo enderezaren exeant por aleuosos et pectent IIIIor IIII morabitinos a concilio. Et los XXIIII ueden a todos los aportelados la nemiga que fecerint cum concilio.

Qui mandare per sua barbeza

Totus homo qui per sua barbeza mandare aliquam rem ad altero dè lo, si non lo soltare aquel a qui lo mandare : et isto est dicto per los pedidos.

Peliteros que penas de coneios

Nvllus peliteros que las penas de coneios aut de corderos castrarent pectent singulos morabitinos a los barcos : et de zapateros que cantearent las solas similiter pectent.

Qui auer dederit ad onzenas

Totus homo qui auer dederit ad onzenas et non le dederint penos non le respondant. Et qui iogare dados de nocte pectet I morabitinum a los alcaldes, et in la casa ubi los iogaren pectent II morabitinos a los alcaldes : si negaret, iuret sibi tercio.

Qui aparceria habuerint in molinos

Totos homines qui apparceria habuerint in molinos aut in azenias in las aldeas faciant suo cabillo a sancti genesii.

Alcaldes de dia que entraren usque I° anno j..

Et los alcaldes de ipso die que intrarent usque in uno anno iudicent et non iudicent magis, et si magis iudicauerint, non prestent iudicio suo : et los alcaldes illud quod iudicauerint ipso otorguent et iudicent directo et otorguen directo et de illo quod apreciauerint accipiant el decimo et prendan suo coto per corral aut de suo cotamento aut de bellatores que uant ad sanctam mariam aut a la defesa, quomodo foro est. Et los alcaldes de concilio et iudex et alcaldus de germanitate sint per octauos et per suas derecturas, et iudex similiter. Totas las calomnias per pesquisa bona et directa colligant illas, et delante sit ille cui dederit las pesquisas : dent de uicinos al uicino, et al morador de uicinos aut de moradores : et istas pesquisas sint III et non minus : et cum ipsas pesquisas coia el quereloso sua calumpnia, et qui primero ferire ipse pectet las calumpnias de ambos : et qui super suo capud tornare non pectet calumpnia, si non fecerit liuores : si liuores fecerit, pectet media calumpnia.

. . . . . .

Totas las calumpnias que per alcaldes aud per uozeros aut per maiordomo se perdiderint illos lo pectent.

Qui habuerit a firmar ante alcalde

Qvi habuerit a firmar delante alcalde firme qui el iudicio iudicauit, et si non firmauerit, cadat et non faciat mania ante ipsum alcaldem, sed alcalde dicat eis iudicium quomodo ipse iudicauit : et si noluerit eis dicere, sit periurius et pectet la petition. Et las firmas iurent quod nec amore uel promissione uel inuidia uel malquerentia, quod non dicant nisi ueritatem de hoc quod sciunt. Et las firmas cada unas dicant lo per uerbo, quomodo tenet iudicatum. Et si dixerit ille qui demandat —non compleuit tua firma— ibi dicat in que non compleuit. Et si dixerit el alcalde —comple istud— et noluerit complire, per hi cadat. Et statim dicat el alcalde qui est caido, et si non lo dixerit sit periurius et pectet la peticion. Et si in uilla fuerit, sperent illum usque ueniat aut eant querere illum. Et qui noluerit sperare aut querere illum per hi cadat. Et si non fuerit in uilla el alkalde, saquent fiel et uadant ante illum alkaldem : et qui noluerit saccare fidel aut ire ante alium alkaldem per hi cadat. Et el alkalde ante quam cognouerint el iudicio ipse lo deliberet quaisi ipsimetipso iudicasset illud. Et si noluerit deliberare, ipse pectet la peticione. Et qui mania fezier in las cognocencias iste alcalde lo pregunte et qui negauerit el iudicio ipse metat pignus de morabitino al alcalde. Et postea nullus homo qui dixerit —postea fecisti conueniencia mecum— aut —al fecisti mecum— non le prestet. Per auer aud per firma que habeat unos ad alteros ad fazer, si non fuerit facto ante alkalde non prestet : isto est per que dizian multi homines —depos fecisti al mecum—. Et auer iuzgado delante alkalde dent illum. Et nullus homo qui auer habuerit a dare altero dê lo ante de III testigos ó uno alcalde, et si post lo negaret que non ielo dedit, faciant de illo iusticia.

Qui fuerit cum mesturgo ad regem

Totus homo qui fuerit cum mesturgo ad regem aut leuauerit portero a casa de uezino de castiel bono pectet C morabitinos al concilio et exeat por aleuoso.

El corredor

El corredor de la ropa non tome magis de II denarios del morabitino et de XVIII denarios I. Nullus homo non pignoret in die dominico nec in die sabbato. Et qui debuerit bestia mittere per iudicium que non tome de corral mittat illam dominica in nocte.

Qui iudicio habuerint

Omnes qui iudicio habuerint faciant III uicinos alcaldes et conuenitores et iudicent suo iudicio et prestet suo iudicio tanto quomodo de I alcalde iurado : et si mandaren bestia mittere, mittat illam, et si non la miserit, accipiat illi pignus de morabitino. Et si la mandaren soltar, solte la, et si la non soltar et alá transnoctauerit, dê la duplada, et firmen tanto quomodo I° alcalde iurado : et alcalde iurado de concilio iudicet et firmet I° per ualia de V morabitinos, et duos alcaldes por X morabitinos, et III por XV morabitinos, et quatuor por XX morabitinos aud deinde arriba.

Qui auer o (sic) moble demandare

Toto homine a qui auer mobile demandauerint et dixerit —torto mihi demandas— iuret alter qui demandat quod suum fuit et non uendidit illud neque dedit ulli, et respondeat ille qui tenuerit, et si dixerit dare otor, det illum ad VIII dies, et el otor iuret que propter hoc lo otorgat que lo uendidit aud que lo dedit aut que fuit fiador de illo, si lo preguntaren : et si adsi non fecerit, per hi cadat et det fiador que ualia habeat de la peticion duplata. Et si otorgaren in mane, mittat bestia in nocte : Et si in nocte, mittat illam alio die : et si hoc non compleuit ille qui dat el otor, per hi cadat : et ibi ut dederit el otor ibi det fiador que faciat que mandarent los alcaldes, se ielo mandaren, si non, per i cadat. Et si rancado fuerit ille qui dat el otor et non habuerit unde pectar el otor, el fiador lo pectet duplo et cabdal. Et qui se aclamaret ad otor et non compleuerit duplet illum querenti. Et si dixerit —non possum habere qui mihi dedit aut uendidit— iuret quod eum comparauit aut sibi dederunt et non possit illum habere et det illum ad ille qui demandat. Et ille qui demandat det fiador quod teneat illud manifestum usque ad medium annum.

Alcaldes et VI^ex^ inforquent latrones, et uetent forcias et urtos.

Qvolibet homo qui sua uoz baraiar det la uerdat quod ueritate demandat aut amparat.

Qvi uoz aliena baraiare det la uerdat que, quanto pudo esquerir uerdade, baraia et demanda aut ampara.

Qui porcionem habuerit in ecclesia de

Qvolibet clerico que porcionem habuerit in ecclesia de uilla suos homines et suos parentes qui cum illo morauerint, si non soldar, habeant foro de uicino de uilla.

Qui rationem habuerit in uilla

Qvolibet clerico qui rationem habuerit in uilla et rancura habuerit del aldeano paret ei fiel cum I° clerico et cum I° laico, et si non uenerit, pectet ei I morabitinum, et ad foro de castiel bono. Et ille qui portionem habuerit in ecclesia de aldea suos homines et suos parentes qui cum ille morauerint habeant foro de aldeanos.

De latrone que preso

Toto latrone que preso fuerit por furto et los VI^ex^ et los alcaldes inuenerint pesquisa non dent illi de mano. Et qui lo enuiauerit adducat illum, et si non adduxerit ille, mittat ibi suo corpore.

Las aguas de las goteras

Totas las aquas de las goteras et de los corrales et de calles pro ut mandauerint alcaldes et boni homines per ibi uadant directe.

Los segadores seguen

Los segadores seguen ad decimum et accipiant per sortem.

Los desquiladores

Los desquiladores accipiant per sortem de XL uno de maiores, et de corderos de XX.

Qui arare cum suo iugo de boues

Totus homo qui cum suo iugo de boues arauerit, licet faciat se iuguero, sit postero, et el mediero qui cum sua manu arauerit pectet media posta et non uadat in fonsado neque in apelido.

Qui laborauerit omnino in hereditate

Qvolibet homo qui morauerit et laborauerit omnino in hereditate de domino suo sit solariego. Et si in alia hereditate laborauerit, pectet quasi eldano *(sic)*.

Calumpnia que habuerit ad pectar

Tota calumpnia qui homine habuerit ad pectar, duplada cum IIII morabitinos. Per tota firma firmen III et non minus.

Judeo qui comparare pescado

Totus iudeus qui pescado comparare in uernes pectet I morabitinum a los alcaldes : et si christianus comparauerit pora iudeus, pectet I morabitinum a los alcaldes, sin autem iuret cum I° uicino.

Nenguno iudeo non teneat suo (sic) uoce nec aliena

Nvllus iudeus non teneat uocem suam nec alienam : si tenuerit, pectet I morabitinum, medio al que tien com el uoz et medio a los alcaldes.

Et qui colmenero uoluerit saccare de LX colmenas ad arriba saque, et el colmenero que las curie cotidianas.

Qui iectaret penos ad alquilé

Qvi penos iectaret ad alquilé et los enguerare non le dent alquilé. Et si por pan aut por uino aut por carne aut por pescado aut enprestados usque in tercio die non los saccare, inguere los penos et pendre por suo auer aut per alia causa.

Toto auer manifesto deuante alcalde den lo ad VIIII dies.

Totus homo a qui demandaren auer

Nvllus homo que demandare auer aut hereditate aut qual cosa se quiere dê esse la firma : et si pesquisa diere el otro que mentira firmô, non le preste, et exeant por aleuosos los que firmaren et faciant de illos iusticia los alcaldes, et si lo non fecerint, sint periurati.

Qui ouiere a aduzir ad alium ad plazo

Toto homine que ouiere ad aduzir ad alium ad plazo aduga lo de las aldeas a tercio die : Et de taio a VIIII dies : Et de alua et de salamanca et de ledesma et de ciuitate usque in dorio a XV dies : Et de alende duero a III setmanas : Et de regno del rei de castiela, de duero ad acá a XV dies : et de alende duero a III setmanas. Et si dixerit —ad arrafala es ó a caualeria—, iure lo et adducat illum a la descanbia, et si non, responda. Et si dixerit que pastor es, iure que pastor es et espere lo a las exidas et dê lo a directo : Et de fonsado et de azaria conombre adalil et iure que alá es : et a la uenida del adalil dê lo a directo et si non, responda. De iherusalem, usque I° anno : De roma, usque ad VI meses : De sancto egidio, ad III menses : et de captiuo, ad medio anno. De sancto saluatore, a III setmanas : de sancto iacobo, I mense : De sancto dominico, a III setmanas : et por toto isto iure cum I uicino que alá es ô dize e por esto non se modrô. Toto homine que torna feziere de terra de christianos uel de mauros el contendor, las bestias iaziendo, adducat illum. Et si dixerit —ido es a uenado ó a monte— iure lo que nescit sua posada et cognominet companero cum que fue et a uenida de suos companeros adducat illum.

Qui intrare in plazo et in..

Totus homo qui intrare in plazo et infirmare ueniat qui los penos quisiere saccar et iuret que infirmo iacet et sine arte et quando sanar responda.

Qui fuerit in mandato de concilio

Qvi fuerit in mandato de concilio, a duos caualeros que fuerint usque in ciuitate et usque in granata et usque in plazentia I morabitinum. Et qui fuerit usque ad talauera et usque ad canzeres et usque ad alcantara, ad I caualero I morabitinum : Et usque ad salamanca et ledesma, a I caualero I morabitinum : Et deinde a delante, a I caualero II morabitinos : Et a edania, a II caualeros I morabitinum : Et a couilana, a I caualero I morabitinum. Deinde a delante, a I caualero II morabitinos.

Por furto aud per condesiio

Per furto aud per condesiio por IIII morabitinos aut deinde arriba lidie.

Qvi a iurare habuerit per I morabitinum iuret cum I uicino : Por II morabitinos cum II^os : Por III aud deinde arriba sibi quinto.

Qui habuerit a firmar por x morabitinos

Totus homo qui firmare por x morabitinos aud deinde arriba recuda a repto.

Nvllus homo a qui demandaren furto et negaret et postea fuerit uenzudo pro illo dê lo duplado cum IIII morabitinos querenti.

Qui pignus reuelaret

Qvolibet homo qui pignus reuelaret in uilla aud in aldea los VI^ex de concilio pignorent por II morabitinos, uno a los barcos et alio al quereloso. Et si a los VI^ex reuelaren pignus, VI uozeros dicant ad alios qui ibi fuerint ut adiuuent eos : et qui illos noluerit adiuuare pectet unusquisque singulos morabitinos pora los barcos ó iuret cada uno cum I^o uicino que non dixerunt illis —adiuuade nos—. Hoc est dictum, si reuelauerit pignus a los andadores : et qui reuelare pignus a los VI^ex pectet IIII morabitinos, los III a los barcos et I al quereloso : Sin autem saluet se sibi quinto.

Las calumpnias que sunt pera los querelosos

Totas calomnias que sunt dictas pera los querelosos habeant illas, et totas las alteras sean pera concilio et pera los barcos. Et los VI^ex et los alcaldes de conceio manden acotar per illas et baraien et dent illas ad maiordomo de concilio.

Istas sunt ferias de agosto

Istas sunt ferias de agosto : de die de L.^a usque ad sancta maria mediante augusto non respondant pro nulla cosa, nisi per mortem hominis et mulier forzada et per furto et per forzia et por uirto, si fuerit facto en las ferias : Et si non fuerit facto in las ferias, non respondant. Et si dixier el que enpara que no lo fize in ferias nec ante, el quereloso dê la uerdat que lo fizo en ferias et respondant le. Et respondant per boue et per uaca domados et per carro et per quanto pertinet ad era et per pan de panadera et uino de tauernera et por uino de cuba et carne de carnicero. Cauallo de siela nec mula de siela nec scuto nec lanza nec spada nec totas armas non habeant ferias.

Qui pan leuauerit a terra de moros

Totus homo qui pan leuauerit a terra de moros aut mel aut queso aut manteca aut armas aut cauallo qui eum inuenerit prenda quanto troxiere sine calumpnia et adducat el corpo a los alcaldes et faciant de illo iusticia : et perda quantum habuerit et los alkaldes prendan el quarto, et las III partes metan en el castielo. Et si dixerit —no lo pude prender— salue se cum IIII uicinos.

Qui cutellum traxerit in uilla

Totus homo qui cutellum traxerit in uilla aut in raualde et alcaldes inuenerint eum cum illo pectet II mora-

bitinos : et in domum ubi hospitium habuerit dicat illi hospes suus ut laxet cutellum, et si non dixerit, pectet II morabitinos, et si laxare noluerit, dicat ille alcaldibus, et ille qui traxerit pectet II morabitinos : Et ille qui traxerit in absconso pectet calumpnia duplata. Et totus homo qui extra uillam uoluerit ambulare accipiat eum in manu sua et exeat uillam et ponat in cintorio : et estas calomnias prendan los alkaldes.

Qui de nocte ambulauerit per uillam

Totus homo qui de nocte ambulauerit per uillam postquam cimbalum cessauerit et non dixerit unde uenit uel ubi uadit et per bonos homines non probauerint pro bono faciant ei quasi ad latronem.

Qui pescado de rio matare

Et toto homine qui pescado de rio matare ille lo uenda aut uxor sua aut filii sui.

Recaton que comparare pescado

Recaton qui pescado comparare pora recatonear pectet II morabitinos a los alcaldes. Et qui illi uendiderit unusquisque pectet II^os II^os morabitinos a los alcaldes : Sin autem, saluent se cum II^obus uicinis. Et alcaldes, si istud non apretaren sin minus ualentes : et nullus sit ausus uendere pisces in domo sua nec carnes nec pane nec aliquam rem nisi uino, sed in mercado, sicut mandauit dominus rex usque ad sol postum. Et qui inde aliud fecerit pectet I morabitinum a los alcaldes.

Nullus homo non ponat barco in rio

Et nullus homo non ponat barcho in flumen in illo loco ubi est barcho de concilio, sin autem si uoluerit passare homines de concilio. Et qui ibi alio barcho posuerit perda el barcho et pectet II morabitinos a los alcaldes. Et fratres del perero et de hospitali mittant suos barchos in illo porto et passent suos homines et homines de concilio qui passare uoluerint.

Istas sunt ferias de quadragesima

Istas sunt ferias de XL.ª Respondan per deneros de laborador : Et por azada et por azadon et por podadera et per dampno de todo labor respondant. Por prado et por uineam et por messe et por quanto pertinet ad laborem et por molino et por azenia respondan : et istas ferias tal foro ayan qual las ferias de agusto. Soldar de collazo non habeat ferias, nin perdida que ille fecerit ad suo senior non se pare tras ferias : nin ganado de lecte non habeat ferias. Decimo nin mortuorum nin primicias non habeat ferias.

Qui auer habuerit a dare ad alio

Totus homo qui auer habuerit ad dare ad otro in ferias intraret petat illi cum III testigos : et del dia que illi pecierit dê lo ad VIII dies, et si non lo diere, ferias exidas duple lo.

Homines qui carrera quisieren sacar

Totos homines qui carrera quisieren saccar, si se conuenierent inter se, saquent sua carrera et habeat coto quomodo si la sacassen los alkaldes : et si non se conuenierent, ueniant ad capitulum de los alcaldes et dent illis capitulo III alcaldes qui la saquent et dent illis II morabitinos. Et postea que fuere sacada qui la cerrare aud arare pectet III morabitinos a los alcaldes. Et la carrera que tal non fuere sacada non habeat coto.

Qui crebantare ualadar

Totus homo qui cum ganado suo aut cum suas bestias aut cum suo corpo crebantare valadar aut linde aliena pectet II morabitinos al senor de la linde ó del valadar et faciat el valadar aut iuret sibi tercio, si el que demanda non potuerit firmare.

Qui ferire alcalde pectet

Nvllus homo qui ferire alcaldè pectet sua calumpnia duplada : et ille similiter ad alium.

Qui pecierit salua fide ad alium

Totus homo qui ad alium pecierit salua fide ante alcaldes et alter noluerit ea dare pectet III morabitinos per quantas noctes transnoctare, et los alcaldes prendan la medietat et el quereloso la otra medietat : et dê salua fide por si et por suo auer, et si non dederit, mittant lo los alcaldes in cipo, et si non, sean periurius : et si non dederit salua fide, prenda lo el quereloso sine calumpnia. Et si dixerit —non sum ausus por prendê lo : adiuuade me— et noluerit eum adiuuare, pectet unusquisque ei singulos morabitinos aut iurent cum I uicino. Et si dederit super quem sit fasta die cognominato que det salua fide et noluerit illum laxare, fiera lo aut mate lo sine calumpnia. Et qui dederit salua fide dê la por si et por suos parentes que fuerint in termino de castel bono et det IIIIor homines que habeant ualia de la peticion aud VI. Toto homine qui dixerit ad alium —dá mihi salua fide— det suam ueritatem que la non demanda si non por miedo que habet de illo aut de suo auer, et si adsi non fiziere, non le dê salua fide, et si dederit la ueritate, dê la salua fide.

Alcaldes non iudicent in die dominico

Alcaldes non iudicent in die dominico neque in sabbato neque in alteros dies depôs uesperam, nisi antes missam : et si iuzgare, non prestet suo iudicio, et sean periurius, si non fore por raigar.

Qui uire porcos in defesa

Qvi uiere porcos en la deffesa prenda por cada uno quinta de morabitino, media a la ponte et media pora ssi, et sea in quali tempore uoluerit. Et qui ganado ibi metiere ad sabiendas pectet I morabitinum. Et si dixerit —no lo meti a sabiendas— iure que metiô a sabiendas, et pectet Ia quinta de morabitino. Et quando la derrompiere conceio non entre ibi alio ganado nisi cauallo et mulo et mula.

Qui aparceria fizier por mantener cabana

Totus homo qui aparceria fiziere por cabana mantener teneat illam usque ad unum annum, si non le uiniere catiuazon uel inimicitate, et qui adsi non fiziere pectet VI morabitinos a sos parceros et torne ibi el ganado, metiendo bestia a tercio die : et istas non habeant ferias nin solturas.

Qui iectare ganado in cabano

Totus homo qui iectare suo ganado in cabana aliena sin grado de suo domino perda lo, et non ei respondant pro illo. Et el ganado de los aportelados qui lo anafagare et qui lo salgare esse prenda la lecte.

Qui fuere ad oues alienas tomar car..

Nvllus homo qui fuere ad oues alienas prender carneros aut oues aut porcos aut nulla res dê la duplada cum III morabitinos domno ganati aut iuret cum IIIIor et ille V.o

Qui falare moro uel maura de otra parte

Totus homo qui inuenerit mauram uel maurum de aliis partibus in uilla uel in termino, si dominus non exierit ei, habeat eum : Et si domino ei exierit et maurum inuentum fuerit desde la sierra ad acá, det II morabitinos. Totus homo que inuenerit suo cauallo de sella que perdudo habeat in azaria aut in quali loco se uoluerit det ei I morabitinum et habeat eum. Nullus homo qui inuenerit asino uel uaca aut boue foras de los terminos dent ei in falazgo quarta de morabitino, et de Lª oues prenda III, de Lª porcos III : Et deinde arriba a sua conta et deinde a suso a sua conta.

Los aldeanos que laboraren con boues

Totos los aldeanos que laboraren cum boues dent singulas octauas de ceuada a los iunteros et el mediero media. Et el ano que non seminarent non dent nada a los iunteros.

Qui dixiere —este es meo preso—

Nvllus homo qui dixiere —este es meo preso por meo auer— et otro ouiere del rancura por suo auer, si troxierit ferro in manus aut in pedes, et homines de suo seruicio et de suo pane andaret cum illo, sea suo preso : Et si sic non ambulauerit, non sit suo preso. Et isto que lo uideant IIos alcaldes uel III homines bonos que al primero dará suo auer, et deinde arriba uenga el qui primero lo priso et det a totos suos debitores ad sua conta : Et ille qui primero lo touiere responda cum illo ad alio, et alius similiter faciant, respondant : et iuret cum III uicinos ó firme que ipsa rancura habet de illo que demandat, et post respondeat el preso. Et si uenciere el preso, uadat in pace, si non, uadat preso fasta que dedit suo auer al contendor.

. . . . . .

Los uozeros de concilio lo que per elos se perdiere elos lo pectent.

Labradores del castielo

Totos los labradores del castielo usque ad festum sancti martini faciant suo labore, si cal ouieren a farto : lo que remanserit faciant illo duplado.

Qui saccare armas

Totus homo que saccare armas a bolta pectet III morabitinos a los alcaldes, si ei firmaren : Sin autem, saluet se cum IIIor et ille v.º

Qui exierit foras de uilla cum armas

Totus homo qui foras de uilla exierit cum armas contra altero pectet x morabitinos : si los alcaldes lo perdonaren sean periurius, si firmas potuerint habere, et si non, iuret cum IIIor et ille v.º

Qui matare homine uel mulier forzada

Por morte de homine et mulier forzada mittant IIas bestias ante de missa matutinale et sea encerrado : et hoc sit in die ueneris al corral : et si lo testificarent foras cum III uicinos aud cum IIos alcaldes, pectet x morabitinos.

Qui pedire lide ad alium

Qvi pedire lide ad alium pectet III morabitinos, si ei firmaren, sin autem iuret sibi v.º : et qui primero pediere pectet los III morabitinos por si et III morabitinos por el altero a los alcaldes : et el qui firmare que sobre si tornó, non pectet.

Per tota peticion

Et per tota petition cognoscat aut neguet, et si non quesier cognoscer ó negar, mittat bestiam : et cada tercio die mittat bestiam usque cognoscat aut neguet.

Vidua per bestia

Vidua per bestia ó per pigno de morabitino pare fidel : et per alia causa uidua non uadat ad fiel, si non fuere por raigar.

Qui pignorauerit de aliqua parte

Por toto homine por qui pignorauerint de quali parte quiere uadat et saque la pindra.

. . . . . .

Los uozeros acotent et mittant las bestias in domo del quereloso usque saque la pindra.

Maiordomos de concilio del die

Los maiordomos de concilio del die que exieren usque ad tercio die dent el auer que habuerint a los alteros maiordomos : sin autem dê lo duplado.

Qui sine mandato de concilio prindare

Totus homo qui sine mandato de concilio prindare aud de los vi^ex^ et iudicio non quisiere fazer et por illo pendraren las bestias ibi iaziendo saque la pendra.

Los iunteros teneant las iuntas

Los iunteros teneant las iuntas et las alcaldias de las hermandades et tomen sua ceuada et suas biduas et suas treguas : et si magis tomaren, sean periurados et exeant del portello : et non tomen nengun precio : et todas treguas sunt iii morabitinos. Et si a los vi^ex^ uiniere pesquisa que por iudicio alio auer prisieron, sean periurados et exeant del portello et pectent xx morabitinos al castielo.

Totos los rancurosos de uilla uel de aldeas

Totos los rancurosos de uilla uel de aldeas que ouieren rancura de homines de foras de uilla vadat a los vi^ex^ et a los iunteros, et mandent illi pendrar sua intrega. Et de iunteros semper sint iii^or^ alcaldes a los iudicios iudicare de foras de uilla et illos faciant las idas al rei, et quanto por illos se perdiere ó dampnare elos lo pectent.

Los alcaçeres de las fronteras

Los alcazeres de las fronteras, si non fuerint cerrados a foro quomodo los ortos, non habeant calumpnias.

Qui uenerit a istam uillam et prindaren pro ille

Totus homo qui uenerit ad istam uillam et prindaren et por ille prenda leuaren fasta viii dies la saque : et si la non saccare, cada tercio die mittat bestia usque la saquet et non habeat ferias nin solturas.

Alcaldes et uozeros que a bolta ó baraia super..

Alcaldes ó uozeros que a bolta ó a baraia superuenerint et uiderint ferir ó messar e lo uiere alcalde ó uozero firme usque v morabitinos et pectet el que ferire ó el qui messare : et ii^os^ alcaldes usque x morabitinos firmen et leuen lo per la iura que fizieron a concilio, et deinde ad arriba iii alcaldes firmen.

Nullus homo de

Nvllus homo de castel bono nin de suo termino non dent a comer a nengun omen si non fuere por suo amore.

Aldea que forcia fizier ad alckaldes

Tota aldea que forza feziere ad alcaldes aut a uozeros et apelido dieren ad alteras aldeas et non les quisieren adiudar pectet c morabitinos a los alcaldes que recebieren forcia.

Nengun ricombre que forcia

Et si nullus rix homo forcia fiziere in aldea ubi posare, ille aut sua criazon, et apelido dieren et suos uicinos aud de alias aldeas que lo sopieren non les adiudarent pectet c morabitinos, los medios a la aldea et los medios a los alcaldes et a los vi^ex^.

Todos nostros pechos

Totos nostros pectos a sesmos pectemos.

. . . . . .

Los alcaldes non se paren tras la alcaldia que non respondan, nin uozeros, sed respondan.

Qui habuerit ualia de x morabitinos et non

Totus homo qui ualia habuerit de x morabitinos et non fuit scripto in carta et in padron non sea uicino a foro nen tome portello : et non firmet super altero, et cada die dominico pectet I morabitinum usque in carta et in padron et sea postero.

Qui forzia fecerit ad alckaldus

Totus homo de aldea aud de uilla que forcia feziere ad alcaldus ó a uozeros, illos andando in profecto de concilio ó de rege, pectet illis C morabitinos.

Qui can ouiere et a las uineas

Qvi can ouiere in uilla aud in aldea ubi habuerit uineas et a las uineas fuere el can et dompno de uinea uiderit eum intus e lo presiere pectet domno de can V solidos, sin autem mittat eum in manus de domno uinearum. Et si dixerit domnus de cane —non intrauit meus canis in tua uinea— iuret solus que in sua uinea lo priso et pectet la calumpnia, sin autem mittat el can in manus del quereloso. Et si can tenuerit garauato de V palmos in alto et I° in coruo, pectet domno de can colodra de uino si lo testificarent II homines sin garauato al foro.

Qui matare galgo ó carauo

Qvi matare galgo ó carauo ó can rostrego, por galgo pectet II morabitinos suo domno et por carauo I morabitino domno et por rostrego I morabitino domno : Et por podenco aud alano II morabitinos domno, si a torto los matare. Et si a galgo crebantare perna, al tanto quomodo si lo matasse, sin autem iuret cum I° uicino, si non, pectet.

Qui se aclamare a uozero

Totus homo qui se aclamare a uozero dê uozero alio die, exida de missa matinale a la collatione, ô mandaret el alcalde : Et si el alcalde le uadere *(sic)* uozero, sea periurado.

Primo iunto nin pobla..

Primo iunto nin poblador non pectet usque uno anno, nin uadant in fonsado nec in apelido.

Homine qui hobierit sua mulier

Toto homine qui mulier obierit XV dies ante del fonsado, si filio uel filia non habuerit de etate, non uadat in fossado : et si touier sua mulier lechigada, non uaia in fonsado fasta que sane ó muera.

Qui sobrino ouiere en casa

Totus homo qui sobrino ouiere in sua casa sine soldar de medio anno arriba quod XX annos habeat uadat in fonsado et prestet : et si adsi non fuere, non prestet.

Totus homo qui de foro se sacare non lo

Totus homo qui de foro se sacare no lo ibi mittat dominus.

Qui touier uoz de ladrones

Totus homo aportelado qui uoz de latrones touiere perda el portielo et pectet X morabitinos a la ponte.

Carniceros aud pescadores

Totos los carniceros aud pescadores aut alios merchanes quomodo ad illos respondieren in ferias assi faciant illos a los alteros.

Toto christiano qui auer diere a renouo

Toto christiano que auer diere a renouo sit excomunicatus et alcalde que lo iudgare a dare sit periurius et non le preste. Et si potuerint ei cum III homines bonos testiguar que lo iuzgô a dare, exeat el alcalde del portello por aleuoso.

Qui dexare sua mulier de benedictiones

Toto homine qui sua mulier de benedictione aud de iuras laxaret uel illa ad illum uadat ad episcopum uel ad qui tenuerit suas uices et episcopum mande a los alcaldes que aprieten que torne el baron a la mulier aut la mulier al baron : et si non apretaren aut acotaren usque se adiunten in unum, et si adsi non fizieren los alcaldes, sean periurati et pectent x morabitinos al bispo aut áquel que touier suas uices. Et el pariente que la ampara pectet x morabitinos al marido cada die que transnoctare in casa del pariente.

Qui morabitinum diere por pan

Toto homine que morabitinum diere por pan non le dent magis de quanto dederint in augusto esto qui morabitinum dederit por pane a anouo : similiter denarios.

Qui morabitinum dederit por saiales

Totos los homines qui morabitinum dederint por saiales uadat ad mercado et quanto ibi dederint ad morabitinum tanto det illi ad suum debitorem.

Qui morabitinum diere por mosto

Totus homo que morabitinum dedit por mosto ante sanctum michaelem quanto dederint xv dies post festum sanctum michaelem ad morabitinum tantum dent illi.

Qui enpena uineas aud casas

Totus homo qui uineas aud azenias aud casas enpenare non dent illi alia causa per uineas laborare nin per azenias nin por casas usque la saquet : et qui tenuerit illas laboret eas quomodo illi pertinet a cada uno. Et si ita non fecerit, del auer que habuerit a dare laboret suo domno la herencia.

Qui se aclamare a firmas

Totus homo qui se aclamare a firmas et non cognominare per hi cadat, non conombre magis de I° parente : et parentes pater aut frater uel primo uel secundo ó tercero ó quartó : et non mitta magis de I° parente in firma.

Parientes que segudaren ini..

Totos los parentes qui inimico segudaren seguden parentes de ambas partes, secundos et quartos et terceros : et si non fueren parentes de una parte en la terra, seguden lo los alios parentes : et si omicilio coieren, tome pater aut mater la medietate, et alios parentes la medietate. Et si non habuerit pater aut mater, suos fratres tomen la medietate. Et si non habuerit fratres aud sorores, los primos tomen la medietate : Et secundos et terceros et quartos alia medietate. Et qui non uiniere a desafidiar ó a segudar ó a corral, sano sedendo o in la terra, non tome de omezilio parte.

Judeo que auer diere ad alquilé

Toto iudeo que auer diere ad alquilé dê el morabitinum a sex setmanas por Iª octaua, et el soldo por I dinero. Totos iudicios que habuerint iudeos et christianos et firmarent nos christianos et non firmare el iudeo que

con los christianos fuere in firma el iudeo pectet la peticion duplada et hi det super quem sit usque det el auer : et similiter si ı° christiano et el iudeo firmaren et alio christiano noluerit firmare, pectet la peticion duplada.

Judio que penos tomare

Toto iudeo que penos tomare sine testigos pectet ı morabitinum a los alcaldes per de furto : et nenguno tome auer de filio enparentado, sin autem qui lo tomar pectet x morabitinos a los alkaldes et a lós vı^{ex}.

Qui suo auer cognosciere

Totus homo qui suo auer cognosciere a iudeo firme lo el iudeo cum ıı^{os} iudeos et ı christiano aud cum ıı christianos et ı° iudeo, que lo comparô et cum sole et dê otor. Et si non potuerit firmare, iuret el christiano que suo est et no lo uendiô ni lo donô ni lo mandô enpenar et tome el auer que demanda. Todo iudeo dê otor por auer que illi cognoscieren.

Qui habuerit a firmar cum concilio

Totos homines que ouieren a firmar cum concilio firme cum v filios de posteros que habeant xv annos, adsi quomodo est foro.

Qui pechare por fiadura

Toto homine que por fiadura pectar duplar la ei áquel por qui la pectar.

Qui fiare ad alium et

Toto homine qui fidiare ad alium et illum potest habere et meter in medio non responda.

Los que saccaren las ochauas

Totos los que saccaren las octauas metan en el mercado ıı octauas et duas arrouas et ıı medias et non anden ibi estraieras : et si ibi andaren, fostiguen las los alcaldes : et si non, sean periurati. Et quantas octauas aut quantas arrouas fallieren aut quantas medias fallieren de istas que desuper sunt dictas tantos morabitinos pectent a los alcaldes por las octauas et medios por las medias.

Lidiadores que habuerint a lidiare

Los lidiadores que habuerint a lidiare per iudicio de alcaldes equent los alcaldes : et del die que los eguaren a tercio die uadant a sancta maria ad missam matutinalem et arment illos ıı^{os} alcaldes, quales illos uoluerint, et in sua manu lidien. Et postquam fuerint armati iuret qui amparat que directo amparat, et iuret alterum que mentira iurô. Et qui amparat dê fiador que si cadiere pectet la peticion duplada querenti et las armas si se dampnarent. Et tal fiador dê que uean los alcaldes que ualia habeat de la peticion duplada : et postea que iuraren non se manifestent. Et qui in ecclesia intrauerit pectet ı morabitinum a los alcaldes : Et illos que ibi fuerint saquen los foras illos qui los armaren : Et si noluerint exire prendan de unusquisque singulos morabitinos et mittant eos foras : Et si hoc non fecerint, sint alcaldus periurati. Qui los cotos passauerit que posieren elos *(sic)* alcaldes leuen lo per la iura que fecerunt al concilio et pectent unusquisque eis vı morabitinos, si non fuere uiatrero. Et lidiador de los cotos non exeat nec prenda otras armas, si non las suas aut de suo companero cum quo lidiare, aut petra uel terra, et non prenda uestido de nullo homine nin pane nin corte lanza que tenuerit in suo poder nin taie rendas nin cabezadas nin mate cauallo de suo companero. Et si lo matare aud taiare rendas ó cabezadas, iure que lo non matô nin taiô rendas de suo grado et tome alio quomodo mandaren los alcaldes. Et cada uno cauallo sit apreciado in xxx morabitinos. Et tales fiadores dent que uean los alcaldes que ualia an de los cauallos et de las armas. Lidiador que cauallo matare pectet illum. Et armas si se dampnarent, el que caiere esse las pecte. Et por armas et por cauallo non mittant homines in manus, sed los fiadores lo pectent la apreciadura. Et si el reptado deuiniere de pede, speret ad alium in campo que uideant los alcaldes que puede aguiiar ad illum de todas partes. Et si amparare se pudiere usque ad tercium diem de sol ad sol, et el que uiniere deuiniere de pede, speret illum in campo. Et reptado conquirat illum ıı uices in die et percuciat illum cum armas que tenuerit ıı uices in die a mantenente in elmo, aut in lorica ó in escudo aut in las armas que te-

nuerit aud in corpo, foras in la lanza. Et si el reptado escapare cauallo, conquerat al peon III uices in el dia, sicut dictum est. Et faciendo, si usque ad tercium diem perseuerare potuerit, uincat suo iudicio. Et nullus non prendat ad alium ad pissam, nec ad coiones. Lidiadores non passen los moiones. Lidiador que isto toto non compleuerit, quomodo in ista carta iacet scriptum, per ibi cadat. Lidiadores postquam armati fuerint in ecclesia, si confectaren dent medium morabitinum a los qui los armaren : et si ad campo exieren, quantos dies alá fueren tantos morabitinos dê el qui caiere : et si se confectaren, ambos pectent istos morabitinos. Lidiador que corriere ante que ueniat ad sua casa pectet V morabitinos. Et qui cantare cum illo aud qui uenerit ei cum comer pectet V morabitinos a la ponte. Los lidiadores in uno iaceant in manus de los alcaldes et in uno comedant cum illos qui eos armaron. Et si non se confectarent, non se desarmen. Et postea que sol occasum fuerit adducant illos a la uilla et alio die saquent illos al campo ante de medio dia. Et si los alcaldes esto non fizieren, sean periurati. Portelados de concilio non habeant el campo uedado ubi lidiaren. Qui uozes aud silbos dederit a lidiador que cadiderit pectet V morabitinos, si ei firmaren. Qui dixiere a lidiador parabola que en esforciamento le sea pectet V morabitinos.

Qui eguaia habuerit a dare

Toto homine que eguaia habuerit a dare IIIes nouem dies la dê. Et si en essos III VIII dies non dederit eguaia, alter iuret solus et ranquet suo iudicio. Et en las eguaias el que sacaren por peor, si la pidiere ad illum, eguent lo cum illo. Et a uicino dent eguaia de uicinos : Et ad morador de moradores. Et qui habuerit a firmare uel iurare ó testiguare a uicino testigue cum uicinos, et ad morador cum moradores.

Tota firma que firmare

Tota firma que firmare esso firme unde fuit facto testigo et causa que fuerit mercada aut data ante illum. Et qui habuerit a morador a dare eguaia aut iurare uel firmare, si uicinos leuare non cadat per ipsum. Et istas eguaias non intret soldadero de senor de terra nec hominem que proba habeat facta que uenciesse. Et qui tal eguaia non dederit per ibi cadat.

Alcaldes quando exieren del alcaldia

Los alcaldes quando exieren de la alcaldia quomodo touieren los presos con el cepo assi lo den a los alteros alcaldes que entraren.

Toto carnicere (sic) que comparare

Totos carniceros que compararen carneros aud uacas aud alio ganado por uender non se pare tras ferias.

Auer que debuerint a dare por bestia de alquilé

Toto auer que debuerint a dare por bestia de alquilé non habeat ferias.

Qui iurare mentira

Toto homine que mentira iurare ó firmare, et super illum inuenerint alcaldus aud iurati exquisa usque la medietate tresquilent eum, et exeat pro aleuoso de concilio et magis non habeat portello nin firmet.

Toto aportelado

Toto aportelado de conceio que en pro de conceio fuere super illum a qui fuerit demandar super illum comedat. Et si a concilio demandar que comedat si illum inuenerit, pectet VI morabitinos. Et si illum non inuenerit aud in alio mandato fuerit, seruiant illi el concilio de la aldea ubi posare, a I^o^ alcalde I^a^ gallina, a II^os^ duas gallinas aut inter duos I^o^ cabrito, et a magis a sua conta et a minus similiter, et pane et uino quanto opus habuerint. Et si ei non dederint, pendre el alcalde in domo del iurado de la aldea et iecte los penos por la iantar duplado. Et si los penos reuelaren al alcalde, pectet I morabitinum et la iantar duplada : et pro isto dizer uerdade el alcalde per la iura que fizo a concilio que sine escatima la demanda et pectet, et ad suos cauallos a duos I^a^ octaua de ceuada, et a bestia mular I^a^ tercia. Istos sunt aportelados de concilio ad quos debent seruire, alcaldus et uozeros et maiordomo et escriuano.

Andador que fuerit in mandato de concilio

El andador quando fuerit in mandato de concilio in aldea ubi fuerit dent ei III denarios in conducto et medio quarto de uino et pane quanto ei opus fuerit.

Qui por inimicitate uenerit de alia uilla

Toto homine que por inimicitate uenerit de alia uilla ad istam et homo de uilla dixerit —meus inimicus est— firme lo aquel que demanda cum III uizinos que ante uino a castel bono que ille et non presieron suos parientes homicilio nec directo et stet illi a directo. Et si noluerit ei dare directo uazie la uilla et el termino usque ad tercium diem, sin autem occidat eum sine calumpnia. Et si ille que demanda noluerit recipere suum directum, aprieten lo los alcaldes et mittat cada tercio die bestias et non comedant nec bibant usque salutet eum et recipiat suum directum. Et quantas non miserit tantos morabitinos pectet. Et alcaldus, si ei absoluerint, cadat illis in periurium : por tota demandanza, si omen non pudiere auer directo in una alcaldia, in alia pare fidel de cabo ó pindre uel desafidie. Et si ita non fecerit, non le responda el otro.

Los requeros que in requa

Totos requeros que in requa a terra de mauros aud de christianos fuerint et per castel bono uel per suo termino passaren dent el portatico in castel bono.

Porteros prendan portatico

Los porteros prendan el portatico et dent el tercio a las posadas de los uicinos, et si in ipso die eum non dederit, prendan penos por duplo et por cabdal.

Todas las aldeas de castiel b..

Totas las aldeas de castel bono a la terra unde ouieren treguas et pro ibi troxieren ganado aud badura prendan lo illos, si non illos lo pectent. Et las aldeas raiguen se, et si non se raigaren, sit *(sic)* tregua crebantaren, illos lo pectent, et in illa uilla los iurados los raiguen et si non los raigaren, sit illis in periurium.

Qui fidel parare ad aldeano

Qvi fidel parare ad aldeano ipse aldeano le pida la ueritate et det ueritatem que rancura habet de illo et dicat sua rancura : et si ueritatem non dederit, non ueniat at fiel. Et si pendrare, torne los penos duplados. Et si ueritatem dederit et ad fidelem non uenerit, pectet I morabitinum, si ei firmaret cum I° uicino que fidel le parô.

Toto labor de aldeano tal foro

Tota labor de aldeano tal foro habeat de pecto quomodo de uicino de uilla.

Toto homine que uuas furtare de nocte

Totus homo que uuas furtare de nocte aud quali causa uoluerit, si pesquisa inuenerint alcaldus et uozeros, inforquent illum. Et si negaret, iuret cum IIII^or uicinos, et si non cumpliere, pectet III morabitinos domno uinee.

Qui habuerit suspecta ad sua mulier

Qvi suspectam habuerit ad suam mulierem que illa aleue le faze salue se cum XII uicinos. Et si cum illa mala estancia habuerit et salua fide illa dederit, lidie, si la salua fide firmaren III alcaldes que la diô et la crebantare.

Qui salua fe dederit

Totus homo que salua fide dederit aud prendiderit ante III alcaldes la dent que firment, si opus fuerit.

Vozeros et alcaldes

Vozeros et alcaldus et iurati andent per las calles et raiguen los homines et uideant unusquisque que uïta uiuet, et si isto non fizieren, sit illis in periurium. Et de cada una aldea ueniant IIII^or homines bonos et iurent que se raiguen, et si non se raigaren, los del aldea lo pecten el dampno que ibi fuerit facto per latrones aut per malos homines.

Pastor qui uigilauerit porcos

Toto pastor que curiare porcos de las porcas habeat suo quarto de la criazon et media octaua de centeno de cada porca. Por porco anal aut magis I^a octaua de centeno. Et qui minus habuerit de anno dent ei media octaua. Et quomodo los uelare del anno assi lo paguen ad sua conta.

Alcaldes et uozeros non faciant in uno corral

Los alcaldes et los uozeros non faciant in uno corral ni uernes nin sabbato, si non fore por baraiar suas uozes.

Qui uenerit demandare hereditatem

Totus homo de alia uilla que ueniere demandare hereditatem ad nostro uicino per nostro foro le respondat.

Qui bestia ouier a meter

Totus homo que bestia ouiere a meter meta la alio die antes de missa matutinale et uadat demonstrar plazo al foro ó alcalde ouiere.

Qui penos prindare si uenciere el cabdal

Totus homo que penos pendrare, si uenciere el cabdal, uincat los penos, et si non uenciere el cabdal, non uincat los penos.

Qui uoz aliena baraiar

Totus qui uoz aliena baraiar, si uenciere el auer que demanda ela uoce, uincat los penos de las calomnias que prindar. Et si non uenciere la uoce que demanda nin el cabdal, non uincat los penos de las calumpnias.

Pastor qui coiere ganado in cabana

Pastor que ganado coiere in cabana de suo seniore sine suo mandato ille lo pecte.

Alcaldes que leuaren conducto a las

Alcaldes que leuaren conducto a las aldeas in quadragesima leuen pora II^os alcaldes I^a quarta. Et si plus fuerint, ad sua conta, et si minus, similiter. Et isto pague el concilio de la aldea ubi cenaren. Et si plus leuaren non dent illis nada.

Quando exieren en apelido

Qvando exieren in apelido leuen suo sarceno et non coman de la aldea, et si comederint, cadat illis in periurio et pectent x morabitinos a la ponte, et isto aprieten los XXIIII.

Homo qui pane uendiderit in aldeas

Totus homo qui panem uendiderit in las aldeas pectet IIII morabitinos a los alcaldes, si exquisa inuenerint de bonos homines aut iuret cum IIII^or uicinos. Similiter toto pan qui uenerit de las aldeas aut de alia parte et non lo uendieren in mercado pectet I morabitinum, et in cuius domo lo uendieren pectet III morabitinos.

Toto homine qui pan quisiere comparare

Totus homo qui pan quisiere comparare compre Iª morabitinada al die et non magis. Et si magis comparare, pectet II morabitinos a los alcaldes, et isto in mercado lo compre.

Qui alfoli habuerit in uilla

Qvi alfoli habuerit in la uilla uenda ubi uoluerit, sed qui comparare non tome magis de una morabitinada a la setmana.

Qui disrrumperit casa

Nvllus homo qui disrumperit casa ubi tenuerit cepo de concilio pectet Lª morabitinos. Et si homo sacare de cepo, pectet C morabitinos, la medietat al castielo et la otra medietat a los VIex, et mittant suo corpo in cipo. Et alcaldus non teneant hominem in cepo magis de tercio die, et ille qui fuerit de iusticiare iusticient illum : Et alium absoluant. Et qui ita non fecerit, sit periurius.

Toto auer iuzgado de alcaldes

Toto auer iuzgado de alcaldes por dar ad VIIII dies non se pare tras ferias nec tras alteras respusas. Et alteras firmas et iuras quando mandaren alcaldes responder que iectaren la respusa respondat unusquisque ad suo plazo.

Qui hereditate aut alio auer partiren

Nvllos homines que hereditate aut alios aueres de parentes partiren partan deuant fideles aut deuant parentes : si ita non fecerint non preste sua particione.

Qui matare uenado alieno

Nvllus homo qui matare uenado alieno de sauuoso tome la perna. Et si lo sacar de madero dê lo duplado cum III morabitinos al dono del madero, si firmare potuerit, et si non, iuret sibi vº : et iuret dompno de uenado cum Iº uicino quod ille ibat post illum uel suo erat el madero : Et si noluerit iurare, non tome uenado nec calumpnia.

Caualero aut peon quando audierit apelido

Toto caualero aud peon, quando audierit apelido et non fuerit trotando aud correndo et non exierit de uilla et de aldeas priuado, al peon messen la barba et al caualero corten la cola al cauallo, si ei potuerint firmare cum tribus uicinis, et super hoc pectet calumpnia.

Ortolano a foro

Toto ortolano a foro tali sit de natiuitate ad natiuitatem. Toto omen qui miserit ortolano in suo orto det ei asinum et seron et azada ad stercorandum : et ortolano de quanta similia miserit medietatem *(sic)* accipiat medietatem, et de ea que non miserit accipiat el quarto. Et qui magis acceperit aud magis dederit pectet VI morabitinos a los alcaldes.

Ortolano que touier orto

Toto ortolano que touier orto, si mal lo labrare, el senor prenda en lo leno, et el ortolano en uazio : et si per el senor ficar, fagale testigos el ortolano, et el ortolano tome en leno, et el senor en uazio.

Collazo aut aportelado que auer aud bestia furtare

Toto collazo aut aportelado que auer aud bestia furtare aut leuare aliena, suo senor la pecte, et el fiador al senor, et si non habuerit fiador, suo senor lo pecte : et si el colazo uel aportelado leuar alguna cosa el *(sic)* senor, si leuar ualia de I morabitino iuret dominus per sua cabeza, et det illum suo fiador uel ille, et per II morabitinos iuret dominus cum IIºs uicinos, et per III et deinde arriba III et vº iuret dominus, et por quanto iurauerit pectent.

Alcaldes nec uozeros nec scriuano

Nvllus alcaldes nec uozeros nec scriuano non sedeant in conta de concilio. Alcaldes de concilio sedeant usque ad capud anno.

De calumpnias iudicent alckaldes

Totas suas calumpnias iudicent alkaldes in die lunes. Et si in die lunes primero non les iudicaren, solten las bestias usque ad altero lunes et exquisa que habuerint a dare den la ad altero lunes : Et si la non dederint, partan se de illis a quien demandaren : Et si aliter fecerint los alcaldes, sit illis in periurio. Et non faciant corral, excepto uernes et sabbato : Et si fecerint, sint periurius. Et alcaldus non petant in aldeas neque in uilla nec andadores : Et si pecierint, sint periurius et no les preste.

Freire que se metiere in freiria

Nvllus freire que se metiere in freiria dê la medietate de suo auer a suos parentes quomodo si fuisset mortuus : et toto aquele que intrauerit confreire non meta comsigo herentia ninguna.

Qui non habuerit cauallo

Toto alcalde que non habuerit cauallo non iudicet nec prestet suo iudicio.

Caualero que loriga uestiere

Toto caualero que lorica bestiere in la coita, ubi fuerint in almofala aud in azaria, tome pro illa I^a ration. Et si leuare todas armas, tome doble ration, et isto si fuerint de C caualeros ad arriba.

Qui habuerit a firmar

Totus homo qui a firmare habuerit et suas firmas alongare iure, quanto ille potest exquirire, ibi sunt ubi dicit, et ibi lo mittat in la iura quare testes fuerint de illa peticione.

Vozero nec alcalde non acote

Vozero nec alcalde non acote nisi per calumpnias de concilio, sin autem sit periurius.

Qui egua iectaret ad occulum de cauallo

Totus homo qui egua habuerit non la iectet ad occulum de cauallo qui in prado pasciere, excepto in almofala, et si la iectaret, pectet I morabitinum domno equi.

Toto auer de caualgada et de compania

Toto auer de caualgada et de compania non habeat ferias nec de uedamento.

Los penos que iectarent por vino

Totos los penos que iectarent pro uino aut por pane et no los sacaren usque ad VIII dies faciant testigos cum III uicinos que los saquen, et si non quisieren sacare uenda los cum I fiel, et si superare de magis, dê lo ad suum dompnum. Et si minguare, prinde por suo auer usque sit integrado, non respondat amplius por illos et pignoret ille pignus de morabitino al foro. Et quantos dias passare que non pague cada tercio die tantos morabitinos ei pecte. Et si fidel le parare, super la primera bestia responda.

Alcaldes nec uozero nec scriuan

Et si ad alcaldus nec uozero nec scriuano si non pararen fiel per los penos que prendaren in suo portello stando, non respondat magis.

Alcaldes iudicent lunes suas calumpnias

Corral de alcaldes est dicto qui iudicent lunes suas calumpnias, et qui se alzare mittat suas bestias a tercio die super las alteras que ibi iacent. Et uernes iudicent iudicios de la uilla : Et in sabbato de los desafidiados.

Si alcaldes se aiuntaren per pro de con..

Si alcaldes se aiuntaren per pro de concilio, non cadat illis in periurio, sed non iudicent nisi in istos III corrales que desuper sunt dictos.

Qui sua mulier habuerit infir..

Totus homo qui sua mulier habuerit infirma aud suo cauallo non uadat in fonsado, si potuerit firmare cum III uicinos et aldeano cum aldeanos, et non pectent fonsadera nec apelido.

Qui desafidiare ad alium

Totus homo qui ad alium habuerit a desafidiare cum parentes de magis circa desafidie.

Qui sua bestia enprestare ad alium

Totus homo qui sua bestia enprestare ad alium aut leuauerit ad alquilé et magis longe eam leuauerit de illo que dixerit dê la duplada cum IIII morabitinos domno bestie. Toto homine qui bestia leuauerit ad alquilé e la perdiderit aut morierit firme lo cum III tales uicinos tales quomodo dompnus de bestia et respondan a repto. Et si firmas non habuerit, iure cum IIII et ille v.º : Et inter lide et iura quale uoluerit el quereloso, et isto por bestia de x morabitinos arriba, et deinde a iuso quomodo est foro.

Qui bestia leuare a medias

Totus homo qui bestia leuare ad medias et dixerit —furtaron eam mihi aud perdi la— firme lo cum III tales quomodo dompnus de bestia est : et si habuerit porque, recuda a repto, sin autem iuret cum III et ille v.º et dê la medietate de quanto ualiere la bestia in auer ad dompnus de bestia.

Toto menestral que demandare merienda

Toto menestral que demandare merenda por labor que habeat ad fazer pectet I morabitinum ad alcaldes, si firmare ei potuerit, aut iuret cum I uicino.

Qui habuerit ualia de x morabitinis

Toto aldeano que ualia habuerit de x morabitinis dê a los andadores Iª octaua de trigo, et uidua aldeana det de xx morabitinis, et el mediero media.

Qui iuramento fecerit super concilium

Totos homines qui iuramento fecerint super concilium pectent x morabitinos a los alcaldes.

Vidua que non habuerit ualia de xx morabitinis

Vidua que non habuerit ualia de xx morabitinis non dê ad iunteros nada, et si dixerint —ualia habet— iuret cum I uicino.

Ladron que furtare

Ladron que furtare enforquent lo, et preste suo auer ad suos parentes.

Qui habuerit filio aud sobrino

Totus homo qui filio aud sobrino habuerit et ad alium hominem mataret non pectent pro illo suo auer suos parentes nec suo pater, nec mulier suam medietatem perdat si uir occiderit ad alium.

Filio enparentado

Filio enparentado qui cum suo pater morauerit aud sobrino aud iuguero aud ortolano aud molinero aud pastor non responda a nadi nec nadi ad illum. Et filio aut sobrino de omen de uilla demonstre fidel ad aldeano, et si non uenerit ei dare directum, ille aud homo in sua uoce, pectet ei I morabitinum.

Los VI habeant corral

Los VI^ex habeant corral cada uernes, et el que ibi non uenerit pectet I morabitinum a los otros, si non se espedire.

Alcaldes non sten en corral

Los alcaldes non sten en corral cum los VI^ex, sinon quando enuiaren por illos. Et si los VI^ex uiderint causa unde se debeant partire alcaldus, dicant illis que se partan inde, et si noluerint se inde partire, sedeant periurius et pectent C morabitinos al castello.

Alcaldes de uilla non dent quinta

Los alcaldes de uilla non dent quinta, et, el ano que fore, iudex non quinta. Atalaeros nin adalil non dent quinta. De los LX^a non intret nullus in almoneda : si ibi intrare pectet X morabitinos.

Toto almonedero que prindare

Toto almonedero que prindare en la calle, et II^os de calle quisieren iurar por los penos dent illis aquellos per que iuraren : Et si non, den los duplados domino suo : et in aldea similiter faciant.

Qui acceperit pro suo dampno

Totus homo qui acceperit per suo dampno ubi andarent carneros castrados dê las dupladas per illo labore, quomodo dicit ut supra : et boue aud uaca aut bestia mayor qui in labore aliena intrauerit pectet decima de morabitino. Et si intrare in prado, pectet decima de morabitino. Et si a sabpiendas fecerit dampno, pectet tota sua calumpnia, quomodo dicit ut supra.

Per toto ganado

Per toto ganado dize isto, sicut dicit in alio loco, que debet unusquisque pectare : et per gallinas que fecerint dampno in orto aud in alio labore pectet domno suo octaua de pan por V : Et si minus fuerit uel plus, ad suam contam.

Borrico que dampno fecerit

Por borrico que dampno fecerit I denarium. De borro VI denarios dent in decimo. Et de potro aud de muleto I^a quinta.

Qui fore excusado de fonsado

Totus homo que excusado fore de fonsado et de apelido non iectet sortem in alcaldia nec in uozeria nec in iudgado.

Qui auer habuerit a dare ad alium

Totus homo qui auer habuerit a dare ad alium ueniat ille que demanda et contense unus cum alios et compleant se unus ad alios per directum.

Qui iudicio habuerit

Totus homo qui iudicio habuerit non se adobe cum alcaldes, et si se adobare, sit aleuoso, excepto por suas calumpnias. Et si illos se adobaren, sint periurii. Et las calumpnias que fuerint factas in una alcaldia, si la non demandaren ipsos alcaldes de ipso anno, alii alcaldus que intraren non las demanden, sed demande el quereloso suo directo.

Alcaldes que

Alcaldes que fuerint in fonsado aud in apelido non dent, sed ad IIIIor alkaldes soldada.

Qui fuerint excusati

Totos homines que fuerint excusati de concilio, de fonsado et de apelido et de posta, si almonederos los pendraren, tornen los penos duplados.

Toto auer iuzgado de alkaldes

Toto auer iuzgado de alcaldes et de conuenidores non habeat ferias nin solturas.

Pastor qui uelare ganado

Toto pastor a qui ganado dederint a uelare dê fiador por ganado et por bestias de la cabana, et ille tome recabdo de los que ille cogiere : et si ita non fecerit, respondat ille por illos.

Qui fecerit pactum super concilium

Totos homines qui pactum fecerint super concilium pectent x morabitinos. Toto teiero que teia aud ladrielo uendiere et per aqua se dampnare ante de anno camíe lo, et si noluerit, pectet III morabitinos al comprador et camíe la teia et el ladrielo et non habeat ferias : et el teiero que dixiere —uendida la ê— dê otor sin arte, et si lo non diere, pectet IIIIor morabitinos.

Los teieros que

Totos los teieros que telan laboraren per el marco de concilio laboren et den mil teias a morabitino et qui menos ad sua conta. Totos los teieros de castel bono que non solen laborar teia, se ogano non laboraren non laboren magis : qui mil teias non diere a morabitino pectet IIII morabitinos a los alkaldes et den mil ladrielos a morabitino. Totos los oleros que laboraren den el cantaro por VI denarios et qui magis lo diere de aquesto pectet II morabitinos et sea cantaro de colodra et el que menor fuere dê lo por III denarios et la ola de medio quarto dê la por III meaias et la de quarto por III denarios et la de mais a sua conta.

Alcaldes quando fuerint in

Los alcaldes quando fuerint in almofala aud in apelido in las aldeas los que ibi fuerint totos faciant una despensa a sua conta et non leuen enbidados : et si adsi non fecerint, sint periurius.

Qui suo cauallo adduxerit crebado

Toto homine qui suo cauallo adduxerit crebado aut dampnato de fonsado aut de azaria demonstre lo a III uicinos aud a IIos alcaldes et erectet illum concilio et iuret cum IIII uicinos que alá se dampnô in ipsa azaria aud in ipso apelido : et si adsi non fecerit, non le dent nada de concilio nec de compania.

Qui bestia comparare boue aud

Toto homine qui bestia comparare boue aud uaca aud quale bestia uoluerit et exierit infirmo aud linicioso torne lo ante de VIII dies a suo domno et iuret cum III uicinos que a tal le uendiô et per sua culpa non habui

mal et tome sua bestia et det illi suos morabitinos. Et pro asino cum I° uicino iuret, et si a tercio die non dederit ei suo auer, dê lo duplado. Et per duplo et por cabdal mittat bestias et non habeat ferias neque solturas. Et si ante de VIII dies non tornare la bestia, non respondat amplius.

Qui penos alienos tenuerit

Toto homine qui penos alienos tenuerit por suo auer enprestado aud mudado aud penos rematados et dompno de penos noluerit illos saccare ille qui tenet penos faciat ille testigos, et si a tercio die noluerit illos saccare, uendat illos et iuret cum I° uicino que los uendió et sine arte et intregue se de suo auer. Et si superaret dê lo a dompno de penos. Et si non compleuerit, pendre por lo de magis usque se intreguet.

Qui leuare ad alium super se por salua

Totus homo qui leuare ad alium super se por salua fide et non uenerit a dare la salua fide quando mandaren los alcaldes pectet III morabitinos. Et si non inuenerit penos al qui pecierint salua fide, pectet III morabitinos ille qui leuare super se. Et postea que dederit salua fide, si nemiga fecerit, ille qui lo leuare super se pectet la calumpnia duplada al quereloso aud a suos parentes : la calumpnia est : si lo matare et non lo potuerint habere, pectet DC morabitinos. Et si lo ferire super salua fide, pectet la calumpnia duplada et uadat por aleuoso de concilio et del quereloso. Et istos fiadores que leuaron la salua fide pectent el auer.

Mulier que furtare

Tota mulier que furtare, si pesquisa habuerint los alcaldes, enforquent illa los andadores.

Qui sosacare filia aliena

Toto homo aud mulier que sosacare filia aliena pora altero aut alia mulier que suo uiro habuerit crement illam et ad baron enforquent illum, si lo potuerint habere, et perdat omnia bona sua.

Istos sunt penos reuelados

Istos sunt penos reuelados : si el qui debet prindare toma el peno et uenit dompno de penos et prende a los penos, ille aud suo mandato, aud si se para in la porta aud si clauderit portam et noluerit eam aperire et dicit —laxa penos aut non intrarás alá—, sunt penos reuelados, si potuerit firmare cum el fidel.

Los iunteros dent totos illos que habuerint

E los iunteros dent totos illos que habuerint ualia de x morabitinos usque in xx^{u} media octaua de morabitino. Et de xx arriba octaua complida. Et de x morabitinis a iuso non dent illis nichil.

Qui se uoluerit alzare ad regem

Toto homo que pro suo iudicio se uoluerit alzare ad regem, alze se usque ad x morabitinos aut plus et non pro minus : et ille qui se alzauerit ad regem mittat pignus de IIII morabitinos et alter de duos et uadant ad regem usque ad dorium et non plus. Et si forte noluerint ire ad regem, prendant iudicium. Et si forte non fuerit rex in istos terminos, sperent, et stet iudicium suum usque ueniat regem ad terminos. Et quando fuerint ad regem usque VI dies ille qui se alzauit mittat ad alium ad regem, sin autem alter faciat illi testigos de los fideles et ueniat se. Et si illud iudicauerit rex qui et alcaldus, ille qui se alzauit pectet II morabitinos a los fideles et II^{os} a los alkaldes : si alter cadiderit pectet II morabitinos a los fideles. Et de illo die que uenerint ille qui cadiderit ad VIIII dies dê los morabitinos, sin autem det fiador de queda de los penos.

Este es foro que da

Fernandus dei gratia Rex castelle et tholeti Legionis Galletie et cordube, Concilio de castel bono salutem et dilectionem : vestros omens bonos que uinieron a mi me dixieron que auedes foro que por demanda que aya uno contra otro et a mi se alzare que de duero acá non uenga a mi : et esto semeia me que es cosa en que reci-

ben muchos omens tuerto, ca loado a dios yo he mucho de ueer et non puedo andar tan a menudo por essa tierra como mio padre andaua : Onde uos mando que todos aquelos que pleitos ouieren et a mi se quisieren alzar que se alzen a mi de x morabitinos a suso et que les plazo pongan del dia que a mi se alzaren que sean a xxx dias ante mi, en el regno de castiella de tholedo fata burgos, et en el regno de leon desde leon et de irago fata guadiana : a estos logares mando que recudan a mi, et non se enbarguen los omens en sos juyzios por otros cotos nin per otras cosas. Datum Valleoleti xi^a^ die marcii : Rege exprimente. Hanc cartam mandauit dominus rex quod ponetur in foro castel bono.

Qui non fuerit scripto in carta

Nvllus homo que non fuerit scripto in carta de collation et encomendado al foro et que faciat todas suas directuras non sit uicino nec habeat partem in portello.

Qui fuerit manpostero de fratres

Totus homo que manpostero fuerit de fratres nec de episcopo nec de senior de uilla non habeat altero portello usque laxet la manposteria.

Qui non habuerit filios uel

Nvllus homo que non habuerit filios et mulier in castel bono non habeat partem in nullo portello.

. . . . . .

Manda que fecerit concilium in die dominico prestet, et si non, non prestet : et istum concilium sit factum post missam.

Ad desterminandum

Qvando homines fuerint ad terminandum ueniant cum eo ante alcaldes et isti alcaldes dent eis pro iudicio ut uadant ad desterminandum hereditatem illam : dent eis etiam notum placidum in tercium diem ad portam ecclesie ad quem ambos conueniant et ibi eligant duos uicinos desterminatores, et qui ad placitum non uenerit pectet suo aduersario v solidos : cum uero ad desterminandum hereditatem uentum fuerit querimoniosus disterminet eam totam rede circumeundo. Deinde si laborator hereditatis eam relinquerit, querimoniosus intret hereditatem sine calumpnia. Si autem laborator defenderit coram illis disterminatoribus, aplacitet illum querimoniosus ad primam diem ueneris ad curiam alcaldum et ibi habeat uterque forum : et siquis aduersariorum illorum ad placitum non uenerit, uel etiam si uenerit et in causa conuictus fuerit, relincat hereditatem cum calumpnia vi morabitinos. Si uero disceptantes fuerint aldeani, querimoniosus aplacitet suum aduersarium ad tercium diem ad portam alcalde, et alcalde det eis pro iudicio ut eant ad desterminandum, ponendo eis placitum, ut ostensus est superius.

Qui debuerit firmas recipere

Qvicunque firmas recipere debuerint non recipiat aduocatum qui est uel fuit in illa causa, neque suum inimicum, neque eum qui spere uel partem habuerint in peticione, exceptis alcaldibus et excepto concilio, quare alcaldes possunt firmare pro suo iudicio qui non taxat : Et exceptis sociis qui societatem extra uillam ad lucrandum fecerint : Et excepto mortuorum, uelud in negociacione aud in expedicione aut in recloua et cetera.

Requero que uino uendiere

Toto requero qui uendierit uinum de i^a^ morauidiada medio quarto de uino. De la mel i^a^ quartezna, et de manteca similiter. De octaua de i^a^ cuchare de xxxii in octaua, et de sal similiter, quomodo de pan. Et esto todo dè de omens de fuera parte de uilla. Toto omen que a scuso medire pectet i morabitinum et dè las cuchares dupladas, et si negare, iure com i uicino. Et el octauero que fallaren in falseria pectet x morabitinos al concilio et exeat por aleuoso. Et del azeite de i^a^ morabitinada i^a^ paniela. Toto requero que pan uendiere et uino uendiere in castel bono in illo die sea pagado, asi el uezino de la uila quomodo el de foras : desto es el conceio auenido : nenguno omen que trobaren en falseria pectet iii morabitinos et por aquel ano non merque nada : et si isto non quisieren fazer, los alcaldes lo uadant intregare, et si non, sean periurati.

Carnicero que carne uendiere

Toto carnicero que carne uendiere dê el tercio del carnero por VIII denarios et el quarto del cordero el melior por VII denarios, el tercio de la oueia por VII denarios, el quarto del cabrito por VII denarios, el par de las perdizes por VI denarios e la carne del coneio por III denarios e la carne de la liebre por VI denarios. Et qui isto coto crebantare pectet II morabitinos, et tota esta compra sala a mercado.

Tauernera que uino uendiere

Tota tauernera que uino uendiere dê el medio quarto del uino a VI denarios et tenga medio quarto et quartezna : et si isto non fecerit, pectet II morabitinos et non uenda uino in ipso anno, et tenga suas medidas directas.

A esto son auenidos los p..

Desto son auenidos los pescadores que sudrias que habeant II estadales de suso et II^os^ de iuso et non les pesque nenguno entrelas, et quin les hi pescar pechara II morabitinos al quereloso et II a los alcaldes.

Toto homine de castel bono

E todo omen de castel bono que caualgare nengun rico omen que la uilla tenga non tome al iudice suo sietmo, nin ha adalil sua redro quinta.

Qui ferire ad iudeum

Nvllus homo que ferire ad iudeum, peche le II morabitinos, si firmare potuerit cum II uicinos et I christiano aud cum II^os^ christianos et I iudeo : et si fecerit liuores, pectet III morabitinos, si firmare potuerint, sin autem iuret ille solus et sit creditus.

Carnicero que crebantare coto

Toto carnicero que crebantare coto de concilio pectet II morabitinos et non uenda carne in ipso anno, et si neguare, iure cum II^os^ uicinos. El iudex que intrauerit pague la soldada a los porteros de sa quinta de primo que cogiere, et si non, dê lo de sua casa : el alfaqueque prenda del captiuo que exierit, usque in XX morabitinos medio morabitino de XX arriba I morabitinum et non plus.

Ferrero que non quisiere laborar a destaiadas

Toto ferrero que non quisier laborare a destaiadas calce la reia per duos dineros et aguze per I denarium, et reia nenguna non perda uez : Et si uez perdiere, pecte la opera, assi comodo manda la carta in alio loco. Et qui magis dier aud magis pecierit pectet quomodo manda la carta.

Alfaqueque que entrare a terra de moros

Toto alfaqueque que entrare ad terram de mauros saccar captiuos tome del christiano et de moro el dezimo et tome I morabitinum en panatgo. Et captiuo que salir cabeza per cabeza tome I morabitinum et suo panatgo.

Tota bestia mayor

Tota bestia maior que uiniere de mauros cum carga det medium morabitinum in portatico, et de la ida I^a^ quarta de morabitino. Et el asno que uaia I^a^ octaua et de uenida I^a^ quarta. Et de las bestias mayores que leuaren a uender dent singulas octauas de morabitino. Et de asino ad sua razon : cauallo de siela I morabitinum : de las uacas tomen singulas octauas. De carneros tomen de L^a^ I carnero.

Tota bestia maior dê III denarios

Tota bestia maior det III denarios et la menor II denarios.

Recua que uiniere

Tota recua que ueniere de portugal cum azeite aut cum trapos aud cum pescado, tota carga de bestia maior dê I^a quarta de morabitino, si aqui uendier, et de bestia menor I^a octaua, et si passar, dê I^a octaua.

Carga que uinier de otra parte

Tota carga que uinier de otra parte, foras de plazencia dent ut supra dictum est.

Toto mercham que uinier de otra parte

Toto mercham que uinier de alia parte et mercar et uendier de I morabitino det III denarios. Toto conciero que uinier de alia parte de cada collera dent II pelles. Toto moro que salir de captiuo dê a la porta I morabitinum et dez el diezmo a los seniores, et toto aquesto tome el ospede la tercia parte ô posare.

Ad isto est conceio auinido quod nullus homo de castel bono non sea tan osado que saque almoeda super conceio que de fora uenga, sen al feser, peitará XX morabitinos, los meos a los alcaydes e los meios ad conceio.

Estes som os direitos que ElRey ha em Castel boo. Primeiramente portagem que se tira por esta guisa :

de toda carega de sô corda, a saber : panos de coor e marçaria e azeite	VII soldos e meyo e da meor tres soldos e noue dinheiros :
e pez e coelho e cera da maior	XXII dinheiros e mealha :
do coleiro do homem	VI dinheiros e da meor III dinheiros :
da carega mayor do pam e do vinho, da mayor	XV soldos, saluo se for vizinho que pague em finta, e ainda que non uendam pagam todos de pasada :
da casa muuda	
pam e sal ha retorno e as outras cousas nom. E ao domingo nom paga nenhuum que venha ao mercado, saluo se for de pasada pera outra terra :	
do omem finado que per hi tragam dhuma terra pera outra pagaram	XV soldos por el :
de todo rebanho de carneyros que per hi pasarem pagaram	de L carneyros I carneyro :
todo coelheiro que veer a outra parte hade pagar duas pelles :	
todo mouro que say de catiuo paga	XV soldos de portagem mays a dizima ao senhor da terra, e desto ha dauer o ospede onde pousar a terça parte pollo recadar :
todo homem que ueer de fóra parte á vila nom hade tirar a moeda sobrello concelho, e se a tyrar pagará	XV libras :
de todo cauallo e mua e muu e outras bestas que pasarem pela dita vila, da mayor	XV soldos, da meor VII soldos e meio e do asno III soldos e IX dinheiros :
ElRey ha dauer de todalas eigreyas da dita vila e termo a terça do pam vinho e lynho e lhãa e gaados e leite manteiga mel çera e das outras cousas de que se pagam dizimo, e desta terça dElrey ha dauer a eigreya huma terça pera frabica della :	
á ElRey na dicta villa o tabaliado que rende em cada hum ano	..... libras que o tabaliam paga por dia de Sam Johanne.

COSTUMES E FOROS DE ALFAIATES

1188-1230

In dei nomine et eius gratia .....ta ad honorem dei R. A. et de concilio dalfaiates

Totus homo qui rancuram habuerit de alio accipiat unum uicinum de sua collatione aut de sua calle unde debitor est, et pignoret in primo die unam paleam et in secundo die unum stacum et in tercio die accipiat fidel de illis qui sunt in carta, et petat bestiam : et si non miserit eam, in alio die accipiat fidel de ipsa collatione unde fuerit debitor et pignoret ei pignus de morabitino : et si in sua casa non habuerit pignus de morabitino de casa ubi habeat pignora dê morabitinum, et nisi dederit, accipiat eum absque calumpnia : et super pigno primum et secundo demonstret ei plazo, et si non demonstrauerit ei, in tercio die primero mittat la bestia, si petierit ea. Et quando miserit ea accipiat ..... homines bonos de ca.... uel de collatione ubi mittat bestia : et demonstret plazo aut ille aut sua mulier aut ille qui accipit bestiam demonstret plazo ut uadat in altero die ad unam collationem bestiar ubi alcaldem habeat, et si non fuerit illuc ille qui demandat ad exitum misse matutinalis, det la bestiam, et si dixerit ille qui demandat —ad aliam collationem habeo plazo— det ueritatem quod ita est et uadat alter illuc : et si illuc uoluerit *(sic)* ire ille qui demandat, det la bestiam, et si non dederit, et illuc transnoctauerit, det eam dupplatam.

Qui debuerit bestiam mittere

Totus homo qui ad illum debuerit bestiam mittere et dixerit —timeo bestiam meam perdere— det hominem super quem quod non se alcet cum illa : et si non dederit ei, non mittat ille bestiam. Et cui demonstrauerit plazo ut uadat ad aliquam collationem et dixerit —plazo habeo iudicato de alcalde ad aliam collationem— det ueritatem quod ita est et uadat illuc : et si non dederit, uadat ad aliam collationem ubi demonstrauerit ei plazo. Et si non fuerit, soltet la prinda : et si non soltauerit et illuc transnoctauerit, det eam dupplatam.

Toto homine cui demonstrauerit

Toto homine cui demonstrauerit fiel, et fiel ille dixerit —fiel sum— et noluerit ire ante alcaldem pectet I morabitinum : et el fiel de los scriptos de la carta : et uadat ante alcaldem, et si noluerit ire ipse fiel ante alcaldem, pectet medium morabitinum ad illum cum quo non uult ire.

Mulier maridada non uada ad fiel neque ullus

Mulier maridada non uadat ad fidel neque ullus ad illam accepto *(sic)* ad radicandum : sed demonstret ei plazo, et illa similiter : et non leuet hominem super se sinon homo de suo pane. Et cui debuerit bestiam mittere et non miserit, alio die accipiat fiel et pignoret pignus de morabitino, et el fiel teneat illos usque VIII dies, et si usque IX dies demonstrauerit ei fiel de carta quod uadat al plazo, super pignora baraiar, ad collationem cognominatam ubi alcaldem habeat, mortificem se, et det fiador de keda : et si se alçare de la uila non se mortificent sed respondeant pro illis.

Totus homo qui non pignorauerit usque VIII dias

Totus homo qui non pignorauerit usque VIII dies, per quem non uenit a fiel, aut pro bestia que non misit, non pignoret eum magis pro ipsa calumpnia : et si dixerit —ad domum suam fui et non inueni ibi pignora— firmet cum tribus testibus quod illuc fuit ante VIII dies et non inuenit ibi pignora, et pectet ei sua calumpnia.

La bestia ó la pendra que allcalde

La bestia ó la pendra que alcalde mandauerit soltar et non soltauerit dupple la, foras bestias de hereditate otorgada : iste non sint solute nisi per iuditium III^or^ alcaldes.

Totus homo qui ante alcayde baraiar

Totus homo qui ante alcalde baraiar, et alcalde per iuditium mandauerit bestia mittere, et non miserit eam, pectet I morabitinum. Similiter qui bestia debuerit mittere per iuditium de alcalde aut de alcaldes et conuenidores et se alçare altero die mittat bestiam, et cotidie mittat bestiam : Et quantas bestias non miserit tantos morabitinos pectet.

Totus homo qui se alzare

Totus homo qui se alçare a la carta, et el alcalde lo uetauerit, et mandauerit ei bestiam mittere, non la mittat, et si tenuerit eam non la soltet : et si propter hoc pignorauerit, tornet la prenda dupplata cum VI morabitinis. Similiter qui se alçare a la karta det eis fiel alcalde, et uideat la karta : et si dixerit illud la karta quod iudicauit alcalde, mittat la bestia in mane, et ibi iaceat la bestia usque accipiat iuditium de la karta per el iuditium : qui se alçare a la karta, et la uetauerit el alcalde pectet III morabitinos. Et in portielo si se emparare, postea quod exeat de alcaldia respondeat.

Totus homo qui miserit bestiam

Totus homo qui miserit bestiam sine soga pectet I morabitinum : et si la bestia comederit illam, petat illi aliam sogam, et dedit *(sic)* ei ueritatem quod sua bestia comedit illam, et det ei aliam sogam in ipso die : et si non dederit, pectet I morabitinum : et sit soga de una braçada. Similiter si quolibet homo qui uetauerit comer alia bestia ante tercio die, aut tenuerit eam in discooperto, firmet cum tribus testibus, et duplet illam. Qui bestia debuerit mittere mittat bestiam de enguera, et si talem non miserit, pectet I morabitinum : Et si noluerit eam saccare, pectet I morabitinum, et ille in cuius domo morierit sacet eam absque calumpnia.

Nullus homo non paret fiel

Nullus homo non paret fiel ad hominem qui steterit iactando *(sic)* aut lauandum capud suum aut uestiendo aut calciando, paret illi fiel per alterum diem, ad exitum misse matutinalis, ad collationem ubi habeat alcalde : et si uoluerit radicare illum, expectet eum, quamdiu uiderit fiel quod possit esse iactatus *(sic)*, uel lauatus, uel uestitus, uel calciatus : et si noluerit ire cum illo ante alcalde, accipiat eum sine calumpnia : et illi qui laborando steterit simili modo.

Qvi adduxerit hominem cum fiel

Qui adduxerit hominem cum fiel ad curral, si non miserit intus, uadat se absque calumpnia : et curral de mercoles et de sabbato nullus non cadat per iuditium de curral, nisi per curral de mercoles et sabbato : et iudicent alcaldes in corral de mercoles iudicia uille, et in sabbato de los desafiados : et si aliter fecerint, sit illis in periurio.

Totus homo qui pignoratus fuerit

Totus homo qui pignoratus fuerit et postea se fuerit de uilla, si firmare potuerit quod postquam la palea prindauit in uilla testificauit eum, las bestias ibi iacendo, adducant eum.

Quilibet homo qui exido fuerit in carrera cum

Quilibet homo qui exido fuerit in carrera cum armis aut cum sarceno non ueniat ad fiel, si potuerit dare ueritatem quod ita est et absque malo ingenio : sin ante *(sic)* ueniat.

Nullus homo non paret fiel

Nullus homo non paret fiel nisi post missam matutinalem dictam usque ad uesperas, excepto ad radicandum.

Nullus homo bis pin..

Nullus homo qui bis pignorauerit in die aut parauerit fiel suo contemptori pectet I morabitinum.

Mulier uidua pignore

Mulier uidua pignoret paleam et stacum et petat bestiam ut supra notatum est : et non leuet hominem super se, si non fuerit homo de suo pan.

Clerici pignorent

Clerici pignorent paleam et stacum, sed cum clerico et laico, et laici simili modo ad illos.

Et iudei pignorent paleam et staco

Et iudei pignorent paleam et staco et petat bestiam cum iudeo et christiano, et christiani similiter ad illos.

Quilibet ad rancura habuerit de

Qvilibet ad rancuram habuerit de alio, det hominem super quem sit quod non se alçe : et si non uult dare, accipiat illum sine calumpnia, et cognominet suam rancuram, et det ueritatem quod ipsam rancuram habet de illo : et si non dederit, non leuet illum super se, nec accipiat illum : et si super hoc acceperit illum pectet III^or morabitinos et dimittat illum : et si noluerit illum dimittere, et miserit eum sub tecto, pectet illi VI morabitinos : et si miserit eum in cepto *(sic)* aut in ferros, pectet XX morabitinos : et quantos dies alá trasnoctauerit, tantos XX morabitinos pectet, medios quereloso et medios ad illum qui leuabat eum super se : et si hoc potuerit firmare, sin autem iuret sibi quinto : et si ueritatem uoluerit dare, et non habuerit qui leuet eum super se, accipiat eum absque calumpnia. Et si debuerit accipere pignore de morabitinis cognominet usque III uicinos qui leuent eum super se, et dicat de quantos penos habet rancuram, et det ueritatem quod ita est. Et per istam supercabaduram si non pignorauerit aut parauerit fiel ante unum mensem, non respondeant ei amplius : et si parauerit fiel aut pignorauerit ante mensem, respondeat ei usque annum et non amplius.

Qui leuauerit hominem super se

Totus homo qui leuauerit hominem super se, pendrar penos de morabitino, et si non pignorauerit usque VIII dies, non pignoret eum amplius : et si pignorauerit, det illos dupplatos.

Aldeanus qui casa habuerit in uilla

Totus aldeanus qui casa habuerit in uilla sedeat uicino, si la tenuerit populatam cum filiis aut cum muliere las duas partes del anno, et dê al tercero recabdo per totas suas postas : et si hoc non fecerit, non sit uicinus.

Qui rancuram habuerit de aldeano

Qui rancuram habuerit de aldeano paret illi fiel cum uno uicino de aldea aut cum uicino de uilla, ut ueniat ad suam portam ad III° die, et si ambos fuerint aldeanos a la fenestra de sancta maria, et det hominem qui det pignus pro eo : et si al plazum non uenerit pectet I morabitinum si hominem non dederit qui det pignus pro eo, et si inuenerit eum in uilla paret illi fiel per ad alterum diem exida de missa matutinale ad suam portam : et quando dederit hominem qui det pignus pro eo demonstret plazo per ad altero die ubi alcalde habuerit, et si plazo no li ensenare mittat bestiam in altero die ipse aut mulier sua, primitus mittat bestiam postea demonstret ei fiel al nostro foro et cada die tercio mittat bestia si non parar fiel super la primera. Et si dixerit —non demonstrasti mihi fiel—, firme lo cum illo qui fuit fiel et pectet I morabitinum suo contemptori : et si dixerit —non fui fiel—, iuret cum I^o uicino quod non fuit fiel et accipiat suos penos cabales. Et qui fiel demonstrauerit et ad plazo non uenerit, ille aut sua mulier, aut si mulierem non habuerit, suo celerizo pectet I^o carnero. Et si uno aldeano ad altero in uilla parare fiel altera die ueniant ambos a la fenestram sancte marie exida de missa et faciant suo directo ut supra notatum est.

Mulier aldeana ueniat ad fiel

Mvlier aldeana ueniat ad fiel aut pectet I morabitinum.

Qui dixerit ad alium —euas fiel—

Nvllus homo qui dixerit ad alium —euas fiel— et alter non uult ire cum illo, accipiat absque calumpnia si baladi fuerit aut aldeano : et si fuerit radicatus in uilla cum casa populata pectet I morabitinum.

De tota retro parte

Totus homo qui ad retro parte pendrare aut parar fiel, si potuerit ei firmare, pectet I morabitinum : et primitus colligat sua calumpnia et eat uocem suam in antea.

De toto iuditio arrancado

Totus homo qui iudicio rancado renouauerit, si ei firmare potuerit, pectet III morabitinos et perdat la uoce.

Qui percusserit aut messauerit

Qui percusserit aut messauerit uicinum de uilla pectet XII morabitinos : et si fecerit liuores pectet XX morabitinos, si firmare potuerit, sin autem iuret cum III uicinos et ille quintus. Si potuerit firmare quod tornauit super suo caput, non pectet calumpnia, et si liuores fecerit, pectet media calumpnia : esta calumpnia al quereloso la pechem.

Qui percusserit aut messauerit qui non fuerit uicino

Qvi percusserit aut messauerit a morador qui non fuerit uicino pectet II morabitinos : et si fecerit liuores, pectet III morabitinos : Si firmare cum III tales cum illo est, et si potuerit *(sic)* firmare, iuret cum uno morador.

Qui liuores fezier super salua fe

Qvi percusserit aut messauerit aut *(sic)* uicinum si liuores fecerit super salua fide, duplet la calumpnia si potuerit firmare, sin autem iuret cum XII uicinos al uicino, et al morador cum sex moradores.

Qui s'encieret el quereloso

Qui percusserit aut messauerit faga'l testigos que se encierre, el *que*reloso inserret se statim : et si non se enserrare, quantos dies lo testificare cum tres fideles de carta, aut cum II alcaldes, tantos X morabitinos pectet : et si lo messare aut lo feriere non pectet calumpnia.

Filii et filie de uiçino

Mulier de uiçino, filii aut filie de uiçino, parente uel parenta de uiçino qui cum suo parente morar sui soldar habeat foro sicut uiçino.

Qui a morador firmar

Qvi ad morador habuerit a firmare, firmet cum moradores aut cum uiçinos quales habuerit : Et cognominet, et si mortuo cognominare, leuent lo los duos super se que firmarian tanto quomodo illos.

Qui percusserit aut messare super concilio facto

Qui percusserit aut messare ad uiçinum super concilio facto, iuret sibi quinto, et si non potuerit complere de la iura, aut iurare noluerit aut de plazo ceciderit, pectet XXIIII morabitinos et al morador VI morabitinos. Et força et uirtu et super concilio facto de tribus hominibus ad deuante est aut de duobus in deuante.

Qui hominem lisiauerit

Qui hominem lisiauerit tale iuditium faciat quomodo per mortem hominis, et dê tali lisione de oculo, de nares, de rostro, de manu, de pissa, de coiones, aut pede, aut teta de muliere : aut qui taiare oreias, aut dedos

taiare de uiçino, tantos xx morabitinos pectet, et quantos dentes de uiçino delant crebantare aut saccare, tantos xx morabitinos pectet : et al morador qui non fuerit uiçino pectet medietatem de ista calumpnia et exeat inimico.

Totus homo qui ferir

Totus homo qui firiere aut messare el quereloso fatiat illi testes de tres uiçinos ó de dôs alcaldes si alter dixerit —non te feri nec te messê— iuret lo el quereloso quod propter hoc mandat ei enserrar que lo ferio aut messô, et si iurare non se enserrare, pectet la calumpnia ut supra scriptum : et al primero corral si non fecerit quanto mandarent los alcaldes, mittat altera die bestias de corral a corral : et el corral est dicto de tercero dia a tercero dia : mittat suas bestias, aut bestia de qual guisa habuerit ad mittere.

Qvi caualero uicino descaualgare

Qui caualero uiçino descaualgare pectet x morabitinos et teneat stribera. Qui aldeano descaualgare pectet II morabitinos, et si ambo fuerint aldeanos teneat stribera et pectet II morabitinos.

Quilibet homo qui mactauerit hominem

Qvilibet homo qui mactauerit hominem inforquen lo, si res uera fuerit, sin autem lidiet. Si ceciderit, inforquen lo et non pectet : et si non potuerint eum habere, pectet CCC morabitinos per uiçinum et exeat inimico : et per morador pectet xx morabitinos, et exeat inimico : et si ita non fecerit, perdat omnia que habet : et quanto dederint omnia bona sua, iurent quinque de suos parentes meliores quod plus bona non habet, et dent illum ut sit inimicus : esta calumpnia pectet la a los filios del muerto ó a sus parientes si filios non ouiere

Qvi mulier uelada forçiare

Qui muliere uelada forçare enforquen lo : et si altere mulieri forçauerit qui sê uicina pectet CCCC morabitinos et exeat inimico : et si fuerit morador pectet xx et exeat inimico : et hoc iuditium de omnibus illis qui cum raptore in adiutorio fuerint. Si uero aliquis illorum qui post eos fuerint aliquem de raptoribus occiderit proinde non pectet calumpniam nec exeat inimicus.

Per mortem hominis et per lisionem

Per mortem hominis et per lisionem et pro muliere forçada desfidet in concilio dominica die, aut martes cum duobus alcaldes.

Qvi mactauerit hominem super salua fide

Qui mactauerit hominem super salua fide pectet DC morabitinos. Similiter qui mulierem miserit sub se per fodet, iuret cum duodecim, et si non iurare exeat inimico.

Mulier que aleue fecerit

Mvlier que aleue fecerit parentibus suis maien la et matent la sine calumpnia, si firmare potuerit : et ista firma non recudat a rrepto.

Qvi inuenerit hominem cum sua m..

Qui inuenerit hominem cum sua muliere aut cum sua parenta, usque ad secundam, mactet illis ambobus absque calumpnia neque exeat inimicus : et si occiderit uirum et non mulierem pectet el coto et exeat inimico.

Nullus homo pro tota demanda..

Nvllus homo pro tota demandantia tam de muliere forçada quam de morte hominis et de furto quam de qual demandantia quesierit, de furto a deuant de III morabitinis aut de quinque morabitinis arriba dê manquadra : depost que lidie demandare la manquadra, cum IIIor uicinis dê la, et qui noluerit alçe se domino rege : de xxti morabitinis ariba alçe se.

Mulier que ad solas sine

Mvlier que ad solas sine parentibus acceperit maritum sit exhereditata : et qui acceperit eam sit inimicus.

Vidua accipiat maritum

Vidua accipiat maritum qualem uoluerit cum suis parentibus, et si ita non fecerint, pectet x morabitinos qui acceperit eam parentibus illius.

Manceba orphana

Manceba orphana los parentes de ambas partes la casen. Et se parentes ex una parte la casaren, qui eam casauerit exea inimicus, et pectet el copto aliis parentibus quomodo si eam occidisset.

Totus homo qui mulierem

Totus homo qui mulierem uelada aut arrada, et uestidos aut fiadores aut penos dederit ad illam uel parentibus suis, et ab hoc seculo transierit, prestent parentibus illius uestimenta sua aut suos penos que ad illam inpennarent prestet suis parentibus : et si uir suus obierit, si pregnata fuerit, teneant illam los parentes de ambas partes usque pariat.

Uidua non faciat boda in die dominico

Uidua non fatiat boda in die dominico, nec uadat caualera, nec accipiat maritum ante de anno : et si aliter fecerit, pectet ut supra dictum est : et non caualguet ulla mulier cum la nouia nisi sola madrina.

Qvi mulierem dimiserit

Qvi mulierem dimiserit et eiecerit extra domum et postea si uoluerit eam accipere det illi boda et arras, et accipiat eam. Et si ipsa dimiserit uirum suum, sit exheredata, et qui ampararet eam pectet x morabitinos cada tres dies que transnoctauerit in domo parentis.

Qui demandar adforciadura

Qvi demandauerit aforciadura de muliere, et alter dixerit —non feci istud nisi per suum uelle aut per suum auere— et per isto manifesto non litiget nec pectet coto : et per lo demais neget aut manifestet et faciant quantum iudicauerint alcaldes : et la manquadra quam dederit mulier talis sit, iuret cum III et illa v^a de suos parentes, et si parentes non adduxerit, complat cum III uiçinos quod in ipso die contigit ei primitus et non per suam uoluntatem nec per auer : Et ut litiget uel ut iuret cum XII, quale uoluerit el quereloso : et si non iurauerit manquadra, non respondeat ei : et postea si uoluerit alçe se al rege, alçe se et mittat penos de II morabitinis, et alter de II morabitinis : et ille qui ceciderit det II morabitinos fidelibus et alius nichil det, et fideles teneant los penos.

Qvi dixerit —a las armas—

Qvi dixerit —a las armas— pectet x morabitinos, et hoc si lo falarent exquisa de III bonos omines qui hoc dicant ante eum in ueritate.

Totus homo qui percusserit uici..

Totus homo qui percusserit uiçino uel morador de cutello uel de porra aut de pedra uel cum aliqua causa que feridas fuerint de morte, in cepo iacendo pectet suam calumpniam : et si non habuerit unde pectet usque VIIII dies, corten le li la mano los andadores.

Nullus homo ad quiem demandarent

Nullus homo ad quem demandarent mortem hominis, non lo den los alcaldes de manu si eum potuerint capere, sed mittant eum in cepto *(sic)*, et usque in tercio die teneant illum : et si fuerit demforcare per exquisa de III

alcaldes uel magis, inuenerint de bonis hominibus qui non querant ei malum, quomodo inuenerint faciant iusticiam, et si ita non fecerint sint alcaldes periurii.

Totus homo qui infirmare

Totus homo qui infermare et mandare pro sua anima et post alia uice mandauerit, ipsa manda postremera ualeat.

Totus homo qui obierit

Totus homo qui obierit dent equum suum filio maiori et suas armas : et si filium non habuerit, dent las et el caualo pro sua anima sine participatione *(sic)* : et alii filii non accipiant integra.

Qvi sine lingua obierit

Qui sine lingua obierit dent el quinto de mobile pro sua anima. Et qui obierit cum lingua sua usque ad medietatem mandet si uoluerit de suo auere de eo quod possidet : et lo demais non prestet, et prestet usque ad medietatem.

Toto homine cui sua mulier

Toto homine cui sua mulier obierit saque ante participatione *(sic)* unam bestiam qualem uoluerit de las quas habet : et mulier saque ante de particione totos suos uestidos quos in uita mariti habuit factos. Et maritus suas armas saque et suo cauallo et suos uestidos quos habuit factos in uita sua mulieris : et si cauallo non habuerit saque unam bestiam, ut supra dictum est.

Siquis uir aut mulier

Siquis uir aut mulier qui unitatem fecerint faciant illam in die dominico ad exitum misse matutinalis in collatione de uilla aut sabbato ad uesperas et prestet : si aliter fecerint non prestet.

Manda que mandauerit

Manda que mandauerit uir mulieri sue aut mulier uiro suo usque ad medietatem cum ipsa manda et alias mandas prestet, et lo demais non prestet.

Mulier que ante annum

Mulier que ante annum acceperit uirum pectet III morabitinos : et si cum mandado de los iuncteros fecerit, pectet II morabitinos. Et si pregnata acceperit uirum sit deheretata, et accipiant medietatem tam de mobili quam de radice parentes mortui et alia medietas ponatur in profecto concilii : et ille qui acceperit eam, si infans mortuus fuerit, pectet la calumpnia et exeat inimicus.

Nvllus homo qui plus mandauerit

Nullus homo qui plus mandauerit uno filio uel ad netos quam aliis non prestet.

Toto homo qui obierit non

Homo qui obierit non respondeant suo filii nec sua mulier neque parentes ipsius pro nulla fiadura quam fecit quando uiuus erat, et per sua debita respondeant qui sua bona hereditate *(sic)*.

Totus homo qui obierit in aldea aut in mor..

Totus homo qui obierit in aldea aut in monte aut foras de uilla firmet cum quales cabeçales habuerit, et si in uilla firmet a nostro foro cum uicinis. Et si clericus ibi fuerit firmet in manu clerici per uno cabeçal, et si clericum non habuerit, firment alii.

Mulier que uiduitate

Mulier que uiduitatem uoluerit tenere accipiat domum unam de XII cabriadas et unam terram de II cafizes de trigo seminatura ubicumque uoluerit et unam arançadam de uineam ubicumque uoluerit et unam uicem in molino uel in azenia ad XV dies una hora et una bestia asnar et una mora aut uno moro et uno lecto cum guenabe uel cum alfalmar et uno fietro et uno cabeçal et duas sauanas et una caldera et duos boues et XII oueias et una porca : et de isto toto lo que ouiere prenda et non prenda integra in alia causa. Et accipiat hoc de auer de ambos : et si habuerint ambos, accipiat medietatem de auer dambos : et si non habuerint ambos, accipiat medietatem de auer illius. Et que istud acceperit leuet in die dominico et in die lunes bodiuo et dinero et cirio : et quantos dies non leuauerit tantos morabitinos pectet parentibus mortui. Et postquam acceperit hoc et id dimiserit uel maritum acceperit dê lo dupplato.

Nulli homines qui fuerint cabezales

Nvlli homines qui fuerint cabeçales hominis quando obierit per manda que mandare non respondeat a repto ni s'alze al rey.

Siquis uir aut mulier obierit

Siquis uir aut mulier obierit et filios et filias habuerint, et uir acceperit mulierem aut mulier uirum et non habuerint partido cum filiis suis et post alios filios fecerint et post obierit ille aut illa, cum filiis primis parten primero illa herentia aut moble quod illis pertinet et postea parta cum aliis filiis. Et in aliquam rem mentirent *(sic)* pater aut mater de auer de aquelos qui sunt sine patre et sine matre in opus sui de herentia et fuerit ad deuante partem filii aut filie cum patre aut matre illud auer quod fuit de suo auer aut parentes quibus pertinet : et post parta sua herentia et suo moble que ganarum ambos in unum los alteros filios, ille aut illa cum suis filiis aut filias partant, et de toto suo auer adsi partant.

Quilibet homo qui hereditatem suam

Quilibet homo qui hereditatem suam uoluerit uendere dicat aut *(sic)* parentibus suis qui debent bonam suam hereditate *(sic)* : et ad illos uendet illam : et si aliis uendiderit, saquet qualicumque modo eam uoluerit et det eam parentibus suis : et si firmare potuerit quod fecit illi testes quod uolebant eam uendere eam cui uoluerit, et iste firme non recudant a rrepto, et iuret cum I° uiçino quia tantum dabant illi pro sua hereditate : et si noluerint eam emere uolunt eam, paguent usque ad IX dies el tercio et ad alteros IX dies el tercio et ad alteros IX dies el tercio : et ad istos plazos pagauerint teneat illud quod tenet et uendat libere eam cui uoluerit.

Qui hereditatem alienam intrauerit

Qui hereditatem alienam intrauerit et uictus in iuditio pro ea det eam dupplatam et cum VI morabitinis.

Qvi boues eiecerit de ero

Qui boues eiecerit de ero ubi erant uel saccauerint la criauilla aut desturbauerint quod non arent, si potuerit ei firmare, pectet VI morabitinos, sin autem iuret cum uno uicino.

Mulier que arrumperit in hereditate

Mulier que arrumperit in hereditate uiri sui aut uir in hereditate mulieris sue intret in lo quarto. Et si fecerit molino aut açenia aut casa uel uinea uel almunia accipiat el quarto de hereditate et hoc si fecerit de nouo totam herentiam : et si fecerit ibi casas cum muliere, aut mulier cum uiro, accipiat medietatem de labore, si de illa aut de illo fuerit el solar et remaneat el solar quibus pertinet.

Totus homo comparauerit herencia (sic)

Totus homo qui comparauerit herentia aut oues uel qualicumque causa uoluerit cum sua muliere de suo

auer intret la mulier in medietatem postquam fuerint uelados. Similiter si illa comparauerit uel uendiderit illa aut ille aliquam causam de suo auer, intret uir in medietatem aut si camiarent aliquid similiter.

Totus homo qui posuerit uineam

Totus homo qui posuerit uineam ad medias, et non laborauerit illam sicut pertinet usque in III annos dimittat sua herentia quibus pertinet.

Ad orphanum qui non habet xv annos

Ad orphanum qui non habet xv annos et ad catiuo non se parent tras anno et si el catiuo magis habet de anno que exiuit non le respondeant.

Filios ad (sic) filias

Filios aut filias qui orphanos remanserint qui non habent xv annos sui parentes mittant sua bona in almoneda cum patre aut cum matre : et qui magis eis benefecerit ipse accipiat illos, et tanto pro tanto pater aut mater teneat eos si uoluerit, et moble stet in moblem, et hereditas in hereditatem : et si a cabo dano non uenit mittere in almoneda el auer et dar la ganantia, mittat bestia cada tertio die usque lo adugat : et non exeat inde per ferias neque per solturas.

Totus homo qui demandauerit hereditatem

Totus homo qui demandauerit hereditatem et potuerit firmare quod super annum tenet eam cum labore cum quo pertinet ad eam habeat eam omnino, nec se alçe a rege, non recuda a rriepto. Et si aliter dixerit ante de anno demandauit istam hereditatem, firme lo quod ante de anno demandauit illam, et respondeat illa pro ea. Et ista demandantia talis sit pignorando et apretando et baraiando ante alcaldem : et pro ualia de x *(sic)* morabitinis firme cum I alcalde et pro x morabitinis cum II alcaldes et pro xv morabitinis firme cum III alcaldes et deinde arriba cum IIII alcaldes.

Qvi laborauerit exido

Qui laborauerit exido de aldea pectet x morabitinos et lexe el exido, medios ad concilium et medios ad querelosos. Qui super laborem alienam intrauerit aut eam disrumperit pectet VI morabitinos et dimittat illam, et tali labore ut recte pertinet, ut ueniat sulcu ad sulcum.

Totus homo qui hereditatem

Totus homo qui hereditate orrogare *(sic)* ibi det fiador super la hereditatem qui ualia habeat de hereditate dupplata, et si talem fiadorem non dederit per hi cadat.

Qvi hereditatem debuerit adtorg..

Qvi hereditatem debuerit adtorgare super hereditatem otorguet. Et quando otorgare alio die mittat bestia et cada ttercio die mittat bestia. Et si ran*ca*do fuerit duplet la hereditate. Et si fiel fiador otro non habuerit unde pectet el fiador lo pectet suas bestias ibi iacendo : et per isto non mittat hominem in manus nec se alçe al rege : et qui debuerit otor a dare per hereditatem ad IX dies lo dê, et non transeat magis de tercero otor.

Totus homo qui hereditatem

Totus homo qui hereditatem demandauerit unus ad alterum ante alcalde uadant exterminare per mandatum dalcalde cum suis fieles altera die exida de missa matutinal, et ueniant tercia die ante los alcaldes, et ille qui non fuerit ad exterminare cum suo fiel al plazo quomodo tenuerit iudicato de alcalde pectet medios morabitinos suo contemptori, et pendre ille qui tenuerit pignos por el medios morabitinos logu sine calumpnia, et ille qui non uenerit postquam fuerit exterminare ante alcalde cum suo fiel mittat bestias toto al foro, et quantas bestias non miserit tantos morabitinos pectet usque ueniat ad directum.

Qui obierit sua mulier

Qui obierit sua mulier neque filii aut qui sua bona hereditate *(sic)* non respondeant pro fiadura quam fecit in uita sua non respondeant nisi pro suo debito. Et qui tenuerit parentes orphanos cum sua bona respondeat, et non se paret tras anno neque tras ferias. Per tota demandantia de I morabitinum arriba dê manquadra, et por tota debita que demandarent super homine mortuo non duplet, et dê lo cabal si firmar potuerit, et de X morabitinis arriba recudat a repto aut usque ad XX morabitinos.

Qvi dampnum fecerit in uinea

Qui dampnum fecerit in uinea pro unaquaque uite qui fuerit pacida pectet V solidos et deinde arriba usque ad X morabitinos sit calumpnia de pascedura de uinea. Et debuerit calumpnia pectar a conta de X solidis morabitino pectet : et qui ibi acceperit porcos aut oues uel capras aut ganado alguno, excepto cabeça maior, mate II si uoluerit et non tome altera calumpnia de porcos de ceua de ouibus nec de capras nec de aliquo ganado excepto cabeça maior.

Totus homo qui intrare uinea

Totus homo qui taiare uineam alenam ad sapiendas aut kemare aut almunia aut casa tale iuditium habeat quomodo pro morte hominis.

Qvi canem habuerit in uilla

Qui canem habuerit in uilla uel in aldea ubi habuerit uineas, et ad uineas fuerit et ibi domnus uinee acceperit aut uiderit pectet dompnus canis V solidos et, si non, mittat el can in manus del dono de la uinea : et dixerit dompnus canis —non intrauit meus canis in uinea tua— iuret solus quia in sua uinea accepit et, si non iuuere *(sic)*, et pectet la calumpnia et, si non, mittat el can in manu del quereloso en tiempo duuas maduras. Et el can teneat garauato de V palmos in longuo et II in coruo, et si istud non tenuerit pectet dompnus canis colare bonum, si lo testificarent II homines, sine garauato de foro.

Totus homo qui uuas

Totus homo qui uuas furauerit in nocte si pesquisa inuenerint super eum los alcaldes enforquen lo et si negarent iuret cum III uicinos, et si non potuerit iurare pectet IIII morabitinos.

Quilibet homo quilibet qui uinea

Qvilibet homo quilibet qui uineam habuerit in pago inter alias uineas et eam non laborauerit per duos annos uel tres non habeat forum uinee.

Qui uindimiare

Qui uindimiare uinea ante festum sancti michaelis pectet IIII^or^ morabitinos excepto de termino ad alá quomodo est scriptum si potuerit firmare, sin autem iuret cum IIII^or^ et ille quintus. Et cui inuenerint uuas aut agrazes pectet I morabitinum.

Qui rancauerit uineam aut arborem

Qvi rancauerit uineam aut arborem pro unaquaque uite pectet V morabitinos, pro arbore qui steterit in uinea aut in orto antequam faciat fructum pectet V morabitinos et postquam fecerit fructum pectet X morabitinos.

Totus homo qui rancare

Totus homo qui rancare aut taiare arborem qui steterit in prado defesado al fuero aut in ero pectet V morabitinos pro unaquaque arbore.

Istos sount cotos in quos

Istos sunt cotos in quos non intrent greges porcorum aut ouium de cabanas nec uacas nec cabanas in la deffessa. De unaquam gregem porcorum accipiant V porcos, de ouibus X carneros, de uaccas II. Quilibet homo

qui inuenerit eas in istos terminos morador de uilla aut uiçino accipiat istas calumpnias. Qui tota ista calumpnia acceperit iuret sibi v.° quod in istos terminos inuenit el ganado, et si minus accipere uoluerit accipiat et non cadat proinde.

Totus homo qui uo..

Totus homo qui uoluerit facere filio uel filia filios uel filias fatiat illos ad exitum misse matutinalis in dominico die aut sabbato ad uesperas in collatione de uilla et prestet, et si aliter fecerit non prestet, et aldiani similiter fatiant.

Toto homine que filia et filio

Toto homine que filia et filio ouiere non aia poder de fazer filio aieno.

Tota uinea habeat xx^u stadales

Tota uinea habeat xx stadales in coto, et qui inuenerit porcos in coto accipiat inde duos, de ouibus II carneros, tam de uinea uindemiata quam pro uendimiare. Et minus de quarta non habeat foro nisi fuerit in pago. Et pro cabeça maior qui in uinea intrauerit aut in prado pectet decima de morabitino. Et pro omni calumpnia mittat dampnador in manus, sin aut*em* pectet la calumpnia.

Prado aut uinea aut orto si fuerit

Prado aut uinea aut orto si fuerit redrado xx stadales de la delantera casa del aldea unde est habeat orto *(sic)* : similiter in uilla. Et si minus fuerit redrado non habeat coto nisi habuerit parede de v palmos in alto, aut ualadar de v palmos in alto super terram et III in amplo de redor : et ad illos de alia aldea habeat coto.

Todos los uindimiadores

Totos los uinaderos qui las uinas custodierint det dompnus uinee pro soldada colodra de mosto, et si in multas partes habuerit uineas dê la inter totos, et el uinadero in concilio lo coiant in die martis aut dominico, et si ita non fecerit non prestet, et messeguero similiter.

Totus homo qui *in*uenerit porcos

Totus homo qui inuenerit porcos aut capras aut oues in suo restroio ubi habuerit gauiellas aut treznales, aut in uinam uindemiata, tomet II carneros aut duos porcos et non tome carnero cencerrado : et si carneros non amdieron in las oues *(sic)* : et non thome marueco, et si lo thomare dê lo duplado : similiter carnero cencerrado, dê lo. Et de porcos accipiat II et de restroio II porcos, de ouibus II carneros, de capris II et de cabrones II et non accipiat aliam calumpniam. Et de istis calumpniis el aldeano accipiat medietatem. Et si dixerit ut dampnus *(sic)* alter ganado— non accepisti eos in tuo restroio ubi treznales aut gauiellas habuisset aut in tua uinea uindemiata— iuret ille cum *(sic)* eo accepit cum uno uiçino quod in suo labore aut de suo domino los uidit et fuit post illos et accepit illos, et si non potuerit iurare tornet illud quod accepit dupplado et pectet II morabitinos. Et si maurus hoc acceperit eius dominus iuret pro eo.

Qui intrauerit in labore alieno

Qui intrauerit in labore alieno cum fructu, caualero aut de pede, pectet I solidum.

Qui fructum alienum acceperit

Qui fructum alienum acceperit si potuerit firmare pectet II morabitinos, sin autem iuret cum I uiçino, excepto uinea, et alter iuret la manquadra.

Qui pacierit fructum quod ad ortum pertinet quod

Qui pacierit fructum quod ad ortum pertinet aut colgonbral pro unaquaque radice pectet III denarios si potuerit firmare, sin autem iuret pro quanto fuerit sua peticione dompnus de labore, aut iuret alius.

Qui prado queymar aut uinea ó orto ó colmenar

Qui prado quemare ó uinea ó uerto ó colmenar uel azena uel molino pectet quanto su dueno lo fiziere et hoc si potuerit firmare, sin autem iuret cum IIIIor et ille la manquadra : et per tota demandantia de I morabitino arriba dê manquadrada.

Qui dampnum fecerit in messe pro

Qui dampnum fecerit in messe pro cabeça maiore pectet Ia octaua et pro porco et pro quinque ouibus aut capris Ia octaua et pro V ansares Ia octaua et pro porco de muradal Ia octaua : de quali fructu comederit de tali pectet et logo quod comederit pectet : et per tota demandantia si potuerit firmare, sin autem iuret alius usque ad morabitinum minus Io denario per suum capud et deinde quomodo dicit in alio loco : et qui in era de nocte, per cabeça maiore et por porco Ia octaua, et per oues et per capras aut ansares pro V Ia octaua. Et ganado que andare a pastor et dampnum fecerit in era de die non pectet, et ille qui non habet pastorem pectet ut supra dictum est.

Has terras quas germanas debent

Las terras quas germanas debent esse midant et heguent illas pro ut debent habere, et non se pare tras anno qui eas comparauerit : et qui linde crebantauerint aut moion arrancauerit pectet II morabitinos et restauret illud quod dampnauit.

Qui dampno fecerit in lino

Qui dampno fecerit in lino per la entrada pectet I solidum et pro quanto dampno fecerit adprecien lo quasi sano et pectet alius tanto.

Qvi dampnum fecerit in labore alieno

Qui dampnum fecerit in labore alieno ibi det pignus si ei petierint et si los reuelauerit ueniat ad domum suam et pignoret cum uiçino aut cum morador : et si pignus ei reuelauerit pectet I morabitinum si firmare potuerit. Et si el ganado tenuerit in corte det illo por penos : et si non dederit illo et illuc trasnoctauerit det lo duplado : et die primo tome penos quales illi dederint et altera die tome penos de morabitino usque se integret.

Qvi homine expoliauerit ad corium

Qui homine expoliauerit ad corium pectet II morabitinos.

Qui fecerit dampnum

Qui fecerit dampnum sapiendo pectet III morabitinos si potuerit ei firmare, sin autem iuret sibi tercio, et alter iuret manquadra : et si manquadra non iurauerit, alter iuret solus.

Prado moionado quarta

Prado moionado quarta usque VI arençadas habeat foro : eo quod minus fuerit aut maius non habeat foro excepto si fuerit in pago de prados alius aut de uineas, et isto in unaquaque aldea et uila.

Los iugueros accipiant

Los iugueros accipiant los boues ad Vo et dent unicuique II kafiçes et IIII octauas de pane, medio tritico et medio centeno, et media octaua de sal et III pares d'auarcas bonas : et qui magis dederit aut magis pecierit pectet IIII morabitinos ad castello. Et dent in anafaga ad unoquoque de iugo de boues ca*n*sarent pectet las obras *(sic)*. Et si murier de cansadez pectet las obras et el boue. Et los iugueros teneant boues a festo sancti cipriani usque ad eiusdem festum, et facia*n*t quantum mandaret suo senor la cosa que mandaret que sit de labore secundum posse : Et si ita non fecerit pectet cada dia I morabitinum, et si transnoctare foras del suo senor que coma, et porque el amo non tome el quinto respondeant per la rancura que de ille habuerit usque habeat directo, et isto que el senor le mandare facere et non lo fecerit el iuguero tal iuditio fatiat quomodo per las operas, et si usque ad na-

tiuitate non lo demandare non le respondeat usque habeat directo. Et si suo senor non dederit ei sua nafaga *(sic)*, et si non dederit, non laboret illi nec pectet obras.

Sos iugueros quales baruechos fecerint

Los iugueros quales baruechos fecerint tales seminent illos si placuerit dominis suis, et si hoc noluerit facere pectet unusquisque VI morabitinos. Et si el iuguero obierit postquam sementera fecerit det qui barbechet aut tornet el anafaga, et de quinto simili modo.

El iuguero semper dê homine

El iuguero semper dê homine qui uigilet los boues in agosto et tota uia et siegue et acaree et sua mulier trile : et si ita non fecerit pectet III morabitinos et el senor det ei collatio que lo adiude in agosto usque sit trilado suo pan.

Totos los iugueros

Totos los iugueros qui obras fecerit perdere, pro unaquaque obra pectet I morabitinum, et si negare iuret per IIII obras cum I uicino, et per X obras sibi quinto : et per magis lidiet, et si ceciderit duplet la calumpnia. Et si senior suus fuerit aldeano cum aldeanus iuret. Et si boues de domino suo enguerrare suo iuguero nisi in labore domino suo aut per suo mandado dupplet los boues si lo firmare, si non iuret sibi quinto : et istud non habeat ferias neque solturas. Et si suo domino dixerit —mateste meo boue— iuret la manquadra, et si iuguero sibi V. Qui bouem discornaret aut occulo crebantaret aut perna accipiat illo et det altero tam bono, et de tota bestia simili modo. Qui rancuram habuerit de suo iuguero accipiat el quinto usque det ei directo : et el iuguero fatiat illi testigos ut recipiat suo directo. Et cognominet collatione de uilla ubi habeat alcaldes, et recipiat suo directo : et si noluerit uenire, mittat bestia cada tercero dia usque recipiat suo directo : et istas non sint solutes *(sic)* neque per ferias neque per solturas. Et toto aportelado de amo simili modo fatiat, et si ita non fecerit non respondeat amplius.

Los ferreros teneant las regas

Los ferreros teneant las regas a festo sancti cipriani usque ad eiusdem festum, VIII regas pro I morabitino : deinde a sua conta. Et ferrero qui tenuerit XV regas in aldea sit solutus de postea et de fazendera et de fonsado et de apelido. Et el ferrero de uilla simili modo qui tenuerit XXX regas sit excusatus et fatiat la reia II ueçes de nouo et deinde aguze et calze segur et açadon et azola et escoplo. Et si per sua culpa se perdiderit obra, pro unaquaque obra pectet I morabitinum : et si dixerit quod per sua culpa non perdiderit obra, usque X obras iuret sibi V°, et si minus ad sua conta, et per magis lidiet, et si ceciderit dupplet la calumpnia. Et si aliter fecerint pectet IIII morabitinos : Et qui magis petierit aut dederit pectet IIII morabitinos ad castello.

Totos los ferradores

Totos los ferradores ferrent III dozenas ad morabitinum : la ferradura que ante de IX dies crebaret aut cadiderit ferret illi altera sine precio, sin autem pectet I morabitinum. Et los ferreros qui fatiunt ferraduras fatiant tales quales fuerint las calauas de conceio : et si peores clauos aut ferraduras fecerint pectet unusquisque IIII morabitinos ad castello. Et si pactum aut iuramentum fecerint contra concelo, pectet unusquisque III morabitinos : et si negarent quod non fecerint iuret unusquisque sibi V, et fatiant ferraduras pectarent *(sic)* per malas aut per malos clauos el ferrero qui fecit illam duple la al ferrador, sin autem pectet I morabitinum ad tercio die la bestia ibi iacendo, et si non miserit eam pignoret pignos de morabitino : et istud non habeat ferias neque uedamento.

Toto homine qui iudiccio habuerit de corral

Toto homine qui iuditio habuerit de corral mittant duo duo uozeros, et magis non, et si magis metirent los alcaldes uazient el corral, et qui ibi steterit super suo coto pectet quarta de morabitino, et si illos la dilexarent sint periurios.

Toto homine qui adduxerit pescado

Toto homine qui adduxerit pescado rezente el lo uendat. Et similiter lepores et coneios et perdizes, et si ad altera uilla lo leuare qui lo falare accipiant illo absque calumpnia : et si recatero tam de gallinas quam de lenia quam de rotam *(sic)* aliam causam ibi andaret pectet I morabitinum al conceio.

Toto tauernero ganet el quarto

Toto tauernero ganet el quarto et non magis, et si magis uendiderit de ista compta, pectet I morabitinum, et si negaret iuret cum uno uizino. Quolibet uicino qui pignorauerit ei, respondeat illi. Los carniceros et las panaderas similiter.

Pan de panadera

Tan *(sic)* de panadera et uino de tauernera, et carne de carnicero, et pescado secco de zacatera, aut de kesera qui habuerit dineros ad dar dê los a tercero die.

Los zapateros per solar

Los zapateros per solar dent illos III meagas, morabitino ad X solidos, et si ascenderit accipiat ad sua compta.

Las mulieres intrent in balneum

Las mulieres intrent in balneum in dominico die et die martes, et in die iouis : et los barones intrent in aliis diebus. Toto homine qui intrauerit in balneum in die de las mulieres de sol ad sol pectet I morabitinum al concilio et similiter fatiant las mulieres. Et si el banador los homines miserit in balneo in die de las mulieres aut mulieres in die barones pectet II morabitinos. Nullus homo non det precium in balneo per escudero. Et homo qui non habuerit escudero leuet pro escudero homine de suo pan, et mulieres similiter faciant. Alcaldes et judex et escriuano non leuet nisi I escudero, et si mais leuarent sit illis periurium. Illi qui non habuerint escudero aut mancebo de suo pan tres leuent unum qui los lauet et sit excusatus. Iste est precium de balneo : de IIIIor solidos usque VI una puiesa, et de VI solidis usque ad XII solidos una meaia, et de XII solidis usque ad XX I denarium. Et qui pignus iactauerit in balneo usque IX dies non se mortificent, et si amplius ibi iacuerint mortificent se : et balneator non sit excusatus. Qui suo precio leuauerit pro uino pectet I morabitinum, et si ille acceperit precium de mancebo aut de manceba, aut de tres unum qui debet esse excusatus, pectet I morabitinum.

Qui maurum alienum inuenerit

Qui maurum alienum inuenerit in nostro termino aquent la serra det ei dominus eius in honore I quarta de morabitino, et de alent serra I morabitinum. Toto homine qui percusserit maurum alienum aut mauram, aut messauerit, pectet II morabitinos : et si liuores fecerit ille pectet IIII morabitinos. Et si percusserit ante dominum suum pectet VIII morabitinos, et si negaret iuret sibi quinto de uicinos. Qui percusserit maurum uel mauram alienam, iuret solus quod non percussit eum et per desorna de suo seniore, et si non iurauerit aut de plazo cecederit pectet la calumpnia duplada. Toto mauro uel maura qui percusserit christianum aut christianam suo senior pectet la calumpnia ad uicinum sicuti de moradore : qui habuerit ad iurare uel firmare firmet cum uicinos al uicinum, et cum moradores al morador. Qui adduxerit maurum aut mauram de fossado, aut de açaria, et per captiuo christiano iacuerit pro illo, antequam taient dent illi XXX morabitinos, et postquam taiauerit usque C morabitinos : et si de C morabitinis arriba taiô, non dent illi magis de cento. Et tali taiamento ante alcaldes de rege et per conceio. Et al qui lo comparô dent illi pleno et medio de quanto lo comprô antequam taiet. Et si el catiuo christiano alá morierit tornet el moro a suo senor si uoluerit eum recipere. Et si suo parente saccare et magis auer dederit illi dê lo ad drieno *(sic)* de moro, et si negaret sibi V° iuret.

Todo aportellado qui a suo sennor tor..

Todo aportelado qui a suo senor tornaret manum cortent li la manu, et si suo amo lo soltare fatiat unum tapiale in castello. Et si dixerit —adiuua me ut possim illum accipere— et si noluerit illi adiuuare, pectet illi unusquisque III morabitinos, et si lo negarent unusquisque iuret sibi V° de uiçinos.

Toto amo qui suo aporte..

Toto amo qui suo aportelado feriret non pectet suo amo calumpnia.